JEN PRO GENERÁLY A DŮSTOJNÍKY
ČS. LIDOVÉ ARMÁDY

VOJENSKÁ MYSL

Časopis ministerstva národní obrany

Ročník jedenáctý

5

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1961

Několik poznámek k obranné operaci armády

Generálporučík
Ladislav Kolovratník

Zkoumáme-li důsledně pravděpodobný charakter příští možné války v našich podmínkách, to znamená na západoevropském válčišti, dojdeme k závěru, že rozhodných cílů lze dosáhnout pouze útočnou operací v rámci frontu. Proto nelze hovořit na tomto důležitém válčišti o obranných operacích. Ovšem ani zde není vyloučena armádní obranná operace v rámci útočné operace frontu, což se jistě odrazí na charakteru této armádní operace.

Na podřadných směrech nebo válčištích nelze vyloučit frontové obranné operace. Ovšem za takové nelze pokládat západoevropské.

I. Zásady obranné operace

1. Podmínky přechodu armády do obrany v průběhu frontové operace a jejich vliv na organizaci operace

Armádní obranná operace může podle mého názoru vzniknout v rámci frontové útočné operace za těchto podmínek:

— mění-li se směr rozhodující činnosti vojsk frontu, vznikne-li přitom nutnost dočasného přikrytí boku a nelze-li to řešit útočnou formou;

— je-li v útočné operaci frontu třeba přikrýt hranice s neutrálním státem;

— v případě, že údery raketových zbraní s jadernou náloží byla armáda natolik oslabena, že není v dané situaci schopna pokračovat v útočné operaci. Přechod bude rovněž dočasný pouze do doby patřičného doplnění;

— konečně při odrážení silného protiúderu nebo protiútoku nepřítele.

Nejsou vyloučeny ani případy, kdy se bude armáda současně na některém směru bránit a na jiném pokračovat v útoku. Zde je rozhodující, zda hlavní síly armády se brání, pak je na místě hovořit o obranné operaci, nebo útočí, pak jde o útočnou operaci.

Čili obranná operace bude v každém případě dočasný jev. Bude vznikat na našem pravděpodobném válčišti v rámci frontové útočné operace tehdy, když armáda dostane úkol, který za dané situace nemůže řešit útokem.

Je samozřejmé, že přechod do obrany nebude současný. Vzhledem k tomu, že půjde vždy o vynucený přechod do obrany, dá se předpokládat, že část sil armády k okamžiku přechodu bude útočit, část může obkličovat části nepřítele, část může odcházet a část sil může vést boj s nepřátelskými výsadky. Bude tedy armáda přecházet do obrany za velmi složité situace. Proto nelze očekávat, že by se vytvořila souvislá, přímá fronta. Naopak, lze očekávat nesouvislou a po jednotlivých směrech velmi lámanou linii fronty.

Za takovéto situace velení bude velmi obtížné. Zabezpečení tvrdého a nepřetržitého velení bude klást zvýšené požadavky na štáby i na spojovací orgány.

Domnívám se, že za těchto okolností již nelze kromě obrany proti neutrálnímu státu uvažovat o přechodu armády do obrany mimo dotyk s nepřítelem, hovořit o předpolí, úderech před přední kraj apod.

Při oboustranném používání zbraní hromadného ničení bude přechod do obrany jen vynucený a dočasný. Proto bude nutno organizovat přechod do obrany rychle a úkoly v obranné operaci řešit v co nejkratší době, aby nebyl ohrožen útok vojsk na sousedním směru. Málo rozhodná činnost jak při přechodu do obrany, tak při vedení obranné operace, by mohla způsobit odryv útočících vojsk na značnou hloubku, což by si mohlo vynutit zasazení dalších sil k jejich přikrytí a znamenalo by v každém případě další oslabení frontu.

Pro přechod do obrany za tak složité situace nelze vymyslet nějakou šablonu.

Bude-li armáda útočit ještě ve dvou sledech, může přechod do obrany být organizován tak, že druhé sledy a zálohy pod přikrytím prvního sledu zaujmou obranu k přehrazení důležitých směrů a připraví na hlavní směry protizteče a protiúdery.

První sledy pak odejdou s bojem na křídlech nebo do mezer a po uspořádání buď se připojí k protiúderům nebo se využijí k narůstání sil při přechodu do útoku.

Generálporučík Ladislav Kolovratník

Někdy může být výhodnější, aby první sled pod přikrytím úderů ZHN a palby druhého sledu přešel na důležitých směrech do obrany s využitím záloh (protitankových, ženijních) a druhý sled se připravil v hloubce k provedení protiúderů na pravděpodobné směry útoku nepřítele.

Konečně může nastat i případ, kdy armáda v okamžiku přechodu nebude mít druhého sledu. Tento případ bude vyžadovat značné vypětí od velitelů, štábů i vojsk, poněvadž s organizací přechodu do obrany bude nutno současně řešit i vytvoření druhých sledů a jejich rychlou přípravu k provedení protiúderů. Že tato otázka bude velmi složitá, zvláště v podmínkách používání ZHN, je samozřejmé.

Zmínil jsem se již v předchozím, že situace za přechodu do obrany bude velmi složitá. Bude charakterizována dočasnou převahou nepřítele na daném směru. Proto rozhodující úlohu při zabezpečení organizovaného přechodu do obrany budou hrát

— hromadné údery raketových zbraní s jadernou náplní a ostatní ZHN na odpalovací zařízení ZHN nepřítele a jeho tanková uskupení,

— rychlá organizace paleb, založená především na úderech ZHN,

— rychlé vysunutí tankových jednotek na hlavní směry útoku tankových uskupení nepřítele,

— organizace protiztečí a protiúderů.

Pro přechod do obrany bude velmi výhodné, bude-li tanková divize v prvním sledu, poněvadž tato může ve velmi krátké době organizovat velmi silnou a proti ZHN velmi odolnou obranu a získat tak čas pro organizaci silného protiúderu a tím zabezpečit i rychlé zničení nepřítele a rychlé obnovení útoku.

2. Cíl obrany a úkoly vojsk

Cíl obranné operace bude určovat velitel frontu. Přitom bude vycházet ze situace, z důležitosti směru, ze situace nepřítele a hlavně síly jeho očekávaného úderu, ze sil armády, množství ZHN, klasických zbraní, z terénu.

Rovněž vzhledem k celkové situaci zváží možnost použití frontových prostředků, hlavně raket a letectva ve prospěch armády. Přitom je třeba si uvědomit, že front pokračuje v útoku a hlavní úkoly tyto prostředky budou jistě plnit ve prospěch útočících vojsk.

Třeba počítat se silným nepřítelem, který rozhodným protiúderem nebo protiútokem se pokusí zmařit pokračování frontové útočné operace.

Proto třeba očekávat hromadné údery ZHN, které budou využívat silná tanková uskupení, vysazování výsadků na křídlech i v týlu, snahu využívat mezery k rychlému proniknutí do operační hloubky s cílem odřezat komunikace útočícím svazkům frontu.

Na druhé straně ZHN obránci umožňují ničit nepřítele ještě v období příprav a na celou hloubku sestavy, umožňují i organizovaný přechod do obrany, jsou základem systému paleb a zvyšují aktivnost obrany, vyjádřenou manévrem druhých sledů a záloh, protiúdery a umožňují tak rychlé zničení nepřítele a pokračování v útoku.

Proto cílem obrany bude

hromadnými údery ZHN, chemickými i klasickými zbraněmi zmařit protiúder nebo protiútok nepřítele, udržet důležité prostory, nedopustit hluboké vklínění nepřítele a zabezpečit tak rozvíjení útoku na směru rozhodující činnosti vojsk frontu.

Je-li obrana vynucena při střetném sražení armády, pak hlavním úkolem armády bude znemožnit nepříteli obchod křídel operačního uskupení armády a proniknout do hloubky. Armáda se musí snažit zavázat do boje hlavní síly nepřítele, vytvořit podmínky pro nejúčinnější nanesení hromadných úderů ZHN po těchto silách a prostředcích ZHN a umožnit tak přechod do útoku nebo pokračování v útoku frontem na jiném směru.

V každém případě však zůstává rozhodujícím zničení nepřítele v co nejkratší době a přechod do útoku.

3. Charakteristické rysy obrany

Dříve se vycházelo ze souvislé fronty nebo alespoň z jednotlivých pásem obrany, boj se vedl nejprve v taktické a potom operační hloubce. Protizteče a protiúdery se vedly k obnovení obrany. Pak docházelo k přeskupení sil a přechodu do útoku.

Odolnost obrany musí být zabezpečena **údery** raketových zbraní s jadernými náložemi a ostatních ZHN, údery letectva a dělostřelectva a **manévrem** motostřeleckých i tankových jednotek. Čili jinými slovy řečeno **základem obrany** je uskupení raketových vojsk, schopné nanést hromadný úder na nepřítele a uskupení tankových a motostřeleckých vojsk, schopné vést manévrovou činnost a zaujímající nejvážnější klíčové obranné rajóny na směrech útoku nepřítele, od jejichž udržení závisí odolnost operačního uskupení jako celku.

Proto se musí měnit i způsob vedení obranné operace, kde rozhodující bude:

— zmaření přípravy nepřítele k útoku (protiúderu) hromadnými údery ZHN, letectva a dělostřelectva;

— rozražení nepřátelské sestavy a smělý východ do boku a týlu nepřítele, to znamená

— vysoká aktivnost a manévrovost současně v celé hloubce sestavy. ZHN umožňují zmaření příprav nepřítele skoro na neomezenou hloubku. Budou proto také jejich údery základem protipřípravy.

Ovšem pod pojmem protipřípravy je třeba chápat souhrn všech plánovitě sladěných opatření, která se provádějí s cílem zmaření nepřátelského útoku.

Proto to nebudou pouze raketové a palebné údery, ale i různá jiná opatření, jako protiradiotechnická apod. Čili třeba v tomto údobí využít veškeré formy bojové činnosti, diverze apod. i veškerou techniku, která se může na tomto úkolu podílet.

V období přechodu z útoku do obrany bude nutno velmi rychle provést nutná přeskupení. Bude proto třeba plně využít manévrových možností vojsk jak motostřeleckých, tak hlavně tankových. Organizace a zabezpečení budou klást velké nároky na štáby i vojska, poněvadž přechod bude probíhat pod údery ZHN nepřítele a v dotyku s ním.

Je samozřejmé, že jako byla útočná operace vedena po směrech, bude se přechod k obraně provádět rovněž po směrech. Ovšem rozdíl bude v tom, že v útočné operaci byla iniciativa v našich rukou, proto i volba rozhodujícího směru, což nyní se bude snažit převzít nepřítel a pravděpodobně bude vybírat směry, kde není naše hlavní uskupení. Proto obrana bude charakterizována ohniskovým přehrazením směrů v různých hloubkách podle toho, jak se bude bojová činnost vyvíjet. Vzhledem k vysoké dynamičnosti možno očekávat v rámci armády všechny druhy bojové činnosti, které velitel bude muset sladit k dosažení splnění úkolu.

Obranná operace bude vedena na široké frontě, poněvadž útočné pásmo armády se v hloubce operace pravidelně rozšiřuje. Při oboustranném používání ZHN třeba očekávat oboustranná hluboká vklínění, na některých úsecích fronty úpornou obranu, jinde střetné boje nebo i útočnou činnost.

Některé svazky mohou být v té době v týlu nepřítele a budou útočit do boků a týlu hlavního úderného uskupení nepřítele.

Jiné svazky budou bojovat s nepřítelem, který se vklínil do sestavy. Jiné budou ničit nebo blokovat nepřátelské výsadky.

Proto nelze očekávat žádnou pravidelnost boje za přední kraj apod., ale téměř současnou bojovou činnost na různých směrech, v různé hloubce, vysoce dynamickou, vytvářející velmi ostré až kritické situace.

Přitom stále důležitou otázkou bude boj s druhými sledy a zálohami nepřítele na velkou hloubku a zabránit mu tak narůstání úsilí nebo přenos úsilí na jiné směry.

Vzhledem k tomu, že přechod do obrany musí být proveden v krátké době a rovněž úkol obranné operace musí být vyřešen co nejrychleji, aby armáda mohla co nejdříve pokračovat v útoku, vyniká do popředí požadavek tvrdého velení a schopnost velitelů všech stupňů iniciativně a rychle řešit úkoly obrany s cílem co nejrychlejšího přechodu do útoku.

4. Složení armády a zásady použití druhů vojsk

Složení armády bude záviset především

— na počtu raketových a ostatních ZHN,

— úkolu a

— podmínkách, za kterých přechází do obrany.

Z rozhodnutí velitele frontu buď se složení armády nebude měnit, nebo v jiném případě ty divize, které mohou pokračovat v útoku, přejdou k sousední armádě a eventuálně svazky od druhého souseda mohou přejít do sestavy armády.

Pravděpodobně budou dočasně armádě odebrány některé posilové prostředky a naopak opět armáda může dostat protitankové a ženijní prostředky.

Pokusím se ukázat možnosti armády při přechodu do obrany na příkladu, který samozřejmě nemůže být brán jako nějaké normy.

Vyjděme z reálných předpokladů. V počátečním období války armáda pravděpodobně přejde do útoku se svazky — 3 — 5 — na mírových stavech. Týlové složky a armádní prostředky budou rovněž neúplné. Počet posilových prostředků bude rovněž omezený.

Uvažujme, že armáda přejde do útoku v pásmu 60—100 km. V tom případě operační hustota bude asi 20 km na divizi.

Během útoku se může útočné pásmo armády rozšířit až na 150 km. V tomto pásmu budeme tedy uvažovat přechod armády do obrany.

Budeme-li předpokládat 3 divize v prvním sledu, připadá tedy na divizi kolem 50 km. Nelze tedy uvažovat nějaké hustoty dělostřelectva. Tím více vyniká prvořadý význam raketových a ostatních ZHN. Čili

Generálporučík Ladislav Kolovratník

možnosti armády třeba posuzovat podle složení, naplnění a bojeschopnosti svazků a hlavně podle počtu ZHN.

Řekli jsme, že divize bude přecházet do obrany v pásmu 50 km. To prakticky znamená, že může bránit jeden hlavní směr.

Vezmeme-li v úvahu, že motostřelecký prapor brání rajón 3×3 km a mezery mezi prapory připustíme do 3 km, pak pro msp
s 2 prapory v 1. sledu vychází 10 km,
s 3 prapory v 1. sledu vychází 15 km.
Divize potom může bránit
s 2 pluky v 1. sledu 30 km,
s 3 pluky v 1. sledu 45 km.

Čili může udržet zhruba útočné pásmo jednoho nepřátelského armádního sboru.

Potom armáda s 3 divizemi v 1. sledu (každá divize 30—45 km s mezerou mezi divizemi 10—20 km, která bude zabezpečena taktickými raketami divizí) může bránit pásmo 150 km, které jsme uvažovali, ba dokonce i širší. Ovšem přitom třeba brát v úvahu, že nebude v celém pásmu jen obranná bojová činnost, jak bylo již dříve zdůrazněno.

Základní složení armády budou tvořit rakety, tankové a motostřelecké svazky.

V použití druhů vojsk nepůjde o nové otázky a proto se o něm zmíním jen stručně.

Rakety

Přítomnost operačně taktických raket v armádě umožňuje spolu s protitankovými řízenými střelami vytvořit rychle výhodné operační uskupení armády (údery raket je přikrývají), umožňuje ničit ZHN nepřítele a jeho hlavní uskupení na celou hloubku sestavy a mařit jeho přípravy, ničit zálohy, velitelská stanoviště armád a sboru, letiště a ostatní důležité cíle.

Taktické rakety se použijí na ZHN a důležité cíle hlavně v dotyku s nepřítelem, a sice na ty cíle, kde by palba dělostřelectva nebyla účinná.

Dělostřelectvo doplňuje palbu raket na ZHN, dělostřelectvo, tanky, pěchotu, radiolokátory nepřítele a ostatní cíle.

Vojska PVO

Jejich hlavním úkolem bude nedopustit nepřátelské údery ze vzduchu, vést průzkum vzdušného nepřítele a vést boj s jeho vzdušným průzkumem i výsadky.

V případě, že armáda bude mít jednotky prtiletadlových řízených raket, protiletadlové dělostřelectvo malé a střední ráže a radiotechnické prostředky v obvyklém počtu, je schopna vést boj se vzdušným nepřítelem od 200 do výšky 22 000 m.

Základ PVO budou tvořit

rakety a protiletadlové dělostřelectvo v součinnosti s frontovým letectvem, PVO sousedů a s posilovými protiradiotechnickými prostředky.

Letecká podpora

Letecká armáda bude plnit hlavní úkoly ve prospěch vojsk frontu, útočících na směru rozhodující činnosti vojsk.

Proto třeba počítat s podporou jen v malé míře a pouze v nejvážnějších momentech operace.

Ženijní vojsko

Hlavní úkoly ženijního vojska budou
— zabezpečení manévru,
— vybudování nejdůležitějších obranných rajónů a velitelských stanovišť z hlediska protiatomové ochrany,
— budování zátarasů na důležitých směrech,
— maskování.

Chemické vojsko

Bude plnit úkoly v ochraně proti ZHN, a sice
— speciální průzkum,
— kontrola radioaktivního zamoření vojsk i materiálu,
— zabezpečení kontroly ozáření osob,
— zabezpečení vojsk místy speciální očisty,
— odmoření a desinfekce terénu.

Ostatní druhy vojsk víceméně pokračují v plnění úkolu k zabezpečení činnosti velení a vojsk z útočné operace.

II. Organizace obranné operace

Veškerá činnost při organizaci obrany bude charakterizována bojem o čas a nutností provést v co nejkratší době všechna opatření nutná pro odražení úderu nepřítele.

Vzhledem k tomu, že přechod do obrany probíhá v průběhu útočné operace, bude nutno v řadě případů současně s přípravou rozhodnutí a plánováním operace řešit celou řadu úkolů, jako
— řízení průzkumu (ZHN, uskupení nepřítele, pravděpodobné směry úderu),
— provedení úderů ZHN s cílem zmaření např. úderu,
— likvidace následku úderů ZHN nepřítele a překonávání zamořených prostorů,

— boj s výsadky a eventuálně s tankovými jednotkami, které se prorvaly do hloubky,

— opevňování důležitých prostorů, organizace paleb, pod jejichž přikrytím budou vojska přecházet do obrany,

— eventuálně jiné úkoly, které vyplynou ze situace při přechodu do obrany.

Rozhodnutí přijímá velitel armády na základě ujasnění úkolu, všestranného ocenění situace a předvídání možného vývoje bojové činnosti v průběhu obranné operace.

Nejdůležitějším bodem v rozhodnutí velitele bude použití ZHN. V tomto bodě může uvést:

— cíle a úkoly ZHN, počet, kilotonáž, druhy,

— zálohu velitele armády,

— cíle a jejich rozdělení na raketové vojsko a letectvo,

— způsob provedení úderu a druh výbuchu,

— v kterých prostorech se zakazují pozemní výbuchy,

— zásady součinnosti vojsk s raketovými jednotkami při využití úderů,

— manévr raketových jednotek,

— úkoly průzkumu a doplňkového průzkumu před úderem.

Organizace obrany

Organizace obrany bude obsahovat

— uskupení raketových vojsk,

— uskupení ostatních sil a prostředků,

— organizace paleb,

— ženijní úpravy.

Všechny tyto elementy musí být navzájem tak skloubeny, aby zabezpečovaly vytvoření pevné a aktivní obrany, která by umožňovala odrazit útok nepřítele a vytvářela příznivé podmínky pro jeho zničení údery ZHN i palbou ostatních zbraní a těsné součinnosti s protiúdery.

Organizace obrany musí odpovídat záměru a zabezpečovat soustředěné úsilí na hlavním směru, ovšem ne zhuštěním sestavy vojsk, ale soustředěným úderem ZHN a ostatních palebných prostředků a protiúderem druhých sledů a záloh.

Musí zabezpečovat rozptýlené rozmístění vojsk využití terénu z hlediska ochrany proti ZHN a musí mít dostatečnou hloubku i z hlediska aktivní činnosti ženijního vojska.

Třeba je organizovat tak, aby klamala nepřítele v uskupení hlavních sil a prostředků.

Operační uskupení armády bude záviset od úkolu, situace, od množství ZHN, složení a očekávané činnosti nepřítele. Musí zabezpečovat hluboko členěnou obranu, schopnou rychlého a širokého manévru z hloubky i podél fronty pro provedení protiztečí a protiúderů s cílem zničení nepřítele a rychlého vytvoření uskupení pro přechod do útoku.

Bude obsahovat

— uskupení raketových vojsk,

— uskupení divizí 1. a 2. sledu (zálohy),

— uskupení vojsk PVO (armádních),

— zálohy,

— POZ.

Raketové vojsko bude výhodné umisťovat mimo směr očekávaného hlavního úderu nepřítele a mimo prostory rozmístění vojsk.

Důležitou úlohu mají pohotovostní baterie, připravené k ničení ZHN nepřítele.

Je samozřejmé, že je výhodné mít operační uskupení vojsk ve dvou sledech.

Přitom **v řadě případů bude výhodné mít v druhém sledu více než polovinu sil, hlavně tankových,** poněvadž síla obrany spočívá na manévru v součinnosti s údery ZHN.

Bude proto nutné provést rychlé přeskupení s cílem vytvořit 2. sled v tom případě, že armáda přechází do obrany až po zasazení 2. sledů.

Může si někdy, např. v počátečním období války, situace vynutit, že armáda nebude mít 2. sled a nebude ho moci ani při přechodu do obrany vytvořit. V tom případě však bude nutno vyčlenit alespoň zálohu ne slabší nežli 1 divize.

Složení a úkoly 1. sledu armády závisí od počtu ZHN, záměru operace a situace při přechodu do obrany.

Zásadně bude třeba vyčlenit do 1. sledu tolik sil, aby nepřítel byl přinucen rozvinout své hlavní síly a aby 1. sled současně udržel nejdůležitější rajóny, na jejichž udržení je závislé provedení protiúderů.

Je třeba soustředit úsilí k přehrazení nejdůležitějších směrů, aby nepřítel byl přinucen při rozvinování zhustit tam sestavu a poskytnout tak výhodné podmínky pro ničení ZHN a zmaření útoku.

V krajním případě musí pak 1. sled vytvořit výhodné podmínky pro zničení nepřítele druhým sledem armády.

Druhý sled armády je hlavně určen pro provedení protiúderu, pro záměnu 1. sledu nebo jeho zesílení, k udržení důležitých rajónů, k boji s výsadky nebo diverzními skupinami v operační hloubce.

Rozmisťuje se na vzdálenost, která vylučuje jeho zasažení dělostřelectvem a taktickými raketami nepřítele. Musí být v stálé pohotovosti k protiúderu nebo k obraně.

Divize 1. sledu tvoří taktickou hloubku — do 40—50 km, ostatní operační hloubku.

Generálporučík Ladislav Kolovratník

Uskupení vojsk PVO armády v součinnosti s PVO frontu přikrývá vojska armády, hlavně raketová vojska, 2. sledy, velitelská stanoviště a nejdůležitější týlové objekty.

Jednotky protiletadlových řízených raket budou přikrývat hlavně raketová vojska „země—země" a hlavní síly armády. Jako v útočné operaci ani v obraně se nezačleňují do protiletadlových skupin.

Protiletadlové dělostřelectvo se využívá k posílení divizí a k doplnění přikrytí hlavního uskupení armády.

Z armádních záloh jako nejdůležitější prostředek manévru je APTZ. V jejím použití, jakož i v použití ostatních záloh nemůže být žádných zvláštností.

Organizace paleb

Síla obrany závisí především od ZHN. Proto také údery raketových zbraní s jadernou náloží i ostatní ZHN tvoří základ plánu paleb.

Organizuje se s cílem zmařit útok nepřítele již ve stadiu příprav a zabezpečit obnovení útoku v nejkratší době.

Plánem paleb musí být zabezpečeno řešení těchto hlavních úkolů:

— zničení ZHN nepřítele ihned po jejich zjištění — nejdůležitější úkol,

— zničení hlavního úderného uskupení nepřítele při přípravách k útoku, na čarách rozvinutí nebo ve východišti k útoku,

— odražení nepřátelského útoku,

— podpora vojsk při protiztečích a protiúderech,

— přikrytí mezer, křídel, překážek a zátarasů.

V plánu se určují prostory hromadných úderů, v nichž jsou nejvýhodnější podmínky pro ničení nepřítele ZHN, letectvem, dělostřelectvem i tanky ze zakrytých palebných postavení. Prostor je rozdělen pro jednotlivé zbraně buď podle úseků nebo cílů.

Tyto prostory se určují v hloubce u nepřítele, před frontou 1. sledu, na křídlech, v mezerách i v hloubce vlastní obrany.

Podle důležitosti mohou být armádní nebo divizní. V armádních prostorech mohou působit i prostředky frontu a sousedů.

Základ systému palby tvoří ZHN všech druhů. Jejich údery doplňuje letectvo a dělostřelectvo.

Kromě hromadných úderů plánují se i jednotlivé údery na menší cíle apod.

Hlavní důraz třeba položit na zničení ZHN. Znovu zdůrazňuji tento úkol, poněvadž bude-li nepřítel zbaven ZHN, je rozhodnuto o výsledku operace.

Systém paleb musí především umožňovat rychlé soustředění palby všech prostředků na pravděpodobné hlavní směry útoku nepřítele.

Zahrnuje v sobě:

— plán paleb všech druhů zbraní,

— určení skupin palebných prostředků,

— způsob jejich manévru,

— příprava prvků pro zahájení palby,

— organizace velení,

— organizace součinnosti všech prostředků.

Při plánování palby v armádě bude třeba určit:

— palebné úkoly, které z hlediska armády třeba řešit (ničení ZHN, zmaření příprav k útoku, zmaření palebné přípravy nepřítele atd.),

— směry, na které třeba soustředit palebné úsilí a prostory hromadných úderů na nich na celou hloubku,

— počet a druh palebných prostředků, které na jednotlivé směry a do prostorů na nich působí,

— spotřeba atomové i obyčejné munice pro každý úkol.

K řešení těchto úkolů se provede nejvýhodnější rozmístění raketových prostředků a dělostřelectva, organizuje se manévr jimi, organizuje se součinnost mezi vojsky, raketami, dělostřelectvem, letectvem i zálohami.

Znovu zdůrazňuji, že trvalá pozornost musí být zaměřena na stálou pohotovost všech palebných prostředků, hlavně raketových, k ničení ZHN nepřítele.

K organizaci paleb musí velitelé všech stupňů přistoupit ihned a nečekat na směrnice staršího náčelníka. Teprve potom se plán upřesní a sladí.

Ženijní zabezpečení

Úkoly ženijního zabezpečení budou spočívat hlavně v zabezpečení palebných úderů především ZHN, v zabezpečení manévru a ve zvýšení odolnosti obrany.

Opatření budou zahrnovat:

— vybudování vyčkávacích, hlavních a záložních prostorů pro raketová vojska,

— úprava a udržování komunikací,

— budování obranných rajónů v divizích 1. a 2. sledu, postavení záloh, záložních prostorů pro divize 1., 2. sledu i zálohy,

— budování velitelských stanovišť,

— maskování.

Ženijní vojsko bude nuceno plnit úkoly ve velmi složité situaci. Proto nelze vyloučit v některých případech ani přehrazení směru útoku nepřítele pozemními atomový-

mi výbuchy a vytvoření tak podmínek k přechodu do obrany a k plnění úkolů ženijního vojska. Je rovněž samozřejmé, že bez speciálních ženijních strojů si nelze představit provádění ženijních úprav terénu v tak krátké době.

Rovněž není možno uvažovat o úplném vybudování, poněvadž obrana bude jen krátkodobá. Ženijní opatření musí být proto omezeno na nejdůležitější směry a zplánována tak aby nebránila přechodu do útoku.

2. Organizace a udržování součinnosti

Organizace součinnosti spočívá ve sladění jaderných úderů, palby všech druhů, úderů letectva a činnosti vojsk s cílem včasného zesílení obrany na nebezpečných směrech, likvidace následků úderů ZHN nepřítele a provedení protiztečí a protiúderů.

Zásady organizace součinnosti musí vycházet ze zámyslu operace. Součinnost musí být nepřetržitá, pružná a musí zabezpečovat přenášení úsilí na jiné směry.

Organizuje se po směrech a úkolech vojsk, především na předpokládaném hlavním směru, nepřátelského útoku.

Úkoly, podle kterých se součinnost organizuje, mohou být:

— ničení nepřítele na dalekých přístupech, v prostorech soustředění, na pochodu a při rozvinování,

— boj za udržení obranných rajónů divizí 1. sledu,

— armádní protiúder,

— přenesení úsilí na jiný směr,

— boj se zálohami nepřítele.

Vzhledem k časové tísni při přechodu do obrany bude nejvýhodnější, aby velitel armády organizoval součinnost osobně i svým štábem.

Zásady se připravují již při přípravě rozhodnutí. Bude třeba je organizovat souběžně s přípravou operace, tj. při stanovení úkolů svazkům a druhům vojsk, při rekognoskaci (bude-li provedena třeba jen na hlavním směru), při plánování a systematicky se bude upřesňovat za boje podle vývinu situace.

Čili nelze počítat s tím, že organizace součinnosti bude se provádět jako zvláštní opatření v časově vymezené době, ale bude součástí všech opatření tak, jak se budou postupně provádět.

K upřesnění nejdůležitějších otázek budou s výhodou využívány výjezdy velitele armády, jeho zástupce, příslušníků štábu a velitelů druhů vojsk k jednotkám.

Bude-li protipříprava — tedy pro účast frontových prostředků, eventuálně prostředků sousedů v ní anebo v systému paleb — třeba organizovat součinnost s těmito prostředky.

Základní otázky jak při boji divizí 1. sledu, tak při protiúderech, budou použití ZHN z hlediska maximálního využití i z hlediska bezpečnosti vlastních vojsk. Proto i otázka radioaktivního zamoření musí být řešena do všech detailů.

3. Organizace všestranného zabezpečení operace

Všechna opatření organizuje velitel armády a jeho štáb s cílem vytvořit podmínky pro úspěch operace.

Na všech opatřeních se odrazí zvláštnosti přechodu do obrany v průběhu útočné operace a požadavek zničení nepřítele v krátké době a pokračování v útoku.

Opatření budou plně záviset na rozhodnutí velitele armády (zámyslu operace) a budou organizována na známých zásadách.

Proto se stručně zmíním jen o průzkumu a dosažení překvapení.

Hlavní úkoly průzkumu budou:

— zjištění ZHN a jejich prověření před provedením vlastního úderu na ně,

— zjištění a sledování příprav nepřítele, pochodu a rozvinování k útoku, pravděpodobný směr útoku,

— přípravy nepřítele k provedení úderu ZHN,

— sledování záloh nepřítele,

— zjištění sestavy nepřítele, který se vklínil do obrany.

Řešení zvláště prvního, a řekl bych jednoho z hlavních úkolů, bude velmi složité, poněvadž bude velmi náročné na rychlé předání zpráv. Bude také podmiňovat hlavní úkol — zničení ZHN ihned při zjištění.

Pokud jde o **dosažení překvapení**, budou všechna hlavní opatření plánována podle směrnic frontu.

Překvapení dosáhneme:

— utajením zámyslu a plánu operace,

— rychlým a skrytým přeskupením sestavy,

— provedením hromadných úderů především jaderných, s překvapením,

— nečekanými pro nepřítele protiztečemi a portiúdery,

— klamáním nepřítele.

Jedním z hlavních opatření bude operační maskování. Zde opět důležitou úlohu bude hrát skrytí vlastních raketových prostředků.

Opatření pro operační maskování určuje velitel armády při rozhodnutí.

Generálporučík Ladislav Kolovratník

III. Vedení obranné operace

Obranná operace armády, dočasně vynucená v rámci frontové útočné operace, bude mít ve svém průběhu určité zvláštnosti.

Zásadní charakteristické rysy budou spočívat v provádění hromadných úderů jaderných, chemických a obyčejných prostředků na nepřítele především jeho ZHN při přípravě, při úderu a při vklínění se v obranu, v provedení manévru s cílem vytvoření aktivnosti obrany na směrech hlavního úderu nepřítele, v provedení protiztečí a protiúderů spolu s udržením důležitých prostorů jak v taktické, tak operační hloubce a ve vedení boje se zálohami nepřítele.

Přitom třeba provádět protiatomový manévr s cílem vyvést včas vojska zpod úderu ZHN nepřítele.

1. Vedení obranné operace do vklínění se nepřítele do obrany

Jak bylo uvedeno již na počátku, nebude přechod do obrany současný na celé frontě armády. Proto často může armáda hlavními silami nebo částí sil pokračovat v útoku a současně bude nutno již provádět opatření spadající do rámce obranné operace. Musí být snaha především zmařit útok nepřítele a jen v krajním případě řešit odražení útoku přechodem do obrany.

Proto za takových podmínek může být prováděna protipříprava.

V ní pravděpodobně se zúčastní i frontové prostředky, jako rakety i letecká armáda, ovšem hlavní úkol jejich bude podpora útočících vojsk frontu. Tyto prostředky v součinnosti s armádními umožní zničení nepřítele na celou hloubku, hlavně jeho ZHN a letectvo na letištích i ve vzduchu.

Síla tohoto úderu a jeho provedení s překvapením může v samém začátku zmařit nebo podstatně oslabit útok nebo protiúder nepřítele a nedovolit mu tak převzít iniciativu.

Někdy však situace může vyloučit provedení protipřípravy, například bojuje-li armáda na široké frontě, nebo podařilo-li se nepříteli provést úder s překvapením.

Obranná operace se bude na počátku vyznačovat značně nerovnoměrným průběhem. Bude to spojení téměř všech druhů bojové činnosti od útoku, přes střetné boje až po obranu. Proto také jednotlivé svazky mohou být v různém postavení vzhledem k nepříteli, na některém směru může být ve výhodě on, jinde vlastní vojska. Od samého začátku bude hlavním úkolem velitele armády sladit bojovou činnost svazků 1. sledu tak, aby bylo využito všech výhod vyplývajících ze situace k zastavení a zničení nepřítele.

Půjde především o ničení ZHN nepřítele, o koordinaci činnosti vojsk s údery ZHN, o sladění protiztečí, o využití výhodného postavení některých svazků (útvarů) k úderům do boku a týlu útočícího nepřítele.

Bude nutno zabezpečit — v případě, že 2. sled byl již zasazen — vyvedení divizí, které jsou určeny jako 2. sled z boje (stejně tak i záloh) a jejich umístění ve vyčkávacím prostoru tak, aby bylo zaručeno jejich rychlé vyvedení na hlavní směr útoku nepřítele buď k provedení protiúderu nebo k zaujetí obrany.

Současně v této době ženijní vojsko buduje obranné rajóny, komunikace pro manévr z hloubky i podél fronty a na hlavních směrech zátarasy.

Nepřítel bude se snažit využívat slabých míst a mezer v sestavě k proniknutí do operační hloubky. Proto velitel armády musí připravovat a také použít k jeho zastavení úderů ZHN, energicky snímat vojska z pasivních úseků a manévrem zajistit aktivitu těchto slabě bráněných směrů.

Rovněž divize 1. sledu využívají plně svých taktických raket k ničení nepřítele a manévru hlavně tankovými jednotkami a zálohami k provedení protiztečí do boku a týlu nepřítele.

Podle situace iniciativně přeskupují své síly.

Je třeba se řídit zásadami, že za dané situace zdlouhavé boje za udržení a obnovení fronty nemohou mít místo. Úspěch obrany může být zaručen jen správným spojováním úderu raket s jadernou náloží a aktivní činnost vojsk. Proto veškerá bojová činnost vojsk v tomto období musí směřovat k ničení ZHN nepřítele a jeho hlavního uskupení údery ZHN, k udržení důležitých prostorů s tím vytvořit podmínky pro zničení nepřítele protiúdery a přejít v nejkratší době znovu do útoku.

Čili, bude charakterizována údery ZHN, širokým manévrem, rychlostí a vysokou dynamičností.

Proto hlavní úlohu bude hrát sladěná činnost raketových vojsk a ostatních ZHN s aktivní činností pozemních, hlavně tankových vojsk.

2. Armádní protiúder

Konečné zničení nepřítele, započaté údery ZHN a divizemi 1. sledu, připadá armádnímu protiúderu.

Rozhodnutí, na kterém směru provést protiúder, bude rozhodující pro úspěch operace. Nepřítel bude rovněž útočit po směrech, bude přenášet úsilí a proto bude důležité vyhodnotit, který je hlavní směr a kde proto je účelné provést protiúder.

Nejvýhodnější směr protiúderu bude do boku vklínivšího se nepřítele.

Ovšem nelze vyloučit ani čelní protiúder, zvláště v případě, že je třeba zastavit a zničit nepřítele.

K provedení protiúderu velitel armády určí:

— posilové prostředky,
— úkol,
— směr úderu,
— čáru rozvinutí,
— dobu a
— opatření k zabezpečení.

Úkol se zpravidla určuje na celou hloubku protiúderu.

Možno ho rozdělovat

— na bližší úkol — zničení protistojícího nepřítele a
— další úkol — zničení záloh a vytvoření podmínek pro pokračování v útoku.

V případě, že se nepřítel vklínil na malou hloubku, není nutno dělit úkol. Přispěje to i k rychlejšímu zničení nepřítele.

Nejvýhodnější doba k provedení protiúderu pravděpodobně bude, když ZHN nepřítele jsou z větší části zničeny, když je rozložena jeho bojová sestava údery vlastních ZHN i bojovou činností vojsk, kdy útok nepřítele ztrácí tempo, když má zasazeny zálohy (taktické) a operační zálohy jsou vzdáleny pro zdržení údery ZHN.

Čáry rozvinutí k protiúderu bude nejvýhodnější volit v mezerách v nepřátelské sestavě tak, aby se opíraly o pevné uzly obrany.

Východ na čáru rozvinutí bude se zpravidla uskutečňovat bez přikrytí vlastními jednotkami, tedy pouze pod přikrytím PO. Zpravidla třeba očekávat charakter střetného boje s rozvinutím sil z chodu.

Základem podpory protiúderu jsou údery ZHN skupinové i jednotlivé, a to nejen na směru úderu, ale i pro přikrytí boků a křídel protiúderného uskupení. Za dynamické situace právě přikrytí boků má velký význam.

Na podporu protiúderu s výhodou možno využít výsadku s úkolem nedopustit přesun záloh a jejich zásah proti protiúderu nebo k vytvoření podmínek pro obklíčení nepřítele.

K rozvíjení protiúderu bude výhodné využít kromě 2. sledu, vojska z ostatních úseků fronty, které možno v této době oslabit, nebo i ty jednotky, které byly zasaženy údery ZHN, neztratily však bojeschopnost. V tom případě provedou speciální očistu až po splnění úkolu v protiúderu.

V klamání nepřítele třeba pokračovat v průběhu celé operace a proto klamná opatření mají značný význam při zastření příprav a utajení směru protiúderu.

Obranná operace končí, když armáda splní úkol odražením protiúderu nebo zaměřením útoku, zničí vklínivšího se nepřítele a obnoví útok v sestavě vojsk frontu.

Není-li možno obnovit útok celou sestavou armády, tu je třeba alespoň zabezpečit přechod do útoku tankovými svazky, aby se co nejdříve zmenšila vzniklá mezera mezi hlavními silami frontu, které pokračovaly v útočné operaci.

V tom případě bude nutné armádu posílit.

Z uvedeného vyplývá, že hlavním úkolem armády v obranné operaci v průběhu frontové útočné operace bude aktivní a úpornou obranou zabezpečit pokračování útoku na hlavním směru.

Řešení tohoto úkolu vyžaduje umění organizovat obranu v podmínkách oboustranného použití ZHN v čase co nejkratším.

Rozhodující význam bude mít zničení ZHN nepřítele jakýmkoliv způsobem (palebné údery, diverze atd.).

Vedení obrany spočívá na účelném a rozhodném použití ZHN a jejich maximální využití vojsky, na manévru podél fronty i z hloubky a na úporné obraně klíčových pozic. Na každém směru musí být nepřítel ničen již na přístupech ZHN a zničení dokončeno protiúderem a tak zajištěno pokračování v útoku v nejkratší době. K tomuto požadavku musí být soustředěno veškeré úsilí velitelů i vojsk.

Prameny: Nové řády a konzultace na akademii Frunze v Moskvě.

Obrana v útoku

Generálmajor Jan Knotek

Historie vojenství poskytuje řadu příkladů a důkazů, že nesprávné pochopení dialektické jednoty útoku a obrany v teorii vojenského umění bylo často jednou z vážných příčin neúspěchu nejen v jednotlivých operacích, ale i v ozbrojeném zápase jako celku. Pro příklad neharmonického rozvoje vojenského umění, pokud se týká jednotlivých druhů bojové činnosti, nemusíme v historii chodit ani tak daleko.

V bleskové porážce Francie fašistickým Německem v poslední válce, kromě hlavních politických příčin, sehrál významnou roli bezesporu i fakt, že „francouzská škola" vojenského umění přecenila obranu a podcenila útok. Byly to nesprávně vyhodnocené závěry z první světové války, které uvedly francouzský generální štáb v omyl, že se jim na konci první světové války podařilo vyřešit otázku operačního průlomu, ačkoli tomu tak ve skutečnosti nebylo. To je vedlo k nesprávnému závěru o charakteru příští války a k domněnce, že se tato bude podobat konci první světové války. Proto došli k známé „pasivní pevnostní strategii", která v konkrétních politických podmínkách zrady a neschopnosti buržoazního velení francouzské armády, podstatně přispěla k rozkladu a porážce.

Jako příklad opačného extrému a špatného pochopení jednoty útoku a obrany může nám posloužit fašistické Německo, které Francii porazilo. Jeho strategie zase pod vlivem starého prušáckého schliefenovského militarismu a snu o „bleskovém vítězství", podepřeného různými novodobými teoriemi buržoazní vojenské vědy, přecenila vlastní možnosti — tanky a letadla, přecenila útok a podcenila obranu. Fašistický generální štáb nepochopil pravé příčiny snadných vítězství nad Polskem a Francií, považoval je jako zásluhu své „geniální strategie" a „neporazitelnosti" svých, zejména obrněných vojsk. To ho jen utvrdilo o domnělé správnosti jeho dobrodružné koncepce. Pojem „obrana" byl takřka vymazán z vojenského slovníku fašistů, obrana nebyla ani rozpracována, ani cvičena. Teprve bitva pod Moskvou probudila a poučila fašistické velení o nutnosti, umět se ve válce i bránit. Známe, jakými potížemi bylo toto „překvapení" provázeno, jak se systém fašistické obrany postupně měnil tak, jak to fašistická vojska teprve učila trpká praxe války.

Ani tady nelze přirozeně tento fakt považovat za hlavní příčinu fašistické porážky — těch bylo daleko více — ale faktem zůstane, že tento omyl sehrál značnou roli. To plně potvrzuje třeba tvrdohlavost a dogmatičnost útoku na Stalingrad, schematičnost útoku na Kurský výběžek a celá řada jiných operací.

Tyto historické zkušenosti neztratily na významu ani v soudobých podmínkách.

Nutnost harmonického rozvoje teorie i praxe všech druhů bojové činnosti, v nových vztazích a proporcích, je v soudobých podmínkách tím významnější, čím těsnější a výraznější se stala jejich jednota v boji.

O operacích v soudobých podmínkách tvrdíme, že budou vedeny s roz-

hodnými cíli, dynamicky, se značnými oboustrannými možnostmi rychle měnit jadernými údery na jednotlivých směrech poměr sil. Z toho logicky vyplývá nutnost častého přechodu od jednoho druhu bojové činnosti k druhému.

To všechno ukazuje, jak daleko těsnější se staly vztahy jednotlivých druhů bojové činnosti, zejména útoku a obrany. Proto by mělo přecenění nebo podcenění některého z nich v těchto podmínkách závažné důsledky pro úspěch operace i boje.

V čem a jak se změnila jednota útoku a obrany v soudobém boji? Máme již důsledně a ve správných proporcích jejich novou jednotu promítnutu do naší teorie a praxe?

Odpověď na tyto otázky jsou hlavním předmětem mé úvahy. K jejich položení nutí ta skutečnost, že kolem otázek obrany je u některých příslušníků velitelského sboru dost nejasností, rozpaků a otazníků.

Z čeho to plyne?

Především z toho, že v teorii našeho vojenského umění nemáme uspokojivě dořešenu otázku místa a úlohy obrany v soudobé operaci a boji.

U některých soudruhů vzniká dojem, jakoby požadavek vysoké aktivnosti a rozhodnosti bojové činnosti a narůstající význam rozhodného útoku zatlačoval otázky obrany do pozadí a jakoby obrana ztratila význam.

Je to správné?

Bezesporu tady sehrál svoji roli i závěr, že druhá světová válka prokázala, že „neexistovala žádná obrana, která nebyla prolomena".

Ten závěr, pokud je myšlen jako obecně platný, není ale správný. Obrana Sovětské armády u Moskvy, Stalingradu, Leningradu i na Kurské duze, nebyla prolomena.

Ale neexistovala pak žádná fašistická obrana, kterou by nebyla prolomila sovětská vojska — a to je správný závěr.

Ale takové příliš obecné závěry problém neřeší.

Chceme-li aspoň dílčím způsobem najít odpověď na naše otázky, zopakujeme si napřed, jaké **místo a úlohu v operaci a boji zaujímala tehdy obrana, jaké byly její cíle a podmínky?**

— Obrana byla jedním ze dvou hlavních druhů boje, ke které se vojska uchylovala v případě **přesily nepřítele**, kdy bylo nutno **získat čas pro shromáždění sil a prostředků**, nebo, kdy jich bylo třeba na jiném, rozhodujícím směru.

— Byla organizována a vedena v podmínkách:

a) souvislé, vojsky a technikou nasycené fronty, bez mezer;

b) byla jako druh operace (boje) zpravidla charakteristická pro celou operační (bojovou) sestavu;

d) útočník měl jen omezené možnosti dosahu, účinku a manévru palbou. Prolomení obrany vyžadovalo soustředění značného počtu sil a prostředků, tedy i času;

e) kdy časové podmínky přípravy útoku a jeho tempo, dovolovaly obránci připravovat a zaujímat obranu v dotyku i v hloubce.

Cílem obrany bylo zpravidla odrazit útok nepřítele, způsobit mu značné ztráty a udržet zaujatá postavení.

Zpravidla byla tedy obrana charakteristickým druhem bojové činnosti pro jednu stranu, zatím co útok charakterizoval činnost strany druhé.

Obranné operace (boje) byly odlišeny od útočných. Jednota útoku a obrany v nich nebyla tak těsná ani v taktickém, ani v operačním měřítku.

☆

Zachovala si obrana totéž místo a úlohu v operaci a boji v soudobých podmínkách?

Generálmajor Jan Knotek

Odpověď na tuto otázku není tak jednoduchá.

Z charakteru boje je jasné, že obranu, jako druh boje, nelze z bojiště „vymazat". Vliv jaderných a raketových zbraní ovlivňuje silně její obsah i formy. Tyto prostředky dovolují klást na obranu i vyšší požadavky. Nejnáročnějším je požadavek „vytvořit příznivé podmínky pro přechod k rozhodnému útoku". Není sporu ani o tom, že nové bojové prostředky umožňují místo odrazit útok nepřítele tento zmařit.

Zatím ale můžeme tvrdit, že jsme způsoby realizace těchto nových požadavků důsledně rozpracovali a zvládli. Kvalitativní změny v obsahu a formách boje jsme relativně důkladně promítli již do obsahu i forem útoku, jako rozhodujícího druhu boje, ale stejné práci u obrany jsme zatím zůstali dost dlužni.

Obranu jsme namnoze jen „přizpůsobili" novým podmínkám některými, často značně obecnými požadavky, jako jsou nešablonovitost, manévrovost a aktivnost, které jsou sice naprosto správné, ale postihují jen její formy. Místo a úloha obrany v soudobém boji a celé její pojetí se zatím v našich představách mnoho neliší od její úrovně na konci poslední války. Nebudeme proto daleko od pravdy, jestliže si přiznáme, že v důsledku všech těchto skutečností nemáme často daleko k nedocenění současné jednoty obrany a útoku a k určitému přehlížení významu obrany.

Nejde o otázku, zda je „útok důležitější a silnější než obrana" — tu jednoznačně už rozhodla historie a nové bojové prostředky rozhodující význam útoku jen zdůraznily. Nejde také o to, zda je správné pokládat útok za rozhodující druh bojové činnosti a zda požadavek vysoké aktivnosti a manévrovosti se týká celého boje vůbec, tedy všech druhů bojové činnosti. O tom není pochyb a sem také má úvaha nesměřuje.

Jde o zcela jinou otázku — o otázku úlohy a místa obrany v soudobém boji.

Dosadavadní „odlišení" útoku a obrany vedlo k tomu, že v taktickém i operačním měřítku vojska vedla buď útočnou nebo obrannou operaci (boj) a to v celém pásmu své bojové činnosti a na celou hloubku své sestavy. Zejména na operačním stupni se tyto druhy v podstatě střídaly. To mělo přirozeně svůj odraz i v teorii výchovy a výcviku vojsk, která v různém sledu a v různých proporcích cvičila buď útok nebo obranu. Tím se vytvářely pro jednotlivé druhy boje návyky a ovlivňovalo myšlení a metodiku práce velitelů a štábů v nich. Podle toho byly připravovány zámysly jednotlivých cvičení a při jejich provádění vytvářeny situace.

Jde o to, zda tento dosavadní způsob vyčerpává a postihuje nový charakter vztahů útoku a obrany beze zbytků, zejména na stupni operačně taktickém.

Domnívám se, že ne plně, i když v podstatě je správný, protože na samé podstatě útoku a obrany se ani v soudobých podmínkách nic nezměnilo. Změnily se ale jejich vzájemné vztahy.

Na nižších operačních stupních, do praporu až pluku včetně, se v obsahu ani tolik nezměnilo — tam se bude i nadále útok a obrana střídat, jen s tím rozdílem, že toto střídání může být podle okolností častější a nezávislé na druhu operace.

K podstatnější změně dochází ale na stupni operačně taktickém — počínaje už svazkem. Tam už nebude pravidlem, že náplní útočné operace (boje) bude jenom útok a obranné operace (boje) jen obrana. **Operace jako celek může a zpravidla bude na jednotlivých směrech obsahovat útočné i obranné boje v různém, třeba i značném rozsahu.**

To je logický důsledek možností raketových a jaderných zbraní, měnit

náhle poměr sil na jednotlivých směrech a nutit vojska často přecházet od jednoho druhu bojové činnosti k druhému. Co z toho vyplývá?

Z celého tohoto složitého problému všimneme si jen **vztahů útoku a obrany v útočné operaci.**

Útočná operace vedená na směrech a v podmínkách nesouvislé fronty nemusí tedy být vždy charakterizována jen útokem. Může být podle okolností směsí útočných i obranných bojů, v nichž bude útok zpravidla převažovat. Nemůžeme ovšem vyloučit období, kdy i v útočné operaci se rozsahem mohou útočné a obranné boje i vyrovnat nebo po určitou dobu obrana i převažovat, aniž by se cíle operace musely měnit.

Boj je dvoustranným procesem a proto takové odůvodněné předpoklady, jako že operace budou vedeny z obou stran s „rozhodnými cíli a aktivními formami" mají své důsledky.

Nebylo by rozumné předpokládat, že v soudobých podmínkách bude útočící svaz (svazek) vždy a na všech směrech jen vítězně útočit, nepřetržitě a ve vysokých tempech. Musíme jistě udělat všechno k tomu, aby to tak bylo. To je také reálná možnost — ale ta musí být teprve realizována a k tomu mimo jiné, je třeba i vysokého bojového mistrovství. A jednou z jeho důležitých podmínek v současném boji je požadavek, aby vojska ovládala stejně kvalitně všechny druhy bojové činnosti. Představy o nějaké „snadnosti útoku po soustředěném úderu jadernými zbraněmi" by se určitě ukázaly mylnými a mohly by nás zklamat. Soudobý boj bude i v podmínkách převahy v palebné a úderné síle velmi těžký a náročný. Každá operace se skládá z mnoha dílčích bojů taktických jednotek, jejichž výsledek teprve předurčuje její celkový úspěch.

Úspěch soudobé útočné operace může tedy často záviset do značné míry i na úspěšném řešení obranného boje na některém z útočných směrů, kde se nepříteli podařilo získat dočasně místní převahu sil a prostředků. A to nemusí být vždy jen ten klasický „protiúder" — to může být stejně důsledek střetného boje, jako důsledek úspěšného úderu jadernými zbraněmi, provedeného nepřítelem. V tom se právě projevuje ta těsná jednota útoku a obrany v soudobých operacích (bojích). Útočná operace sice nemusí, ale může být i plna obranných bojů. Proto velitel armády nebude v průběhu útočné operace řešit jen problémy útoku, ale i obrany v daleko větší míře a závažnosti, než tomu bylo často dosud. **Do určité míry se dílčí obranné boje i značného rozsahu a významu mohou stát nedílnou součástí útočné operace.**

Na vyšších operačních stupních, kupříkladu ve frontu, může už být vůbec obtížné rozlišovat útočnou a obrannou operaci.

Vraťme se ale na stupeň operačně taktický.

Všimněme si toho, jak to ve světle předchozích úvah vypadá prakticky a teoretitcky jistě správným **požadavkem, aby v zámyslu každé obrany bylo už založeno vytváření podmínek k přechodu do útoku.** Zkušenosti z některých cvičení ukazují to, že právě tady nemáme nové podmínky do celé hloubky a do všech důsledků ještě domyšleny a teoreticky podloženy.

Je samozřejmé, že v průběhu útočné operace soustřeďuje velitel svůj zájem i úsilí svých prostředků na rozvíjení útoku na směrech úspěchu. Přitom ale často nedoceňujeme obtížnost podmínek a i přeceňujeme možnosti těch útvarů (svazků), které vedou boj na směrech, kde se nepříteli podařilo vyrovnat poměr sil nebo získat převahu. I těmto jednotkám jsou někde ukládány úkoly „odrazit útok nepřítele a vytvořit si podmínky k přechodu do roz-

Generálmajor Jan Knotek

hodného útoku" v podmínkách, kdy to není reálné.

Všimněme si proto blíže podmínek právě těchto jednotek.

Nová situace pro ně mohla vzniknout z nejrůznějších důvodů. Vojska mohla být zastavena „silnou a dobře připravenou" obranou nepřítele. Takový případ je možný, ale nebude v soudobých podmínkách typický, protože u nás i u nepřítele půjde zpravidla o spěšně zaujatou obranu.

Může to být důsledek toho, že se nepříteli podařilo soustředěným úderem palebné síly způsobit našemu úderému uskupení na daném směru těžké ztráty a získat tak převahu. To znamená, že úderné uskupení se střetlo s výraznou převahou sil a prostředků nepřítele, které jsou v aktivní, útočné akci (protiúder, protizteč nebo přechod z obrany do útoku).

Může to být i důsledek neúspěšného střetného boje se zálohami nepřítele.

V každém případě to znamená, bylo-li úderné uskupení přinuceno přejít od útoku k jinému druhu bojové činnosti, že utrpělo značné ztráty, ztratilo převahu a iniciativu a že je v těsném dotyku s útočícím nepřítelem, který je v převaze.

Jaké má jednotka v takové situaci reálné možnosti splnit vlastními silami úkoly, které jí bývají uloženy — přejít do obrany, zastavit útok nepřítele a udržet zaujatá postavení a vytvořit si podmínky k pokračování v útoku?

Reálně posuzováno, budou tyto možnosti zpravidla malé a bez vydatné pomoci nadřízeného, zejména jeho palebných prostředků, protitankových a ženijních záloh, se jí to v mnoha případech sotva podaří.

Nemáme na mysli případ, kdy jde o odražení včas zjištěného protiúderu (protizteče), k němuž byla včas provedena opatření i prostředky nadřízeného.

V případě, že nepříznivá situace vznikla pro jednotku náhle, musíme počítat s aktivní činností nepřítele. Tedy s tím, že nepřítel často nedovolí napadené jednotce spěšně zaujmout obranu, rozhodně ne v těsném dotyku. Jednotka se pak dostane na daném směru do situace, kdy nepřítel bude pronikat její sestavou do hloubky, pronásledovat její části a obchvacovat je — prostě bude dělat totéž, co děláme my na směru úspěchu.

Jak řešit takovou situaci? Takové situace, zejména v počátečním období války vyloučit nemůžeme a ani je nevyřešíme nadějí, že k nim nedojde nebo „dojít nesmí".

Nelze přirozeně pro její řešení hledat recept platný pro všechny možné podmínky, které mohou vzniknout. Způsobů řešení může být mnoho — všechny ale musí vycházet ze znalosti taktiky, organizace a výzbroje nepřítele, které musí být přizpůsobeny momentální situaci.

Zastavme se proto krátce u nepřítele.

Nepřítel stejně jako my přikládá útoku rozhodující význam a jenom v případě nutnosti ho kombinuje s obranou. Počítá rovněž s přenášením úsilí na směry, kde se projevil úspěch — tedy na takové směry, o kterých právě hovoříme. To jen potvrzuje nutnost, abychom v útočné operaci vývoj situace na takovém směru nepodceňovali.

K tomu, aby zvýšil operativnost a použitelnost svých svazků, provedl a dále provádí nepřítel řadu organizačních změn. Jednou z nejvýraznějších je reorganizace divizí bundeswehru na jednotypové. V ní je podstatné to, že samostatným taktickým svazkem se staly vlastně brigády (tankové, motorizované) a divize se stala vlastně vyšším taktickým svazkem. I když můžeme mít proti této organizaci řadu odůvodněných námitek, pro náš případ

nesmíme přehlížet ty možnosti, které tato organizace skýtá pro operativnost reakce na situaci, právě bojovým složením divize. Je to typicky agresivní organismus prvního sledu pro západoevropská válčiště, do které byly uloženy i některé závěry ze stávajících teorií strategických koncepcí („atomová slabost", „omezené války" atd.). Výrazné je pro ni zejména značné posílení dělostřelectvem a taktickými prostředky atomového napadení. To souvisí úzce s tendencí vývoje jaderných pum malých kilotonáží, která je v USA velmi výrazná. Je třeba počítat s tím, že toto úsilí přinese nepříteli určité kladné výsledky.

Západní prameny ukazují na to, že z celkového počtu nosičů jaderných zbraní v armádách NATO (nebereme-li v úvahu strategické prostředky) je asi 94 % prostředků taktického dosahu — tedy do hloubky 20—25 km a jen zbývajících asi 6 % dosahu operačně taktického a operačního. Již z tohoto jen hrubého nástinu vyplývá, že úsilí jaderných prostředků polní armády nepřítele v operaci je soustředěno na umlčování cílů v taktické hloubce.

To všechno dohromady bude podstatně ovlivňovat řešení situací, které probíráme. **Je tedy důležité, aby velitel armády (svazku) v útočné operaci řešil současně s úkoly útočnými i případné úkoly obrany, v proporcích odpovídajících konkrétní situaci.**

Hlavními prostředky pro řešení těchto situací bude manévr palebnou i údernou silou. Řešení situace na směru, kde vlastní vojska byla přinucena k dočasné obraně, je nedílnou součástí rozvíjení útoku a nesmí být podceňováno proto, že právě z těchto směrů by se mohl vyvinout směr, ohrožující úspěch celé útočné operace. Na tom nemění nic fakt, že hlavní zájem velitele bude soustředěn i nadále na směr, kde má útok plný úspěch. Je třeba jen počítat s tím, že zpravidla bude nutné manévrem palebnou silou řešit situaci na směru, kde jednotky byly přinuceny k obraně a že to zpravidla nebude možné ponechat k řešení jen jejich vlastními prostředky. Často a podle možností bude nutné i dočasně orientovat část sil ze směru úspěchů do boků a týlů jednotek nepřítele na ohroženém směru.

To vynikne tím více, uvědomíme-li si plně podmínky útvaru (svazku) přinuceného k obraně.

Řekli jsme, že napadená jednotka často nebude moci zaujmout obranu v tom prostoru, kde byla napadena, protože jí to nepřítel nedovolí.

Velmi často zapomínáme na to, že **tak jako potřebujeme určité podmínky a poměr sil k tomu, abychom mohli útočit, že stejně potřebujeme určitý poměr sil a podmínky k tomu, abychom se mohli úspěšně bránit.**

V námi uvažovaných podmínkách a situaci jednotky může vytvoření nutného poměru sil a podmínek k obraně potřebovat **čas a prostor.**

Do té doby, než budou tyto podmínky vytvořeny, mohou napadené jednotky **odcházet pod tlakem převahy nepřítele.** Teprve v určité hloubce se může jednotce podařit „zachytit". Celé toto období, jehož délka může být různá, musí být vyplněno intenzívní snahou velitele aktivními formami boje si potřebné podmínky vytvořit.

☆

Tady ovšem narážíme na jednu, vcelku nepopulární otázku, kterou je třeba se zejména v soudobých podmínkách zabývat. **Je to otázka dočasného a vynuceného odchodu s bojem.**

Ať chceme nebo nechceme, podmínky boje v takové situaci, o které uvažujeme, si tuto formu obrany mohou vynutit. My tuto formu zatím neznáme a nemáme pro ni vlastně ani název.

Generálmajor Jan Knotek

Domněnka, že tato forma obrany je v rozporu se stávajícími předpisy (Vševojsk-I-1), je v podstatě mylná — to závisí od pochopení ducha předpisu a od jeho výkladu. Domnívám se, že není žádného důvodu se této otázce, jako nepopulární, vyhýbat, ale že naopak je řada důvodů k tomu, se jí zabývat. Jedním z nich je fakt, že tento způsob boje se téměř necvičí, ačkoli s podmínkami, které si ho vynucují, se setkáváme téměř na každém cvičení.

Nepokládám za správný názor, že nácvik tohoto způsobu boje, přirozeně v odpovídajících proporcích, by vedl k nějakému „snižování útočného ducha" nebo že by to bylo nedoceňování vlastních možností a vedlo k nějakým „obranářským tendencím". **Jde právě o to, zachovat si útočného ducha v každé situaci a za každých podmínek si umět vytvářet k tomu podmínky.**

I to je součást bojového mistrovství a právě ta nejobtížnější. I na takové situace je třeba velitele, vojska a štáby připravovat a v jejich řešení je cvičit, pokládáme-li naše závěry o charakteru soudobého boje za správné — a to jistě pokládáme. Řešení obtížných a nepříznivých situací patří k tomu „přibližování výchovy a výcviku maximálně polním podmínkám" a „vytváření složitých situací", které ukládají rozkazy ministra národní obrany a jeho směrnice.

Nová jednota útoku a obrany nenašla kupříkladu dosud odpovídající odraz v průběhu našich cvičení, ať operačních nebo taktických. Zejména vytváření podmínek pro vznik nutnosti dočasné obrany na některých směrech v průběhu útočné operace nese stále výrazné stopy pojetí, které už ne vždy odpovídá a hlavně pak nevyčerpává charakter soudobého boje a jeho možnosti.

V útočných operacích je tematice dočasného a vynuceného obranného boje věnována zpravidla minimální pozornost a omezuje se většinou na odrážení protizteče nebo protiúderů, pojatých často hodně schematicky a „po staru". Jsou ještě málo vytvářeny situace vymykající se navyklému „schématu" a odpovídající plně těm možnostem nových bojových prostředků, o kterých v teorii máme správné závěry.

Stejně tak je jednotě útoku a obrany věnováno málo pozornosti v taktických tématech cvičení svazků. Sotva bychom našli kupříkladu téma „Obranný boj divize v rámci útočné operace armády" — a přece procvičení takového tématu by jistě přineslo řadu nových otázek a podstatně by přispělo k vyjasnění místa a úlohy obrany v soudobém boji.

Myslím, že není žádného důvodu k obavám, že bychom tím nějak narušili platnost našich nových řádů. Použil jsem v této úvaze názvu „dočasný a vynucený odchod s bojem". Takový název skutečně v řádu nenajdeme. Také není myšlen jako nějaký nový, speciální termín pro označení nějakého „nového druhu bojové činnosti". To by bylo formální pochopení. Pro způsob provádění obrany v podmínkách, o kterých hovoříme, můžeme najít celou řadu i jiných názvů — a žádný z nich asi nebude plně vystihovat podstatu. Název také není to hlavní. Směrodatný je smysl — a ten po mém soudu je v plném souladu s duchem a smyslem našich nových řádů. Musíme se jen zbavit snahy, soudobý mnohostranný a různorodý boj příliš „škatulkovat".

Tak kupříkladu čl. 398 „Vševojsk-1-1" jasně říká: „Odchod je vynuceným druhem bojové činnosti. Používá se ho v těch případech, kdy jen za cenu dočasné ztráty území je možno pronikavě změnit nepříznivou situaci, vyvést vojska zpod úderu nepřátelské přesily a vytvořit tak pro ně výhodnější situaci."

Řád neřeší rozsah „odchodu" a i když v hlavě 8 má na mysli odchod v rozsahu a smyslu jiném, nic nám nebrání, abychom jeho zásady nemohli použít v rozsahu daleko menším a způsoby odpovídajícími konkrétní situaci.

Kolikrát na našich cvičeních situace přinutila velitele vydat rozkaz: „... zastavit útok nepřítele nejdále na čáře..." nebo „... do tehdy a tehdy udržet čáru..." apod. Tedy v podstatě totéž, o čem hovoříme. Nejde tedy o nějaké hledání „nového způsobu obrany" — jde ale o to, říci velitelům taktických jednotek, jak se v hrubých zásadách takový úkol plní a naučit je tomu, protože to mohou v boji potřebovat i v útočné operaci.

V soudobých podmínkách je nutné umět se bránit v každé situaci, která v boji může vzniknout. To je jediná cesta, jak v podmínkách i krajně nepříznivých, za pomoci nadřízeného nebo i vlastními silami zastavit útok nepřítele, způsobit mu ztráty a vytvořit si podmínky k pokračování v útoku — o to nám řád ukládá jednoznačně.

Měli bychom tedy otázkám obranných bojů, které mohou vzniknout v průběhu soudobých útočných operací, věnovat více pozornosti.

Konečně je třeba se všestranně učit ze zkušeností Sovětské armády, zejména v otázkách tvůrčího přístupu k aplikaci řádů a současných závěrů vojenského umění.

Sovětské polní řády, kterými se Sovětská armáda řídila ve Velké vlastenecké válce, rovněž neobsahovaly žádná speciální ustanovení o způsobech zaujímání obrany pod tlakem převahy sil nepřítele. A přece v průběhu války a zejména jejího počátečního období, najdeme množství příkladů, kdy sovětské jednotky prováděly vynucený odchod s bojem.

Stačí uvést příklady bojů 62. Sovětské armády na přístupech ke Stalingradu nebo přímý klasický příklad takového způsobu boje, který vedla 1. gardová tanková brigáda plk. Katukova (tehdy ještě 4. tanková brigáda) na Orelsko-Tulském směru na přístupech k Moskvě z jihu. Stejně tak poučný je i způsob boje 1. tankové armády Voroněžského frontu v Kurské bitvě a celá řada jiných.

Je možné proti uváděným příkladům namítnout, že tehdy šlo o „strategickou obranu" za zcela zvláštních podmínek, které se už nebudou opakovat. S tím je jistě možno souhlasit. V této úvaze nemáme jistě na mysli nějakou obranu ve strategickém měřítku — ale obranné boje, které mohou a velmi pravděpodobě budou vznikat v průběhu útočné operace. To nic ale nemění na podstatě nutnosti umět iniciativně, samostatně a dovedně řešit jakoukoli situaci v boji. Dokladem toho jsou právě uváděné příklady.

Aplikace zásadních závěrů socialistické vojenské vědy do všech oblastí vojenského umění vyžaduje mít pochopeny a rozpracovány na všech stupních velení všechny druhy a způsoby bojové činnosti v takových proporcích a v takové kvalitě, které odpovídají plně charakteru soudobého boje a podmínkám, do kterých se jednotky mohou v soudobé operaci dostat. To je jednou z nutných podmínek soudobé bojeschopnosti a bojového mistrovství.

Závěry o charakteru soudobé operace a boje jednoznačně hovoří o tom, že to bude boj velmi dynamický, rozmanitý a různorodý a všestranně velmi náročný.

Tyto kvalitativně nové podmínky boje si vynucují i odpovídající změny v teorii výchovy a výcviku vojsk. Ty ovšem můžeme úspěšně uplatňovat jen tehdy, jestliže teorie vojenského umění dá všem velitelským stupňům dostatečný teoretický podklad pro pochopení základních otázek boje a jeho

charakteru. To je dnes jedním z významných úkolů vojenskovědecké práce.

Důležitou součástí tohoto úkolu je i správné pochopení místa a úlohy jednotlivých druhů bojové činnosti, zejména konkrétních projevů dialektické jednoty útoku a obrany v soudobých podmínkách. Dokud se vojenské umění beze zbytků nevypořádá s tímto úkolem, můžeme se dopouštět chyb. Tendence vývoje jasně naznačují, že jednota útoku a obrany (ovšem zcela nově chápané) bude narůstat tou měrou, jak budou narůstat možnosti bojových prostředků a jak se jimi bude měnit charakter boje.

☆

Cílem mé úvahy nebylo celý složitý problém soudobé obrany řešit — to by byl úkol nereálný. Chtěl jsem jen na jednom z dílčích projevů tohoto složitého problému ukázat, v kterém směru podle mého názoru musíme hledat novou náplň jednoty obrany a útoku v soudobé operaci a boji. Proto jsem zvolil zdánlivě protichůdné téma „Obrana v útoku" a pokusil jsem se ukázat na některé prvky jednoty útoku a obrany v útočné operaci.

Přirozeně, že i tato úvaha nese stopy toho faktu, že v naší teorii (soudě podle dostupných pramenů a názorů na obranu ve velitelském sboru) nemáme dosud uspokojivě vyřešenu otázku úlohy a místa obrany v soudobém ozbrojeném zápase vcelku, proto ani ne v operaci a boji.

Jsem toho názoru, že v současné úrovni našeho teoretického myšlení se projevují dost značné disproporce v otázkách chápání a rozpracovanosti otázek útoku a obrany. Oba tyto druhy bojové činnosti jsou i nadále příliš ostře odlišovány nejen na stupni taktickém, kde je to v podstatě správné, ale i na stupni operačním, kde už to tak jednoznačné není. Nemíním popírat oprávněnost existence útočných a obranných operací na stupni třeba vševojskové armády. Domnívám se ale, že omezovat se jenom na toto dělení se přežívá a nepostihuje plně všechno to nové, co se ve vztazích útoku a obrany (ovšem nově chápané) rýsuje.

Je zatím velmi obtížné to blíže definovat, protože to musí vycházet ze základní a hluboké analýzy soudobé obrany vůbec — a ta zatím není známa a nebyla-li provedena, pak je velmi naléhavá a bude vyžadovat důkladnou a usilovnou vojenskovědeckou práci.

Není naléhavá snad proto, že by se mělo něco měnit na základním požadavku vysoké aktivnosti všech způsobů soudobého boje — **právě naopak proto, aby nutnost této aktivnosti v soudobých podmínkách byla ještě více zdůrazněna** a aby bylo prokázáno naprosto jasně a přesvědčivě, že účinnost a možnosti nových bojových prostředků už nedovolují řešit úkoly operace **buď** útočnými **nebo** obrannými způsoby, ale zpravidla jejich kombinací.

Podrobnější studium jenom dílčích otázek obrany a některé provedené kalkulace naznačují, že obrana jako druh bojové činnosti chápané v dosavadním pojetí a významu, už není relativně na té úrovni vzhledem k útoku na jaké byla dosud — ale že zůstala daleko za ním. Jak daleko, to zatím nevíme. Při studiu se ale velmi naléhavě vtírá otázka, až do kterého stupně velení můžeme vlastně mluvit o obraně, jako o zvláštním druhu bojové činnosti dané sestavy vojsk.

Tím naprosto nemíním význam obrany, jako formy boje s nepřítelem, který je v přesile, podceňovat. Naopak — celá tato stať chtěla vlastně dokázat bezpodmínečnou nutnost její existence v soudobém boji, v našem případě i útočném.

K některým otázkám organizace soudobé obrany

Podplukovník Zdeněk Hradecký,
podplukovník Antonín Skrášek

Změny v charakteru ozbrojeného zápasu a jeho operací, způsobené změnami v kvalitách bojové techniky, zasahují všechny oblasti vojenského umění. Masové zavedení raketových zbraní do výzbroje armád si vynucuje revoluční změny v organizaci a vedení operací a boje a určuje jim kvalitativně nový charakter. Proto slova s. Chruščova z projevu 14. 1. 1960: „Začne-li však nyní válka, rozvinou se vojenské operace jinak..." mají své hluboké opodstatnění a jsou důležitým závěrem sovětské vojenské vědy z hlediska určení charakteru ozbrojeného zápasu v příští možné válce.

Projev s. Chruščova a ministra obrany SSSR, maršála Malinovského, podtrhly obrovský význam raketových zbraní, jejich vliv na vojenské umění a na organizaci ozbrojených sil. Dnes, s odstupem více než jednoho roku, je nám již v podstatě zcela jasné, že raketové zbraně, vzhledem k svým kvalitativně novým vlastnostem, nejsou jen příčinou zřízení nového druhu vojska v ozbrojených silách SSSR, ale že jsou příčinou hlubokých a plným právem lze říci i kvalitativních změn ve způsobech vedení soudobých operací a boje.

Raketové zbraně s jadernou náloží se nezrodily v noci na 14. 1. 1960, ale jsou důsledkem rychlého a stálého rozvoje vědy a techniky, která se otázkami využití principu raketového motoru pro potřeby vojenství zabývala již v období před druhou světovou válkou, ale zvláště pak od doby, kdy pro jaderné nálože bylo třeba vynalézt vhodný dopravní prostředek na cíl. Že jsme se však začali intenzívně zabývat otázkami vlivu raketových zbraní s jadernou náloží na vedení soudobých operací a boje až od začátku loňského roku, je zákonitým projevem trvale platného zákona, že **každá nová zbraň či nový druh bojové techniky je s to ovlivnit formy vedení ozbrojeného zápasu až při jejich hromadném zavedení.**

A tak počínaje prvním čtvrtletím roku 1960 jsme svědky značného úsilí na poli vojenskovědecké práce, zaměřeného k rozpracování otázek nového charakteru vedení boje a operací v podmínkách masového použití raketových zbraní s jadernou náloží, jakožto hlavního představitele nové palebné síly, která se stala rozhodujícím faktorem ozbrojeného zápasu a nejdůležitější složkou bojové a operační činnosti vojsk.

Sledujeme-li jednotlivé práce v oblasti vojenskoteoretického bádání a způsob rozpracování nových závěrů vojenské vědy, není bez zajímavosti jedna závažná skutečnost. **Z hlediska proporcionality je daleko více pozornosti věnováno problematice útoku a daleko méně obraně.** A to má svůj zákonitý odraz i v konkretizaci některých závěrů teorie do praxe, do velitelské přípravy velitelského sboru naší armády i do praktické přípravy a výcviku vojsk. Zkušenosti minulého i letošního roku dokazují, že většina našich velitelů i štábů v podstatě správně pochopila smysl nových závěrů vojenské vědy z hlediska vedení soudobých útočných operací a boje a že dovedou správně obecné závěry z oblasti strategie a operačního umění přenášet na stupeň operačně taktický i do oblasti

taktiky. Rozdílná situace je však v rozpracovávání problematiky soudobé obrany. Na tomto úseku jsme do značné míry zaostali.

☆

Jednou z důležitých základních otázek je vzájemný vztah útoku a obrany v soudobých podmínkách — viz článek generálmajora Knotka.

Socialistická vojenská věda a socialistické vojenské umění proto naprosto správně považují obranu za jeden z hlavních druhů bojové a operační činnosti vojsk i v soudobých podmínkách vedení boje a operace, i když přitom logicky a zákonitě staví v pořadí důležitosti na první místo útok.

Není proto žádného důvodu k podceňování nebo nedoceňování soudobé obrany vzhledem k značné ztrnulosti v chápání některých otázek je plně na místě věnovat rozpracování problematiky organizace a vedení obranného boje a obranných operací odpovídající pozornost.

Stav rozpracování otázek soudobé obrany jistě není tak kritický, ale je možné s plnou odpovědností tvrdit, že současný stav je obdobím určité „krize obrany", která není jen úkazem jednostranným, ale jevem, který lze pozorovat v celosvětovém měřítku — ve všech i kapitalistických armádách.

V několika studiích a úvahách, zveřejněných ve vojenském odborném tisku, byly sice řešeny zásadní otázky pojetí soudobé obrany, ale ve většině případů zůstalo řešení právě jen u těch obecných, zásadních otázek, které vzhledem k širokému pojetí nebyly „dotaženy do konce". Tak jako u většiny ožehavých problémů se zpravidla projevuje určitá nejistota v uvádění nových zásad do praxe, tak je tomu i v tomto případě. Velitelé a štáby vojsk stojí dnes před těžkým úkolem — **jak správně cvičit a připravovat vojska i k vedení obranného boje.** A není řídkým zjevem, že jak na poli teoretického myšlení a rozpracovávání praktických otázek organizace a vedení obranného boje, tak i při praktických zaměstnáních není potřebná jednota v názorech a v uplatňování vytyčených obranných zásad. Tento nedostatek však netkví ve velitelích a vojscích, ale podle našeho názoru v tom, že otázky **obrany nejsou dostatečně jasně a do hloubky rozpracovány na poli vojensko-teoretickém, a to tak, aby jasné a konkrétní závěry mohly sloužit vojskům k realizaci v praxi.**

Obecné závěry o základních charakteristických rysech obrany v podmínkách soudobého boje a operací, ve kterých se shoduje většina autorů, jsou následující:

Vzhledem k charakteru soudobého boje a operací, které budou vedeny s rozhodnými cíli a úkoly, které nemůže nikdy splnit obrana, bude tato zpravidla nepřítelem nebo okolnostmi **vynuceným a dočasným druhem boje.**

V souladu s novým charakterem palebné a úderné síly vojsk silně pronikají do obrany **prvky aktivnosti a manévrovosti.**

Vývoj situace na jednotlivých směrech bojové a operační činnosti nebude obrana jako druh boje charakteristický pro celou operační nebo bojovou sestavu hrát stejnou úlohu v taktickém měřítku, jako v operačním nebo strategickém. Přitom v obranném boji nebo obranné operaci, v níž obrana je charakteristickým druhem boje pro celou bojovou či operační sestavu, lze v soudobých podmínkách mluvit především v taktickém a operačně taktickém měřítku — tedy do stupně vševojskové armády včetně.

Obrana bude zpravidla důsledkem nevýhodného poměru v palebné síle a bude proto kratší nebo delší vynucenou přestávkou útoku, charakterizovanou úporným bojem s převahou ne-

přítele o znovuzískání iniciativy a nadvlády v palebné síle.

Ze systému obrany mizí lineárnost a šablonovitost a obrana bude mít ve většině případů charakter spěšně zaujaté obrany.

Úsilí obrany nemusí být vyjadřováno nasyceností zvoleného prostoru živou silou a prostředky, ale především soustředěnými účinky palebné síly. Základem obrany přitom i nadále zůstává protitanková obrana, přičemž v závislosti na kvalitě protitankových prostředků, zvláště protitankových raket, bude v budoucnu možné jít protitankovými prostředky vstříc tankům nepřítele a nečekat na ně pasivně na místě.

Důležitým momentem obrany je správné pochopení zásady, že zámysl každé obranné operace musí být výrazem příštího přechodu do útoku, k čemuž musí být soustředěno veškeré úsilí palebné i úderné síly.

Úpornost obrany nikterak neztrácí na významu, zvláště v taktickém měřítku, což však nutno chápat v novém pojetí, které nemá nic společného s úporností obrany na místě — s pozičností. **Manévrovost soudobé obrany** musí mít vždy aktivní cíle a musí být zabezpečována úpornou obranou malých taktických jednotek.

Protizteče a protiúdery budou i nadále jedním z hlavních projevů manévrovosti a aktivnosti obrany a neztrácejí nikterak na svém významu. Přitom však jedním z hlavních úkolů protiztečí a protiúderů bude zabránit nepříteli rozšiřovat vlomy a rozptylovat útočnou sestavu, a tím vytvářet podmínky pro soustředěné údery raketových zbraní do zhuštěných sestav nepřítele.

Z hlediska těchto obecných zásad jsou vyvozovány další, ovšem zase jen obecně platné závěry, že obranné sestavy se nebudou v podstatě lišit od sestav útočných a stejně tak, že šířka pásem bude přibližně stejná. A s otázkami bojové a operační sestavy je těsně spjata i problematika hloubky obrany a z tohoto hlediska i členění bojové a operační sestavy do šířky a hloubky. A to je jedna ze zcela konkrétních otázek, která je ve většině případů původcem mnohých „rozpaků" při praktickém řešení obranného boje a obranných operací na jednotlivých stupních velení. Jisté je, že nelze stanovit žádnou šablonu, která by odpovídala onomu schematickému rozmisťování prvků bojových a operačních sestav, která existovala při členění obrany na jednotlivá obranná postavení a pásma obrany, jejíž normy co do vzdálenosti i hloubky byly zakotveny v řádech a předpisech. To jsme si již řekli, že v soudobé obraně není místa pro schematičnost a šablonu. Ale na druhé straně nelze podle našeho názoru zůstávat u druhého extrému, který je založen na přespřílišné volnosti, na tak obecné zásadě, která může mít odraz v diametrálně se lišících řešeních jedné a téže konkrétní situace. Přes respektování co největší samostatnosti a iniciativy velitelů a štábů všech stupňů je třeba podle našeho názoru stanovit konkrétnější zásady z hlediska členění bojové a operační sestavy v obranném boji a operaci, které při jejich respektování by stejně tak nikterak nesvazovaly iniciativu příslušného velitele a neměly by nic společného se šablonovitostí. A že lze takovéto konkrétnější závěry stanovit, toho důkazem je celá řada otázek z útočného boje.

Předpokladem však je, že chceme-li z obecného, všeobecně platného dojít ke konkrétnějšímu vymezení určité zásady, je třeba vycházet z reálných odůvodněných propočtů a rozborů a nezůstávat jen na bázi nikterak nezdůvodněných názorů, které jsou často jen neujasněnou představou či domněnkou,

Podplukovník Zdeněk Hradecký,
podplukovník Antonín Škrášek

která nemůže být přesvědčivá. Vojenské umění, tedy ani problematika organizace a vedení obranného boje a operace, jakožto jednoho z hlavních druhů bojové a operační činnosti vojsk, není přece jen snůškou individuálních nezdůvodněných názorů jednotlivců, či kolektivů, ale jsou to závěry podložené vědeckým zkoumáním, zevšeobecněním obecně platných zásad ve spojitosti s konkrétními historickými podmínkami.

☆

Jestliže jsme si v úvodu ukázali na některé obecně platné závěry o systému soudobé obrany z hlediska působení vlivu raketových zbraní a ostatní moderní vojenské techniky, a jestliže jsme došli k nedostatečně jasnému závěru na členění obranných sestav a na hloubku obrany, rozeberme si tento příklad podrobněji asi v tom smyslu, jak by se k jednotlivým dalším otázkám řešení problematiky systému obrany mělo podle našeho názoru přistupovat. Úvodem je třeba nutně předeslat, že dále řešený problém — **rozbor hloubky obrany a z toho vyplývající členění bojové a operační sestavy vojsk** — není a nemůže být zcela vyčerpávající a stejně tak všestranný. Je detailnějším rozpracováním jednoho z nutných a podle našeho názoru velmi důležitých hledisek, které je třeba brát plně v úvahu při řešení uvedené problematiky. Je vyjádřením správného respektování té nové kvality, která v tak rozsáhlé míře ovlivnila vedení soudobého boje a operace vcelku a tím více i systém obrany. Předpokládaná úvaha — studie — staví na konkrétních stávajících možnostech jednoho z rozhodujících činitelů — nepřítele. Vychází z jeho možností a zásad použití těch nejúčinnějších bojových prostředků — prostředků atomového napadení. Přitom bere v úvahu vytyčené obecné zásady o charakteru soudobého boje a operace a vychází z jednoho z důležitých předpokladů a požadavků soudobé obrany, který spočívá v její odolnosti proti účinkům jaderných zbraní a ostatních prostředků hromadného ničení.

Dosavadní organizace a systém obrany co do vzdálenosti jednotlivých pásem obrany byl výsledkem závislosti obrany na vlivech palebné podpory vojsk, který se vyvíjel v souhlase s vlastnostmi zejména dělostřelectva a tanků. A tak vzdálenosti jednotlivých pásem obrany byly voleny tak, aby útočník byl vždy nucen přemisťovat svou základnu palebné síly — dělostřelectvo. Narůstající účinky dělostřeleckých granátů si postupně vynucovaly hlubší zapuštění obrany do země, čímž se zvětšoval rozsah prací a časová náročnost obrany. Atomové zbraně, jejichž hlavním prostředkem dopravy na cíl bylo do nedávné doby letectvo, si vynutily větší rozptýlenost prostředků obrany do šířky i hloubky a znásobily náročnost obrany na ženijní úpravy v celé její hloubce. **Základní tendence z hlediska vlivu nových bojových prostředků bylo zvětšování pásem činnosti v obraně jak do šířky, tak do hloubky a s tím související členění bojových a operačních sestav.**

Vysoká dynamičnost a manévrovost soudobého boje a operací radikálně zkracuje veškerá přípravná období na minimum, přičemž však požadavek odolnosti obrany proti jaderným zbraním, které mohou být dopraveny na cíl již efektivnějšími, rychlejšími a přesnějšími nosiči, trvá. Vzniká naprostý nedostatek času na ženijní úpravy terénu a zvětšeného významu nabývá další rozptýlení sil a prostředků s maximálním využitím ochranných vlastností terénu a vysoké manévrovosti vojsk.

Tyto skutečnosti, včetně základního požadavku obrany — vytvořit podmínky pro přechod do dalšího rozhodného

útoku, dočasnosti obrany, charakteru spěšně zaujaté obrany, přechodu do obrany v průběhu útočné operace a celé řady dalších činitelů, vyvolaly u některých autorů **pochybnosti o nutnosti členění operační a bojové sestavy v obraně do hloubky.** Nemalý význam při tom měla i okolnost, že se vycházelo ze zásady, že v bezprostředním dotyku s nepřítelem je nebezpečí úderů atomovými zbraněmi nepřítele poměrně menší, než v hloubce vlastní sestavy. Objevovaly se tudíž **tendence většího rozptylování sestav do šířky než do hloubky.** Na druhé straně ti, kteří vyvozovali závěry, že členění sestavy do hloubky je nadále správné a nutné, ne dost přesvědčivě dokumentovali, proč a do jaké hloubky nutno rozmisťovat druhé sledy a zálohy.

První varianta — členění sestav do šířky bez zbytečného vytváření velkých zranitelných druhých sledů a záloh vyplývala z koncepce, že vojska budou přecházet do obrany v útočných sestavách a zpravidla po vyčerpání všech možností k dalšímu pokračování v útoku — tedy zpravidla po zasazení všech nebo většiny záloh a druhých sledů. A protože se jeví nevýhodným provádět složitá přeskupení v dočasné obraně — přecházela vojska do obrany v podstatě z nezměněných sestavách — tedy s většinou sil a prostředků v prvním sledu. Jisté je, že nelze těmto názorům vytýkat úplnou nelogičnost — naopak. Ale další rozbor nám ukáže, že právě zde nebyla tato zásada dovedena do konce.

Druhá varianta — zdůrazňující nezbytnost členění obrany do hloubky se v podstatě nikterak nerozcházela s prosazující se tendencí, o které jsme se již zmínili při hodnocení vlivu atomových zbraní, ale taktéž zůstávala jen na „povrchu" řešení problematiky. Vycházela z celkové, možno říci tradiční koncepce v intencích stávajících řádů a předpisů a proto jí nebylo lze vytýkat též žádné podstatné nedostatky či nelogičnosti.

Řešení obou problémů a oběma závěrům chybělo však to hlavní, to, co by vědecky podepřelo jejich správnost.

Velmi důležitým faktorem, který sehrál značnou roli při vyřešení problematiky členění systému obrany z hlediska prostorového, byla **neujasněnost prostředků atomového napadení nepřítele.**

Často se prostředky paušalizovaly — přeceňovaly či nedoceňovaly, často se uvažovalo o stejných prostředcích na straně útočníka i obránce apod. Nezřídka se používala teze, že mohutnost účinků jaderných zbraní — účinků palebné síly — narůstá v hloubce a že prostory soustředění druhých sledů a záloh v obraně jsou tedy pod účinky těchto úderů.

Složitost situace se nejeví v současné době v řešení systému obrany co do prostorového učlenění na taktickém stupni — lépe řečeno z hlediska malých jednotek. I když je zde celá řada problémů, které bude a je třeba řešit, je jisté, že změny nebudou takového zásadního rázu. Problematika se stává složitou na stupni operačně taktickém, konkrétně z hlediska obrany svazků a vševojskové armády.

☆

Rozebereme si tedy **variantu obranné operace vševojskové armády, a to právě z hlediska prostorového členění obrany,** z hlediska členění operační sestavy armády a bojových sestav svazků co do hloubky vzhledem k tomu nejzávažnějšímu požadavku — odolnosti obrany proti účinkům jaderných zbraní, což je v podstatě i důležitý předpoklad k uchování bojeschopnosti armády a svazků k možnosti pokračovat v dalším útoku po vytvoření příznivých podmínek.

Obranné pásmo vševojskové armády

Podplukovník Zdeněk Hradecký,
podplukovník Antonín Škrášek

odpovídá zhruba užívaným normám útočného pásma americké polní armády ve složení tří armádních sborů o čtyřech svazcích — celkem 12 svazků. Takto organizovaná americká polní armáda může útočit zhruba v pásmu 100 až 180 km a úkoly jsou jí ukládány do hloubky 150—250 km. Podle zkušeností z posledních cvičení provedených na západě může být k splnění úkolu americké polní armádě přiděleno 120—160 jaderných nábojů.

Podívejme se podrobněji, jaké má americká polní armáda k dopravě jaderných náloží k dispozici nosiče — prostředky atomového napadení.

a) Organické prostředky svazků:	
— houfnice 203,2 mm u každé divize à 4 hlavně	48 nosičů
— dělostřelecké rakety Honest John u každého svazku . . .	24 nosičů
b) Organické prostředky armádních sborů	
— oddíl řízených střel Lacrosse — u každého sboru 1 oddíl à 4 zařízení	12 nosičů
Celkem organických prostředků atomového napadení . . .	84 nosičů
c) Posilové prostředky polní armády:	
— jedna skupina řízených střel Redstone (à 2)	2 nosiče
— tři oddíly řízených střel Corporal (à 3)	9 nosičů
— devět oddílů dělostřeleckých raket Honest John (à 4) . .	36 nosičů
— jeden oddíl kanónů 280 mm	6 nosičů
— dvanáct oddílů samohybných houfnic 203,2 mm (à 4) . . .	48 nosičů
Celkem posilových prostředků atomového napadení . . .	101

Z tohoto přehledu nám vychází, že **polní armáda může mít k dispozici k provedení jaderných úderů za útočné operace zhruba 185 nosičů.**

Podrobnějším rozborem docházíme k tomu, že 174 nosičů (= houfnice 203,2 mm, kanóny 280 mm, dělostřelecké rakety Honest John a řízené střely Lacrosse) jsou taktického dosahu. To reprezentuje 94 % celkového počtu nosičů jaderných náloží. Operačně taktického dosahu je 9 nosičů, tj. 5 % celkového počtu (jsou to řízené střely Corporal) a 2 nosiče operačního dosahu, tj. 1 % (řízené střely Redstone).

Tato čísla dokumentují skutečnost, že **94 % z pozemních nosičů jaderných náloží může být použito výlučně do taktické hloubky naší sestavy, to znamená do hloubky 20—25 km od předního okraje a jen 6 % jich může působit do operačně taktické a operační hloubky.**

Jaký dílčí závěr nám z těchto nezvratných fakt vyplývá? **Že intenzita účinků jaderných úderů bude daleko největší v taktické hloubce a že síly a prostředky rozmístěné v taktické hloubce = do 25 km od předního okraje, budou v účinném dostřelu 94 % veškerých nosičů jaderných nábojů pozemních sil.**

Tato skutečnost však nám dokazuje i další stránku věci. Zmínili jsme se již v předchozí části, že nezřídka se vychází ze zásady, že intenzita účinků palebné síly bude vzhledem k využití raketových zbraní narůstat do hloubky. A tato vcelku jednoduchá demonstrace skutečného stavu a možností nás přesvědčuje o nesprávnosti takto jednoznačně chápaném závěru. Jak je vidět, i když pomíjíme nosiče patřící do kategorie vzdušných sil — těch však bude používáno vcelku v malém pro-

centu pro podporu polní armády — **je maximální intenzita účinků palebné síly v taktické hloubce.**

Počet nosičů jaderných náloží však není a nemůže být jediným hlediskem při posuzování intenzity účinků palebné síly jaderných zbraní útočné operace americké polní armády.

Dalším nutným činitelem, který se svými důsledky musí odrazit i v systému naší obrany v soudobých podmínkách, je pravděpodobný počet jaderných úderů a jejich účinnost vzhledem k tritolovému ekvivalentu použitých ráží jaderných náloží.

Pomůckou a dosti reálným vodítkem k posouzení tohoto faktoru nám jistě poslouží následující tabulka a schéma: Varianta rozdělení přidělených jaderných nábojů podle tritolového ekvivalentu a ničivých účinků americké polní armády pro útočnou operaci.

Ráž v kt	Počet nábojů	Celkový tritolový ekvivalent	Plošná účinnost jednoho úderu na živou sílu v okopech při optimální výšce výbuchu v km²	Celková prostorová účinnost v km²	Prostředky dopravy na cíl	Pozn. (dosah v km)
2	64	128	0,4	26	Honest John	
15	20	300	1,5	30	kanón 280 mm	20—25
20	22	440	2	44	houf. 203,2mm	
Celkem v hloubce 20—25 km	106	868		100		
75	4	300	3,3	13	Corporal	120 km
100	4	400	5	20		
Celkem v hloubce od 20 do 90 km	8	700		33		
200	4	800	7	28	Redstone	800 km
500	1	500	12		Redstone	
Celkem v hloubce od 90 do 200 km	5	1300		40		
Celkem v celé hloubce	119	2868		173		

Promítněme si tuto tabulku do schématu, které bude vyjadřovat prostorové použití jaderných náloží.

Schéma vychází z šířky útočného pásma americké polní armády 150 km, což odpovídá zhruba i šířce obranného pásma naší vševojskové armády.

Plocha : 17 000 km²

Počet úderů . . .	5	= 5 % celkového množství	
kilotonáž	1300 kt	= 40 % celkového množství	
umlčená plocha . .	40 km²	= 0,2 % celkové plochy	Redstone

tj. jeden úder zhruba na 3400 km²

Plocha : 10 000 km²

Počet úderů . . .	8	= 7 % celkového počtu	
kilotonáž	700 kt	= 24 % celkového počtu	
umlčená plocha . .	20 km²	= 0,3 % celkové plochy	Corporal

tj. jeden úder zhruba na 1250 km²

Plocha 3000 km²

Počet úderů . . .	106	= 88 % celkového počtu	Honest John kanón 280 mm
kilotonáž	868 kt	= 30 % celkového počtu	Lacrosse
umlčená plocha . .	100 km²	= 3,3 % celkové plochy	Houf. 203,2 mm klas. dělostřel.

tj. jeden úder zhruba na 30 km²

Bezpečnostní pásmo atomových úderů

Poznámka:

Celková plocha útočného pásma (zhruba i obranného ,pásma) armády 30 000 km²

Celkový počet jaderných úderů 119

Celková kilotonáž 2868 kt

Celková plocha umlčení 173 km² = 0,6 celkové plochy pásma

Na jeden úder připadá 257 km²

1 kt připadá na 10 km²

Z uvedeného schématu vyplývá, že z celkového počtu jaderných úderů připadá:

na hloubku od 3 do 20 km — 106 úderů, tj. 88 % v kilotonáži 868 kt, tj. 30 %,

na hloubku od 20 do 90 km — 8 úderů, tj. 7 % v kilotonáži 700 kt, tj. 24 %,

na hloubku od 90 do 200 km — 5 úderů, tj. 5 % v kilotonáži 1300 kt, tj. 46 %.

Propočet nám ukazuje, že **maximální počet úderů je veden do hloubky 3—20 km**, v níž také dochází k největšímu potenciálnímu umlčení plochy 100 km² z celkové plochy 3000 km², tj. 3,3 %. Počet úderů do hloubky 20 až 30 km pronikavě klesá i když se podstatně zvyšuje tritolový ekvivalent použité munice.

Tak například v prostoru od 20 do 90 km bylo použito 8 úderů v celkové hodnotě 700 kt. Touto kilotonáží byla umlčena plocha jen 33 km², což je 0,3 % z celkové plochy 10 000 km². A ještě nižší hodnoty umlčení prostoru bylo dosaženo v hloubce 90 až 200 km, v níž

za předpokladu použití úderů v hodnotě 1300 kt byla umlčena plocha 40 km², tj. 0,2 % z celkové plochy 17 000 km².

Jak jsem se již zmínil, nejsou v těchto propočtech započteny údery jadernou municí uskutečňované letectvem. Přestože taktické letectvo bude provádět údery v celé hloubce útočného (tedy i obranného) pásma a i když jejich intenzita narůstá s hloubkou, v zásadě propočítané proporce umlčení jednotlivých prostorů nedoznají podstatných změn.

A tak máme konkrétními údaji doložený závěr, který spočívá v tom, **že maximum úderů jaderných zbraní podle stávajících možností a koncepcí nepřítele může být vedeno do hloubky 3—20 km, v níž také dochází k největšímu prostorovému umlčení obránce.** S narůstáním hloubky se zmenšuje počet jaderných úderů a i když se zvyšuje kilotonáž jaderných nábojů, nezvyšuje se úměrně plošný účinek, ale možnosti prostorového umlčení obrany protivníka (jeho sestavy) se snižují.

Do hloubky zhruba 20 km působí též maximum sil a prostředků průzkumu. Proto z tohoto prostoru budou nepřítelem získávány nejhodnotnější podklady pro použití jaderných zbraní a bude v něm dosahováno nejúčinnějšího jejich využití. Kromě toho bude do hloubky zhruba 10 km působit též většina hlavňového — klasického dělostřelectva.

Vidíme proto jednoznačně, že **k maximální koncentraci palebné síly nepřítele — útočníka — bude docházet v hloubce zhruba od 3 do 10 km.**

Jaké závěry vyplývají tedy z těchto skutečností pro zobecnění zásad prostorového členění obrany a uspořádání operační sestavy armády a bojových sestav divizí z hlediska odolnosti a ochrany proti účinkům jaderných zbraní.

Především se rýsuje požadavek členit operační a bojové sestavy tak, **aby hlavní síly byly pokud možno v těch prostorech, které jsou vzhledem k možnostem prostředků nepřítele nejméně zranitelné.**

A jestliže budeme vycházet z rozhodující úlohy druhých sledů a záloh, jejichž zachování bojeschopnosti bude mít velký význam pro splnění konečného cíle každé obrany — přechod do rozhodného útoku — lze tvrdit, že hlavní síly operační i bojové sestavy budou reprezentovány právě druhými sledy a zálohami. Jednotky v dotyku nebudou proto představovat hlavní síly a budou proto poměrně slabší.

Vytvářet operační a bojovou sestavu s hlavními silami v druhých sledech a zálohách se pochopitelně neobejde bez nutnosti provést s příchodem do obrany určitá přeskupení, zvláště v situacích, kdy přechod do obrany bude důsledkem neúspěšně se rozvíjejícího útoku. Provedení přeskupení — vlastně manévru silami a prostředky, charakterizované ve většině případů pohybem od fronty — vytažením zvláště tankových svazků, nejeví se sice nejvýhodnějším, ale z hlediska konečného efektu i z hlediska zvětšené manévrové schopnosti vysoce mechanizovaných a motorizovaných svazků a útvarů se nezdá být tak velkým problémem a překážkou.

Jestliže budeme vycházet ze stávající organizace vševojskové armády a svazků a z předpokladu, že prapory budou těmi jednotkami, které jsou s to plnit i samostatné obranné úkoly na směrech, pak zbývá to hlavní — stanovit na základě uvedeného rozboru obrannou zásadu — **do jaké hloubky umisťovat druhé sledy a zálohy na jednotlivých stupních velení.**

A posuzováno z hlediska odolnosti obranné sestavy proti účinkům jaderných zbraní nepřítele vzhledem k jeho možnostem se jeví nejúčelnějším umisťovat:

— druhé sledy a zálohy prvosledových pluků v hloubce 10—15 km od předního okraje,

— druhé sledy a zálohy divizí prvního sledu armády za hranici 20 km,

— druhé sledy a zálohy vševojskové armády v hloubce nad 90 km.

Takovýmto členěním obranné sestavy do hloubky lze v podstatné míře zmenšit pravděpodobnost zásahu a jejich zničení jadernými zbraněmi nepřítele.

Srovnáním si velikosti prostorů soustředění druhých sledů a záloh se schématem, které nám dokumentuje možnosti nepřítele, pak nám jasně vyplyne opodstatnění tohoto členění.

Vezměme si pro demonstraci příklad, že v druhém sledu vševojskové armády budou soustředěny 2 tankové divize v hloubce nad 90 km. Jejich prostory soustředění reprezentují zhruba 2krát 300 km^2 = asi 600 km^2. Při tom nepřítel má k dispozici podle uvedené varianty 5 úderů s možností umlčení plochy 40 km^2 (celková kilotonáž 1300 kt). Budeme-li to brát schematicky, pak pozemními prostředky atomového napadení je pravděpodobnost vyřazení vyjádřena poměrem 600 : 40. A budeme-li brát za cíl pro jeden úder pluk v prostoru soustředění, pak z 8 vševojskových pluků (dvou tankových divizí) je pravděpodobnost vyřazení dána poměrem 8 pluků : 5 možným úderům.

Daleko markantněji by nám však ukázal účelnost takovéhoto členění obranné sestavy příklad umístění druhého sledu svazku v hloubce do 20 km a naopak v hloubce nad 20 km.

Rozmezí 20—25 km je právě to nejmarkantnější — neboť do hloubky do 20 km může nepřítel použít 88 % celkového počtu jaderných náloží, kdežto nad 20 km jen 12 %.

Další požadavek vyplývající z uvedeného rozboru spočívá v tom, že je třeba obrannou sestavu jak prvních sledů, tak záloh či druhých sledů, rozptylovat pokud možno na menší celky — aby jedním úderem bylo vyřazeno co nejmenší množství živé síly a prostředků. Systém rotních uzlů a prostorů se při tom jeví jako nejvýhodnější. Přitom vzhledem k větším rážím jaderných nábojů v hloubce se jeví nutno vzdálenost jednotlivých uzlů obrany a prostorů soustředění do hloubky úměrně zvětšovat. To však jsou běžné známé zásady ochrany vojsk proti zbraním hromadného ničení a proto je nepokládáme za nutné dále rozvádět.

Z hlediska uvedených norem členění obranné sestavy do hloubky by se mohla vyskytnout námitka, zda uvedené vzdálenosti umisťování druhých sledů a záloh nebudou na překážku jejich včasného zásahu a provedení manévru k protiztečím a protiúderům.

Podle našeho názoru i když jde o zvětšení vzdálenosti zvláště na stupni pluku a divize, jsou přesto odpovídající soudobému zvýšení manévrové schopnosti vojsk.

Závěrem bychom chtěli podotknout, že tato úvaha je nutně jen pokusem o řešení jedné z dílčích otázek systému soudobé obrany, která měla názorně dokumentovat význam členění obrany do hloubky.

Jestliže tyto naše úvahy vzbudí diskusi k uvedeným i dalším problémům soudobé obrany, bude podle našeho názoru cíl, který jsme si vytkli, splněn.

Prameny: vlastní studie
Zprav 51–25
kpt. E. Novák: Použití prostředků atomového napadení v útočné operaci polní armády USA. Sborník vel. dělostřelectva 1/1960.

Organizace boje s letectvem a s prostředky vzdušného napadení nepřítele ve frontové útočné operaci

Plukovník Pravoslav Kalický

Základním operačním předpokladem úspěšného vedení operací v počátečním období války je vybojování vzdušné a jaderné nadvlády na válčišti.

Zahájení války může být uskutečněno v závislosti na celkové strategicko-operační situaci různě, avšak v každém případě bude charakteristické oboustranným prvním hromadným úderem raket a letectva s použitím atomových zbraní na operační uskupení vojsk a PVN a vojenské průmyslové a komunikační objekty. Prvním vzdušným úderem bude prakticky zahájen boj o vzdušnou a jadernou nadvládu na válčišti. Hlavní úkoly v prvním úderu, jakož i v dalším průběhu vzdušné operace počátečního období války budou plnit rakety strategického určení.

Spolu s raketami strategického určení se vzdušné operace zúčastní i síly a prostředky jednotlivých frontů (rakety operačního určení a letectvo). Časové provedení prvního úderu bude závislé na konkrétních opatřeních nepřítele k přímé agresi, zejména na pohotovosti jeho PVN a pozemních vojsk a na rozsahu a včasnosti odhalení těchto opatření vlastním průzkumem..

1. Účast raket operačního určení a letectva frontu v prvním úderu

Rakety operačního určení, bombardovací a stíhací bombardovací letectvo frontu plní ve vzdušné operaci vedené k získání a udržení jaderné a vzdušné nadvlády na válčišti dílčí úkol. Z hlediska výběru cílů a časového provedení úderů je jeho činnost koordinována HV podle zámyslu plánu vzdušné operace a v zájmu plánované operace frontu. Zpravidla plní front svými prostředky tento úkol ve svém pásmu do hloubky taktického dosahu bombardovacího letectva a dosahu raket operačního určení. Při tom některé cíle mohou být ničeny prostředky HV i uvnitř tohoto prostoru ve prospěch frontu.

Plánování operačního použití letectva a raket frontu v prvním úderu uskutečňuje štáb frontu podle operační směrnice HV a výpisu z plánu vzdušné operace. Na zpracování plánu se zúčastňuje velitel a štáb dělostřelectva frontu a LA.

Výpis z plánu vzdušné operace HV obsahuje zpravidla tyto údaje:

— úkol letectva a raket frontu v prvním úderu,

— počet atomových úderů (A a B raket), které HV plánuje provést ve prospěch frontu v jeho operačním pásmu,

— úkoly k zabezpečení dálkového bombardovacího letectva HV, které provádí údery ve prospěch frontu,

— čáru, od které do hloubky území protivníka provádí údery výlučně HV svými prostředky a cíle úderů,

— informativní údaje o úkolech sousedních frontů v prvním úderu,

— způsob vydání rozkazu k zahájení

prvního úderu, nebo za jakých okolností zahájit úder podle rozhodnutí velitele frontu.

Štáb frontu plánuje činnost letectva a dělostřelectva v prvním úderu podle rozhodnutí velitele frontu. Rozhodnutí velitele frontu pro první úder je dílčí částí zámyslu velitele frontu k zahájení a vedení frontové operace v počátečním období války.

Plánování bojového použití letectva a dělostřelectva v prvním úderu má své zvláštnosti, které jsou charakterizované právě nedostatkem konkrétních a čerstvých zpráv o cílech. Tato skutečnost do určité míry ztěžuje zhodnocení situace a volbu cílů pro první úder, nesmí však být příčinou malé účinnosti prvního úderu nebo opožděného časového provedení.

2. Rozhodnutí velitele frontu pro první úder

Jádrem rozhodnutí velitele frontu pro první úder bude použití AZ a ostatních úderných prostředků k zničení AZ a nosičů AZ nepřítele.

Přitom v procesu zhodnocení situace k rozhodnutí pro první úder je třeba věnovat zvýšenou pozornost těmto otázkám:

— výběr cílů pro první úder a jejich rozdělení mezi BOL, SBOL a rakety operačního určení,

— časové sladění bojové činnosti letectva a raket operačního určení,

— koordinace činnosti letectva a raket operačního určení v prvním úderu s bojovou činností prostředků PVOS v protivzdušné operaci,

— ochrana úderného letectva při plnění úkolů v prvním úderu, event. ochrana dálkového bombardovacího letectva HV,

— úkoly průzkumného letectva v prvním úderu.

V dalším rozeberu obsah a problematiku jednotlivých částí rozhodnutí velitele frontu.

a) K výběru cílů pro první úder a rozdělení mezi druhy letectva a rakety operačního určení.

Cíle pro první úder je možno z hlediska složení a uskupení pozemního vojska a PVN nepřítele rozdělit prakticky do dvou skupin:

I. skupina cílů:

AZ, jejich nosiče a ostatní prostředky vzdušného napadení.

II. skupina cílů:

svazky pozemních vojsk v prostorech soustředění a na přesunech a týlové nebo komunikační objekty.

Do první skupiny cílů budou patřit především:

— letiště obsazená bombardovacím a stíhacím bombardovacím letectvem s nosiči AZ,

— odpalovací zařízení raket operačního určení (MACE, TM-61),

— sklady AZ,

a pak dále:

— letiště stíhacího letectva,

— letiště dopravního letectva,

— stanoviště naváděcích systémů raket a letectva,

— VS, stanoviště operačních skupin velení a stanoviště navádění SL,

— radiolokátory PVO,

— výsadkové svazky a útvary v prostorech soustředění.

Do druhé skupiny cílů patří prostředky atomového napadení taktického určení (HONEST JOHN, CORPORAL), svazky a útvary pozemních vojsk v mírových posádkách, v prostorech soustředění nebo za přesunu, týlová zařízení a komunikační uzly (zvláště železniční a silniční dopravy), zařízení vodní a potrubní dopravy.

Dále je možno cíle prvního úderu rozdělit z hlediska jejich určení ve vzdušném úderu nepřítele na:

1. prostředky atomového napadení (rakety a nosiče AB a sklady AZ),

2. prostředky vzdušného napadení s klasickými bojovými prostředky (taktické letectvo),

3. zabezpečující prostředky vzdušného úderu (naváděcí systémy, radiolokátory, VS a spojovací uzly),

4. ostatní prostředky a zařízení.

Tímto rozdělením je dáno současně i pořadí ničení cílů v zájmu splnění úkolu vzdušné operace, vedené k získání a udržení jaderné a vzdušné nadvlády. Rozdělení cílů mezi letectvo a rakety operačního určení a volba bojových prostředků k jejich ničení vyplývá z charakteru jednotlivých cílů.

Rakety operačního určení je nejvhodnější použít na cíle velkorozměrné nebo plošné, umístěné od ½ do ¾ maximálního dosahu raket, chráněné silnou PVO.

Bombardovací letectvo (s atomovými pumami je vhodné použít na cíle menších rozměrů, které je nutno ničit s větší přesností nebo na cíle pohyblivé.

Stíhací bombardovací letectvo je nejvhodnější použít na cíle bodové nebo na cíle s vysokou pohyblivostí.

Volba bojových prostředků k ničení cílů je závislá na odolnosti a zranitelnosti cílů. Prostředky atomového napadení nepřítele nemusí být vždy ničeny atomovými zbraněmi. Často mohou být účinně zničeny nebo rozrušeny i klasickými prostředky, např. leteckými pumami, raketami „vzduch-země" nebo i střelbou palubních zbraní.

V závěru zhodnocení situace velitelem frontu pro první úder je třeba vyvodit:

— kolik prostředků atomového napadení je v pásmu frontu,

— kolik z nich bude ničeno prostředky HV,

— kolik bude ničeno prostředky frontu, zvlášť letectvem a raketami,

— kolik prostředků atomového napadení nepřítele nebude možno ničit a jaká opatření z toho jsou přijímána,

— opatření pro opětovné ničení cílů nebo nově zjištěných cílů.

Ze závěru zhodnocení situace vyplývá rozhodnutí velitele frontu pro první úder a úkoly armádám a raketám frontu. Operační použití raket a letectva frontu v prvním úderu zpracuje štáb frontu v plánu prvního úderu a na jeho základě vydává nařízení armádám a raketovým svazkům (útvarům) frontu.

3. Plánování a provedení prvního úderu raketami a letectvem frontu

Plán operačního použití raket a letectva frontu v prvním úderu se zpracovává v časovém sledu tak, aby po vyhlášení signálu k zahájení bezprostředně následovala sladěná činnost letectva a raket s maximálním úsilím v poměrně krátkém časovém rozmezí. V podmínkách současného zahájení prvních úderů vlastními silami a prostředky i nepřítelem první údery na cíle v hloubce provedou zpravidla rakety strategického určení. Činnost raket strategického určení prakticky rámcuje bojové použití sil a prostředků frontu. Současně jsou prováděny údery raketami operačního určení. Údery raket strategického i operačního určení (vedle hlavního cíle zničení vybraných objektů nepřítele) současně vytvářejí z hlediska bojového zabezpečení i podmínky pro úspěšnou činnost letectva, protože část úderů je vedena i ke zničení PVO nepřítele. Na údery raket navazuje bojová činnost průzkumného a bombardovacího letectva, event. i dálkového bombardovacího letectva na cíle ve větší hloubce a údery raket operačního určení na upřesněné cíle.

Zvlášť důležité je, aby vedení vzdušného průzkumu bylo zahájeno bezpro-

středně po dopadu raket, a byl získán časový předstih k upřesnění cílů pro rakety operačního určení a BOL použití k úderům na upřesněné cíle. V tomto smyslu bude proto vzdušný průzkum sledovat dva cíle: jednak zjištění uskupení nepřítele a jednak provést bezprostřední průzkum cílů před napadením. Tato činnost raket a letectva je prováděna s důrazem na operační hloubku. Přitom současně v taktické hloubce provádí údery rakety taktického určení a SBOL. Činnost raket taktického určení a SBOL může být současná a časově a prostorově koordinovaná.

Plán operačního použití raket a letectva v prvním úderu je nutno zpracovat ve dvou základních variantách (z hlediska denní a noční doby, počasí a výběru cílů a pořadí jejich ničení) a nepřetržitě jej podle výsledku průzkumu upřesňovat.

Operační použití raket a letectva frontu v prvním úderu bude charakteristické těmito zvláštnostmi:

— vedle hlavního cíle prvního úderu (jímž je účast na vybojování vzdušné a jaderné nadvlády) bude v prvním úderu ničeno i operační uskupení pozemních vojsk, jako předpoklad zahájení útočné operace frontu v příznivém operačním poměru sil;

— úder bude na signál, což znamená, že činnost raket a letectva musí být předem plánována, koordinována a zabezpečena. K tomu musí být rakety a letectvo, určené k prvnímu úderu, na vysokém stupni bojové pohotovosti;

— první úder je nutno provést v krátkém časovém rozmezí; k dosažení vysoké bojové účinnosti je třeba v něm jednorázově použít celého úderného letectva a části stíhacího letectva a plného počtu raket operačního určení (který odpovídá počtu odpalovacích zařízení);

— první úder bude probíhat za bojové činnosti raket a letectva nepřítele, tzn. v podmínkách napadení vlastních letišť a palebných postavení raket, v složité vzdušné situaci. Za tím účelem bude nutné připravit opatření k ochraně těchto prostředků a ke koordinaci s činností vlastních prostředků PVOS a PVO, které současně jsou použity v protivzdušné operaci.

4. Ničení letectva a PVN nepřítele v průběhu útočné operace frontu

Prvním úderem a účastí raket a letectva frontu v něm je prakticky zahajována vzdušná operace k získání a udržení jaderné a vzdušné nadvlády na válčišti. Současně jsou tím vytvářeny předpoklady pro zahájení útočné operace frontu (frontů).

V dalším průběhu vzdušné operace se účastní síly a prostředky frontu v podstatě podle rozhodujícího zámyslu vedení vzdušné operace a zámyslu frontové útočné operace tak, aby jeho činnost vedla i ke splnění úkolu frontu ve vlastní operaci.

Tato koordinace bezpochyby bude v zásadních otázkách ovlivňována a usměrňována hlavním velením, ale i tak je třeba vidět a plně si ujasnit, že hlavní způsob leteckého zabezpečení pozemních vojsk je právě v účasti na boji o jadernou a vzdušnou nadvládu.

To je důležité pak nejen chápat, ale i v rozhodnutích realizovat (hlavně při rozdělování atomových prostředků a výběru cílů pro atomové údery).

V minulosti jsme plánovali operační použití letectva v boji o vzdušnou nadvládu v plánu leteckého zabezpečení útočné operace. Nahrazováním BOL raketami operačního určení však vzniká nutnost plánovat účast letectva a raket v boji o jadernou a vzdušnou nadvládu na stupni frontu za účasti štábu LA a velitele dělostřelectva. Ten-

to dokument by se mohl nazývat — plán operačního použití raket a letectva operačního určení v boji o jadernou a vzdušnou nadvládu.

Na stupni letecké armády by se pak zpracovával jen plán použití letectva v útočné operaci frontu, s obsahem opatření k podpoře pozemních vojsk, a plán vzdušného průzkumu. Na stupni velitele PVO vojsk — pak „Plán PVO vojsk při vedení útočné operace frontu". Toto pojetí plánování lépe odpovídá i organizaci velení ze stupně frontu v průběhu operace a umožňuje veliteli frontu podstatně ovlivnit vzdušnou i pozemní situaci.

Plán operačního použití letectva a raket v boji o jadernou a vzdušnou nadvládu je třeba zpracovat podle těchto zásad:

— počítat s údery strategického určení a časově i prostorově využít těchto úderů pro činnost letectva frontu,

— vyčlenit pro údery část bojového úsilí BOL a SBOL a raket operačního určení a atomových úderů vůbec (plný vzlet BOL a SBOL a nejméně takový počet raket, který je shodný s počtem odpalovacích ramp);

— v průběhu útočné operace frontu vést bojovou činnost raketami operačního určení a letectvem v souladu s pozemní situací a spojovat tyto údery prostorově, hlavně však časově, zejména se vzdušnými výsadky, přechodem pozemních vojsk přes vodní toky apod.;

— ničení ZHN a raket taktického určení provádět jednak prostředky armád a SBOL z vyčleněného úsilí pro podporu armád.

Forma a obsah tohoto dokumentu může být různá. V zásadě však bude obsahovat:

— hlavní úkoly,
— síly a prostředky,
— zámysl,
— rozplánování plnění úkolů z hlediska cíle, času, bojového úsilí letectva, počtu a jaderných úderů (atomových bomb i raket operačního určení),
— opatření k zabezpečení.

Použití letectva a raket v prvním úderu je oddělenou součástí tohoto dokumentu a je výhodné ho zpracovávat jako přílohu samostatně.

Úkoly vedení boje s letectvem a raketami nepřítele je v průběhu útočné operace třeba denně upřesňovat podle konkrétní pozemní a vzdušné situace. Upřesňování spočívá prakticky ve vyhodnocování zpráv zjištěných průzkumem, ve stanovení konkrétních cílů úderů a časového provedení úderu. Bojové úsilí letectva, počet a druh atomových úderů je třeba brát ze základního dokumentu „plán operačního použití raket a letectva v boji o jadernou a vzdušnou nadvládu". K tomu je možno denně nebo jednou za dva dny zpracovávat dokument „plán bojové činnosti letectva a raket v boji o jadernou a vzdušnou nadvládu". Z tohoto dokumentu se pak sestavují nařízení svazům a svazkům.

☆

Z tohoto krátkého pojednání vyplývá několik zásad pro operační i bojové použití letectva a raket. Především je nutno zdůraznit, že vybojování jaderné a vzdušné nadvlády na válčišti je základní podmínkou úspěchu útočných operací. Dále, že úspěšné vedení boje o jadernou a vzdušnou nadvládu úderným letectvem a raketami vytváří podmínky pro úspěšné plnění úkolů PVO.

Rozhodujícím prostředkem pro vybojování a udržení jaderné a vzdušné nadvlády jsou rakety strategického určení doplněné zčásti i dálkovým bombardovacím letectvem s použitím AZ.

Při účasti v boji o jadernou a vzdušnou nadvládu jak v prvním úderu, tak

v průběhu útočné operace frontu, má vážnou úlohu i letectvo a rakety frontu. Bojovou činnost letectva a raket frontu v boji o jadernou a vzdušnou nadvládu je nutno považovat za hlavní podíl podpory pozemních vojsk letectvem a raketami a podle toho vyčlenit na tento rozhodující úkol i úsilí letectva, počet a druh raket a AZ. Plnění tohoto základního úkolu se stává záležitostí letectva a dělostřelectva a tím i velitele a štábu frontu. První úder a účast prostředků frontu v něm může být rozhodující pro další vývoj pozemní a vzdušné situace a celou operační situaci na válčišti i v pásmu frontu. Proto jeho zplánování a provedení je třeba věnovat maximální pozornost.

V průběhu útočné operace je třeba bojovou činnost letectva a raket vedenou v rámci boje o jadernou a vzdušnou nadvládu spojovat s rozhodujícími údobími frontové útočné operace (provádění vzdušných výsadků, přechody přes vodní toky apod.). V tomto spojení vidět nejen efektivní použití sil a prostředků, ale i nejlepší způsob zabezpečení rozhodujících údobí frontové útočné operace.

Bojové použití letectva a raket v boji o nadvládu ve vzduchu vyžaduje zvláště pro činnost v prvním úderu vysoké bojové pohotovosti těchto prostředků a celého systému velení, navedení a zabezpečení.

Bojová činnost letectva a raket musí být úzce spjata se vzdušným průzkumem a průzkumem vůbec, musí zabezpečit efektivnost úderů v prvním úderu a maximální účinnost úderů v průběhu frontové útočné operace.

Problematika operačního a bojového použití letectva a raket v boji o jadernou a vzdušnou nadvládu si vyžaduje studia a rozpracování. Zvláštní pozornost je třeba věnovat nejen teoretické oblasti, ale také aplikaci v praxi. Proto otázky s tím související je třeba zařazovat do všech opatření operační a operačně taktické přípravy, zvláště však do cvičení.

Organizace a plánování boje s jadernými prostředky nepřítele

Podplukovník CSc
Karel Neugebauer

Základem úspěchu v operaci je dosažení palebné převahy nad nepřítelem. Jaderné nálože s rozvojem bojové techniky, především raketové, vcelku již vyřešily základní požadavky kladené na bojové prostředky, tj. účinnost, rychlost, dosah a přesnost. Tím se zbraně hromadného ničení staly ideálním prostředkem palby nezávislé na povětrnostních podmínkách, snižují celkové materiální zatížení armád a při jejich dovedném použití mohou v krátké době na jednotlivých operačních směrech změnit nepříznivý poměr sil. Svou palebnou silou mohou bezprostředně ovlivnit dosažení nejen operačních, ale i strategických cílů.

Proto boj o získání palebné převahy v soudobých podmínkách vedení války znamená kvalitativní skok ve svém provedení a přerůstá rámec taktiky i operačního umění.

Operačně taktické prostředky hromadného ničení svým dosahem a účinností přesahují rámec působnosti armády, neboť vyžadují k jejich zjištění a ničení koordinaci nejen všech prostředků armády, ale i frontu. Proto hlavním organizátorem boje s těmito prostředky je front.

Pro boj s taktickými prostředky hromadného ničení má již armáda potřebné jak průzkumné prostředky, tak i prostředky ničení.

Rozdělení cílů ZHN vytváří tak základní rámec pro všeobecné plánování a organizaci boje a ZHN, nevylučuje však vzájemné prolínání při plnění jednotlivých úkolů.

Možnosti nepřítele v použití jaderných prostředků

Prvním předpokladem úspěšného řešení operace v soudobých podmínkách je zničení ZHN nepřítele v maximálním rozsahu a v nejkratším čase v celé šířce a hloubce operační sestavy nepřítele. Proto důležitým prvkem rozhodnutí velitele frontu je řešení boje se ZHN nepřítele. Z tohoto hlediska boj se ZHN nepřítele musí řešit především zásadní otázky koordinace jednotlivých druhů vojsk při ničení ZHN, organizaci a koordinaci průzkumu všeho druhu, množství prostředků — zvláště jaderných — vyčleněných frontem a armádami k ničení a organizaci velení a spojení těchto vyčleněných prostředků. Je přirozené, že úspěšné řešení boje proti ZHN lze dosáhnout jen na základě důsledného zhodnocení možností nepřítele v použití jaderných zbraní a reálného zhodnocení možností vlastních prostředků v boji se ZHN nepřítele.

Při zhodnocení možností nepřítele v použití jaderných zbraní nelze boj se ZHN nepřítele zužovat jen na zjišťování a ničení odpalovacích zařízení při jejich přímém bojovém nasazení — jak se někdy při cvičeních stává — ale je třeba vzhledem k charakteru použití a speciálnosti přípravy zbraní ZHN do něho zahrnout komplex všech opatření nepřítele, zabezpečujících konečný efekt jejich bojového nasazení. Boj se ZHN nepřítele zahrnuje tak ničení

Podplukovník CSc Karel Neugebauer

všech prostředků, které souvisejí s jejich použitím od výrobních základen především jaderného průmyslu a odvětví s ním bezprostředně spojených přes dopravu a skladování jaderných prostředků, až po jejich ničení při přímém zasazení v palebných postaveních nebo na letištích.

Vyloučíme-li objekty, které budou ničeny prostředky spojeného velení (výrobní základny, letiště strategického letectva apod.), pak v prostoru bojové činnosti frontu v první frontové operaci podle konkrétních podmínek mohou být umístěny prostředky a objekty, umožňující úder jadernými náplněmi v počtech asi:

— 30—40 bat. 203mm H a 280mm K;
— 40—50 bat. raket taktického určení (HJ, LA);
— 30—40 raket operačně taktického určení a bezpilotních prostředků (CO, RE, TM 61);
— 30—40 letek, které mohou nést jadernou náplň, což odpovídá 30—40 letištím (při umístění jedné letky na letišti);
— 20—30 dalších důležitých objektů (sklady jaderné munice, raketové základny atd.).

Celkem 150—200 objektů, důležitých z hlediska možností použití jaderných nábojů.

Prostorové rozmístění uvedených cílů zahrnuje celou hloubku frontové operace podle toho, jak jednotlivé svazky a svazy nepřítele budou zasazovány do sražení. Všeobecně baterie 203mm H, 280mm K a baterie raket taktického určení, které tvoří 40 až 50 % všech objektů, schopných provádět jaderné údery, budou rozmístěny nejvýše 10—15 km od vlastních jednotek; od 30 km do hloubky 100 km budou rozmístěny rakety operačně taktického určení a v další hloubce do 300 km bezpilotní prostředky vzdušného napadení, letiště, sklady apod.

Z uvedených cílů při zahájení války může nepřítel proti prvnímu operačnímu sledu zasadit většinu prostředků operačně taktického určení a do 50 % bat. 203mm H a HJ, tj. 100 až 150 objektů.

Doba pro přípravu střely k odpálení přímo v palebném postavení, je u bat. 203mm H a 280mm K okamžitá, u raket taktického určení 10—15 min., raket operačně taktického určení 2 až 3 hod. Doba pro provedení úderů letectvem je prakticky dána dobou potřebnou k letu z letiště na cíl a dobou přípravy osádky (do 30 min.).

S velikostí dostřelu (doletu) roste váha a velikost prostředku a tím i rozloha palebného postavení. Houfnice a kanóny spolu s raketami taktického určení tvoří objekty o velikosti 3 až 12 m dobře maskovatelné. Jednotlivé baterie budou mít šířku zpravidla 200 až 400 m. Samostatné rakety operačně taktického určení a bezpilotní prostředky vzdušného napadení tvoří objekty o rozměrech 12—30 m a jednotlivé rampy u CORPORAL budou od sebe 700 až 2800 m a celková rozloha palebného postavení oddílu zaujímat 6 až 8×6 až 8 km. Rampy REDSTONE se rozmisťují na vzdálenost 5 až 16 km od sebe a tvoří tak každá jednotlivá rampa samostatný objekt pro ničení. Letiště a prostory rozmístění skupin bezpilotních prostředků vytvářejí objekty o rozlohách několika km^2.

Možnosti vlastních průzkumných prostředků

Prvním předpokladem úspěšného boje se ZHN nepřítele je jejich zjištění a zničení před zahájením jejich palby.

Vzhledem k jejich charakteru činnosti, zejména možnostem maskování, provedení manévru a úhroze vlastních vojsk, musí průzkum dát takové pod-

klady vyčleněným prostředkům pro boj se ZHN, aby umožňovaly přesnost a rychlost jejich zničení. Možnosti nepřítele v použití jaderných zbraní jsou tak rozsáhlé, že jedině komplexně, nepřetržitě a organizovaně prováděný průzkum všemi prostředky může zvládnout uvedený úkol.

Vzhledem ke krátké době po kterou jsou nepřátelské prostředky v palebném postavení, je nutno hodnotit jednotlivé prostředky průzkumu především z hlediska rychlosti získání a vyhodnocování zpráv, přesnosti určení souřadnic cíle a operativnosti předání vyhodnocených podkladů jednotkám určeným k ničení.

Nebereme-li v úvahu přesnost vlastní palby, pak pravděpodobnost zásahu cíle v palebném postavení v závislosti na době od zjištění cíle do napadení cíle palbou u hlavních jaderných prostředků nepřítele je:

CÍL	Pravděpodobnost zasažení					
	50 %	60 %	70 %	80 %	90 %	95 %
REDSTONE	90′	72′	54′	36′	18′	9′
CORPORAL	60′	48′	36′	24′	12′	6′
MATADOR (TM 61, 76)	90′	72′	54′	36′	18′	9′
HONEST JOHN	15′	12′	9′	6′	3′	1,5′

Proto zjištění prostředků jaderného napadení, zejména raket, až při zaujetí palebného postavení k plnění palebného úkolu, je již krajní možností a ne vždy zabezpečí zničení prostředků ještě před jeho palebným použitím. Na druhé straně snadné zneškodnění raket i střepinou dává možnost širokého využití k jejich ničení především klasických prostředků palby.

Efektivnosti ničení prostředků jaderného napadení se proto dosáhne při jejich ničení v prostorech soustředění, na přesunech, kdy bude možno zjistit a zasáhnout celou jednotku a ne jen jednotlivou zbraň a především ničením skladů jaderné munice, montážních dílen a ostatních týlových zařízení podmiňujících použití jaderné munice. Z tohoto hlediska je třeba po detailním vyhodnocení možných prostorů rozmístění ZHN nepřítele a os přesunu zaměřit hlavní úsilí všech prostředků průzkumu.

Z pozemního průzkumu tento úkol nejlépe mohou zvládnout průzkumné skupiny (i dělostřelecké), vysílané do prostorů pravděpodobných přesunů a rozmístění ZHN nepřítele, které navíc mohou přímo ničit zjištěné prostředky vlastními silami nebo řídit palbu dělostřelectva na zjištěné cíle. Hloubka průzkumu ZHN průzkumnými skupinami svazků a dělostřelectva může být do 30 km i více, u armádních rot zvláštního určení do 250 až 300 km.

Rovněž soudobá manévrovost boje a operace a pronikání tankových útvarů na jednotlivých směrech hluboko do sestavy nepřítele a použití výsadků, umožňuje těmto jednotkám nejen zjištění prostředků jaderného napadení taktického i operačně taktického určení, ale i jejich zničení vlastními paleb-

Podplukovník CSc Karel Neugebauer

nými prostředky. Proto jedním z hlavních úkolů předsunutých odřadů bude vést aktivní průzkum ZHN nepřítele v pásmu jejich činnosti i do stran a jejich ničení palbou vlastních tanků nebo přiděleného dělostřelectva, popřípadě řídit palbu dalekonosného dělostřelectva hlavních sil.

Dalším důležitým prostředkem k získání zpráv o ZHN je rádiový a radiolokační průzkum. I když nedává přesné souřadnice k efektivnímu využití palby, sledováním rádiových relací, vysílaných hlášení a rozkazů, zjištěním obsazení letišť a zvýšení činnosti nepřítele, umožňuje určit dobu a místo zasazení ZHN nepřítele a po provedeném doplňkovém průzkumu i jejich zničení.

Nejdůležitějším prostředkem pro průzkum ZHN nepřítele pro svůj dosah, rychlost a spolehlivost získání zpráv je vzdušný průzkum jak pozorováním, tak fotografováním. Letectvo je podle možností jednotlivých typů letounů schopno vést vzdušný průzkum:

— průzkumnými letouny bombardovacího typu od 150 km až do 600 km i více;

— letouny průzkumného leteckého pluku od 15 do 200 km i více;

— dělostřeleckým průzkumným letectvem do hloubky 100 km i více;

— kromě toho zjišťují všechny druhy letectva nepřátelské ZHN při plnění ostatních bojových úkolů a provádějí popřípadě i jejich ničení.

Průzkumné údaje je třeba včas předat jednotkám vyčleněným pro jejich ničení. To především vyžaduje takový systém spojení, který by umožnil rychlé uložení průzkumných úkolů a předání jejich výsledků v nejkratším možném čase. Proto někdy bude výhodné, aby údaje o zjištěných ZHN nepřítele byly předávány průzkumnými prostředky přímo vykonavatelům, např. dělostřelectvu, jehož materiální vybavení to umožňuje. Jinak všechny údaje získané o ZHN nepřítele všemi druhy průzkumu je třeba shromažďovat, třídit a vyhodnocovat centrálně ve štábu frontu (armády), aby se úsilí průzkumu netříštilo a nedocházelo k případnému ničení zjištěného cíle různými prostředky druhů vojsk, vyčleněnými pro ničení. Proto bude nutné, aby štáb frontu rozdělil úkoly průzkumu buď prostorově mezi jednotlivé stupně velení a druhy vojsk, nebo podle charakteristiky jednotlivých prostředků jaderného napadení, popřípadě jejich kombinací tak, aby všechny nejdůležitější prostory byly pokryty potřebnou intenzitou průzkumu. Uvedené rozdělení zájmových prostorů, jejich pokrytí a intenzita jednotlivých průzkumných prostředků spolu se způsobem spolupráce průzkumných prostředků s vyčleněnými jednotkami pro ničení a se součinností jednotlivých druhů průzkumu na různých stupních velení je základem pro plánování a řízení boje se ZHN nepřítele.

Z krátkého rozboru možností nepřátelských ZHN a vlastních prostředků průzkumu vyplývají následující závěry:

— rádiový, radiotechnický a zvukoměrný průzkum zaměřit na zjištění prostorů zasazení prostředků jaderného napadení do hloubky dosahu uvedených prostředků. Jen v případě, kdy není možno provést doplňkový průzkum především dělostřeleckým průzkumným letectvem a za příznivých podmínek (přesnost zjištění), je možno využít zjištěných podkladů radiotechnického průzkumu pro palbu dělostřelectva;

— průzkum baterií 203mm H, 280mm střeleckými průzkumnými skupinami, předsunutými odřady a jako vedlejší úkol dělostřeleckým průzkumným letectvem — hloubka 15—20 km;

— průzkum řízených střel Corporal

a Redstone vést vševojskovým a dělostřeleckým průzkumným letectvem, výsadkem a průzkumnými skupinami rot zvláštního určení armády — hloubka do 100 km;

— průzkum letišť, odpalovacích základen TM-61 a ostatních cílů ve větší hloubce průzkumným letectvem a průzkumnými skupinami rot zvláštního určení.

Možnosti vlastních prostředků k ničení ZHN nepřítele

Při hodnocení prostředků vyčleněných k ničení nepřátelských jaderných zbraní budeme vycházet z plošného a prostorového rozmístění nepřátelských jaderných zbraní v operační sestavě nepřítele, v jejich odolnosti a především významu pro splnění cíle vlastní operace nebo boje. Při cvičeních se někdy projevuje snaha ničit nepřátelské prostředky jaderného napadení vlastními jadernými střelami. I když v boji s jadernými prostředky nepřítele má zásadní význam využití jaderných zbraní (především pro spolehlivost zničení cíle), množství těchto prostředků u nepřítele vzhledem na počet vlastních jaderných náloží, důležitost toho nebo onoho prostředku nepřítele a ekonomičnost použití vlastních jaderných náloží vyžaduje využít k ničení nepřátelských jaderných prostředků především „klasických" zbraní. Jaderné nálože použít především ke zničení pro nás nejdůležitějších a v dané situaci nejnebezpečnějších jaderných prostředků nepřítele a když použití klasických zbraní by v dané situaci nepřineslo požadovaný výsledek.

Proto na ničení prostředků jaderného napadení se musí podílet všechny druhy vojsk, především dělostřelectvo, letectvo a tankové vojsko.

Z uvedeného vyplývá, že celkový systém boje s jadernými prostředky nepřítele musí být pečlivě organizován rovněž centralizovaně vševojskovým štábem na stupni frontu.

Vyjdeme-li z takticko-technických vlastností nepřátelských prostředků jaderného napadení, jejich plošného a prostorového rozmístění, pak jako prostředku ničení baterií 203mm H, 280mm K a raket HONEST JOHN možno využít hlavňové dělostřelectvo. Podle nové organizace a možného posílení může svazek mít k dispozici do 4 dělostřeleckých oddílů, schopných ničit nepřátelské baterie na dálku střelby 10 km a kanónovým dělostřelectvem do 20 km. Při střelbě na nepozorované cíle na základě úplné přípravy střelby pro ničení však spotřeba střeliva je vysoká a ničení nepřátelských ZHN jedním oddílem prakticky z taktického hlediska je neúčelné. Soustředění většího počtu oddílů než dvou bude však moci být uskutečněno vzhledem k šířkám útočných pásem a množství prostředků jen ve zcela výjimečných případech. Proto základním druhem přípravy k ničení nepřátelských baterií 203mm H a raket HONEST JOHN u hlavňového dělostřelectva musí se stát zastřílení přímo na cíl. K tomu je třeba využít především dělostřeleckého průzkumného letce, dělostřeleckých průzkumných skupin a prostředků průzkumu a řízení palby předsunutých odřadů, proniklých do prostorů palebných postavení. V tomto případě je hlavňové dělostřelectvo schopno ničit uvedené cíle v požadovaném čase i hodnotou jednoho dělostřeleckého oddílu, zejména připomeneme-li snadnou zranitelnost raket i střepinami granátu. Je však třeba propracovat způsob spojení a velení těmto oddílům, zejména dělostřeleckými průzkumnými skupinami a průzkumnými orgány předsunutých odřadů.

K ničení nepřátelských taktických jaderných prostředků je výhodné přibírat podle situace PTZ armády, popří-

Podplukovník CSc Karel Neugebauer

padě tanky druhého sledu divize, a to pro střelbu ze zakrytých palebných postavení. Větší spotřeba střeliva bude zpravidla vyvážena větším počtem dělostřeleckých hlavní. K tomu je však třeba plánovat a zabezpečit jejich rychlé předsunutí do palebných postavení k splnění úkolu, neboť čas zde hraje rozhodující úlohu.

Jedním z hlavních úkolů předsunutých odřadů i ostatních jednotek, které pronikly na jednotlivých směrech do sestavy nepřítele, bude ničení jaderných zbraní jak taktického, tak i operačního určení přímou palbou.

Letectvo svým dosahem a palebnou silou je schopno účinně ničit jaderné prostředky všech druhů, a to jak konvenčními náboji, tak i jadernými. Přitom máme na zřeteli, že bezprostřední úder letectvem může být uskutečněn až po určité době, nutné k dosažení cíle a je nutno řešit otázku získání nadvlády ve vzduchu a umlčení protiletadlových prostředků nepřítele v prostoru bojového zasazení letectva. Na druhé straně možnosti letectva jsou z hlediska boje s nepřátelskými jadernými zbraněmi u všech druhů vojsk klasickou municí největší.

Pro letectvo využijeme především k ničení taktických jaderných prostředků, a to především klasickou municí, kdy časové možnosti splnění úkolu budou poměrně nejkratší a letectvo nebude působit po tak dlouhou dobu nad prostorem, bráněném PVO nepřítele jako při ničení cílů ve větší hloubce nepřítele. Jaderných nábojů letectva využijeme i k ničení nejdůležitějších jaderných prostředků nepřítele v hloubce nepřátelské obrany (operačně taktické rakety, sklady jaderných střel apod.), především těch, jejichž přesnost zjištění vyžaduje doplňkový průzkum (upřesnění) a na které dostřel raketových zbraní, které jsou momentálně k dispozici, nedostačuje.

Při použití jaderných raketových střel budeme brát zřetel na jejich počet ve frontu (armádě), důležitost toho nebo onoho jaderného prostředku nepřítele a na možnosti jeho zničení pomocí chemického nebo konvenčního střeliva. Použít raketových střel s tříštivotrhavým střelivem k ničení jaderných prostředků nepřítele nepovažuji za výhodné pro malý účinek střely v cíli vzhledem k poměrně velkému jejich rozptylu a k nutnosti použít ke spolehlivému zničení cíle většího počtu střel, což z hlediska technického i taktického nebude moci být vždy v dostatečné míře uskutečněna. Proto tříštivotrhavých raketových střel použijeme jen k ničení taktických jaderných prostředků nepřítele v případech, že není k dispozici žádný jiný prostředek.

Z uvedeného krátkého rozboru nepřátelských cílů a vlastních prostředků vyplývá i rozdělení jaderných prostředků nepřítele taktického určení (bat. 203mm H, 280mm K, baterií a rakety HONEST JOHN a jim odpovídající prostředky) ničit v zásadě hlavňovým dělostřelectvem, letectvem konvenčním střelivem, předsunutými odřady, popřípadě divizními průzkumnými skupinami a jen ve výjimečných případech taktickými raketami s obyčejným střelivem. K ničení operačně taktických raket, letišť letounů-nosičů, skladů jaderné munice a ostatních cílů uvedené důležitosti použít jaderných raketových střel, leteckých jaderných pum, průzkumných skupin rot zvláštního určení armády, výsadku a podle situace i letectva s konvenční výzbrojí.

Podíl jednotlivých druhů prostředků na ničení ZHN nepřítele

Ke stanovení proporcí objemu ničení jaderných prostředků nepřítele mezi vlastní prostředky, vycházíme především z možností jednotlivých druhů prostředků, jejich množství a z celkového pravděpodobného počtu nepřá-

telských jaderných prostředků, působících v prostoru bojové činnosti frontu v první frontové operaci. Podle stávající organizace nepřítele, jeho dislokace a taktických norem použití jaderných prostředků je možno učinit závěr o množství zasažených jaderných prostředků nepřítele vcelku i v jednotlivých obdobích vedení frontové operace. Toto předvídané množství se v zásadě nebude lišit od skutečného počtu zasažených jaderných prostředků nepřítele. Jak jsem uvedl, v prostoru bojové činnosti frontu může být 70—90 jaderných prostředků taktického určení a 80—110 jaderných prostředků operačně taktického určení a cílů důležitých z hlediska použití jaderných zbraní. Skutečné množství bude závislé na konkrétních podmínkách situace, organizace a v dané době používaných taktických norem.

Ideálním by bylo všechny uvedené prostředky jaderného napadení zničit a vytvořit tak absolutní převahu v palebné síle. Prakticky je však nemožné současně zjistit a zničit všechny jaderné prostředky nepřítele. To nedovolí jak bojová činnost nepřítele, tak především konkrétní možnosti průzkumu. Přesto musíme stanovit směrný počet prostředků, které budeme mít k dispozici pro frontovou operaci k ničení jaderných prostředků nepřítele.

Vycházíme-li z předpokladu, že vlastní útočící svazky prvního sledu podle operačního učlenění nepřítele budou současně bojovat nejvýše s $1/3$ až $1/2$ sil nepřítele a že průzkum může zjistit nejvýše 50—60 % taktických prostředků jaderného napadení, musíme mít k dispozici tolik vlastních prostředků, aby byly schopny současně působit na 15—20 cílů. S tímto množstvím vlastních prostředků ničení musíme plánovat neustále a postupně je podle konkrétní situace a zasazení nových sil nepřítele doplňovat. Přitom ne vždy s daným prostředkem dosáhneme konečného úkolu a ničení téhož cíle provedeme i zasazením dalšího prostředku. Dále je třeba uvážit i ztráty, které našim prostředkům způsobí bojová činnost nepřítele, zejména jeho jaderné údery. Z tohoto důvodu je třeba plánovat se zálohou v průměrné výši do 30 %, tj. mít vyčleněny prostředky pro současné ničení 20—25 nepřátelských cílů taktického určení.

Při soudobých tempech operací a při omezeném dostřelu hlavňového dělostřelectva a jeho poměrně malém počtu, bude hlavní těžiště boje s taktickými jadernými prostředky vést letectvo a podílet se tak na plnění nejméně $1/2$ až $2/3$ úkolů. Je třeba proto plánovat a mít k dispozici tolik vzletů letectva, které by byly schopny vyřadit 10—15 cílů taktického určení. Jejich počet v průběhu boje nesmí klesnout pod 50 % plánovaných vzletů a podle množství nově zasazených sil nepřítele musí být doplňován.

Kromě toho je nutno k okamžitému ničení počítat s vyčleněním jaderných nábojů vojskových raket, především v těch obdobích, kdy použití nepřátelských taktických jaderných zbraní by mohlo ohrozit splnění úkolu jednotlivých svazků, je třeba plánovat pro armádní útočnou operaci s 1 až 2 jadernými náboji pro svazek prvního sledu o TE 10 kt.

Nepřátelské jaderné prostředky operačně taktického určení a letadlanosiči jaderných nábojů mohou svým použitím podstatně ovlivnit celkové splnění zámyslu frontové operace. Jejich zjištění bude hlavním úkolem všech průzkumných prostředků armád frontu i staršího náčelníka. Jejich bezprostřední bojové zasazení při správně organizovaném a prováděném průzkumu bude obtížné zcela utajit. Proto při jejich ničení vystupuje do popředí pře-

Podplukovník CSc Karel Neugebauer

devším otázka okamžitého ničení dříve, než zaujmou opět prostor rozptýlení nebo provedou manévr do jiného prostoru. Tím se stávají hlavním prostředkem jejich ničení raketové zbraně, které mohou dosáhnout při správném jejich využití nejkratší doby k zásahu.

Pro důležitost ničení operačně taktických jaderných prostředků nepřítele je třeba plánovat s tolika vlastních prostředků ničení, které by dostačovaly v průběhu frontové operace k případnému zničení předvídaného zasazeného množství těchto nepřátelských jaderných prostředků. Protože část uvedených prostředků bude přesahovat svou důležitostí rámec frontu, bude se na jejich ničení podílet i starší náčelník. Na druhé straně však mohou být vlastní prostředky vyčleněné pro boj se ZHN vyřazeny nepřítelem. Obdobně jako při ničení jaderných prostředků nepřítele taktického určení je nutno plánovat se zálohou vlastních prostředků, které použil starší náčelník k ničení uvedených cílů. Lze tedy uvažovat, že front v průběhu frontové operace musí plánovat prostředky pro případné ničení celého předvídaného množství jaderných prostředků operačně taktického určení.

Jak již bylo dříve uvedeno, hlavním prostředkem ničení operačně taktických jaderných prostředků a cílů důležitých z hlediska použití jaderných zbraní jsou jaderné zbraně především raketové. Musí proto vyřadit nejméně ½—⅔ uvedených cílů, což ve frontové útočné operaci odpovídá asi 40—70 jaderným nábojům raketového dělostřelectva a letectva. Poměr mezi letectkými a raketovými jadernými náboji bude dán především konkrétní situací na válčišti a množstvím toho nebo onoho prostředku. Podle zkušeností ze cvičení může se pohybovat v poměru 4 až 5 : 1 ve prospěch raketových zbraní.

Zbývající cíle, které raketové dělostřelectvo z jakéhokoliv důvodu nebude schopno ničit nebo v dané situaci použití uvedených prostředků by nepřineslo požadovaný výsledek, popřípadě bylo neekonomické, je třeba ničit rotami zvláštního určení armád a frontu (diverzními skupinami) a výsadky shozenými do prostoru rozmístění těchto cílů a letectvem s konvenční municí. Pro frontovou operaci bude výhodné plánovat o vyčleněném vzletu letectva s konvenční municí v rozsahu možného postupného zničení 15—30 cílů. Z tohoto množství pak mít neustále k dispozici vzlety k ničení alespoň ½ uvedeného počtu cílů.

Pohotovostní jednotky

Jak již bylo řečeno, zvláštní význam v boji s prostředky jaderného napadení má včasné provedení úderů. V důsledku krátké doby, po kterou jsou rakety v palebných postaveních, a pro jejich častý manévr a obtížnost zjištění, je nutno na ně provést úder v co nejkratší době po jejich zjištění. Proto použití vlastních jaderných zbraní ke zničení jaderných prostředků nepřítele vyžaduje provedení doplňkového průzkumu ještě před provedením úderů. Je tedy nutné k rychlému provedení doplňkového průzkumu v armádě a frontu mít neustále ve zvýšené bojové pohotovosti část průzkumných letounů z prostředků letecké armády a dělostřeleckého průzkumného letectva.

Informace o průzkumu a doplňkovém průzkumu musí být rychle dopraveny do štábu frontu (armády) tak, aby měl velitel frontu (armády) možnost včas se rozhodnout a stanovit úkoly jednotkám vyčleněným pro boj se ZHN nepřítele.

Pro rychlé provedení úderu vlastními prostředky je nutné mít část předurčených prostředků pro boj se ZHN

nepřítele vyčleněnu v pohotovosti. Půjde zejména o raketové dělostřelectvo, letectvo a hlavňové dělostřelectvo. Tyto pohotovostní jednotky musí být schopny ihned zásáhnout proti nepřátelským ZHN v celém prostoru bojové činnosti frontu do hloubky nepřátelské sestavy, odkud nepřítel může použít jaderné prostředky operačního určení, tj. do hloubky až 800 km od čáry vlastních vojsk. Množství pohotovostních jednotek je třeba stanovit podle konkrétní situace, bojové sestavy a možností vlastních prostředků, především podle počtů jaderných nábojů vyčleněných pro boj se ZHN nepřítele a předpokládaného počtu jaderných prostředků nepřítele.

Úkoly boje se ZHN bude dobré rozdělit mezi pohotovostní jednotky prostorově, především podle jejich taktico-technických možností. Rozdělení má být pokud možno souhlasné s prostorovým rozdělením úkolů průzkumu. Především jde o pohotovostní baterie operačně taktických raket, které mohou nejrychleji, tj. za 15—20 minut, provést úder. Proto základ pohotovostních jednotek k ničení nepřátelských jaderných prostředků operačního významu je třeba vytvořit z armádních a frontových raketových útvarů. K ničení jaderných prostředků taktického významu je třeba rovněž vyčlenit pohotovostní jednotky vojskových raket i s jadernou náplní pro případ, kdy použití taktických jaderných zbraní, především HONEST JOHN, by mohlo způsobit vážné ohrožení splnění úkolu důležitého z hlediska celkového provedení armádní operace. Jinak hlavním prostředkem ničení těchto prostředků zůstává letectvo a hlavňové dělostřelectvo.

Manévr divizního a divizím přiděleného kanónového dělostřelectva musí být prováděn tak, aby v jakékoli situaci a době byl v pohotovosti nejméně jeden dělostřelecký oddíl u každé divize prvního sledu, schopný okamžitě zahájit palbu do prostorů možných rozmístění taktických jaderných zbraní nepřítele a k tomuto účelu musí být s ním organizováno nepřetržité spojení a velení a zabezpečena potřebná munice. Dále musí být za každou armádou prvního sledu udržována hodnota jedné letky v pohotovosti nejméně 2. stupně k okamžitému ničení zjištěných nepřátelských jaderných zbraní jak konvenčním střelivem, tak i jadernými náboji. Činnost pohotovostních letek musí být pro plnění úkolu skloubena s činností stíhacího letectva a s průzkumným letectvem, vyčleněným k provedení doplňkového průzkumu.

Protože na činnosti pohotovostních jednotek se podílí více druhů vojsk a vyžaduje mezi nimi úzkou součinnost, musí být organizátorem činnosti pohotovostních jednotek vševojskový štáb frontu. Přímým organizátorem činnosti pohotovostních raketových baterií je velitel dělostřelectva, který na základě rozhodnutí velitele frontu stanoví jejich úkoly, organizuje a uskutečňuje velení a rozděluje jaderné náboje. Bezprostřední určení pohotovostních baterií a útvarů provede velitel raketového útvaru. K zabezpečení činnosti pohotovostních raketových baterií je třeba organizovat nepřetržité dodávání meteorologických zpráv, neustálou pohotovost míst velení k řízení palby a takové spojení, které umožní stanovit jim palebný úkol přímo velitelem dělostřelectva armády nebo frontu a odposlech mezistupňů velení.

Závěrem k otázce použití pohotovostních jednotek k ničení nepřátelských jaderných prostředků lze říci, že podle konkrétní situace a počtu jaderných střel a útvarů bude nutno určovat u frontu jednu až dvě pohotovostní baterie a jednu až dvě pohotovostní letky, u armád prvního sledu nejméně po

dvou pohotovostních bateriích armádních raketových útvarů a jedné pohotovostní letce a u divizí na důležitém směru v rozhodujících okamžicích jedno vojskové odpalovací zařízení a nejméně jeden dělostřelecký oddíl. Určení pohotovostních jednotek musí odpovídat prostorovému rozdělení úkolů okamžitého zničení ZHN a jejich činnost sladěna s průzkumnými prostředky a zabezpečena spolehlivým spojením a přímým velením.

Organizace a plánování boje se ZHN nepřítele frontem

Složitost, důležitost a nutnost těsné koordinace použití všech prostředků ničení a průzkum, které jsou k dispozici ve frontu a armádách k boji s jadernými prostředky nepřítele v operaci, vyžadují organizaci, plánování a vedení boje vševojskovým štábem frontu. Plánování se uskutečňuje na základě rozhodnutí velitele frontu, plánu operace a zhodnocení možností nepřítele v použití jaderných zbraní. Štáb frontu musí:

— vyhodnotit množství jaderných prostředků nepřítele, které mohou působit do pásma činnosti jednotlivých armád prvního sledu;

— vyhodnotit a rozdělit prostory zvláštní pozornosti, stanovit intenzitu jejich pokrytí frontovému a armádnímu průzkumu;

— přidělit úkoly raketovému dělostřelectvu, letectvu, průzkumným skupinám, hlavňovému dělostřelectvu, vzdušným výsadkům a předsunutým odřadům svazků, útočících na směrech vhodných pro použití jaderných prostředků nepřítelem;

— stanovit způsob získávání a zpracování průzkumových údajů a na základě nich způsob předávání úkolů vyčleněným jednotkám pro ničení jaderných prostředků nepřítele;

— určit množství vyčleněných jaderných nábojů pro boj s jadernými prostředky nepřítele u raketového dělostřelectva a letectva na jednotlivá období vedení frontové operace;

— vyčlenit síly, prostředky a stanovit stupeň pohotovosti doplňkového průzkumu a způsob předávání zpráv vykonavatelům;

— určit množství a kvalitu pohotovostních jednotek u armád a frontu v jednotlivých obdobích vedení frontové operace a způsob organizace velení a spojení s nimi;

— koordinovat použití všech prostředků ničení a průzkumu a jejich činnost zabezpečit.

Všechna tato opatření zpracovává štáb frontu v „Plánu boje s jadernými prostředky nepřítele" za přímé účasti především náčelníka štábu dělostřelectva a představitele letectva.

Je třeba, aby otázku boje s jadernými prostředky nepřítele řešila v rámci speciální skupiny operační správy zvláštní skupina důstojníků, do níž je třeba vyčlenit ke spolupráci především důstojníka operačního a průzkumového oddělení štábu dělostřelectva a letectva.

V průběhu boje je třeba, aby skupina neustále sledovala, vyhodnocovala a vedla evidenci o zničených prostředcích a o zbývajících možnostech nepřítele v použití jaderných zbraní, řídila jejich ničení a neustále upřesňovala a doplňovala v plánu boje s jadernými prostředky nepřítele úkoly průzkumu a prostředkům vyčleněným k ničení nepřátelských jaderných prostředků. Tím by velitel frontu měl v každé době přehled o poměru v palebné síle po stránce množství prostředků na jednotlivých důležitých operačních směrech jako podklad pro

své rozhodnutí při dalším vedení operace a použití vlastních jaderných prostředků. Nutnost vytvoření skupiny pro řízení boje s jadernými prostředky nepřítele je diktována nejen koordinací prostředků ničení a průzkum různých druhů vojsk, ale především potřebou okamžitého zásahu k ničení zjištěných nepřátelských jaderných prostředků, kdy bude nutno vyloučit provádění jakékoli dodatečné součinnosti, získávání přehledu a podkladů o konkrétních možnostech vlastních prostředků k dané době pro rozhodnutí, ale bude třeba okamžitě velet. Především jde o ničení prostředků, které zjistily průzkumné prostředky frontu. Jejich ničení bude účelnější provést prostředky armád. Prostředky, které byly zjištěny průzkumnými prostředky armád, ale nemohou být z jakéhokoli důvodu prostředky armád ničeny nebo vyžadují doplňkového průzkumu jiným průzkumným prostředkem ničit prostředky frontu.

Nejdůležitější otázkou zabezpečení činnosti skupiny štábu frontu pro boj s jadernými prostředky nepřítele je organizace jak vnitřního spojení mezi jednotlivými složkami štábu, jejichž vojska se podílejí na průzkumu a ničení jaderných prostředků nepřítele, tak i spojení s průzkumnými orgány, zejména průzkumným letectvem a průzkumnými skupinami v akci a vyčleněnými jednotkami pro boj s jadernými prostředky nepřítele, zejména pohotovostními, které by zabezpečilo včasné zahájení palby k zničení jaderného prostředku nepřítele.

Činnost dělostřeleckých štábů

Na základě zpracovaného Plánu boje s jadernými prostředky nepřítele se pořizují výpisy a úkoly pro vykonavatele. Štáb dělostřelectva frontu v souhlase se vševojskovým Plánem boje s jadernými prostředky stanoví:

— konkrétní úkoly boje s jadernými prostředky nepřítele pro frontové a armádní raketové dělostřelectvo;

— počet a ekvivalent jaderných nábojů, jejich rozdělení raketovým útvarům armád a frontu a způsob jejich použití podle období frontové operace;

— úkoly hlavňového dělostřelectva a organizace jejich činnosti při boji s taktickými jadernými prostředky nepřítele;

— úkoly dělostřeleckého pozemního a leteckého průzkumu, těžiště průzkumu a jeho prostorové rozdělení pro frontové a armádní průzkumné prostředky;

— počet pohotovostních baterií, vyčleněných od raketových útvarů armád a frontu v jednotlivých obdobích vedení frontové operace co do času, místa a způsobu jejich využití;

— ekvivalent jaderných nábojů pohotovostních raketových baterií v jednotlivých obdobích frontové operace a způsob velení pohotovostním bateriím;

— množství vyčleněných vzletů dělostřeleckého průzkumného letectva pro průzkum nepřátelských jaderných prostředků, doplňkový průzkum a pro řízení palby a velikost zálohy vzletů;

— způsob spolupráce dělostřeleckého leteckého průzkumu s raketovým a hlavňovým dělostřelectvem vyčleněným k boji s jadernými prostředky nepřítele;

— součinnost raketového a hlavňového dělostřelectva s vojskovým průzkumem při ničení nepřátelských jaderných prostředků;

— způsob spojení a velení zejména pohotovostním bateriím a dělostřeleckému průzkumu a koordinaci jejich činnosti v rámci frontu.

Štáb dělostřelectva frontu nezpracovává samostatný plán boje s jadernými prostředky nepřítele pro raketové a hlavňové dělostřelectvo a úkoly boje s jadernými prostředky nepřítele se zahrnují do Plánu bojového použití raket a dělostřelectva. Podřízeným raketovým útvarům a armádám vydává štáb dělostřelectva frontu úkoly boje s jadernými prostředky nepřítele zvláštním nařízením nebo je zahrne do směrnic velitele dělostřelectva frontu pro útočnou operaci. Kromě toho musí mít štáb neustálý přehled o možnostech raketového a hlavňového dělostřelectva pro boj s jadernými prostředky nepřítele, zejména o počtu jaderných nábojů a možnostech dělostřeleckého průzkumného letectva.

Štáby dělostřeleckých armád rozpracovávají na základě rozhodnutí velitelů armád a nařízení štábu dělostřelectva a prostředků dělostřeleckého průzkumu pro boj s nepřátelskými jadernými prostředky. Bude to především konkretizace úkolů pro vyčleněné prostředky, zabezpečení nepřetržité pohotovosti části hlavňového dělostřelectva svazků k boji s taktickými jadernými prostředky nepřítele, armádních raket, dobu služby a způsob jejich směny, využití divizních raketových jednotek, konkretizace úkolů dělostřeleckému průzkumu co do místa, času a způsobu jeho provádění a způsob použití vyčleněných jaderných nábojů armádními, popřípadě divizními raketovými útvary.

Všechny zprávy o nepřátelských jaderných prostředcích a výsledky jejich ničení musí štáb dělostřelectva armády neprodleně hlásit štábu dělostřelectva frontu a ten skupině štábu frontu pro boj s jadernými prostředky. Naopak skupina štábu frontu pro boj s jadernými prostředky informuje štáb dělostřelectva frontu a armády o možnostech použití nepřátelských jaderných prostředků na jednotlivých směrech a výsledku jejich zničení všemi druhy vojsk.

Závěrem chci zdůraznit, že organizace a řízení boje s jadernými prostředky nepřítele provádí centralizovaně vševojskový štáb frontu za účasti představitele štábu dělostřelectva a letectva. Dělostřelectvo, zejména raketové, a letectvo, jsou nejdůležitějšími výkonnými orgány přímého ničení nepřátelských jaderných prostředků pod vedením vševojskového štábu frontu. Boj s jadernými prostředky nepřítele je hlavním a stěžejním úkolem raketového dělostřelectva a letectva ve všech obdobích operace. K dosažení operativnosti v řízení boje s jadernými prostředky nepřítele, jejich okamžitého ničení, efektivního využití všech prostředků ničení a průzkumu a koordinace jejich použití je účelné vytvořit ve štábu frontu v rámci speciální skupiny operační správy skupinu pro boj s nepřátelskými jadernými prostředky. Velení prostředkům ničení a průzkumu musí být zabezpečeno neselhávajícím spojením s možností přímého velení vyčleněným pohotovostním jednotkám a prostředkům průzkumu při současném odposlechu rozhovorů a zpráv příslušných mezistupňů velení.

Pro boj s nepřátelskými jadernými prostředky má zásadní význam použití jaderných střel, zejména raketového dělostřelectva a letectva. Proto musí být na základě důsledného ohodnocení možností nepřítele v použití jaderných prostředků operačního určení předem vyčleněno velitelem frontu odpovídající množství vlastních jaderných nábojů z průzkumných prostředků a to rozděleno prostředkům ničení na jednotlivé důležité směry frontové operace a podle jejich období. Evidenci těchto jaderných nábojů je třeba vést odděleně a jejich použití na jiné cíle provádět jen s přímým souhlasem velitele frontu.

Bojové možnosti protiletadlových řízených střel při PVO vojsk

Podplukovník Přemysl Zika

Protiletadlové řízené střely mohou řešit značný rozsah úkolů, které daleko převyšují možnosti dosud používaných prostředků PVO. Jejich předností je vysoká schopnost zničení cíle, možnost řízení za letu, korekce letu střely vzhledem k pohybu cíle, možnost palby po rychlých a vysokých cílech s malou efektivní odrazovou plochou, schopnost vést palbu za podmínek rušení ze strany protivníka.

Protiletadlové řízené střely protivzdušné obrany vojsk jsou organicky sloučeny do speciálních útvarů, které tvoří taktickou jednotku. Organizačně je útvar složen z velitelství útvaru, jednotky bojového zabezpečení, několika palebných jednotek a technické jednotky.

Palebné jednotky jsou základními jednotkami útvaru. V nich jsou rozmístěny palebné prostředky a naváděcí zařízení protiletadlových řízených střel.

V jednotce bojového zabezpečení jsou organicky včleněny spojovací a ženijní jednotky a prostředky radiotechnického průzkumu.

Technická jednotka je určena k zabezpečení bojové činnosti palebných jednotek.

Charakteristika systému protiletadlových řízených střel

Systém protiletadlových řízených střel je určen pro ničení jednotlivých cílů, které se přibližují z kteréhokoliv směru při podzvukových i nadzvukových rychlostech, při různých kursových úhlech a při různých kursových parametrech. Výškový dosah, při němž je zabezpečeno zničení cíle, je při střelbě sérií raket asi o 10 % menší než při střelbě jednotlivou raketou.

Palbu jednotka protiletadlových řízených střel zahájí při vletu cíle do zóny startu (vypuštění) rakety, zničení cíle je třeba dosáhnout před přední hranicí zóny zničení cíle.

Pod pojmem „zóna zničení cíle" rozumíme prostor, v jehož rozmezí může dojít ke střetnutí střely s cílem.

Zóna zničení cíle ve vertikální rovině je ohraničena minimální a maximální výškou, maximální dálkou dosahu a minimálním a maximálním polohovým úhlem.

V horizontální rovině představuje prstenec, jehož velikost závisí na výšce.

Start rakety je ohraničen v libovolném směru bezpečnostním polohovým úhlem.

Při určení prostoru palebných postavení a hlavně umístění odpalovací rampy je třeba vycházet ze směru náletu, hranice zóny zničení cíle, parametrů pohybu cíle i množství cílů určených ke zničení.

Zóna startu (vypuštění) střely je charakterizována požadavkem, aby střela byla vypuštěna před příletem cíle do zóny zničení. Zónou startu střely rozumíme prostor, v jehož rozmezí musí být cíl v okamžiku vypuštění rakety. Každému bodu v zóně vypuštění raket odpovídá bod v zóně zničení cíle.

Podplukovník Přemysl Zika

Bojové možnosti útvaru protiletadlových řízených střel

Bojové možnosti jsou dány palebnými možnostmi a možnostmi přemisťování.

Palebné možnosti jsou charakterizovány množstvím raket, které jsou vypuštěny na jeden cíl, možnostmi současného postřelování ohraničeného množství cílů, i možností opakovaného postřelování cíle (přesnost palby). Na jeden cíl je možno vypálit jednotlivou raketu nebo sérii dvou až tří raket. Palebná jednotka zpravidla je schopna vést palbu na jeden cíl. Možnosti opakovaného postřelování cíle závisí na možnostech stanic navedení raket.

Možnosti přemisťování jednotek protiletadlových řízených střel jsou dány především dobou, potřebnou na rozvinutí a svinutí palebných jednotek a technické jednotky.

Zásady bojového použití protiletadlových řízených střel při PVO vojsk

Protiletadlové řízené střely mají veliký ničivý účinek a schopnost ničit cíle na velkých vzdálenostech. Mohou vést boj s rychlými cíli na velkých výšstředkem PVO vojsk, jsou schopny ničit cíle do hranice bombardování.

Charakteristickou zvláštností útvaru protiletadlových řízených střel je, že může být použito současně na přikrytí celé řady objektů na veliké ploše. V armádě může přikrývat hlavní uskupení vojsk, objekty týlu, objekty na komunikacích. V současné době není účelné přidělovat útvar protiletadlových řízených střel svazkům, nedoporučuje se dělit útvar po jednotkách, i když každá jednotka může působit jako samostatná palebná jednotka. Útvar protiletadlových řízených střel má působit jako celek při těsné palebné součinnosti mezi palebnými jednotkami. Při tom je třeba mít na zřeteli, že vzhledem k možnostem vyřazení průmyslové sítě vlastní palba se provádí výhradně při napájení z vlastních agregátů.

B o j o v á s e s t a v a protiletadlových řízených střel se skládá z palebných postavení jednotek protiletadlových řízených střel, velitelských stanovišť, stanovišť řídících radiolokátorů a prostorů rozmístění technické jednotky.

Bojová sestava musí odpovídat rozmístění bráněných objektů, musí zabezpečovat nejvhodnější využití palebných možností, palebnou součinnost mezi sousedními jednotkami, možnost odrážet nálet z kteréhokoli směru, ničit letouny do hranice bombardování, musí zabezpečovat vhodné velení a dávat možnost využít terénu s jeho ochrannýéi vlastnostmi. Těchto požadavků dosahujeme účelným rozmístěním a správnou volbou rozestupů a vzdáleností mezi bateriemi vzhledem k rozmístění bráněných vojsk. Minimální vzdálenosti a rozestupy musí zabezpečit, aby jedním atomovým výbuchem nebyly zároveň zničeny dvě jednotky protiletadlových řízených střel. Při tom je třeba vycházet z toho, že anténní systém je zranitelný do vzdálenosti 2 km od epicentra výbuchu. Nejmenší přípustné vzdálenosti mezi jednotkami jsou 5 km.

Při maximálních vzdálenostech a rozestupech je možno vést palbu pouze jednou jednotkou. Jsou proto nevhodné a nežádoucí. Je třeba, aby vzdálenosti a rozestupy byly takové, aby umožnily plně využít palebných možností pro vzájemné překrytí zón zničení cíle při náletech z různých směrů a zabezpečily zničení cílů, které provádí manévr.

Jednotky protiletadlových řízených střel mohou být v závislosti na počtu jednotek a úkolech rozmisťovány v jedné nebo více vzdálenostech. Vzdálenost první linie od předního kraje je dána

nutností ničit letouny protivníka do hranice bombardování a bezpečnostní vzdálenosti.

Vzdálenost první linie jednotek „L" může být stanovena s přihlédnutím k uvedeným požadavkům takto:

$$L = R + K - (A_o + V_c . t),$$

kde R = poloměr zóny zničení cíle,

K = bezpečnostní vzdálenost shozu bomb od linie dotyku (2 až 5 km),

A_o = snos pumy od hranice bombardování (přibližně roven výšce bombardování),

t = doba letu cíle od vnější hranice zóny zničení do střetnutí s raketou,

V_c = rychlost cíle.

Příklad: R = 24 km, A_o — 11 km, K=5 km, t=10 sek., V_c =400 m/sek.

$L = 24 + 5 - (11 + 10 . 400)$

$L = 14$ km.

Velitelské stanoviště útvaru protiletadlových řízených střel volíme s ohledem na vhodnost velení podřízeným jednotkám, možnost součinnosti s protiletadlovým dělostřelectvem, se stíhacím letectvem a bráněnými vojsky, dále možnosti spojení se starším náčelníkem. V obraně je zpravidla umisťováno blíže druhé linie palebných postavení, za útoku blíže první linie, v bojové sestavě útvaru.

Technickou jednotku umisťuje tak, aby bylo vhodné zásobování palebných jednotek, možnost přísunu z frontových základen s ohledem na komunikační síť a skryté rozmístění. Technickou jednotku můžeme umisťovat mimo bojovou sestavu útvaru.

Přemisťování jednotek protiletadlových řízených střel je dáno dobou, potřebnou na rozvinutí, svinutí, vzdáleností od linie dotyku bojujících vojsk a tempem postupu vlastních vojsk. Především přemisťujeme jednotky zadních palebných linií. Vzhledem k technickým možnostem protiletadlových řízených střel možno považovat za účinně bráněná vojska, která jsou ve vzdálenosti 10 a více kilometrů od zadní hranice zóny zničení cíle. Vzhledem k tomu, že údery atomovými zbraněmi letectvem protivníka budou prováděny zpravidla na vzdálenost více než 5 km od čáry dotyku, je možno jednotky, které jsou před touto vzdáleností, považovat za bezpečné před atomovými údery, prováděnými letectvem.

K nepřetržité obraně vojsk je třeba, aby v palebném postavení byla neustále nejméně jedna jednotka protiletadlových řízených střel.

Shrneme-li tyto závěry a srovnáme se současnými tempy operace a technickými možnostmi protiletadlových řízených střel, dojdeme k závěru, že nepřetržitá PVO prostředky protiletadlových řízených střel není možná a že jednotky protiletadlových řízených střel budou zabezpečovat vojska jen na nejdůležitějších čarách v průběhu operace.

První den operace budou jednotky protiletadlových řízených střel zabezpečovat hlavní uskupení vojsk ve výchozím položení, v dalším pak svazky druhého sledu a zálohy. Přemístění baterií protiletadlových řízených střel bude vhodné zahájit v druhé polovině prvního dne operace nebo v noci na druhý den operace s pohotovostí v nových prostorech palebných postavení z rána D 2 k zabezpečení hlavního uskupení vojsk nebo svazků druhého sledu v novém prostoru. Přemístění protiletadlových řízených střel musí být vždy řešeno k nejefektivnějšímu využití těchto prostředků s ohledem na důležitost objektů PVO v daném období operace. Při přemisťování určuje starší náčelník veliteli útvaru protiletadlových řízených střel zpravidla jen prostor palebných postavení. Je-li určeno

přímo palebné postavení, musí mít velitel jednotky řízených střel možnost vybrat nejvhodnější postavení v okruhu do 3 km od určeného místa.

Zvláštnosti přesunů útvarů protiletadlových řízených střel

Vzhledem k váze a rozměrům zařízení útvarů protiletadlových řízených střel je třeba, aby pochodová osa splňovala tyto požadavky: únosnost mostů byla 30 t, výška podjezdů nejméně 4 m, poloměr otáčky nejméně 10 m. Při pochodu je třeba, aby vzdálenosti mezi jednotlivými vozidly byly 30 m, mezi skupinami vozidel 50 m. Vozidla v technické jednotce je třeba řadit tak, aby cisterna s palivem a okysličovadlem musí být minimální vzdálenost 250 m. Je vhodné, aby kolony technické jednotky byly rozděleny na proudy automobilní (bez přívěsů) a transportní (s přívěsy) a to s ohledem na rychlost proudů a utajení přesunu.

Zásobování útvarů protiletadlových řízených střel

Zásobování se provádí z frontových základen. Frontové základny jsou určeny pro dlouhodobé skladování raket, radiotechnických prostředků, startovacích zařízení, záložních součástí i spotřebního materiálu, který je dodáván z výroby. Kromě toho základny provádějí generální a střední opravy raket a zařízení.

Protiletadlové rakety převážíme do postavení technické jednotky z frontových základen zvláštními dopravními četami. Převoz je prováděn v ochranných obalech. Pro přesun se používá speciálních vozidel s přívěsy. Přesun smontovaných střel s bojovou náplní se provádí na speciálních přepravních podvozcích, které jsou organizačně včleněny do technické jednotky a do jednotek protiletadlových řízených střel. Jejich počet je stanoven vzhledem k počtu startovacích ramp.

Zásobování útvaru protiletadlových řízených střel řídí hlavní inženýr útvaru, který vede přehled spotřeby raket. Po přepravě na větší vzdálenost po silnici je třeba provést prověrku rakety v technické jednotce. Jsou-li rakety přepravovány po železnici, provedeme prověrku v každém případě bez ohledu na délku železničního transportu.

Technická jednotka útvaru protiletadlových řízených střel provádí montáž raket, transport do palebných postavení, dočasné skladování raket v době formování transportu, vojskové opravy raket a materiálu útvaru. V technické jednotce mohou být střely i v režimu dlouhodobého skladování. V tom případě jsou v rozloženém stavu v ochranných obalech.

Svazek PVOS v protivzdušné operaci

Major Boris Neoral

Organizace a vedení protivzdušných operací vyžaduje hlubokého studia a rozboru všech otázek z oblasti velení a součinnosti, zejména na operačně taktickém a taktickém stupni vojsk PVOS.

Úloha a místo svazku PVOS

Svazek PVOS je operačně taktickým stupněm velení a zpravidla působí v sestavě armády PVOS, v rámci které plní úkoly protivzdušné obrany státu a při vedení protivzdušné operace.

Je určen k ochraně důležitých objektů (ohraničených prostorů) státu a k ochraně uskupení pozemních vojsk a letectva umístěných v bráněném prostoru. V některých případech může být určen k obraně jednoho zvlášť důležitého objektu.

V sestavě APVOS může působit svazek PVOS buď v prvním nebo ve druhém sledu. V obou případech plní úkoly v taktické součinnosti se sousedními svazky PVOS. Mimo to v počátečním období války do oddělení systému PVOS od PVO vojsk, zabezpečuje velení a navedení stíhacího letectva frontových svazků a útvarů.

Organizační složení a sestava svazku PVOS

V závislosti na úkolu a bráněném prostoru může svazek PVOS mít

1—2 brigády PLD a několik samostatných útvarů,

3—4 samostatné stíhací letecké útvary a stejný počet zabezpečujících útvarů (lpr),

4—5 radiotechnických praporů.

V závislosti na počtu a charakteru bráněných míst i několik protiradiotechnických jednotek.

Sestava svazku PVOS musí vycházet z celkové koncepce PVOS státu a odpovídat stanovenému úkolu. Sestava je ovlivňována počtem a umístěním bráněných objektů, počtem a rozmístěním letišť a u prostředků RTV je dána především jejich takticko-technickými možnostmi a terénem.

Sestava svazku PVOS musí vytvářet podmínky pro

— včasné a nepřetržité působení na nepřátelské prostředky vzdušného napadení všech typů,

— vedení boje se vzdušným nepřítelem v těsné součinnosti se sousedy,

— včasný a účinný manévr při změnách situace,

— efektivní využití všech prostředků svazku PVOS i v podmínkách hromadných úderů nepřítele a vyřazení některých prvků sestavy.

V zásadě se jeví výhodným členit sestavu svazku PVOS do dvou taktických sledů stíhacího letectva a prostředků RTV. V tomto případě může být část prostředků druhého sledu (zvláště u RTV) použita jako záloha.

U stíhacího letectva je výhodné mít v prvním sledu takové prostředky, kterými je možno působit na přístupech k bráněnému prostoru, především proti cílům, působícím z malých výšek. Do prvního sledu je výhodné vyčlenit do

Major Boris Neoral

2/3 sil stíhacího letectva tak, aby bylo možno působit jimi současně na hlavním náletovém směru. Druhý sled je třeba umístit s ohledem na prostor (pásmo) činnosti PLD tak, aby byly vytvořeny podmínky pro těsnou součinnost se sousedy a pro nepřetržité působení na PVN nepřítele nad celým prostorem.

Učlenění prostředků RTV musí zabezpečovat plošné radiolokační pole v celém bráněném prostoru. Důraz je třeba položit na zjišťování nízko letících cílů, což je v podmínkách přífrontového pásma zvlášť důležité. Poněvadž počet prostředků pro zjišťování nízko letících cílů i terénní podmínky zpravidla nedovolí vytvořit souvislé radiolokační pole, je důležité zabezpečit toto radiolokační pole především na vyhodnocených hlavních taktických náletových směrech vzhledem k bráněným objektům. Toto vyhodnocení by mělo ovlivnit nejen sestavu RTV, ale i sestavu stíhacího letectva. Za takovýchto předpokladů by první sled tvořily jednotlivé hlásky učleněné do linií (především ke zjištění nízko letících cílů) a několik RTU, které by zároveň zabezpečovaly navedení stíhacího letectva. Pro druhý sled se jeví postačujícím jedna linie hlásek a 1—2 RTU, přičemž počet vyčleněných prostředků by neměl překročit 1/3 celkového stavu.

Sestava prostředků PLD, které už svým charakterem je určeno k celokruhové obraně, je dána počtem a umístěním bráněných míst. Vzhledem k takticko-technickým vlastnostem soudobých prostředků PLD je výhodné učlenit sestavu v závislosti na umístění bráněných míst tak, aby byly vytvářeny souvislé bráněné prostory nebo pásy. Tím jsou vytvářeny podmínky pro úplné nebo částečné přehrazení náletových směrů a je usnadněna současná činnost PLD a stíhacího letectva.

Při hodnocení sestavy je třeba vzít v úvahu i podmínky přífrontového pásma, kdy v průběhu operace může nepřítel na některém směru proniknout do hloubky našeho území. Z toho důvodu se jeví potřebným řešit učlenění taktických sledů svazku PVOS v 1 až 2 variantách, které by umožňovaly vést nepřetržitý boj se vzdušným nepřítelem i v případě proniknutí jeho pozemních vojsk na některém z operačních směrů na naše území.

Organizace velení a součinnosti na stupni svazku PVOS

Svazek PVOS vzhledem ke svému určení, organizačnímu složení a sestavě je schopen plnit rozhodující úkoly v protivzdušné operaci na jednom operačním nebo několika taktických náletových směrech při současné ochraně jednoho nebo více bráněných objektů.

Svazku PVOS je stanoven úkol APVOS na podkladě plánu protivzdušné obrany státu a vzhledem k zámyslu pro vedení protivzdušné operace.

Úkol svazku PVOS bude zpravidla vydáván ve formě výpisu z plánu protivzdušné operace APVOS. Je však třeba zdůraznit, že hlavní funkcionáře svazku PVOS je třeba seznámit s celým plánem tak, aby v případě vyřazení VS APVOS bylo možno řídit protivzdušnou operaci z VS svazku PVOS. VS svazků PVOS jsou tedy zároveň ZVS armády PVOS. Tomuto požadavku musí odpovídat i systém spojení.

Výpis z plánu protivzdušné operace je pro svazek PVOS základním bojovým dokumentem a na tomto stupni se především rozpracovávají základní varianty vedení boje stanovené štábem APVOS. V zásadě jde o propracování základních variant bojové činnosti s využitím zásad součinnosti pro komplexní a efektivní použití všech prostředků svazku PVOS. Současně je třeba roz-

pracovat organizaci ochrany proti ZHN a organizaci materiálně technického zabezpečení. K tomu se váže i rozpracování úkolů na útvary a jednotky pro přípravu vojsk a štábů v podmínkách postupného narůstání válečného nebezpečí.

Hlavním úkolem na tomto operačně taktickém stupni velení však je dovést plánovaná opatření a stanovené zásady součinnosti do vojsk. K tomu musí být už v míru zaměřena příprava štábů a vojsk. Důraz je třeba položit na získání praktických návyků štábů v řízení bojové činnosti z VS svazku, které se jeví jako hlavní místo velení a slučuje v sobě prvky operačního i taktického stupně velení všem prostředkům svazku PVOS. Tento požadavek je třeba vidět jako zásadní změnu proti dosavadnímu systému velení v PVOS. V přípravě vojsk je důležité dosáhnout toho, aby byly zvládnuty soudobé taktické způsoby vedení boje na základě stanovených součinnostních zásad jak uvnitř svazku, tak i se sousedy.

Uvedené změny ve velení na stupni svazku PVOS se projevují rovněž v organizaci jednotlivých složek VS a u jejich součástí.

Jako nejvýhodnější se jeví toto složení VS svazku PVOS:

— sál bojového velení,
— sál radiotechnické hlásky svazku,
— dispečerský sál,
— skupina informace a evidence,
— inspekční kontrolní skupina.

Sál bojového velení má funkci řídící a svým obsazením i vybavením musí vytvářet podmínky pro včasné a nepřetržité řízení bojové činnosti všech prostředků svazku PVOS až do jejich taktických stupňů velení (útvar, jednotka). Jako nejvýhodnější se jeví obsazovat jej v míru sníženou směnou a v období úhrozy nebo války bojovou směnou.

Zároveň je třeba využitím části štábu i bojových směn obsadit záložní VS svazku.

Radiotechnická hláska svazku je určena k řízení prostředků RTV, zabezpečuje přehled o vzdušné situaci v prostoru bojové činnosti svazku a plnění součinnostních úkolů RTV. Pro její obsazení platí stejné zásady jako pro obsazení sálu bojového velení. Důležitou podmínkou ke splnění úkolů hlásky je těsná vzájemná součinnost s dispečerským sálem.

Na dispečerském sále je organizována evidence a zabezpečení činnosti vlastního letectva (PVOS i frontového) a tyto podklady slouží k vyhodnocení celkové vzdušné situace. Obsazení je obdobné jako u předcházejících dvou sálů.

Skupina informací a evidence je organizována z příslušníků štábu svazku a vytváří se v období zvýšeného nebezpečí napadení a samozřejmě i ve válce. Je určena ke zpracování informačních podkladů pro rozhodování velitele (situace nepřítele, situace vlastních bojových útvarů) a vede evidenci činnosti svazku včetně zpracování hlášení. Důležitou část v náplni práce této skupiny by měly tvořit otázky vyhodnocování používaných taktických způsobů boje nepřítele se závěry pro vlastní činnost.

Inspekčně kontrolní skupina se organizuje z příslušníků štábu svazku a je vytvářena podobně jako skupina informační. Jejím hlavním určením je zabezpečovat proniknutí a dovedení rozkazů a nařízení do vojsk. Zvláštností této skupiny je ta skutečnost, že její složení nebude stálé a plněné úkoly se mohou v jednotlivých obdobích vedení boje měnit. Je rovněž třeba počítat s tím, že část příslušníků této skupiny může v určitých údobích vypomáhat na ostatních složkách VS. Důraz v její činosti je třeba položit při

organizaci a provádění manévru a při provádění opatření ochrany proti ZHN. Příslušníky této skupiny je též možno využít pro zabezpečení některých součinnostních úkolů.

V oblasti organizace součinnosti na stupni svazku PVOS je třeba řešit:

— zásady součinnosti k použití všech sil a prostředků svazku,

— zásady součinnosti s frontovým stíhacím letectvem na základě výpisu z plánu součinnosti APVOS,

— organizaci taktické součinnosti se sousedními svazky PVOS (rovněž podle výpisu z plánu APVOS),

— organizaci součinnosti s orgány CO.

Zásady součinnosti k použití sil a prostředků svazku rozpracovává štáb svazku v souladu s uloženými úkoly. Je třeba pochopit, že součinnost uvnitř svazku nemá charakter organizace součinnosti, jako je tomu mezi svazky, ale jsou stanoveny zásady součinnosti, podle nichž velitel velí v průběhu boje podle skutečné vzdušné situace. To je další zásadní změna proti dosavadnímu systému velení a součinnosti v PVOS.

Velmi důležité je, aby už v míru byly stanoveny určité obecné zásady součinnosti, vyplývající z charakteru použití jednotlivých prostředků PVOS a aby se útvary a jednotky naučily vést bojovou činnost v souladu s nimi. Rovněž tak je třeba, aby i velitelé si osvojili praktické návyky ve zhodnocování situace, přijímání rozhodnutí i velení na základě stanovených součinnostních zásad.

Vzhledem k charakteru soudobých vzdušných bojů a vzhledem k tomu, že otázky velení a součinnosti nejsou dostatečně rozpracovány, je třeba poněkud podrobněji je rozebrat.

Charakteristickým pro vzdušná sražení bude rychlý průběh jednotlivých bojů, neobvykle prudké a nečekané změny v situaci a vedení maximální činnosti převážně v noci a za špatného počasí, kdy je použití prostředků obrany ztíženější proti použití prostředků napadení. Zvláště v našich podmínkách bude situace ještě ztížena tím, že bude nutno odrážet údery taktického letectva, taktických řízených střel a současně vést boj se strategickým letectvem, snažícím se dosáhnout objektů v hloubce.

Uvedené charakteristické rysy i použití nových prostředků PVO vyžadují vyloučit všechny stávající mezistupně ve velení a v daném bráněném prostoru zabezpečit velení všem prostředkům centralizované z jednoho místa. Aby vůbec bylo možno velet z jednoho místa a zároveň zabezpečit efektivní využití všech sil a prostředků PVO, je nezbytně nutné vycházet ze základních způsobů součinnosti mezi PLD a letectvem.

V zásadě jde o dva způsoby:

— podle principu rozdělení pásem činnosti,

— při působení v jednom pásmu rozdělením úsilí podle cílů, výšek a směrů.

Uvedený první způsob je jednodušší a méně náročný na součinnost i velení. Jeho použití je však možné pouze v takových podmínkách, kdy vojska PLD chrání málo objektů, poměrně značně od sebe vzdálených. Při tomto způsobu jde o prosté rozdělení prostoru bojové činnosti na několik pásem prostorově a výškově omezených, kde působí buď pouze PLD nebo stíhací letectvo.

S růstem dosahu i počtu a vůbec kvality prostředků PLD dochází ke značnému rozšíření jejich pásem účinného ničení a proto vystupuje do popředí nutnost řešit organizaci součinnosti v jednom pásmu (prostoru). Při řešení organizace součinnosti v jednom pásmu je třeba vycházet ze sladěné činnosti všech prostředků PVO co do cílů, výšek a směrů. Rozdělení úsilí jednot-

livých prostředků v tomto smyslu je závislé především na jejich bojových možnostech a musí zabezpečit jejich plné využití jak za normálních, tak za ztížených meteorologických podmínek.

Základem je rozdělení pásma společné činnosti co do výšek a směrů působení jednotlivými prostředky. Na to pak navazuje stanovení zásad přednostního působení proti určitým charakteristickým cílům.

Tyto obecné způsoby součinnosti je třeba konkretizovat ve štábu svazku PVOS a stanovit tak konkrétní zásady součinnosti všech prostředků svazku. Konkretizaci je nutné provádět v závislosti na úkolu svazku, jeho složení a rozmístění. Důležité je rovněž vycházet ze složení a známých zásad použití letectva a ostatních prostředků vzdušného napadení předpokládaného nepřítele.

Takto stanovené zásady součinnosti mohou být dovedeny do všech štábů a vojsk vhodným systémem velitelsko-štábní i bojové přípravy. Konečným cílem přípravy štábů i vojsk by mělo být naučit se využívat stanovených součinnostních zásad v různých vzdušných situacích a podle nich velet. V podstatě jde o to rozpracovat stanovené konkrétní zásady součinnosti do variant bojové činnosti svazku PVOS.

Stanovení variant bojové činnosti svazku PVOS se jeví jako základní úkol, který je třeba řešit ve štábu tohoto stupně velení. Pro rozpracování těchto variant je rozhodující

— důkladné a všestranné vyhodnocení předpokládané činnosti nepřítele,

— uplatnění stanovených a vojsky zvládnutých součinnostních zásad,

— zabezpečení účinného a nepřetržitého působení na prostředky vzdušného napadení nepřítele,

— denní a noční doba, stávající a předpokládané meteorologické podmínky.

Varianty bojové činnosti svazku PVOS by měly být rozpracovány pro jednotlivé etapy protivzdušné operace (1—2 dny). Jejich základní změnu je třeba předpokládat při změně úkolu svazku, prostoru bojové činnosti, sestavy a při změně charakteru činnosti vzdušného nepřítele.

Ze stanovených variant bojové činnosti svazku pak vychází štáb při zpracování bojových rozkazů pro podřízené útvary.

Hlavním obsahem velení na stupni svazku v průběhu bojové činnosti pak bude určování variant a v jejich rámci vydávání úkolů podřízeným útvarům podle součinnostních zásad. V průběhu boje bude třeba rovněž upřesňovat stanovené součinnostní zásady v závislosti na konkrétní činnosti nepřítele a zabezpečit jejich vzájemnou kombinaci.

Hlavním obsahem velení na stupni útvarů bude zabezpečit nepřetržitou vysokou bojovou pohotovost sil a prostředků, zabezpečit dodržování stanovených součinnostích zásad, zabezpečit navedení prostředků PVO na nepřátelské cíle a organizovat bojové a materiálně technické zabezpečení. Důraz musí být položen též na včasnou vzájemnou informovanost především mezi útvary letectva a PLD. Tolik k zásadám velení a součinnosti uvnitř svazku PVOS.

Určité zvláštnosti je třeba vidět i v organizaci součinnosti s frontovým stíhacím letectvem, zvláště v počátečním období války. Tyto zvláštnosti jsou charakteristické především pro přífrontové pásmo, kdy společné umístění těchto prostředků s prostředky PVOS i úkoly svazků PVOS vyžadují centralizované použití všech sil i prostředků PVO. Z toho důvodu se jeví výhodné vyčlenit určité úsilí svazků (útvarů) frontového stíhacího letectva ve pro-

spěch jednotlivých svazků PVOS. V rámci tohoto úsilí je pak organizováno velení a navedení vyčleněných sil velitelem svazku PVOS, podle stanovených součinnostních zásad.

Součinnost organizuje APVOS se štábem svazu frontového letectva. Na základě výpisu z plánu součinnosti stanoví štáb svazku PVOS společně se štábem frontového stíhacího letectva zásady součinnosti a způsoby velení vyčleněným silám a prostředkům.

V organizaci součinnosti se sousedy není podstatných změn, organizační zásady jsou známy a proto není třeba tyto otázky rozebírat.

Při rozboru otázek organizace součinnosti s CO je třeba vycházet z charakteru soudobé války. Je známo, že v soudobé válce se stírá rozdíl mezi válčištěm a zápolím a že soudobé raketové prostředky umožňují zasáhnout v kteroukoli dobu cíl v libovolném místě na zeměkouli. To znamená, že už nelze stanovit organizaci součinnosti s CO na systému vyhlašování úhrozy nebo poplachu pro určité důležité objekty. V soudobých podmínkách bude úhroza kteréhokoliv objektu stále možná a vzhledem k rychlosti úderných prostředků a možnostem jejich zjištění je včasnost vyhlášení poplachu iluzorní.

Z těchto důvodů je třeba těžiště součinnosti přesunout na zásadní vyhodnocování možností úhrozy daného objektu v určitých údobích. V závislosti na vyhodnocení situace pak musí štáb svazku PVOS určovat, ve kterém časovém údobí je maximální úhroza a kdy je napadení méně pravděpodobné, vycházeje z důležitosti daného objektu i z možnosti sil a prostředků určených k jeho ochraně. V tomto směru je třeba především ovlivnit organizaci válečné výroby v továrnách. Důraz při organizaci součinnosti je třeba též položit na řešení opatření k ochraně proti ZHN.

V zásadě by s CO měly být řešeny tyto otázky:

— způsob vyhodnocování jednotlivých časových údobí úhrozy a činnost správních a výrobních orgánů v těchto údobích,

— vzájemná informovanost o situaci,

— vedení radiační situace a varianty činnosti obou součinnostních stran,

— vzájemná pomoc při likvidaci následků nepřátelského atomového napadení,

— součinnost při boji s nepřátelskými výsadky a diverzními skupinami.

Na stupni svazku PVOS se součinnost organizuje se štáby CO krajů.

☆

Vytvořením operačně taktických stupňů velení v rámci APVOS vystupují do popředí nětkeré zvláštnosti, ovlivňující především organizaci velení a součinnosti. Zásadní změny proti stávajícímu systému je třeba vidět v tom, že na tomto stupni dochází ke sloučení operačního i taktického stupně velení všem prostředkům PVO začleněným do svazku PVOS. Zároveň s tím se mění i způsob organizace součinnosti uvnitř svazku PVOS.

Tyto zvláštnosti bude třeba ještě dále rozpracovávat a teoretické závěry ověřovat v praxi.

Spojení v systému velení v soudobé útočné operaci

Plukovník Richard Pekař

V jarním období letošního výcvikového roku proběhly na Vojenské akademii Antonína Zápotockého kursy velení a spojení. Ve svém článku chci rozebrat ty problémy z otázek velení a spojení, které nejvíce zajímaly posluchače kursu a které je třeba z hlediska soudobého vedení operací a boje řešit. Půjde v podstatě o čtyři otázky a to:

— význam spojení pro velení (s důrazem na zrychlení práce štábu) v soudobých operacích a boji

— pokyny náčelníka štábu pro spojení,

— úloha systému spojení ve velení,

— velení za pohybu.

Při rozpracování svého článku použil jsem, se svolením autora, materiály připravované kandidátské dizertační práce plk. Průši „Zásady velení a spojení v soudobé útočné operaci".

Význam spojení pro velení a zrychlení práce štábu v soudobých operacích a boji

Řešení otázek velení ve všech jeho částech, zvláště však v těch, které přímo, či nepřímo ovlivňují spojení, nabývá v soudobých operacích a boji rozhodujícího významu. Dalšího vzrůstu významu spojení ve velení se bude dosahovat tak, jak budou postupně narůstat ve velení mechanizace a automatizace. A právě z tohoto budoucího hlediska je třeba, aby naši velitelé a štáby již dnes při řešení otázek velení plně uvažovali hlediska spojení a uvědomovali si, že žijeme v době, kdy systém velení bude značně ovlivňován stavem soudobé sdělovací techniky. Tato technika je již zde, a pokud jde o naši armádu, bude postupně do ní přicházet. Není proto možný požadavek, aby se tato zavedená a zaváděná sdělovací technika podřizovala přáním a požadavkům jednotlivých velitelů nebo příslušníků štábu vybočujícím z rámce takticko-technických svých možností, jak jsme toho někdy svědky na cvičeních. Stav soudobé sdělovací techniky, nebo přesněji řečeno elektroniky, předstihl metodiku práce našich velitelů a štábů. Metodika velení v soudobých operacích a boji musí na jedné straně vycházet z toho, co nám soudobá elektronika umožňuje a opačně, v některých případech se musí podřizovat i jejím omezeným možnostem.

Podřizování nebo nepodřizování se soudobé sdělovací technice se mnohdy omlouvá nebo zdůvodňuje tvrzením: „to všechno je odvislé od »osobnosti« **velitele** nebo jeho náčelníka štábu. Každý má své metody řízení a formy práce a záleží na něm, jak danou techniku využívá, nebo jak se jí podřizuje." Domnívám se, že toto tvrzení tak plně neobstojí, i když je mně jasný význam a úloha osobnosti v řízení bojové činnosti vojsk a její vztah k technice. **Určité, všeobecně platné zásady využívání techniky a podřizování se jejím možnostem, jsou a musí být platné pro všechny naše velitele a jejich náčelníky štábu, bez ohledu na jejich osobnost.** Kdo toto neuznává, zpravidla tím jen zakrývá určité své technické slabiny anebo nechuť v potřebném rozsahu zvládnout bojovou spojovací techniku. Pro všechny musí být platné např. tyto zásady:

— velení za pohybu s dnešní rádiovou a směrovou technikou je třeba chápat a provádět jako **velení z krátkých zastávek,**

— volba těchto zastávek v terénu není nahodilá a velitel nebo náčelník štábu si ji při přemisťování míst velení nemůže zvolit podle svého nějakého osobního přání, nebo dokonce proto, že je velitel a rozkazy velitele, že je třeba vykonávat.

Který velitel nebo náčelník štábu by takto jednal, jasně odhaluje své neznalosti o šíření rádiových elektromagnetických vln (krátkých nebo velmi krátkých) a o principu a možnostech anténních systémů. Jako velitel jistě má právo nařídit zastávku kdekoli, ale spojovací náčelník mu spojení rádiovými stanicemi z této j e h o zastávky mnohdy nezabezpečí. Není to prostě vždy v jeho silách, poněvadž každý druh rádiových stanic (KV, VKV) má své určité provozní podmínky.

Jiný příklad: Z hlediska nepřátelského rádiového průzkumu je nepřípustné, aby 100W rádiové stanice, jako např. osobní

Plukovník Richard Pekař

rádiová stanice SOBOTA (resp. jak bude příští stanice RM 31M) pracovala z velitelského stanoviště proto, že velitel divize nebo armády nechce přejít do jiného vozu, kde má připraveno dálkové ovládání nebo vytaženou modulační linku od vysílačů, umístěných na rádiovém vysílacím středisku — u armády 8—10 km, u divize 1—2 km od VS.

Nebo tento případ: Dnešní spojovací soustava na stupni armáda — divize a může se říci i na stupni divize — pluk je soustavou prostorovou, která vyžaduje umisťování rádiových prostředků VKV a směrových prostředků na terénní dominanty. Komu je tento prostorový spojovací systém jasný, neurčuje již dnes nikdy „podle svého" rozmisťování míst velení a netrvá na svém požadavku, aby VS nebo PVS bylo umístěno tam, kde to snad vyhovuje po jiné stránce, ale nevyhovuje to technickým podmínkám spojení v rámci celkového prostorového spojovacího systému. Nevezme-li dnes velitel v úvahu návrhy spojovacího náčelníka na rozmisťování míst velení, může se stát, že z těchto jeho míst velení mu spojovací náčelník velení (čistě z technických důvodů) nezabezpečí. Domnívám se, že umístění VS o 10 km vlevo či vpravo není podstatné pro úspěch operace nebo boje. Rozhodující však je, bude-li z tohoto místa zabezpečeno rychlé a trvalé velení a spojení.

A ještě jeden příklad: Neberou-li dnes náčelníci štábu nebo příslušníci operačního oddělení při sestavování „proudů míst velení" pro přemístění v úvahu možnosti rádiových stanic a nenacvičí si pro sestavování těchto proudů určitý systém (nebojme se říci i šablonu), mohou jednak očekávat, že nedodrží daná vysoká tempa útoku a jednak, že spojovací náčelník nebude s to zabezpečit proudu během přesunu spojovací možnosti pro velení.

V těchto příkladech bylo by možno pokračovat dále a dokazovat nutnost přizpůsobovat systém velení v soudobých operacích a boji i stávající technice. Domnívám se, že těchto několik příkladů postačí k objasnění mých názorů.

V současné době vystupují do popředí některé nové požadavky, nové úkoly, jako je například požadavek zabezpečení spojení v nových podmínkách soudobé operace a soudobého boje:

— při pohybu (za jízdy) a to při přemisťování míst velení v průběhu boje a operace, vedených v tempu 80—100 km i více za 24 hodiny, při pronásledování, kdy celá operační (bojová) sestava bude se prakticky pohybovat v proudech po komunikacích při tempu 200 km i více za 24 hodiny a konečně při přesunech na velké vzdálenosti a ve střetném boji;

— při vedení operací a boje na širokých frontách a do velké hloubky, na samostatných směrech bez taktického styku na křídlech a bocích, s mezerami na frontě na desítky kilometrů, při vedení boje s nepřátelskými výsadky a silnými diversními skupinami nepřítele;

— při velení předsunutým odřadům, průzkumným odřadům a průzkumným skupinám v týlu nepřítele, na jejichž výsledku boje a činnosti bude záviset úspěch, či neúspěch našeho aktivního boje s atomovými zbraněmi a jinými zbraněmi hromadného ničení nepřítele, ještě na jeho území a před jejich použitím;

— v operacích a v boji v součinnosti s výsadky, vysazenými někdy i více než 100 km před vlastními vojsky prvého sledu, kdy řízení a zabezpečování jejich boje je nemyslitelné bez elektrických pojítek.

Selhání spojení v případech uvedených v předcházejících dvou odstavcích zpravidla má za následek značné narušení, někdy i úplné zhroucení činnosti těchto speciálních útvarů nebo jednotek.

*

Než přikročíme k rozboru otázek organizace spojení ve štábech, nebude nezajímavé v krátkosti seznámit se s organizací sdělovací sítě našeho státu (viz schéma).

Obraz 1 znázorňuje základní systém telekomunikační sítě (kabelové a vzdušné) na území ČSSR. Její postupná automatizace od okresních sítí nahoru, včetně sítí mezinárodních (např. na trati Praha—Varšava, Moskva), výstavba nových mezinárodních kabelů (v současné době — kladení koaxiálního kabelu, s možností okolo 1900 současně vedených telefonních hovorů na trati: Moskva, Varšava, Ostrava, Brno, Praha, Děčín—Berlín), výstavba UKV rozhlasových vysílačů, televizních vysílačů apod. jen potvrzuje význam spojení, jak ve vojenském, tak i národohospodářském životě našeho státu.

Pokud jde o otázky zrychlení práce štábu po stránce spojovací, je třeba aspoň krátce rozebrat účelnost zavádění výpravny spojovacího uzlu a některé techniky pro velení.

Dosavadní zkušenosti z VŠC v terénu s pojítky, prokázaly plné opodstatnění výpravny spojovacího uzlu, jako prostředku ke zrychlení práce štábu a tím i samotného velení. Při jejím správném řízení o vhod-

ném technickém vybavení podle jednotlivých stupňů velení (divizní typ, armádní typ a typ generálního štábu) je její kapacita taková, že spolehlivě stačí na vybavování dokumentů a informací i při maximální činnosti příslušného štábu. Zatím bylo našimi štáby využíváno průměrně jen asi 60 % celkové kapacity příslušných výpraven spojovacích uzlů. Po získání potřebných zkušeností, hlavně po stránce technického vybavení, přikročuje se k typizaci výpraven podle jednotlivých velitelských stupňů. Po zapracování obsluh a získání dalších zkušeností v provozu, výpravna spojovacího uzlu nejen že zrychlí velení, ale podstatně zefektivní práci příslušníků štábu tím, že čas věnovaný dříve osobnímu odbavování dokumentů a informací, může být dnes věnován pro zkvalitnění práce na štábu a lepšímu řízení vojsk celým štábem.

Dnes, kdy tato výpravna spojovacího uzlu (nepoužívá se již názvu jednotná výpravna) prošla takřka dvouletým křtem, plně se osvědčuje. Nepracuje však jen pro informační skupinu operačního oddělení, ale pro všechny složky velitelského stanoviště a je podřízena přímo spojovacímu náčelníkovi armády (svazku).

Další potřebné zrychlení práce štábu a tím i velení, jde cestou zavádění spojovací a zvukové reprodukční techniky.

Patří k ní: rádiový dispečink, linkový dispečink, diktafon, magnetofon a — zařízení pro rychlotelegrafy pomocí děrné pásky. Zavedení této techniky do našich štábů je již dnes reálné a projeví se v těchto kladech:

— podstatné zkrácení času ve všech oblastech činnosti štábu,

— omezení písemné dokumentace, která oddaluje funkcionáře štábu od produktivní práce,

— přesnost a autentičnost záznamů rozkazů, nařízení a hlášení,

— omezení časových ztrát při shromažďování příslušníků štábů,

— využití magnetofonů pro záznam provedené organizace součinnosti, nebo jiných porad či jednání,

— možnost převedení zvukových záznamů na písemné,

— možnost zavedení této techniky ve štábech v masovém měřítku je dána širokým využitím v národním hospodářství, jednoduchostí manipulace a poměrně nenákladnou výrobou,

— pro napájení těchto přístrojů lze užít v místech velení svazků a svazů normální elektrovodné sítě 220 V.

Pro práci v automobilech za jízdy nebo v místech, kde nebude možno využít silnoproudového rozvodu, bude třeba zapojit měniče, připojitelné na automobilní baterie.

Dále bude třeba vyřešit náležité dotace záznamních pásek, jejich evidenci a způsob vhodného balení pro dopravu. Bude třeba používat vodotěsných, prachotěsných a uzamykatelných kaset.

Ze stávajících typů zvukových reprodukčních zařízení, vyráběných a používaných v našem národním hospodářství (magnetofon Tesla „SONET" a diktafon Tesla „KORESPONDENT") jeví se pro polní využití jako výhodnější, vzhledem k váze, velikosti a spotřebě elektrického proudu, diktafon „KORESPONDENT".

Diktafony lze efektivně využít na štábech i v míru. Zapojení diktafonu na telefonní přístroj umožňuje zřízení písárny vybavené větším počtem diktafonů, které zaznamenávají telefonicky předávané znění spisů, hlášení či rozkazů. Tyto potom písařka přepíše v potřebném počtu výtisků a vybaví. Tím se v podstatě nahradí nutnost stenotypistických záznamů a sníží se potřeba oborně školených pomocných sil.

Vyšší stupeň mechanizace a automatizace velení však již počítá se zavedením zejména počítacích strojů, což si ovšem vynutí podstatné změny v celém systému velení a v organizační struktuře samých štábů. Rozbor tohoto kvalitativně vyššího systému velení si vyžaduje samostatné práce a proto ho v tomto článku již neprovádím.

Závěrem k provedenému rozboru významu spojení pro velení a možnosti zrychlení práce štábu v soudobých operacích a boji lze říci, že spojení s potřebnou sdělovací technikou se stává jedním z rozhodujících činitelů při řízení bojové činnosti vojsk. Jeho včasná organizace a účelné využívání a udržení jsou jedním ze základních povinností velitelů a štábů všech stupňů.

Pokyny náčelníka štábu pro spojení

Jedním ze vševojskových podkladů spojovacího náčelníka pro zpracování „plánu spojení" jsou pokyny náčelníka štábu pro spojení. Na jejich zpracování vyskytují se různé názory, a to pokud jde o obsah a časové vymezení jejich vydání. Pro ujasnění provedu krátký rozbor těchto pokynů a ukáži jednu z možných forem zpracování.

Plukovník Richard Pekař

SCHÉMA SDĚLOVACÍ SÍTĚ NA ÚZEMÍ ČSSR

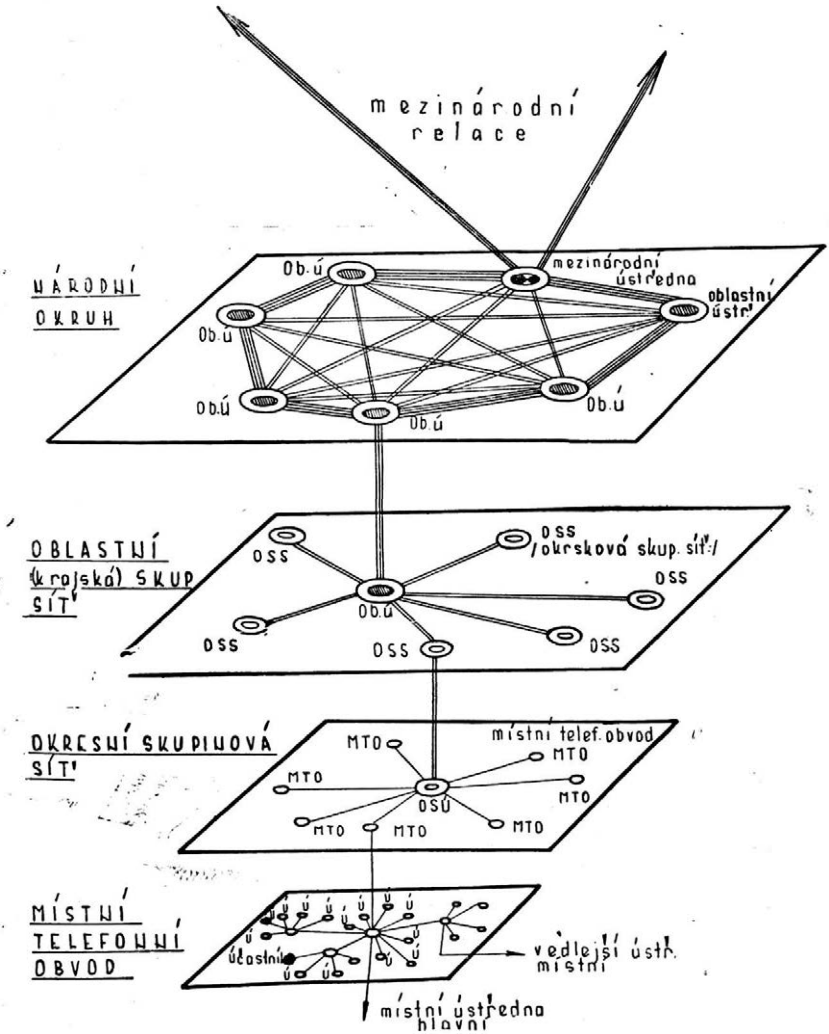

Obr. 1

Nejdříve krátce, proč se vůbec vydávají.

Vydávat pokyny pro spojení nařizují řády, a to na stupni pluku Vševojsk 1-2, čl. 24 a 32, na stupni divize Vševojsk 1-1, čl. 57. Rovněž o nich mluví spojovací řád Spoj 1-1, čl. 132.

Během své výuky na akademii, setkal jsem se např. s názory vševojskových posluchačů, že vydávat pokyny pro spojení je zbytečné a formální. Vždyť spojovací náčelník svazku nebo svazu je důstojník s vysokým vojenským vzděláním, který musí vědět, jaké spojení je třeba pro tu kterou operaci (boj) organizovat. Jiný názor mluví o tom, že záleží na sladěnosti činnosti spojovacího náčelníka a náčelníka štábu. Ve štábu, kde náčelník štábu zná svého spojovacího náčelníka, není rovněž třeba vydávat pokyny pro spojení a spojovací náčelník spojení zabezpečí. Podobných nesprávných názorů se vyskytuje ještě celá řada. Co ukazuje praxe? Z desítek VŠC v terénu s pojítky, kde jsem byl zpravidla ve funkci rozhodčího u spojovacího náčelníka nebo pomocníkem hlavního řídícího, mám tu zkušenost, že v tom štábu, kde náčelník štábu měl správný vztah ke spojení, rozuměl spojovací technice a doceňoval význam spojení pro velení, neopomenul nikdy vydat svému spojovacímu náčelníkovi potřebné — konkrétní pokyny pro spojení. Potřebný čas pro jejich vydání si vždy dovedl najít, ať bylo času sebe méně. Vedlo ho k tomu nejen to, že to nařizují řády, ale to, že ze své praxe poznal, že tato, řekl bych vložená investice do spojovacího náčelníka přináší vždy kladné výsledky. V takovém svazku bylo velení vždy zabezpečeno a ke ztrátě spojení nikdy nedošlo. Naopak, ale v těch štábech, kde náčelník štábu pokyny pro spojení nevydával nebo je vydával jen formálně, docházelo zákonitě k ztrátě spojení a tím i k narušování velení.

Spojovací náčelník, aby spojení časově zabezpečil, potřebuje určitý časový **předstih, musí znát včas předvídanou činnost nepřítele a předvídaná opatření svého štábu a svých vojsk.** A tyto včasné informace mu může dát skutečně jen náčelník štábu, který má o průběhu operace (boje) nejlepší přehled a musí umět předvídat další události na bojišti. K tomu dostává podklady od všech složek štábu a v případě, že je nemá, může si je od složek štábu kdykoli vyžádat. Bohužel, tyto možnosti spojovací náčelník nemá a proto pro svoji práci, má-li být úspěšná, musí dostávat v čas od náčelníka štábu potřebné pokyny.

Zde žádná sladěnost mezi spojovacím náčelníkem a náčelníkem štábu nepomáhá, rovněž tak i znalost schopností spojovacího náčelníka nezbavuje náčelníka štábu povinnosti vydávat pokyny pro spojení, poněvadž každá operace (boj) je ve svém průběhu jiná a opatření provedená při jedné operaci neplatí pro druhou operaci. Vedení soudobých operací (boje) ve vysokých tempech toto všechno nejen potvrzuje, ale několikrát ještě podtrhuje a zdůrazňuje. Dnes, kdy na bojišti dochází k rychlým zvratům, situace se rychle mění, vysoká tempa operace (boje) si vyžadují rychlých opatření a daleko většího předvídání vývoje situace na frontě, je včasné zabezpečování spojení bez pokynů náčelníka štábu vůbec nemyslitelné.

Co je obsahem, lépe řečeno, co má být obsahem pokynů náčelníka štábu pro spojení? Ve své praxi, ať již na cvičení, nebo při výuce v letůčkách posluchačů VAK, AZK a konkrétně v posledním kurse velení a spojení setkáváme se všeobecně s pěti skupinami náčelníků štábů.

Obsahem pokynů pro spojení **první skupiny** je více méně zbytečné opakování skutečností z rozhodnutí velitele, které spojovací náčelník zná, poněvadž je a musí být při jeho vydávání (sestava, úkoly, směry hlavního úderu u svazků, rozhodující směry činnosti u armády, zasazování druhých sledů apod.).

Obsahem pokynů pro spojení **druhé skupiny** je pouhé stručné vydání rozkazu k zabezpečení spojení v duchu rozhodnutí velitele a položení dotazu spojovacímu náčelníkovi, co je nejasné.

Třetí skupina si dá pokyny pro spojení vypracovat od spojovacího náčelníka a potom mu je formálně schválí.

Čtvrtá skupina vůbec nevydává pokyny pro spojení.

Pátá skupina — velmi řídké případy — kdy jsou vydány náčelníkem štábu skutečně věcné pokyny pro spojení.

Co tedy má být obsahem správných pokynů náčelníka štábu pro spojení?

Všeobecně řečeno, věcné pokyny náčelníka štábu pro spojení, měly by obsahovat všechno to, co je typické nebo zvláštní pro tu kterou operaci (boj) a co po stránce organizace spojení vyžaduje zvláštních opatření, odlišných od normálních zvyklostí ve spojení. Tak např.:

1. Zvláštnosti v operační (bojové) sestavě, které ovlivní organizaci spojení, například vytvoření úderného uskupení dvěma tankovými divizemi se zvláštními úkoly v operační hloubce nepřítele (obsazení le-

Plukovník Richard Pekař

tišť, zničení odpalovacích ramp a skladišť s jadernými hlavicemi apod.).

2. Na které svazky soustředit pozornost a zaručit spojení s ním trvale a za jakoukoli cenu.

3. Zvláštnosti v rozmachu operace (ve vedení boje), např. podstatně vyšší tempo vedení operace (boje), podstatně větší hloubky bojových úkolů proti normálním hloubkám apod.

4. Pokyn, zpracovat ve spolupráci s náčelníkem operačního oddělení návrh na umístění míst velení jak ve výchozím položení, tak během boje a to:

— VS vlastního štábu na celou hloubku operace (boje),

— PVS vlastního štábu a VS podřízených do bližšího úkolu,

— TVS stranou od VS na celou hloubku operace.

Při budování prostorových spojovacích soustav je nutné, aby místa velení navrhoval přímo spojovací náčelník tak, aby co nejlépe zapadala do celkové prostorové spojovací sítě. Splnění tohoto úkolu vyžádat od spojovacího náčelníka ještě před vydáním rozhodnutí velitele, aby velitel mohl již potřebná místa velení uvést ve svém rozhodnutí. Při vydávání pokynů pro spojení náčelník štábu již jen návrh spojovacího náčelníka na místa velení schválí nebo upraví.

5. Které spoje je třeba zdvojit nebo zabezpečit oklikovými směry.

6. Které prostory v pásmu činnosti (např.: prostory možných nepřátelských protiztečí nebo protiúderů, prostory vhodné pro vysazení vzdušných výsadků nebo pro dlouhodobé zamoření radioaktivními, bakteriologickými nebo otravnými látkami apod.) jsou nebezpečné pro rozmisťování prvků prostorové spojovací soustavy jako jsou pomocné spojovací uzly (PSU), pohyblivá retranslační místa (PRM), kontrolní instalační průchody (KIP) apod.

7. Zvláštnosti při zasazování druhých sledů např. do mezery, na křídle apod.

8. Zvláštní opatření prováděná pro utajení druhých sledů, např. úkoly pro operační zastírání apod.

9. Na co, kdy a kde soustředit prostředky protirádiové činnosti.

10. Zvláštní opatření, která se předvídají pro přemisťování míst velení v průběhu operace (boje), např. při překonávání velkých zamořených prostorů a jejich objíždění, při náhlé změně situace, kdy není možné zaujmout plánované a již připravované velitelské stanoviště.

11. Zvláštnosti ve velení při přemístění VS, plánované zastávky, práce na nich apod.

12. Omezení provozu na pojítkách v rámci utajení příprav operace (boje), kterým funkcionářům se udílí právo vést dálkové hovory, vyžadovat „G" hovory a označovat telegramy stupněm pilnosti „G".

13. Kdy dosáhnout pohotovosti spojení.

14. Kdy předložit ke schválení plán spojení.

Takto chápané pokyny náčelníka štábu pro spojení nemohou ovšem být jednorázovou záležitostí na počátku operace (boje). Náčelník štábu je dává a upřesňuje zpravidla denně v souladu s potřebami velení a vždy, když změny na bojišti vyžadují dosavadní spojovací sítě.

Žádat, aby náčelník spojení byl zván k veliteli a náčelníku štábu při jejich prvním studiu operační směrnice, je nesprávné. Náčelníku spojení plně postačí studovat příslušnou odbornou směrnici staršího spojovacího náčelníka a u informační skupiny operačního oddělení vzít si veškeré potřebné údaje o připravované operaci.

V každém případě je třeba organizovat součinnost náčelníka spojení s plánovací skupinou při přípravě návrhu míst velení pro rozhodnutí velitele armády.

Pokyny pro spojení v rozsahu uvedeném vpředu, vydává náčelník štábu zpravidla v době plánování nové operace (boje), a to ihned po vydání rozhodnutí velitelem, kdy již prakticky nedochází k žádným změnám v operační (bojové) sestavě, bojových úkolech, pohotovosti k boji apod. Vydávat pokyny náčelníka štábu pro spojení ještě před vydáním velitelova rozhodnutí, by nebylo správné a vnášelo by do celkové přípravy spojovací sítě ve většině případů řadu dodatečných změn.

Tím, že podtrhuji funkční povinnost náčelníka štábu, dát svému náčelníku spojení veškeré potřebné podklady pro správné splánování spojení v dané operaci, tím nikterak nezmenšuji funkční povinnost náčelníka spojení trvale, iniciativně a osobně. Získávat si na operačním oddělení tyto podklady, ovlivňovat návrhy operačního oddělení pro velitele či náčelníka štábu předem, svými připomínkami, požadavky a v případě potřeby doložit náčelníkovi štábu, před schválením návrhu, nebo před jeho dokladem veliteli armády, svoje připomínky a požadavky.

Úloha systému spojení ve velení

Správná volba spolehlivého systému spojení vyžaduje naprostého ujasnění řady operačních zásad a operačně taktických norem, jakož i ujasnění metodiky práce velitelů a štábů v soudobé útočné operaci a boji.

V této části svého článku chci provést rozbor takticko-operačních podkladů, nutných pro správnou a hlavně reálnou organizaci a řízení spojení v soudobé operaci a boji.

Při rozboru, rozmachu soudobé útočné operace nám vyplynou tyto její časové a prostorové orientační normy:

Frontová útočná operace bude probíhat v pásmu širokém 300—400 km, do hloubky 600—800 km (i více) a bude trvat 6—10 dní. Průměrné denní tempo se bude pohybovat okolo 100 km.

Bližší úkol frontu bude splněn proniknutím do hloubky 250—400 km, další úkol pak proniknutím do hloubky dalších 350 až 500 km.

V této frontové útočné operaci bude vševojsková armáda útočit v pásmu širokém 100—150 km; při tom musí v první armádní útočné operaci proniknout do hloubky 300—400 km, při průměrném denním tempu rovněž okolo 100 km, což představuje 3—4 dny celkového trvání armádní útočné operace. Bližší úkol armády bude přitom splněn proniknutím do hloubky 100—120 km, další úkol proniknutím do hloubky dalších 200 i více kilometrů.

Divize bude v útočné operaci armády prolamovat obranu nepřítele v šířce 10 až 12 km, přičemž celkové útočné pásmo divize může být široké 40 km (popřípadě i více).

Srovnáme-li tyto základní normy s normami operací 2. světové války, vyplyne nám velmi zřetelně několikanásobný prostorový rozsah jak soudobé operace vcelku, tak i průměrného denního přírůstku nově získaného území.

Porovnejme například frontové operace pro získání představy o **plochách, na kterých je nutno budovat soudobé prostorové spojovací sítě.**

Při průměrné šířce frontové operace 2. světové války 200—300 km a při její hloubce 300—400 km se musela vojska frontu zmocnit 60 000—120 000 km² prostoru v průběhu jedné frontové útočné operace. Při celkové době trvání operace do 20 dní se vojska frontu zmocnila průměrně 3000—6000 km² nepřátelského území denně. V soudobé frontové útočné operaci rozvíjené v pásmu širokém 300—400 km, do hloubky 600—800 km, se musí vojska frontu v jedné útočné operaci zmocnit 180 až 320 000 km², což při celkové době trvání méně než 10 dní představuje průměrný denní zisk 18 000—32 000 km² prostoru, tedy plochy ve srovnání s operacemi 2. světové války 5—6krát větší.

Pokud jde o armádní operaci, je třeba si uvědomit, že plocha, na které je třeba denně zabezpečovat spojení, představuje v soudobé operaci plochu 150 km širokou a 200 km hlubokou, tj. celkem plochu 30 000 km², při tom při tempu 100 km, se zhruba tato plocha každý den o polovinu posunuje vpřed.

Obdobně u vševojskového svazku je potřeba zabezpečovat spojení na plochách až 40 km širokých a 50 km hlubokých, tj. celkem na plochách okolo 2000 km², při čemž při tempu 100 km se dokonce celá tato plocha až 2krát denně přesune vpřed.

Již z těchto orientačních čísel naprosto jasně vyplývá, že systém spojení v soudobé operaci není možno řešit jen zvýšením počtu a výkonnosti spojovacích prostředků z 2. světové války, ale že bylo třeba přikročit ke kvalitativně nové spojovací soustavě, než tomu bylo dříve — **k prostorové spojovací soustavě**, opírající se o systém PSU, doplňovaný systémem rádiového spojení na VKV (pomocí tzv. pohyblivých retranslačních míst — PRM, nebo leteckých retranslačních míst — LRM).

Spojovací prostorový systém je však třeba vhodně a operativně přizpůsobovat operační činnosti svazů a svazků, útočících na několika samostatných směrech s nevyhnutelnou nesouvislostí fronty a se značně rozsáhlými prostory v týlu útočících vojsk, které nebyly očištěny od nepřítele.

Rovněž je třeba prostorový systém soudobé spojovací soustavy operativně a rychle přizpůsobovat vývoji v průběhu operace např. možnost poměrně rychlých změn rozhodujícího směru činnosti armády a směrů hlavního úderu divizí klade specifické požadavky na spojovací prostorovou soustavu, zvláště pak, pokud jde o plánování a reálné budování spojovací osy armády a svazků.

Dalším závažným činitelem, který zásadně ovlivňuje spojovací systém v útočné operaci a boji, je problematika volby systému míst velení a jejich přemisťování.

SCHÉMA VELENÍ A SPOJENÍ V DIVIZI

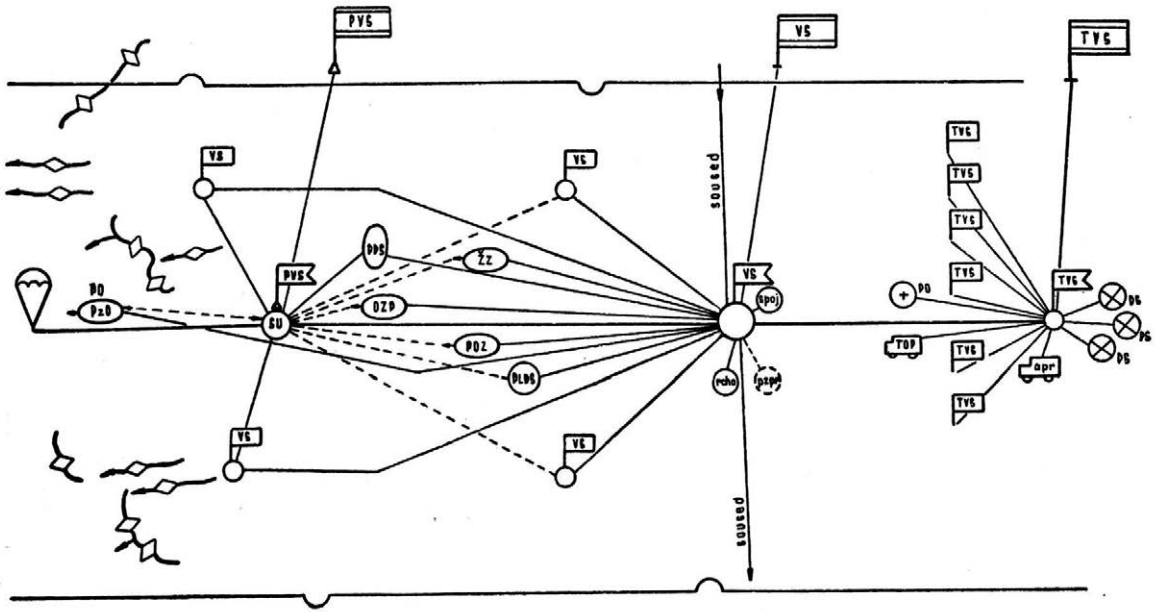

Obr. 2

Prostorové rozložení složek štábu a spojovacích prostředků na VS vševoj. svazku

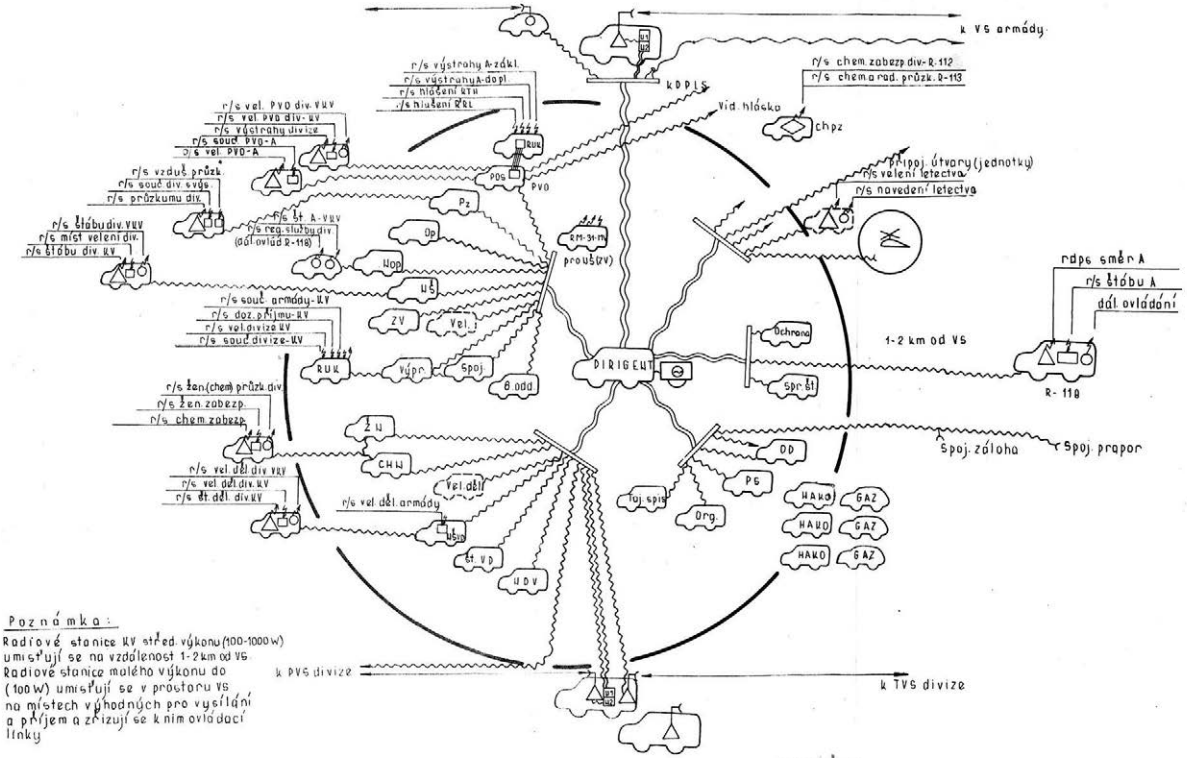

Poznámka:

Radiové stanice KV střed. výkonu (100-1000 W) umisťují se na vzdálenost 1-2 km od VS. Radiové stanice malého výkonu do (100 W) umisťují se v prostoru VS na místech výhodných pro vysílání a příjem a zřizují se k nim ovládací linky

Obraz č. 30

Soudobé útočné operace vyžadují, aby systém míst velení byl na stupni armády a divize s to plnit tyto funkce:

— vytvořit veliteli a štábu na hlavním místě velení optimální podmínky k všestranné přípravě a úspěšnému vedení operace (boje),

— umožnit veliteli v určitých fázích útočné operace bezprostřední řízení vojsk na rozhodujícím směru činnosti (na směru hlavního úderu) a vytvořit i v době, kdy velitel velí z hlavního místa velení (VS) na směru rozhodující činnosti pomocné místo velení pro plnění některých úkolů,

— zabezpečit zástupci velitele pro týl a orgánům týlu armády a divize výhodné podmínky pro zřízení vlastního týlu a týlu podřízených svazků a útvarů,

— umožnit vytvoření minimální zálohy kádrového obsazení a materiálního vybavení k okamžitému převzetí velení, v případě vyřazení hlavního místa velení.

Pro plnění těchto funkcí byly v minulosti vytvářeny různé systémy míst velení s různými názvy i s různou funkční náplní.

O novém systému míst velení pojednávají již naše nové řády, Vševojsk-1-2 a Vševojsk-1-1. Těmto otázkám bylo již také věnováno na stránkách našich vojenských časopisů dostatek místa. Řada článků vyčerpávajícím způsobem a správně v duchu našich nových řádů a **v souladu se soudobou prostorovou spojovací soustavou** objasňuje systém velení na stupni divize, armáda a front, spočívající ve vytváření tří základních míst velení VS, PVS a TVS.

My, spojaři, musíme co nejrozhodněji bojovat jak v praxi u vojsk, tak i ve školách, hlavně u nás na Vojenské akademii AZ, za správnou zásadu našich řádů, že hlavním místem velení je VS a co nejrozhodněji bojovat proti všem pokusům těch velitelů svazků (hlavně tankových), kteří ještě dnes, po všech vysvětlováních a dokazováních, strhují na PVS veškeré velení nad celým svazkem. Těmto „nevěřícím" přináším jako další důkaz toho, že hlavním místem velení musí být VS:

a) schematický náčrt spojovacího systému (velení) z VS, PVS, TVS viz obraz 2.

b) prostorové rozložení spojovacích prostředků svazku (viz obraz č. 3a a 3b), aby si uvědomili i visuálně, jak nejen narušují práci svých spolupracovníků, jak stavějí na hlavu ustanovení našich nových řádů, ale jak svým nesprávným počínáním si narušují svůj spojovací systém, budovaný na zásadě, že **na hlavním místě velení VS je soustředěno maximum spojovacích sil a prostředků a na PVS minimum sil a prostředků.**

Těmto velitelům svazků je třeba také připomenout, že připravované prvky automatizace velení (počítací a jiné kybernetické stroje) ještě více připoutají velitele na VS, poněvadž jedině tam může dostat rychle a zdůvodněné podklady pro svá rozhodnutí.

Je proto třeba, aby se všichni velitelé svazků na automatizaci velení připravovali a již dnes hledali formy, jak sladit a vzájemně doplňovat činnost štábu na VS, PVS a TVS, když příjem a hodnocení zpráv a informací všeho druhu budou soustředěny na VS.

Těm velitelům svazků, kteří ještě dnes před zahájením boje se odstěhují na PVS a neopustí je až na konci cvičení, kteří během vedení boje se obklopují postupně všemi veliteli druhů vojsk a náčelníky oddělení a dokonce, v některých případech drží u sebe na PVS i náčelníka štábu a svého zástupce, těmto velitelům je třeba z výcvikových důvodů vytvářet rozhodčí službou těžké situace ve velení. jako např.

z jedné strany — přepady palbou PVS divize (dobře se osvědčuje, posledně při VŠC VA AZ), je-li třeba veliteli připomenout, že lepší podmínky pro řízení boje a podklady pro rozhodování má na VS,

a z druhé strany — přepady atomovými zbraněmi VS divize v situaci, kdy opět na VS se zdržují, jak náčelník štábu a velitel, tak jeho zástupce a dokonce někdy i zástupce velitele pro týl.

V obou případech je potom třeba vyhodnotit ztráty, vyřadit do konce cvičení příslušné funkcionáře a nechat velitele dokončit cvičení třeba z polovičními počty. Učit se správným zásadám velení až ve skutečném boji, bylo by od nás všech nanejvýš neodpovědné a myslím, že právě dnešní doba není na to, abychom neplnění našich nových řádů nechávali bez povšimnutí a omlouvali to dokonce tzv. „osobností velitele".

Všechno, co bylo řečeno o místech velení vševojskového svazku, má za cíl objasnit ustanovení nových řádů, ukázat, jaká opatření si tato nová ustanovení vyžadují a jak mají být prakticky uváděna v život v práci našich štábů.

Pokud jde o správné chápání hlavního místa velení a jeho vztahu k PVS na stupni armáda, ukazují cvičení, že zde není podstatných závad a prohřešování se proti novým řádům. Na některém cvičení se ještě někdy stane, že velitel armády zbytečně a neodůvodněně zůstává na PVS a způsobuje tak zbytečné tříštění velení. Jde však již jen o ojedinělé případy. Tohoto stavu je

PROSTOROVÉ ROZLOŽENÍ ŠTÁBU A SPOJOVACÍCH PROSTŘEDKŮ NA PVS VŠEVOJ. SVAZKU

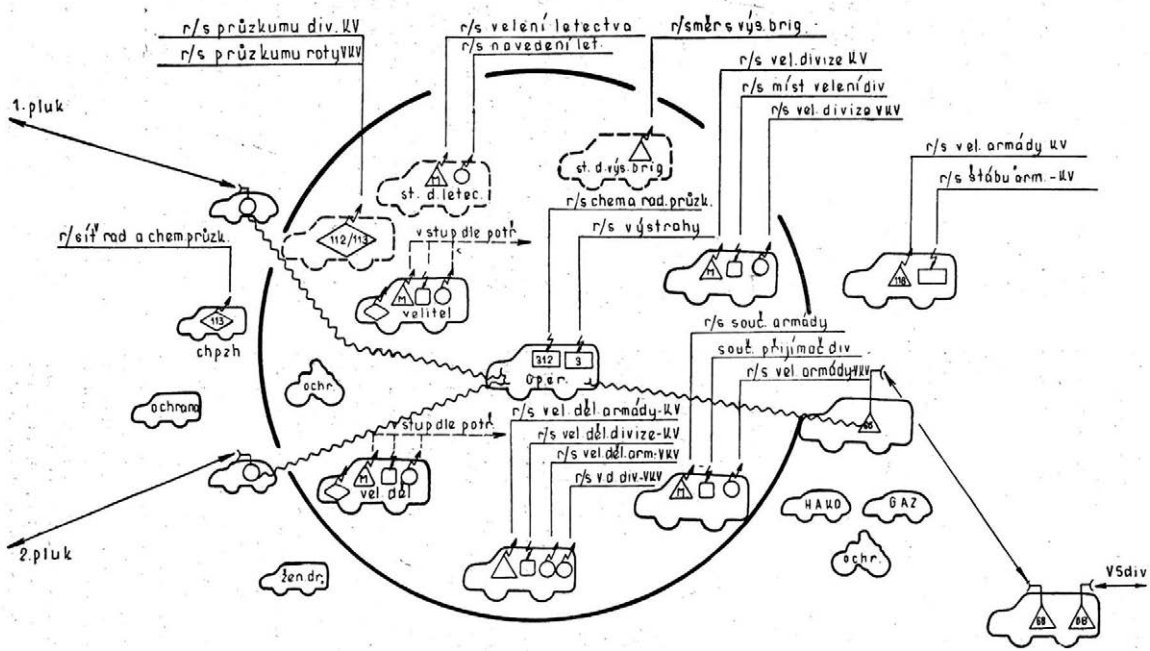

Obr. 3 b

třeba, aby dosáhli naši velitelé armád rovněž u svých podřízených velitelů svazků.

*

Orientační, prostorové a časové normy pro rozmístění a přemisťování jednotlivých míst velení budou dalším usměrňujícím činitelem při řešení nejvýhodnějšího systému spojení.

V soudobé útočné operaci je třeba počítat s těmito **orientačními údaji:**

Rozmístění míst velení frontu:

VS — 80 až 100 km od čáry dotyku
PVS — 30 až 40 km od čáry dotyku
TVS — 150 i více km od čáry dotyku.

Při středním tempu okolo 100 km za den je nutno počítat s přemístěním VS a TVS frontu jednou za 2—3 dny, PVS frontu jednou až dvakrát za den (myslí se vždy za 24 hodin).

Místa velení armády:

VS — 20 až 35 km od čáry dotyku,
PVS — do 10 km od čáry dotyku,
VS — okolo 10 km od čáry dotyku,

VS a TVS armády se bude přemisťovat zpravidla jednou, PVS armády třikrát až čtyřikrát za 24 hodiny.

Divize:

VS — okolo 10 km od čáry dotyku,
PVS — 3 km od čáry dotyku,
TVS — okolo 25 km od čáry dotyku.

VS a TVS divize bude nutno přemisťovat zpravidla třikrát, PVS divize pak bude plně pohyblivým místem velení, které využívá pro velení krátkých zastávek.

Při dodržování těchto norem bude docházet k narůstání vzdálenosti jednotlivých míst velení, jak od čáry dotyku, tak i jednoho od druhého, **viz obr. 4.** Ve všech případech je třeba dnes vidět tzv. „přední okraj fronty", abychom správně pochopili uvedené orientační normy, **viz obr. 5.**

Např. VS frontu bude na druhý či třetí den operace 200 i více kilometrů vzdáleno od předního okraje a okolo 150 až 200 km od VS armád na rozhodujícím směru činnosti, která se mezi tím dvakrát přemístila.

Stejně tak bude VS frontu vzdáleno i od PVS frontu, které se přemisťuje zhruba podle norem platných pro přemisťování VS armády.

VS armády bude večer prvního dne operace před novým přemístěním vzdáleno od čáry dotyku až 100 km (původních 20 až 35 km a 60 až 80 km postupu).

Od svého PVS (které bude v této době asi 10 až 20 km od předního okraje), bude VS armády vzdáleno 80—90 km a stejně tak i od VS divizí.

Tyto normy je nutno plně respektovat při volbě spojovacího systému v soudobých operacích vzhledem na donosnost pojítek, zvláště rádiových a směrových stanic.

Přitom je nutno zvážit, kdy a kam plánovat přemístění PVS a VS armády v případě, že část armády (např. td) pronikne do větší hloubky a naproti tomu některé svazky budou např. zavázány do obranných bojů při nepřátelských protiztečích nebo protiúderech, čímž se značně zvýší hloubka sestavy míst velení (viz obraz 4 a 5). Tato skutečnost rovněž značně ovlivní celkový systém spojení armády, hlavně pokud půjde o směr přemisťování velitelského stanoviště. S tím pro spojení vyvstává vážný problém, na kterých směrech budovat frontové spojovací směry za armádami a spojovací osu armády a frontu. Problém je mimo to podstatně ovlivňován, jak jsem se již zmínil vpředu, možností a nutností překládat poměrně rychle a často rozhodující směry činnosti frontu nebo armády — u svazků směry hlavního úderu. Proto aspoň krátce k těmto problémům.

Bylo zásadou, že směr přemístění VS svazku a tím i spojovací osa svazku (obdobně tak i u armády a frontu), byla vedena zpravidla na směru hlavního úderu (u armády a frontu na rozhodujícím směru činnosti, přičemž hlavní úder byl zpravidla volen na styku ve frontu — dvou armád, v armádě na styku dvou sborů. V těchto případech se zpravidla spojovací osa armády a frontu budovala samostatně a za sbory a armádami se budovaly samostatné směry, **jak ukazuje obr. 6.**

Domnívám se, že tato zásada vzhledem k okolnostem uvedeným v předcházejících odstavcích v soudobých podmínkách plně neobstojí a je třeba najít řešení, které hlavně po stránce spojení bude reálné a časově proveditelné.

U svazku a armády je tato otázka vcelku řešitelná, a to jak po stránce směru přemístění VS, tak i budování (vytváření) spojovací osy. Víme, že na těchto dvou velitelských stupních je spojovací osa vytvářena v systému prostorové spojovací sítě, tj. v systému PSU. Překládat směry spojovacích os je věcí jen přeorganizování směrového spojení na daném novém směru co do počtu kanálů, zvláště na armádním stupni. I když půjde poměrně o značné technické úpravy, mohou být časově zvládnuty tak, aby spojovací osa armády nebo svazku sledovala přeložení směru přemístění VS armády třeba i dvakrát během armádní operace. Otázkou zůstává jen volba místa

GRAF MAXIMÁLNÍCH ORIENTAČNÍCH VZDÁLENOSTÍ MÍST. VELENÍ OD PŘEDNÍHO OKRAJE FRONTY A VZÁJEMNÝCH VZDÁLENOSTÍ MÍST. VELENÍ MEZI SEBOU

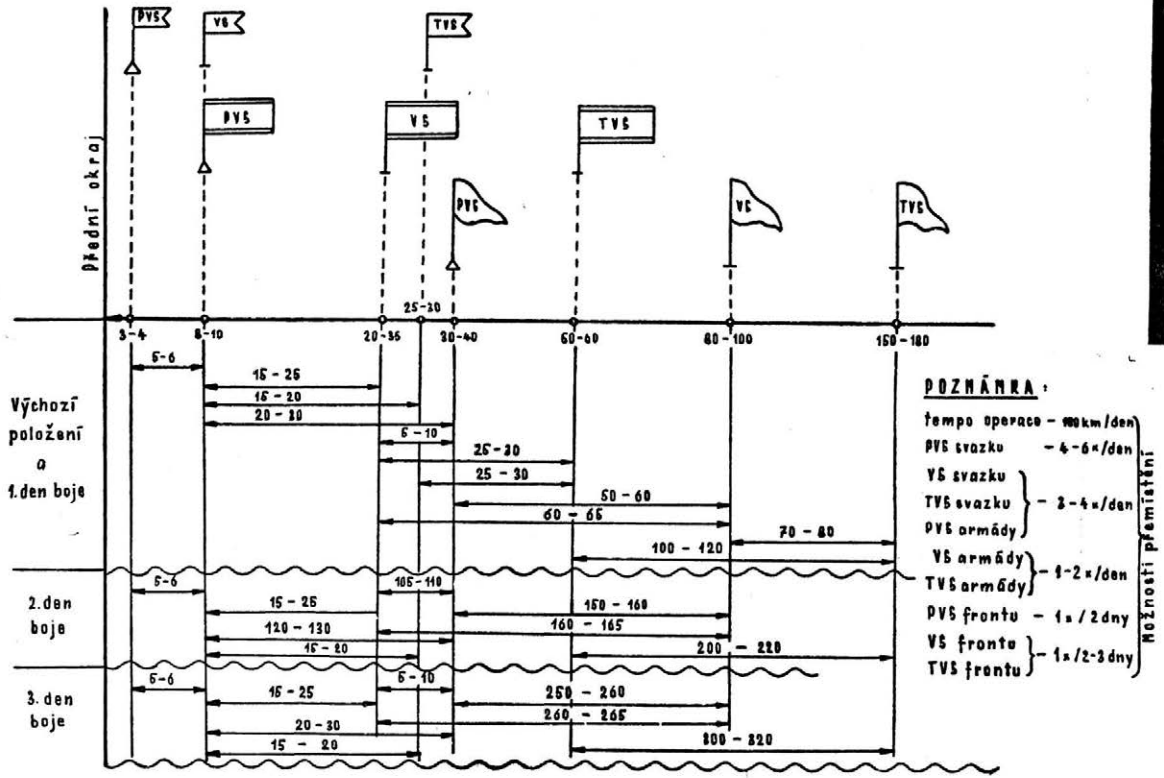

Obr. 4

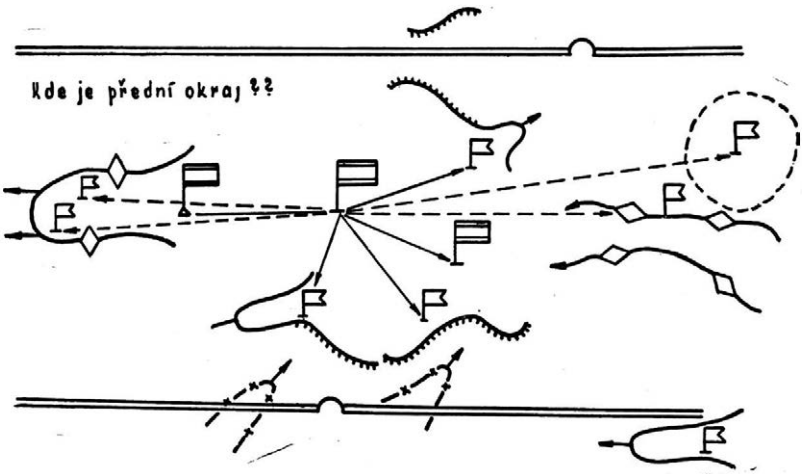

Obr. 5

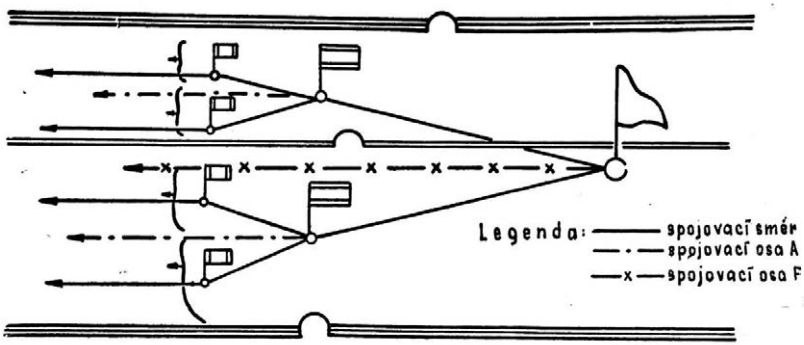

Obr. 6

VS a TVS armády vzhledem na možnosti budování frontového spojovacího směru za armádou a někdy i samé spojovací osy frontu.

Podstatně horší situace je již na stupni frontu. I v soudobých operacích neobejde se front bez linkového spojení a zůstává zásadou (alespoň zatím pro naši armádu) nutnost budování linkové permanentní spojovací osy frontu (GŠ) nebo někdy i spojovacího směru, alespoň za armádou na rozhodujícím směru činnosti frontu. Že jde skutečně o problém, vyplývá z přehledu sil a prostředků a časových norem pro budování spojovací osy frontu.

K vybudování celé linkové spojovací osy frontu v délce 800 km podle hrubé kalkulace je zapotřebí asi 34 vagónů spojovacího materiálu bez telefonních sloupů (těžba z místních zdrojů) při zasazení:

— 2 stavebních praporů (při materiálním zabezpečení jednoho praporu na 90 km

Plukovník Richard Pekař

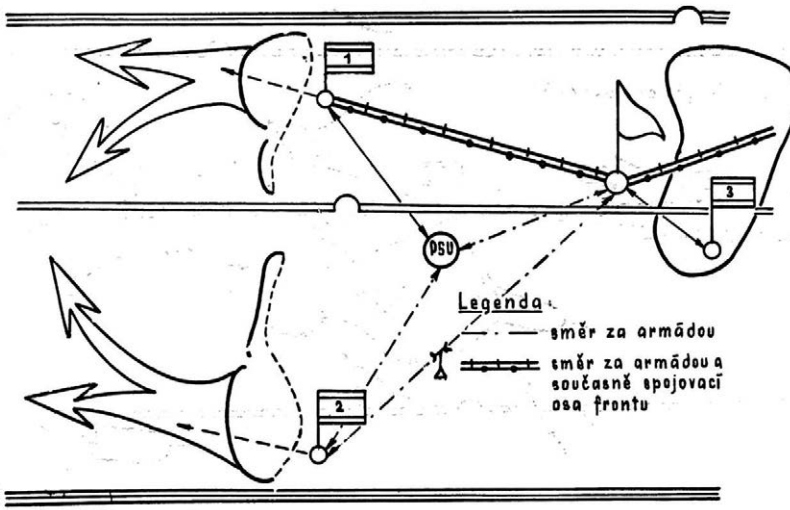

Obr. 7

permanentního vedení, tj. celkem 180 km). Rychlost stavby jednoho praporu s mechanizačními prostředky je 45 km/den, tj. s denním zaostáváním za tempem operace nejméně do 20—30 km (nutno vzít tudíž v úvahu, že tempo operace 100 km/den znamená pro spojaře nejméně 120 km tratě terénem, tj. asi 20 % nutno počítat na nerovnost tratě),

— 1 až 2 roty pro opravu dálkových kabelů,

— 1 kabelové roty NK (nosného kabelu),

— 1 exploatační roty.

Zaostávání výstavby permanentní osy frontu za denním tempem operace a úhradu nedostávajícího se dalšího materiálu je nutno vyrovnávat využíváním zbytků permanentních vedení, ať již vzdušných nebo úložných kabelů, jak na vlastním území, tak i na území nepřítele.

Po tomto krátkém objasnění je jistě zřejmé, že každá změna v naplánovaném směru spojovací osy frontu musí mít za následek podstatné narušení výstavby celé osy a tím i přechodné ztráty linkového spojení frontu. Linkové spojení je však zatím při úrovni naší ostatní soudobé spojovací techniky těžko postradatelné.

A nyní si položme otázky:

1. Má směr přemístění VS frontu a tím i spojovací osa frontu sledovat i v soudobých operacích rozhodující směr činnosti frontu?

2. Může trasa spojovací osy frontu sledovat změny v překládání rozhodujícího směru činnosti frontové operace?

3. Kde plánovat a také skutečně budovat spojovací osu frontu?

K první otázce — domnívám se, že i v soudobých operacích bude směr přemístění VS frontu a tím i spojovací osa frontu sledovat rozhodující směr činnosti, i když dojde k několika změnám (přeložením) tohoto směru. Domnívám se však, že v soudobých podmínkách bude skutečně velmi řídkým případem, snad ani k němu prakticky nedojde, aby si front budoval **samostatnou** spojovací osu a za armádami **samostatné** spojovací směry (jak tomu bylo dříve). Pravidlem bude, že spojovací osa frontu bude budována společně se spojovacím směrem za jednou z armád prvního sledu, a to za armádou vedoucí operaci na rozhodujícím směru činnosti frontu, jak ukazuje **obr. 7.**

Jinak řečeno, spojovací osa frontu bude zpravidla **totožná** se spojovacím směrem za armádou na rozhodujícím směru činnosti frontové operace.

K druhé otázce. Vzhledem k možnostem směrových pojítek může budování spojovací osy frontu i v soudobých operacích sledovat změny v překládání rozhodujícího směru činnosti frontové operace.

Změna trasy spojovací osy frontu si však v každém případě vyžádá nejen přesměrování materiálu na nový směr, ale i přesun druhého položení spojovacího uzlu a ostatních frontových spojovacích útvarů. Oba úkoly budou však klást značné časové požadavky na přesuny, poněvadž půjde zpravidla o objížďky poměrně rozsáhlých neobsazených prostorů („nikoho") nebo prostoru s obklíčeným nepřítelem. V takovém případě je možno oba prostory **přechodně** překlenout směrovými pojítky a na novém směru pokračovat v další výstavbě spojovací osy frontu, viz **obr. 8.**

Po obsazení změněného prostoru zamění se směrová vložka normální permanentní trasou.

Pokud jde o štáb frontu, může být na nový směr převezen vrtulníky.

Ke třetí otázce: Závěry z prvních dvou otázek dávají odpověď na třetí otázku. Spojovací osa frontu v soudobých operacích se buduje zpravidla společně se spojovacím směrem za armádou na rozhodujícím směru činnosti frontové operace. Při přeložení rozhodujícího směru činnosti frontu na jiný směr, je možné i spojovací osu frontu, pomocí **přechodně** zřízené směrové vložky, přeložit na nový směr a na něm pokračovat v dalším jejím budování. Tento manévr spojovací osou frontu si vyžádá značných přesunů nejen spojovacích útvarů, ale hlavně stavebního spojovacího materiálu. Plánování frontové spojovací osy středem pásma činnosti frontu je méně pravděpodobné.

*

Rovněž bude nutno zrevidovat náš dosavadní způsob umisťování míst velení výhradně v lesích a řešit pružně jejich umístění buď na okraji lesů, v lesních parcelkách (nikdy však hluboko v lesních masívech) nebo v různých stržích a roklích, popřípadě v menších osadách, hlavně však **při komunikacích a v blízkosti terénních dominant,** nikdy však na terénních dominantách).

Na jednotlivých místech velení různých velitelských stupňů bude nutno **vytvořit určitý systém rozmisťování složek štábů,** aby bylo možno jednak normalizovat jeho rozmístění a materiální vybavení (hlavně spojovací), jednak propracovat a nacvičit se všemi pomocnými jednotkami štábu trvalý, více méně neměnný systém rozmisťování štábu a zabezpečit tak co největší rychlost při vyhledávání a zaujímání nových míst velení.

Dosavadní práci štábu armád vyhovovalo např. členění VS armády na tři základní skupiny:

— velitelsko-operační,
— druhů vojsk,
— ostatních složek.

I když zde není možná nějaká absolutní šablona, je **nutné v jednotlivých štábech zavést určitý, dodržovaný systém a v dalším vývoji pak po zevšeobecnění zkušeností jednotlivých štábů zvolit nejvýhodnější, typický systém a vyřešit pro něj materiální vybavení příslušného místa velení v celoarmádním měřítku.**

Dále je třeba upravit také náš dosavadní nedůsledný vztah k utajení VS, např. při jeho umístění v lese. Uzávěru přístupu na VS bude třeba umisťovat ne až v bezprostřední blízkosti VS, spolu s podací stanicí (PS) a dozorčími orgány štábu již při odbočce příjezdové cesty z hlavní komunikace. Do prostoru rozmístění složek štábu uvnitř lesa (osady) bude možno propouštět příchozí jen tehdy, bude-li to bezpodmínečně nutné a to výhradně v doprovodu dozorčího orgánu nebo spojky. Veškerý osobní styk s cizími příslušníky by měl zásadně procházet uvedenými dozorčími orgány štábu.

*

Při plánovaném přemisťování míst velení je nutno podle dosud probraných zásad počítat na stupni armády s těmito časovými údaji:

VS armády se bude při denním průměrném tempu operace 100 km přemisťovat zpravidla po 100 km skocích, což při rychlosti přesunu 25 až 30 km za hodinu představuje 3 až 4 hodiny přesunu. Počítáme-li 30—60 minut na přípravu a zahájení přesunu a 30—60 minut na rozmístění v novém místě, pak VS armády bude mít po dobu 4—6 hodin během 24 hodin maximálně ztížené podmínky pro velení.

Uvažujeme-li VS divize (a obdobně i PVS armády), jehož denní 100km přesun bude rozdělen do tří „skoků", pak k době přesunu (3—4 hodiny) musíme připočítat trojnásobnou dobu, potřebnou pro jeho zrušení a rozvinutí, tj. dalších 3—6 hodin. Celkem tedy bude mít VS divize (a obdobně i PVS armády) po 6—10 hodin během 24 hodin maximálně ztížené podmínky velení již v důsledku svého přemisťování.

Vidíme, že při nutnosti provést na každých 24 hodin boje průměrně 100 km pře-

GRAFICKÉ ZNÁZORNĚNÍ MANÉVRU FRONTOVOU SPOJOVACÍ OSOU PŘI PŘELOŽENÍ ROZHODUJÍCÍHO SMĚRU ČINNOSTI BĚHEM FRONTOVÉ OPERACE

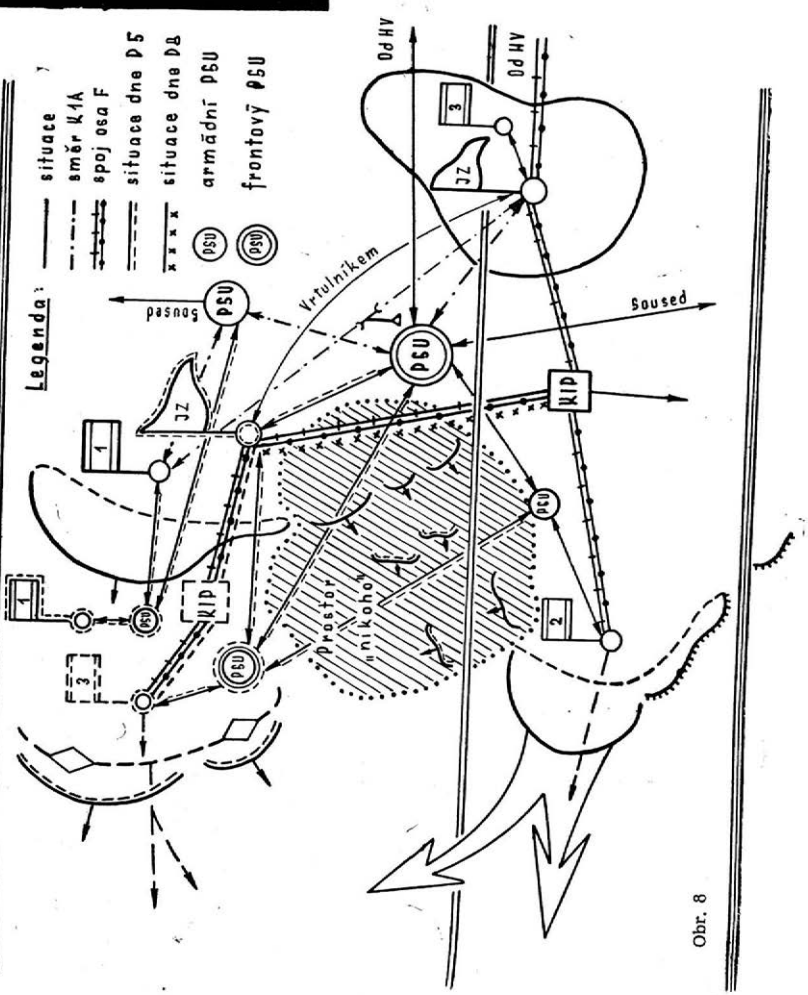

Obr. 8

sun, **bude výhodnost podmínek velení klesat podle počtů „skoků" příslušného místa velení denně.**

U PVS divize, i když jeho zrušení na starém místě a nové rozmístění na dalším místě bude časově méně náročné, než je tomu u PVS armády, není již časově reálné, při požadavku udržet jeho vzdálenost z vojsky v dotyku v rozmezí 3—10 km, uvažovat o nějakém rozmisťování v terénu (obdobně, jako je tomu při rozmisťování VS).

Docházíme tedy k logickému závěru, že PVS divize musí být vybudováno a vybaveno jako plně mobilní místo velení, z kterého

se prakticky velí jen za pohybu, tj. z krátmusí vyloučit současný pohyb VS a PVS těkých zastávek.

Správně splánovaný manévr míst velení hož stupně velení a stejně tak i současný pohyb příslušného VS s pohybem jemu bezprostředně podřízeného nebo nadřízeného VS. **Proto je nutno provádět přesun VS zásadně jen se souhlasem nadřízeného velitele.** Možný sled přemisťování VS, PVS a TVS divize je znázorněn na grafu, viz obr. 9.

Pokud jde o velitele a hlavní funkcionáře příslušného štábu (například na stupni armády) je možno počítat přechodně s jejich přítomností po dobu přesunu VS armády na jejím PVS, přičemž je výhodné využívat k jejich přesunu především vrtulníku.

Na jednotlivých místech velení všech stupňů však musí být připraveny i varianty opuštění prostorů rozmístění příslušných míst velení pro případ nucené, neplánované změny nebo při bezprostřední úhroze. Není třeba zvlášť zdůrazňovat, že tyto varianty musí obsahovat i řešení otázek spojení a že tedy budou ovlivňovat i spojovací systém. Bude tedy správné, bude-li pro takové případy ve štábech rozpracován a nacvičen určitý systém činností. Pro každý prostor pak bude třeba upřesňovat signál pro okamžité opuštění prostoru rozmístění, směr opuštění prostoru a místo shromáždění, popřípadě i místo chemické očisty osob a techniky, jakož i místo, na kterém bude štáb opět umístěn.

Při průzkumu nového VS je třeba na stupni armády počítat u průzkumné skupiny s časovým předstihem nejméně jedné hodiny před příjezdem pomocných jednotek, určených k materiálnímu vybudování VS a pro jednotky ponechat další hodinu času na rozvinutí nového VS armády.

Přesun VS armády bude trvat při přemisťování jednou za 24 hodiny, jak bylo řečeno vpředu 3—4 hodiny. Splnění požadavku, aby v době zahájení přesunu VS bylo nové VS zhruba již schopno zabezpečit aspoň základní spojení, by vyžadovalo příchod rekognoskační skupiny do prostoru nového VS s předstihem 2 hodin, tj. 5 až 6 hodin před zahájením přesunu štábu ze starého VS. O hodinu později, tedy 4—5 hodin před zahájením přesunu štábu by mělo na nové místo velení přibýt „druhé položení" spojovacích a pomocných jednotek.

Bude proto třeba, aby velení v době přesunu VS převzalo PVS armády, neboť nelze při dnešních tempech operace požadovat, aby na novém VS bylo základní spojení organizováno již v okamžiku zahájení přesunu ze starého VS. Bude výhodné mít rekognoskační skupinu spolu s materiálními prostředky „druhého položení" uzlu VS stále vpředu, na úrovni zhruba VS divize, respektive PVS armády, odkud musí velitel rekognoskační skupiny (důstojník operačního oddělení) získávat zprávy o situaci na bojišti, hlavně však o průběhu předního okraje fronty.

Při takovémto řešení postačí určit místo nového VS rekognoskační skupině těsně před zahájením přesunu VS, kdy již bude jasná situace v prostoru nového rozmístění VS. „Druhé položení" spojovacích a pomocných jednotek do prostoru nového VS přitom možno usměrnit na pozdější dobu, tj. asi na 2 hodiny před příjezdem celého štábu. Budovat spojovací uzel na novém VS předčasně je v soudobých operacích nevýhodné.

Velení a spojení za pohybu

Vedení soudobých operací a boje je charakterizováno především vysokými tempy. V normálních soudobých operacích, při nichž je nutno překonávat a prolamovat organizovanou obranu nepřítele, se počítá s tempem operace 80—100 i více km za 24 hodiny. Dosáhne-li se však v důsledku úspěšného použití raketových zbraní rozhodného úspěchu např. v počátečním období války, tj. v prvním až druhém dnu tzv. první operace nebo v hloubce nepřátelské obrany při přechodu do všeobecného pronásledování, musíme očekávat a počítat s tempem operace 200 km i více za 24 hodiny. S připočtením asi 20—25 % na nerovnost komunikací — přichází v úvahu překlenout kolonám míst velení (hlavně VS) vzdálenost v prvním případě asi 120—150 km a ve druhém případě vzdálenost asi 250 až 300 km. Přepočítáno na možné rychlosti přesunů (štábní autobusy a vozidla s bojovou spojovací technikou) přicházíme k závěru, že kolony míst velení od svazků níže budou převážně v trvalém pohybu.

Podíváme-li se na tuto skutečnost blíže, vyvstávají nám otázky:

— co je třeba chápat pod pojmem „velení za pohybu",

— jak velet za pohybu,

— co se žádá od velení za pohybu,

GRAF PŘEMÍSŤOVÁNÍ MÍST VELENÍ SVAZKŮ

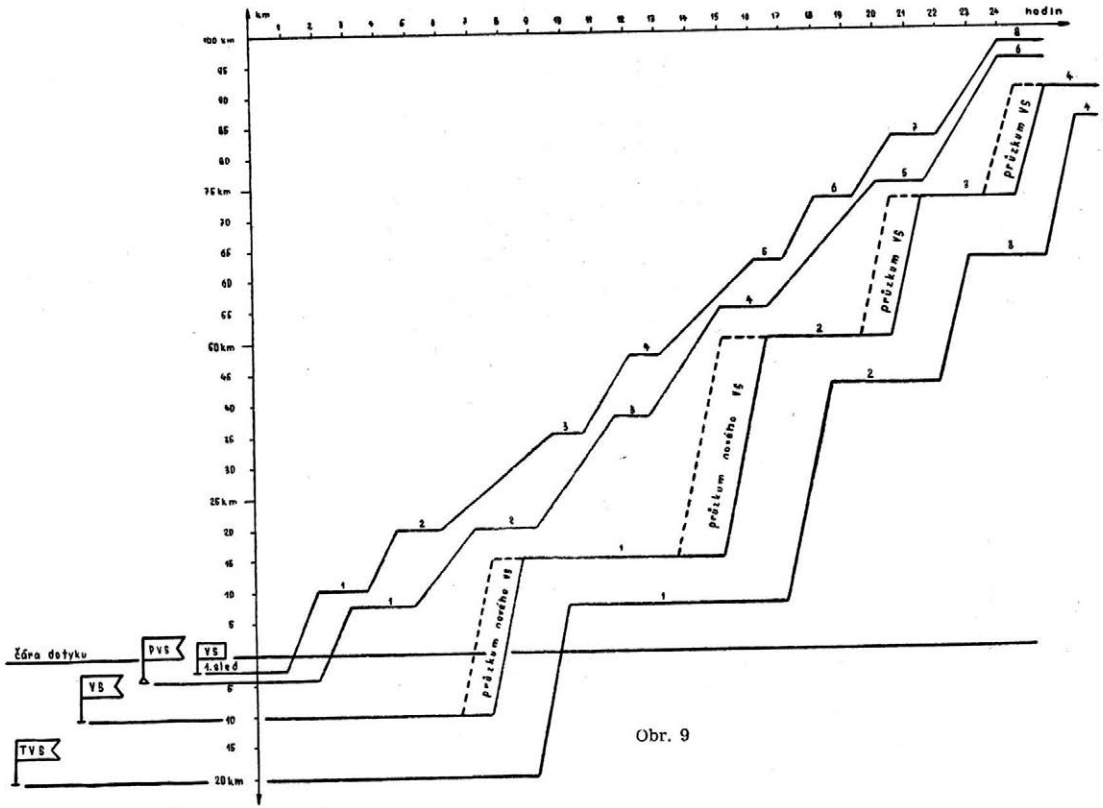

Obr. 9

Plukovník Richard Pekař

— je nutné velet za pohybu a jak dlouho,

— jaké prostředky máme pro velení za pohybu; jinak řečeno, jak jsou naše štáby vybaveny pro velení za poyhbu (myslí se také za jízdy) a konečně a to je snad podstatné,

— jaké máme spojovací prostředky, umožňující spojení a tím i velení za pohybu a co nám tyto prostředky umožňují.

Z uvedeného je vidět, že rozbor problémů „velení a spojení za pohybu" si vyžaduje zvláštního samostatného pojednání, a to ne jednoho, ale několika odborníků ve velení a spojení a jistě nepřecením, řeknu-li, i samostatné velmi náročné vědecké práce. Není mi proto možné v tomto článku uvedenou otázku řešit. Rozeberu ji jen letmo, spíše, abych aspoň upozornil na problémy kolem velení za pohybu a dal podnět k dalším uvahám a tématům pro vojenské časopisy všeho druhu, včetně časopisů technických.

Jak jsem již řekl, je třeba otevřeně říci, že velení za pohybu je úkol velmi obtížný. Je vcelku dost dobře možno zabezpečit spojení za pohybu, to však zdaleka ještě neznamená, že je zabezpečeno velení.

Velení předpokládá nejen možnost předávání zpráv a rozkazů, nýbrž především shromažďování a vyhodnocování zpráv o nepříteli a vlastní situaci, zpracování potřebných rozhodnutí, jejich doručení vojskům a všestranné zabezpečení jejich plnění. Pojem „velení za pohybu" se tedy zdaleka nekryje s pojmem „spojení az pohybu" a proto nelze tyto pojmy ztotožňovat a zaměňovat.

Účinné velení za pohybu bude proto uskutečňováno většinou cestou využití kratších, či delších zastávek, kdy štáby zůstávají zpravidla v pochodové sestavě a v minimálních časových intervalech provádějí potřebnou součinnost uvnitř štábu, rozpracovávají a předkládají potřebné propočty a návrhy, vyslechnou rozhodnutí velitele a zařídí proniknutí úkolů k vojskům, popřípadě provedou potřebná opatření pro všestranné zabezpečení.

Pokud jde o spojení za pohybu, je nutno spojovací systém vybudovat tak, aby přesunující se štáb měl spojení nejméně s nadřízenými a podřízenými VS a se svými PVS a TVS. Uvedené spojení musí být uskutečnitelné alespoň během občasných krátkých zastávek. Kromě toho je i za přesunu bezpodmínečně nutný poslech ve speciálních sítích výstrahy, průzkum apod. Těmto požadavkům nejlépe odpovídá rádiové spojení. Pro rozvinutí některých rádiových stanic, např. rádiové stanice R 118 je třeba nejméně 30—40 minut. Proto je celkově možno počítat, že reálné provedení zastávky za přesunu si vyžádá doby 1—2 hodin.

Určitou zvláštnost ve velení a spojení představují operace vedené ve zvlášť vysokém tempu (např. při pronásledování, kdy cenní průměné tempo může dosáhnout 200 i více km). V tomto případě je velmi výhodné velet na stupni divize a armády z mobilního PVS, které se nerozmisťuje a k velení využívá krátkých zastávek. I v těchto případech zůstane hlavním místem velení VS armády, které však bude nutno přemisťovat 2 až 3krát za 24 hodiny. Celkový systém spojení bude v tomto případě spočívat na výkonném a spolehlivém spojení VS a PVS, popřípadě se zvlášť vytvořenou operační skupinou na dalším směru.

Shrneme-li v závěru požadavky, kladené v soudobé útočné operaci na systém spojení, vidíme, že požadavky zabezpečení spojení z VS, PVS a TVS s odpovídajícími místy velení podřízených svazků a útvarů a požadavky na zabezpečení součinnostního spojení výstrahy vojsk a spojení druhů vojsk a týlu jsou trvalé a zůstávají v platnosti ve všech bojových situacích. Vzhledem k vysokým tempům soudobých operací je třeba do budoucna počítat s vybavením našich štábů, jak po stránce vlastního velení, tak po stránce pojítek, pro práci při trvalém pohybu.

Cílem článku bylo seznámit především vševojskového velitele a příslušníky štábů s některými problémy z oboru velení a spojení, rozebírané v kursu velení a spojení, a se kterými se prakticky střetávají ve své denní službě. Zkušenosti z našich posledních cvičení jasně ukazují na stále vzrůstající význam úlohy spojení ve velení. Jeho význam bude dále narůstat tak, jak budeme v naší armádě postupně zavádět mechanizaci velení s přechodem v konečné fázi na automatizaci řady jeho úkonů. Přitom možnost pracovat za pohybu (za jízdy) stane se hlavním způsobem velení našich velitelů a štábů v soudobých operacích, vedených ve vysokých tempech. Proto bez znalostí zásad dnešní organizace spojení, zvláště pak bez znalostí základů současné sdělovací techniky nemohou naši velitelé a příslušníci štábů všech velitelských stupňů dosáhnout podstatného zlepšení ve velení vojskům.

Týlové zabezpečení tankové divize bojující na samostatném směru, odtrženě na velkou vzdálenost od hlavních sil

Plukovník František Berný,
major Jan Liška

Charakter boje tankové divize, která musí být kdykoli schopna bojovat na samostatném směru a odtrženě na velkou vzdálenost od hlavních sil, vyžaduje pečlivou přípravu organizace týlu, materiálního, technického i zdravotnického zabezpečení.

Na organizaci týlu a způsob materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení bude mít podstatný vliv především vysoké tempo postupu (100 i více km za den), čímž se rychle zvětšují vzdálenosti od hlavních sil i od zásobovacích zdrojů a odsunových etap.

Směr postupu se může často změnit během jediného dne. Může dojít k náhlým zvratům v bojové situaci, dokonce i k bojům s obrácenou frontou. Přísunové, odsunové cesty, mosty a celé prostory mohou být značně rozrušeny, zaminovány, nebo zamořeny bojovými radioaktivními látkami, biologickými prostředky nebo chemickými otravnými látkami. Během postupu nutno očekávat silné protizteče nepřítele, dále ohrožení cest i týlových útvarů (jednotek) nepřátelskými jednotkami ustupujícími před frontou. Vážným nebezpečím pro cesty i týly budou i nepřátelské výsadky a záškodníci. Na organizaci týlu i celé týlové zabezpečení bude mít dále velký vliv i nerovnoměrná spotřeba materiálu všech druhů, hlavně munice, zejména tankové a protiletadlové, dále pohonných hmot a mazadel, zvláště nafty a konečně i nerovnoměrné ztráty na osobách a materiálu. Tanková divize bude vyhledávaným cílem letectva a všech prostředků ZHN. Překonávání rozsáhlých, silně zamořených prostorů, může podstatně zdržet postup celé divize, která bude ve větší hloubce odkázána jen na vlastní prostředky.

Nejrozmanitější operační a bojová situace bude velmi ovlivňovat organizaci týlu tankové divize. Od všech velitelů a řídících týlových funkcionářů divize i armády je nutno vyžadovat co největší pohotovost a rychlost v rozhodování, dále předvídavost v používání různých způsobů přísunu a odsunu a v průběhu boje též rychlé a iniciativní reagování na často se měnící situaci. Dále je třeba zabezpečit dokonalé spojení týlového velitelského stanoviště s velitelem divize, náčelníkem štábu, se zástupci pro týl útvarů a s týlovým velitelským stanovištěm armády.

Pokud půjde o druhosledovou nebo nově přidělenou tankovou divizi, jichž problémy se budeme hlavně zabývat, bude nutno její organické prostředky týlového zabezpečení k plnění velmi obtížného úkolu ve většině případů přímo zesilovat. Bude třeba, aby vševojková armáda pro činnost týlu tankové divize v operační hloubce přidělila posilové prostředky nejen technické, ale i zdravotnické, materiální a jiné, aby tak její týlová soběstačnost byla co největší. Při průchodu taktickou hloubkou až na čáru zasazení musí být zajištěna technická a zdravotnická pomoc buď přímo armádou (frontem) nebo vševojskovými svazky prvého sledu armády. Podobně musí být připraveno i silniční zabezpečení, aby všechny prostředky tankové divize byly ušetřeny pro plnění úkolů po zasazení do průlomu.

Organizace týlu

Týly útvarů a celá tanková divize, která může bojovat odtrženě od hlavních sil, musí předem svou sestavu přizpůsobit úkolům, které bude divize plnit v průběhu boje. Půjde především o zabezpečení včasného a nepřetržitého zásobování, rychlé technické a zdravotnické pomoci a odsunu i v nejtěžších bojových situacích.

Nevhodně organizované týlové sledy mohou vážně ohrozit pohyblivost divize a její manévrovací schopnost, neboť dopravní vozidla u divize představují až 50 %

všech vozidel. Pro zkrácení pochodových proudů tankové divize a pro zvýšení jejich pohyblivosti a jejich rychlosti při rozvinování v boji, je nutno odebrat od útvarů všechna vozidla a zařízení postradatelná v boji, která nutno předat přímo armádě (např. polní pekárny nebo i některé dílny, které pro vysoké tempo nebudou mít vhodné podmínky pro svou činnost) nebo ponechat ve vyčkávacím prostoru. Učlenění týlových sledů a jejich zařazení do pochodové sestavy divize musí zástupce velitele divize pro týl věnovat tu největší pozornost; návrh musí zpracovat včas a v těsné spolupráci s náčelníkem štábu (náčelníkem operačního oddělení) a se zástupcem velitele divize pro technické věci. Přitom se řídí úkolem divize, počtem os (jejich bezpečnosti), sestavou divize a základními požadavky pro zajištění rychlého, nepřetržitého týlového zabezpečení; dále musí šetřit prostředky bojového zabezpečení, které bude nutno přidělovat hlavně ve větší operační hloubce. Musí počítat i s pohybem týlu terénem, zvláště u týlu praporů.

Vycházíme-li ze shora uvedených hledisek, bude nejvýhodnější sestava týlových jednotek a útvarů asi tato:

— týly praporů (posílené prostředky pluku), dělostřeleckých oddílů aj. speciálních jednotek zařadit za praporv (oddíly a jednotky) v pořadí: obvaziště, vozidla s materiálem, dílenské a vyprošťovací prostředky jako technické uzavírací hlídky praporů;

— týly pluků (posílené prostředky divize), zařadit na jednu, popřípadě dvě osy, ve vzdálenosti do 2 km za hlavními silami pluku v pořadí: TVS, obvaziště, dílensko-vyprošťovací skupiny pro tanky, sklady a technická uzavírací hlídka (hlídky) pluků;

— týlové útvary divize s posilovými prostředky od armády zařadit za sestavu divize ve vzdálenosti do 3 km v pořadí: TVS, přidělené technické a zdravotnické prostředky, sklady a technické uzavírací hlídky. Zdravotnický prapor divize, část dílenských a vyprošťovacích prostředků divize a pohyblivou zálohu materiálu je možno někdy i předsunout a zařadit mezi prvý a druhý bojový sled jako první část týlu. Jinak technické, zdravotnické i materiální prostředky (organické i přidělené) nutno účelně rozdělit na dvě osy, aby nebyly jedním zásahem zničeny (u materiálu jeden druh). Tato sestava týlu vyžaduje bočního i zadního bojového zajištění jak pro týlové sledy pluků, tak i pro týlový sled divize, zvláště při větším vzdálení divize od hlavních sil armády. Druhá část týlu divize, postupující za hlavními silami, vyžaduje i samostatné bojové zajištění.

Zbytek týlu útvarů i divize, které nejdou s bojovými útvary, zůstávají vzadu (v prostoru soustředění — vyčkávacím) a a později se přemisťují po skocích pod ochranou druhých sledů armády podle rozkazu zástupce velitele armády (tankové divize) pro týl.

Při průlomu mezilehlých postavení nebo jednotlivých pásem nepřátelské obrany se týlové jednotky a útvary rozmisťují v podstatně menších vzdálenostech než u prvosledových divizí a rozčleněně podél os postupu, využívajíce terénních skrytů a úkrytů nebo i úkrytů opuštěných nepřítelem, ovšem po důkladném doplňkovém průzkumu (radiačním, ženijním, chemickém apod.) nebo při větším zdržení divize podle možnosti připravují jednoduché úkryty pro živou sílu, obvaziště a dopravní prostředky s materiálem.

Po zasazení hlavních sil nebo při zásahu zbraní hromadného ničení se rozvinují úplně nebo jen zčásti především obvaziště praporů, postupně pluků, popřípadě i divize. Jinak obvaziště praporu i pluku musí být schopna pracovat za chodu.

Při překonávání vodního toku se nejprve přepravují obvaziště, dílenské a vyprošťovací prostředky praporů a pluků. Plukovní sklady, divizní obvaziště, pohyblivá záloha materiálu a dílensko-vyprošťovací prostředky divize se přepravují až po splnění bližšího úkolu divize. Ostatní týlové útvary divize se přepravují se splněním dalšího úkolu divize.

Začlenění týlu do pochodové sestavy podle uvedených zásad je nejlépe organizovat již v prostoru soustředění, aby byl také tak umisťován ve vyčkávacím prostoru, bude-li tento zaujímán a nebylo třeba velkých přesunů při organizaci pochodu na čáru zasazení.

Tato organizace týlu má velké výhody z hlediska větší možnosti snazšího překonávání i velkých zamořených prostorů radioaktivním prachem. Při menších vzdálenostech týlových sledů od bojové sestavy mohou tyto plně využít výsledků radiačního průzkumu řízeného štábem i regulace a pořádkové služby, zabezpečované útvarem nebo svazkem. Při větších vzdálenostech týlových sledů by mohlo dojít k odtržení nejen vlivem vysokého tempa útoku, ale i vlivem zamoření velkých prostorů se silnou radioaktivitou, způsobenou zvláště pozemními výbuchy atomových pum. V daném případě by se týl ocitl ve velmi svízelné situaci; byl by nucen v případě, že by ne-

Plukovník František Berný,
major Jan Liška

bylo možné obejití, činit samostatně opatření k rychlému překonání zamořeného prostoru, aby nedošlo k přílišnému zdržení týlu a odtržení od divize. Bude nutno okamžitě vyhodnotit radiační situaci. Podle jejího výsledku a výsledku radiačního průzkumu je pak třeba organizovat překonávání zamořeného prostoru ovšem s přihlédnutím i k celkové dávce ozáření osob. Podle situace bude možno k okamžitému překonání silně zamořených prostorů použít vrtulníků, ovšem jen nejdůležitějšími částmi týlu (jako části obvaziště s lékařským personálem, dílenský personál, nejnutnější municí, PHM apod.) Další překonání bude závislé na konkrétní bojové i týlové situaci útvarů a celé divize, podle níž rozhodne velitel o době překonání prostoru. V žádném případě nesmí být ohroženo splnění bojového úkolu divize.

Při organizaci týlu nutno sledovat hlavní požadavek přizpůsobení se pružně a co nejrychleji všem změnám bojové sestavy divize. Týl útvarů i divize musí být schopen zabezpečit útok jednotlivých útvarů jak na samostatných směrech, tak i společný úder pro překonání silnějšího odporu nepřítele, nebo při odrážení protiztečí do boku, popřípadě do týlu divize, kdy nutno počítat i s odvrácenou frontou. Při přemisťování týlu praporů, útvarů a zde dokonce i týlu samé tankové divize, nutno zvlášť zdůraznit ustanovení předpisu Týl-1-1, v čl. 205, že jich odtržení od bojových sestav je nepřípustné.

Týlové jednotky útvarů a týlové útvary divize v boji nutno pak umisťovat tak, aby byly co nejlépe chráněny bojovou sestavou celé divize a nebyly vystaveny zničení pozemním nepřítelem. Při úhroze obklíčení a po splnění úkolu třeba umisťovat týly uprostřed sestavy. Zvláštní pozornost je nutno věnovat rozmístění přímo jednotlivých vozidel, aby byla chráněna nejen od přímé palby, ale od poškození střepinami, tlakovou vlnou apod.; třeba je umisťovat rozptýleně, ve stržích, za odvrácenými svahy, upravovat pro ně úkryty, organizovat důkladnou PVO a provést dokonalé maskování.

Materiální zabezpečení

Charakter boje tankové divize předpokládá dokonalé materiální zabezpečení, které musí být provedeno již v prostoru soustředění. To vyžaduje, jak již bylo zdůrazněno, velké materiální soběstačnosti nejen divize jako celku, ale i jednotlivých útvarů a dokonce i praporů, které mohou plnit úkoly na samostatných směrech, odtrženě od divize na větší vzdálenost. To znamená, aby u divize i jejich útvarů a praporů byly vytvořeny zvýšené zásoby hlavně tankové, protiletadlové a popřípadě i pěchotní munice a motorové nafty pro tanky, aby tak divize byla zabezpečena na 3—4 dny boje. Hlavní opatření ke zvýšení zásob nutno učinit již v prostoru soustředění (rozptýlení), kde je nutno především doplnit pohyblivé zásoby na normu odběrem přímo ve skladech předsunuté frontové zásobovací základny nebo v jejich čelních odděleních, popřípadě i na vykládacích stanicích nebo i přímo přísunem armádních dopravních prostředků. Týká se to především protiletadlové a pěchotní munice, jejíž zvýšené zásoby možno uložit jak u zbraní (tažných vozidel, tak i přeložením aut) a dále i posílením automobilních rot útvarů auty automobilního dopravního praporu divize s uvedenou municí. Podobně je možno postupovat u tankové munice. U motorové nafty je možno krýt spotřebu pro přesun na čáru zasazení přidáním barelů přímo na tanky a vozidla, pro boj v hloubce pak předsunutím aut a cisteren s materiálem od automobilního praporu divize. Zásoby vezené divizí možno zvýšit i předsunutím potřebného počtu aut a cisteren s příslušným materiálem od armády. Toto posílení nutno provést zejména ve větší hloubce pro ty případy, kdy již pozemní přísun nebude možný vzhledem k většímu vzdálení divize od hlavních sil a vzhledem k pravděpodobnému přerušení přísunových cest nepřátelskou činností.

Opatření k zvýšení zásob od shora dolů v případě nutnosti až k praporům, má velké výhody v zabezpečení celé divize na delší dobu, má však i nevýhodu v tom, že prodlužuje proudy a tím i zmenšuje schopnost manévru. Je proto nutno důkladně si ujasnit úkoly divize (pluků na samostatných směrech) a podle toho vypočítat pravděpodobnou spotřebu a zhodnotit všechny možnosti přísunu, hlavně ve větší hloubce, včetně přísunu bojovou akcí a vzdušnou cestou.

Přidělení zvýšených zásob se velmi dobře osvědčilo ve Velké vlastenecké válce, kde byly tankové svazky posilovány dopravními prostředky armády s municí a pohonnými hmotami až ve výši 0,5 pp dělostřelecké, 1—2 pp protiletadlové munice a 0,3 až 0,5 n nafty pro bojová vozidla divize. V dnešních podmínkách, za použití raketo-

vých zbraní výše přidělených zásob by mohlo být podstatně nižší, zvláště pokud jde o dělostřeleckou i protiletadlovou munici. Způsob zvyšování zásob, jak byl popsán, je přezkušován opět v Sovětské armádě u tankových útvarů (svazků) bojujících ve vysokém tempu, odtrženě od hlavních sil na samostatných směrech. Tak např. na jednom cvičení byly tankové prapory posíleny jedním nákladním autem s 200litrovými sudy nafty a dokonce automobilní cisternou s PHM, z prostředků dopravní jednotky pluku. Tím byla zásoba praporu zvýšena o 0,35 n PHM a tak zvýšena soběstačnost praporu na podstatně delší dobu bojové činnosti.

Bylo by výhodné podobné způsoby vyzkoušet i na cvičeních tankových svazků a útvarů naší armády a nebát se tohoto způsobu z důvodu „odlehčení" týlu, který v tomto směru nemá opodstatnění.

Dále je nezbytné, aby ze strany týlu armády byl předem plánován a již od samého zasazení tankové divize přednostně a co nejdéle prováděn (pokud to situace dovolí) pozemní přísun buď armádními nebo přímo frontovými automobilními prostředky pokud možno přímo k útvarům divize. Tímto opatřením bude předem vytvářena příznivá situace pro boj tankové divize ve větší operační hloubce. Čím déle budou udrženy zásoby materiálu tankové divize na výši pohyblivých zásob, popřípadě i nad normu, tím lépe nebo déle bude moci tato bojovat v operační hloubce. Tím se rovněž vytvoří i určité předpoklady pro přechod z jedné útočné operace do druhé bez operační přestávky.

Přísun materiálu v hloubce nepřátelské obrany je ovšem velmi ztěžován mnoha příčinami, jako např. velkou vzdáleností od armádní pohyblivé zásobovací základny, která se během operace stále zvětšuje a dále velkým nebezpečím nepřátelského útoku na přísunové cesty a proudy přísunu. Tyto těžkosti musí být již v přípravném období uváženy a musí být předvídána opatření k jich překonání. Tak především musí být předem připraveno zabezpečení přísunové a odsunové cesty k tankové divizi (divizím). Je nutné, aby toto bylo organizováno přímo štábem armády nebo frontu. Nejdůležitější je ovšem bojové zabezpečení, neboť jakmile nepřítel zjistí, že tankové divize pronikají do jeho týlu, bude se snažit provést okamžitě protiúder na základnu tankového klínu. Proto je třeba, aby štáb armády (frontu) předvídal možnosti nepřítele a plánoval zabezpečení cest postupně použitím prostředků svazků, jichž prostory tanková(é) divize prochází (procházejí), dále vysílal zvláštní oddíly, zesílené protitankovými prostředky k ochraně cest proti ohroženým směrům a pro potřebu divize přidělil prostředky k zabezpečení cest v prostorech přímé její bojové činnosti.

Přísunové a odsunové cesty je možno zabezpečit:

— vysláním čelních a bočních odřadů různých druhů vojsk;

— zřizováním opěrných bodů na ohroženém boku, nedovolujících nepříteli udeřit na základnu tankového klínu;

— ponecháním posádek na místech, kde by mohl nepřítel přerušit komunikace;

— hlídkováním odřadů na ohrožených úsecích.

K přímé ochraně týlových proudů, provádějících přísun v hloubce nutno přidělit tankové, motostřelecké, protitankové, protiletadlové a ženijní jednotky. Silnější ochranu proudů je nutno organizovat zvláště počínaje již druhým dnem zasazení tankové divize, kdy narůstá vzdálenost divize od hlavních sil, a kdy cesty jsou vydány většímu nebezpečí, že budou napadeny nepřítelem. Zvláště obtížný přísun bude při zúženém průlomovém pásmu, nebo kdy dojde k přímému obsazení přísunové cesty nepřítelem. Přísun bude možno provést jen přímou bojovou akcí velitele přísunového proudu, někdy i za pomoci vstřícné akce velitele tankové divize. K podobným případům přísunu bojem docházelo často ve Velké vlastenecké válce u tankových svazů (svazků), kde byly vyzkoušeny různé způsoby, a které nám mohou být poučením, jak s úspěchem splnit obtížné úkoly přísunu i odsunu. Pro zvýšení obranyschopnosti přísunových proudů je nutné uvažovat v nové organizaci o zesílení dopravních jednotek a útvarů automatickými (kulomety), protitankovými a protiletadlovými zbraněmi.

Ve větší hloubce, hlavně ke konci armádní útočné operace, nebo též k úhradě větších ztrát materiálu způsobených ZHN, kdy pozemní přísun by mohl být vyloučen, bude nutno vzhledem k velkým vzdálenostem od hlavních sil a vzhledem k pravděpodobnému přerušení přísunových cest nepřítelem, předem plánovat zdvojení přísunu hlavních druhů materiálu vzdušnou cestou. Tento bude prováděn přímo frontem nebo armádou na základě předem zpracovaných požadavků ZT divize (armády). Vzdušný přísun bude zpravidla prováděn shozem z dopravních letounů vzhledem k tomu, že prostor bojové činnosti tankové divize a zvláště jejich útvarů může být po-

Plukovník František Berný,
major Jan Liška

měrně malý a dále proto, že na tento prostor bude soustředěna zvýšená pozornost nepřítele a bude pod neustálou dělostřeleckou aj. palbou Budou-li v prostoru bojové činnosti k dispozici včas vhodné plochy pro přistání, nebo dokonce nepoškozená (nebo minimálně poškozená) letiště, může být vzdušné zásobování prováděno s přistáním dopravních letadel. Právě tanková divize, která má proniknout do velké hloubky nepřátelské sestavy, může dostat již předem nebo v průběhu plnění hlavního úkolu, za úkol ovládnout s překvapením nepřátelské letiště tak, aby jej nepřítel neměl čas poškodit. Ovládnutí nepřátelského letiště a jeho zabezpečení může provést tanková divize buď sama nebo v součinnosti s taktickým (operačním) výsadkem. Ovládne-li nepřátelské letiště výsadek předem, pak útvar tankové divize, který s ním nejdříve naváže spojení, zesílí jeho ochranu a obranu na celou dobu, pokud se bude toto používat. O použití letiště, rozhoduje především jeho stav, zda není příliš poškozeno, a to hlavně jeho vzletové a přistávací plochy. Proto je velmi důležité stanovit úkoly ovládnutí letiště včas, předem plánovat jeho obsazení z chodu i jeho zajištění a obranu, aby bylo co nejdříve k dispozici jak pro příjem materiálu přisunovaného vzdušnou cestou, tak i pro potřebu letectva. V čí prospěch bude materiál potom k dispozici, rozhodne velitel armády, nebo přímo velitel frontu podle celkové operační situace.

Při stanovení úkolu zachvácení letiště předem, současně při vydání hlavního úkolu tankové divizi, musí velitel po rozhodnutí a při organizaci součinnosti stanovit předsunutému odřadu i úkol ovládnutí letiště a jeho zabezpečení. Štáb divize pak musí dané úkoly upřesnit v bojových nařízeních. Nařízení je nutno v průběhu boje upřesňovat a doplňovat.

Tankové divizi může být úkol ovládnutí nepřátelského letiště doručen i v průběhu bojové činnosti, např. při změně směru útoku. V tomto případě vydá velitel rozkaz FO k splnění tohoto úkolu dodatečně; nařídí mu, jakými silami nutno zabezpečit letiště a jakými silami a prostředky má plnit další úkol. Současně určí, které jednotky po příchodu hlavních sil do prostoru letiště vystřídají jednotky PO, určené k bojovému zabezpečení letiště. Může to být např. motostřelecký prapor, zesílený hlavně prostředky PVO, tanky a chemickou průzkumnou jednotkou. Bojové zabezpečení letiště musí odpovídat zásadám přepisu Vševojsk-1-1, hl. 4. Jeho organizaci spolu s převzetím zásob provede orgán určený velitelem armády (divize). Může to být náčelník divizních skladů, nebo jiný orgán ZT divize (náčelník organizačně plánovacího odd.).

Při stanovení sil a prostředků pro bojové zabezpečení letiště si musí velitel uvědomit, že tyto musí být dostatečně silné, aby byly schopny odrážet nepřátelské útoky, byly soběstačné z hlediska PVO a dále, že nejméně 1 zesílená rota bude třeba k vykládání materiálu z letounů.

Přísun vzdušnou cestou, zvlášť ve větší operační hloubce, bude nutno provést v krátké době po jeho vyžádání (rádiovým signálem od divize) a proto je třeba, aby potřebné zásoby, hlavně munice (tankové a protiletadlové) a nafty byly předem již v přípravném období připraveny a popřípadě nabaleny do zásobníků v prostorech poblíže vhodných ploch pro přistání a vzlet dopravních letounů. Pokud jde o množství zásob, které by měly být připraveny na jednom místě, jeví se výhodné, aby odpovídaly spotřebě jednoho zesíleného tankového pluku na den boje.

Taková místa s připraveným materiálem by mohla být 3—4, což by odpovídalo celkové jednodenní spotřebě celé divize. Tento materiál by byl schopen přesunout např. 1 dopravní výsadkový letecký pluk, vybavený letadly IL-14 T, třemi až čtyřmi vzlety (což představuje asi 300—400 t materiálu).

Pokud jde o zásobování PHM, nutno zdůraznit jeho zvláštní význam pro úspěšné splnění úkolu tankové divize. Zástupce velitele armády i divize pro týl musí zabezpečit zvýšené zásoby pro krytí spotřeby nejméně na čáru zasazení. Na tanky je možno připevnit barely s naftou, které se po doplnění tanků mohou ponechat na místě, kde je převezme zásobovací orgán armády. Zvýšené zásoby pro krytí spotřeby aut je možno přiložit v baňkách nebo i sudech na jednotlivá auta. Další zvýšené zásoby mohou být naloženy na posilové prostředky přidělené od starších náčelníků (od armády až po pluk) tyto prostředky možno začlenit přímo do týlových sledů i praporů, jak bylo zdůrazněno vpředu a podřídit veliteli automobilní jednotky. Tyto zvýšené zásoby nutno ponechat pro krytí spotřeby, kdy pozemní přísun nebude již možný a kdy nemusí být uskutečněn ani vzdušný přísun pro nevhodné podmínky. V průběhu boje nutno pro doplnění tanků, praporů i útvarů divize využít každé vhodné příležitosti (i menších zastávek, oprav apod.), aby ne-

byla příliš narušena nepřetržitost bojové činnosti.

Pro zabezpečení boje tankové divize má velký význam i zajištění potřebného množství vody, a to především pitné, pak i užitkové a provozní. Pokud jde o pitnou vodu, je třeba vyjet již z prostoru soustředění (rozptýlení) s naplněnými prostředky pro zásobování vodou (polní láhve, polní kuchyně a jejich thermosy, zásobníky na vodu praporů a cisterny útvarů). Je nutno mít s sebou u praporů nejméně 2 denní dávky vody (alespoň minimální, tj. 6 litrů na muže na den). Dále je třeba mít u každého praporu přímo úpravnu povrchové vody s kapacitou pro potřebu pitné i užitkové vody celého praporu s posilovými prostředky. Kromě toho je třeba vybavit prapor i prostředky pro opatřování a těžbu spodní vody. Pokud půjde o úpravu povrchové vody, bude nutno vždy kalkulovat s potřebou její chemické úpravy vzhledem k anaerobním pochodům stojaté vody a dále bude nutno prověřovat každou vodu dozimetricky. Mimo to každou vodu, která pramení u nepřítele, nebo která se bude nacházet na území opuštěném nepřítelem (i menší vodní zdroje jako studny apod.) bude nutno pokládat za zamořenou buď otravnými látkami nebo bojovými biologickými prostředky, popřípadě obojím. V silně zamořených prostorech BRL bude možno použít pro těžbu pitné vody jen menších podzemních zdrojů, vzdálených od výbuchů, nebo i zdrojů vodovodní sítě, pokud tyto nebudou přímo zasaženy. Decentralizace prostředků pro těžbu i úpravu vody jeví se velmi výhodnou jak z hlediska okamžité potřeby přímo u jednotek, tak z hlediska nebezpečí zamoření přisunované vody z týlu. Tím se podstatně odlehčí i přísunu. Při kalkulaci užitkové vody je třeba kalkulovat s potřebou u zdravotnického praporu asi 4,5 m³ na den, kromě dalších 30—40 l na jednoho ošetřovaného.

K zabezpečení potřeby provozní vody nutno počítat s tím, že v průběhu boje bude třeba doplňovat chladiče aut i tanků v rozsahu nejméně 20 % obsahu nádrže denně; pro desaktivaci tankového praporu třeba kalkulovat 10—50 m³. Jak je patrno, spotřeba vody je velmi vysoká. Při vysokém tempu boje tankové divize nebude čas na budování studní, nutno spoléhat hlavně na využití povrchové vody, kterou však bude třeba upravovat, proto je třeba vybavit úpravnou vody přímo prapory, aby bylo vyhověno soudobým požadavkům rychlého zásobování.

Pokud jde o přísun všeho materiálu od divize k útvarům, může být tento rovněž často přerušen zásahem nepřátelské činnosti. Pak zbývá vedle vzdušného přísunu také provedení manévru mezi útvary, pokud tyto budou působit společně na hlavním směru, nebo poblíže sebe a konečně i přísun bojovou akcí. K tomu účelu je vhodné, aby týl divize byl posílen bojovými jednotkami, které plní vedle hlavního úkolu — bojového zajištění i pomoc při zabezpečení přísunu.

Technické zabezpečení

Plnění úkolu a délka činnosti tankové divize bude záviset především na počtu a stavu tankové techniky. Kromě toho je nutno počítat s tím, aby divize mohla bez operační přestávky přejít do druhé armádní operace. Tím se vytváří nové podmínky pro organizaci a provádění technického zabezpečení. Toto musí být organizováno tak, aby před plněním úkolu veškerá technika, osádky, dílenské jednotky a zásoba materiálu pro opravy byla důkladně připravena s ohledem na vedení boje, který svou dynamičností bude klást na techniku i dílenské jednotky vysoké požadavky. Veškerá technika tankové divize, a to hlavně tanková, musí být po stránce technické vysoce pohotová a spolehlivá k rychlému plnění různých úkolů v operační hloubce.

V průběhu boje organizaci a provádění technického zabezpečení je nutno zaměřit na pružné využití dílenských jednotek k rychlému provádění oprav veškeré techniky s důrazem na techniku tankovou.

Vysoké tempo útoku značně zvýší požadavky na výkonnost a manévrovost dílenských jednotek divize, protože doplňovat útvary bude možno jen opravenou technikou. Ztráty na tankové technice u tankové divize budou činit denně asi 20 %, celkové ztráty pak za 3—4 dny asi 60 %.

Z těchto uvedených ztrát bude vyžadovat běžnou opravu asi 40 %, střední asi 25 % a generální opravu asi 10 %; asi 25 % budou nenávratné ztráty.

Vysoké tempo boje neumožní dílenským jednotkám pluků a divize využít plně jejich kapacity a provádět všechny běžné opravy, protože by došlo k jejich odtržení od bojujících jednotek, což je v operační hloubce nepřípustné v důsledku nebezpečí jejich

Plukovník František Berný,
major Jan Liška

zničení jednotkami nepřítele (ustupujícími i výsadky). Zaměří se proto na provádění běžných oprav malého rozsahu. Zpravidla se jim podaří z celkového počtu běžných oprav opravit asi 60—80 %.

Střední opravy a běžné opravy, které nestačí provést dílenské prostředky pluků a divize, budou provádět dílenské prostředky frontu, generální opravy rovněž dílenské prostředky frontu. Bude tedy docházet k tomu, že všechna bojová technika vyžadující střední a generální opravu a část techniky vyžadující i běžnou opravu bude ponechána na místě, dokud do daného prostoru nepostoupí hlavní síly armády a pak teprve ji převezmou k opravě dílenské jednotky frontu. Docházíme zde k vážnému problému, jak zabezpečit tuto bojovou techniku před zničením nebo dokonce vyžitím ve svůj prospěch ustupujícími nebo výsadkovými jednotkami nepřítele. Nejlépe zřejmě bude tuto techniku nesoustřeďovat, ale naopak decentralizovat, tedy ponechat ji na místě, nebo jednotlivě odsunout k předem stanoveným osám, kde ji zamaskovat. Její soustředění na SPT frontu provedou vyprošťovací prostředky armády. Pluky a v některých případech i prapory povedou boj na samostatných směrech. Tím budou vznikat mezery a manévr dílenskými jednotkami z jednoho směru na druhý bude značně ztížen. V důsledku toho bude nejvýhodnější provádět opravy, a to hlavně tankové techniky způsobem decentralizovaným. To znamená, že dílenské jednotky pluků a divize budou přidělenv jednotkám a plukům, přičemž u pluků i divize zůstanou dílenské prostředky v takové síle a složení, aby mohly nahradit ztráty ostatních dílenských jednotek po úderu ZHN, působit v ZUO a zasáhnout na jednotlivé směry k provedení speciálních prací.

Základními opravárenskými jednotkami budou doposud používané dílensko-vyprošťovací skupiny (DVS) praporů a pluků, složené z dílenských prostředků praporů, pluků i divize. DVS divize, složené z dílenských prostředků divize, popřípadě z posilovych vyprošťovacích prostředků armády, bude nejvýhodnější přidělovat plukům, anebo postupem za pluky na jednotlivých směrech zesilovat činnost DVS praporů a pluků.

DVS musí stále postupovat za svými prapory a pluky, neodtrhovat se od nich na velkou vzdálenost, i když nebude plně využito jejich opravárenské kapacity.

Při tom maximum oprav provádět přímo na místě poškození nebo za nejbližším úkrytem. Technické pozorování bojiště bude nejvíce prováděno z technických pozorovatelen tankových praporů, výjimečně z tech. pozorovatelny pluku.

Shromaždiště poškozené techniky (SPT) u pluků ani u divize během postupu nebude vytvářeno a to ani po úderech ZHN. ZUO pluku (divize) po úderu provede záchranné a uvolňovací práce, odsune vozidla schopná k opravě do skrytu a přenechá je k opravě dílenským prostředkům frontu. SPT u pluků a divize je možno vytvářet až po splnění úkolu, kdy dojde k zastavení útočné činnosti nejméně na 1 den. V přestávkách boje bude účelné soustřeďovat poškozenou techniku do hnízd poškozené techniky a to pokud možno stejného typu a v počtu asi do 5 vozidel. V těchto hnízdech poškozenou techniku opravit s maximálním využitím času zásadně agregátovou metodou. Automobilní techniku bude výhodné opravovat v průběhu postupu jednotek v hnízdě poškozených automobilů pluku a divize. To bude závislé hlavně na rychlosti postupu, šířce bojové sestavy divize i počtu ztrát.

V průběhu postupu běžné opravy malého rozsahu (u tankové techniky) provádět DVS praporů, pluků a divize.

U DVS pluků a hlavně DVS divize bude v některých případech docházet k odtržení od bojujících jednotek, čímž vyniká do popředí otázka jejich bojového zabezpečení, které v operační hloubce, kdy k napadení může dojít ze všech stran, nabývá neobyčejně na významu. K tomu budou využívána bojová vozidla, na nichž se provádí oprava i vyčleněné tankové jednotky v síle čety až roty z druhého sledu nebo vševojskové zálohy divize.

Bojová činnost na jednotlivých směrech bude ztěžovat manévr dílenskými jednotkami v rámci divize i pluku, což vyžaduje častější vysílání dílenských skupin vzduchem. Jejich přesun i potřebného materiálu pro opravy umožní velmi dobře vrtulníky.

Důležitou otázkou je zásobování materiálem pro provádění oprav. Tanková divize bude mít vždy dostatek zásob tankového materiálu pro běžné opravy. Rozsah jednotlivých běžných oprav bude však tak rozdílný, že nebude možné předem vytvořit zásobu takových náhradních dílů a agregátů, které by plně odpovídaly potřebám oprav. Přísun tankového materiálu k tankové divizi, která bojuje daleko před hlavními silami armády by bylo nejvýhodnější provést nákladními automobily. To však bude skoro vždy znemožněno složitou a nejasnou bojovou situací, při čemž mezi zádí

tankové divize a čely hlavních sil armády budou ustupovat nepřátelské jednotky. Proto bude velmi často nutno přisunovat materiál vzduchem, a to nejen k divizi, ale i v rámci divize vrtulníky z divizních skladů k jednotlivým DVS divize a pluků. Kromě toho bude nutno získávat materiál demontáží z bojové techniky nenávratně ztracené, někdy i z bojové techniky vyžadující generální opravu.

Zdravotnické zabezpečení

Organizace zdravotnického zabezpečení tankové divize, pokud půjde o poskytování odborné lékařské pomoci a zvláště o rychlý odsun raněných, nemocných a zasažených v operační hloubce bude prováděn za velmi ztížených podmínek, jak vyplývá z vpředu již uvedené charakteristiky její bojové činnosti.

V době, kdy odsunové etapy vševojskových svazků (armády) zůstanou příliš vzadu, nebo když dojde k přerušení odsunových cest vlivem nepřátelské činnosti, se odsun stane zvlášť důležitou otázkou. K řešení tohoto obtížného úkolu je nutno učinit řadu opatření předem a to již v prostoru soustředění tankové divize nebo nejpozději ve vyčkávacím prostoru, bude-li tento zaujímán.

Zdravotnické zabezpečení a zvláště odsun musí být proto předem důkladně připraven a plánován přímo armádou s cílem zabezpečit úplnost a nedotknutelnost všech zdravotnických etap divize až na čáru jejího zasazení. Do této čáry musí být zajištěny veškeré odsuny na zdravotnické etapy postupně: frontu, armády a vševojskových svazků v dotyku. Mimo to bude nutno posílit přímo divizi alespoň jedním samostatným zdravotnickým odřadem armády, popřípadě ještě dalšími odsunovými prostředky s cílem zvýšit nejen chirurgickou, ale i odsunovou kapacitu divizního zdravotnického praporu. Bezprostředně po zasazení divize je nezbytné počítat i s pozemním odsunem jak vlastními odsunovými prostředky divize, tak i vracejícími se armádními prostředky po provedení přísunu s cílem co nejvíce odlehčit divizi od raněných. Dále je možno plánovat i s ponecháním raněných v bezpečných prostorech, nejlépe v místech shromáždění nepojízdných bojových vozidel, jichž obrana by mohla být zesílena, popřípadě i určenou jednotkou do doby, kdy bude umožněn opět pozemní odsun. S raněnými (nemocnými) je nutno ponechat i nejnutnější zdravotnický personál s materiálem. Konečně je třeba plánovat vzdušný odsun raněných, nemocných a zasažených z předpokládaných přistávacích ploch u divizního (armádního) obvaziště a to zvláště pro ten účel vyčleněnými letadly (vrtulníky) a později i vracejícími se letadly po provedeném přísunu materiálu na ovládnuté letiště.

Uvnitř tankové divize bude nutno posílit jak chirurgickou brigádou, tak odsunovými prostředky a příslušným zdravotnickým materiálem nejen pluk vyslaný jako předsunutý odřad, ale i pluk na samostatném směru, vzdáleném od směru hlavního úderu divize. Podobně bude třeba posílit odsunovými auty i praporní obvaziště, aby tak byl zabezpečen rychlý odsun a současně zvýšena i přepravní kapacita raněných v hloubce, kdy se ranění do rozvinutí vyšší etapy povezou s sebou.

Během boje praporní a plukovní obvaziště budou pracovat za chodu, úplně se budou rozvinovat jen při větším zdržení postupu nebo při likvidaci zásahu ZHN. Divizní obvaziště (přidělený szo armády) se rozvinuje jen z části při zasazení hlavních sil; úplně se rozvine při větší zastávce, po splnění úkolu, popřípadě v obklíčení apod.

V průběhu boje, kdy odsun od divize automobilními dopravními prostředky je znemožněn, dopravují se ranění a nemocní s útvary na vyprázdněných vozidlech do shromaždišť, předpokládaných míst rozvinutí obvazišť (hlavně divize), odkud se po poskytnutí odborné pomoci odsunují vzdušnou cestou z vyhledaných přistávacích ploch, nebo z ovládnutého letiště.

Dojde-li k napadení některého pluku atomovou pumou, je nutno zabezpečit urychlené provedení likvidace následků i posílením částí divizních prostředků, přičemž většina sil musí zabezpečovat hlavní síly tankové divize.

Velení týlu a jeho ochrana a obrana

Velení týlu je nerozlučně spojeno s velením vojskům. Toto ustanovení polního řádu se musí zvláště uplatňovat u tankové divize. Velitel, který je osobně odpověden za organizaci týlu, materiální, technické a zdravotnické zabezpečení celé divize je povinen po obdržení úkolu od velitele armády buď přímo sám, nebo společně se svým zá-

Plukovník František Berný,
major Jan Liška

stupcem pro týl i pro technické věci, postupně provést důkladné zhodnocení týlové situace. Vzhledem k závažnosti týlového zabezpečení, které může podstatně ovlivnit úspěšné splnění úkolu, nemůže velitel divize přenést řešení hlavních problémů materiálního, zdravotnického a technického zabezpečení úplně ani na náčelníka štábu nebo přímo na své zástupce, i když jmenovaní funkcionáři budou sebezkušenější.

Při hodnocení situace musí velitel především uvážit v rámci hodnocení nepřítele jeho pravděpodobné zásahy proti tankové divizi. Zejména musí určit pravděpodobné prostory použití ZHN nepřítelem a možné prostory protiztečí. Podle toho může předvídat prostory největších ztrát na lidech i technice. Přitom musí předvídat i možné zásahy nepřítele proti týlům a podle toho plánovat potřebná opatření na celou hloubku úkolu. Pro organizaci týlu pak určí: začlenění týlu do pochodové (bojové) sestavy, jeho přemisťování pro provádění nepřetržitého materiálního, technického i zdravotnického zabezpečení. Musí uvážit potřebu jednotek pro bojové zabezpečení týlu, přísunových a odsunových cest, přísunu bojovou akcí, pořádkové služby a dále i možnosti a způsoby překračování zamořených prostorů apod.

Při hodnocení vlastní situace uváží prostředky, které má divize a které jsou dány k dispozici armádou (frontem), jak po stránce materiální, technické i zdravotnické. Porovná normy spotřeby, možnosti pozemního přísunu, odsunu a podle toho usměrní své zástupce jak zásoby rozložit. Nařídí co nejhospodárnější využití daných prostředků, posílení útvarů materiálními, technickými a zdravotnickými prostředky v duchu svého zámyslu. Určí pořadí přísunu s důrazem na PO a pluk na samostatném směru. Stanoví hlavní směr zásobování, opatření pro přísun bojovou akcí a zdvojení přísunu vzduchem.

V rámci hodnocení terénu uvažuje o možném jeho využití pro vhodné umístění týlu z hlediska ochrany a obrany na jednotlivých čarách možného střetnutí s nepřítelem, hledá výhodné cesty přísunu, vhodné plochy pro přistání letadel, uváží o nejvhodnějším způsobu ovládnutí nepřátelského letiště, jeho zabezpečení pro přísun zásob i odsun raněných a zasažených.

Při hodnocení roční doby a počasí sleduje hlavně jak co nejlépe zabezpečit vojska, aby vliv počasí byl co nejmenší. Dále uvažuje, jak roční doba a počasí ovlivní i jinak práci týlu, hlavně z hlediska spotřeby PHM apod. Na základě toho usměrní svého zástupce, aby učinil všechna potřebná opatření z hlediska materiální péče o vojáka (pokud jde o přípravu stravy, teplých nápojů, výstroje, zdravotnického zabezpečení, dále z hlediska největší hospodárnosti PHM aj.

Na základě uvedeného zhodnocení vydá pokyny pro přípravu návrhů svých zástupců. Po přijetí jejich návrhů, stanoví po svém rozhodnutí ve smyslu čl. 54 Vševojsk-1-1 opatření pro materiální, technické i zdravotnické zabezpečení, která jsou obsažena v čl. 129, uvedeného předpisu a mimo to musí velitel divize nařídit:

— hlavní směr zásobování,

— způsob začlenění týlových sledů do pochodové sestavy divize, jejich přemisťování, popřípadě rozvinování, které prostředky ponechat v prostoru soustředění,

— způsob překonávání silně zamořených prostorů (objížďky) zesílení jejich obrany apod.,

— čáry, kde nutno předvídat největší ztráty,

— kde nutno předvídat doplnění zásob (nutno vzít v úvahu, že doplňování lze provádět najednou jen u jedné třetiny všech sil divize),

— nařízení pro zdravotnické zabezpečení a odsuny podle jednotlivých údobí (čar),

— síly a prostředky pro zabezpečení týlu přísunových os apod.,

— nařízení pro vyhledávání ploch pro přísun vzduchem, pro ovládnutí letiště a jeho zabezpečení, způsob převzetí zásob a jejich rozdělení.

Zástupce velitele divize pro týl a všichni podřízení náčelníci musí před zpracováním plánu týlového zabezpečení důkladně prostudovat prostor činnosti podle mapy, velitelské popisné mapy, leteckých snímků, uvážit možnosti nepřítele a učinit všechna možná opatření na základě úzké součinnosti s druhy vojsk, s nadřízenými náčelníky prvosledových svazků, jejichž prostory bude divize procházet, aby týlové zabezpečení bylo provedeno dokonale v duchu daného úkolu a rozhodnutí velitele.

Po zpracování plánu organizace týlu a jeho schválení velitelem je nutno s ním seznámit ihned podřízené týlové funkcionáře všech útvarů a organizovat s nimi důkladnou součinnost.

Během boje je třeba, aby ZT divize se zdržoval většinou na VS spolu s operační skupinou týlu, sledoval bedlivě bojovou situaci a podle ní řídil týl samostatně a rychle krátkými nařízeními předávanými rádiem, nebo i styčnými důstojníky. V mnohých případech bude muset zajet přímo

k veliteli, aby mohl bezprostředně navrhnout veliteli potřebná opatření pro novou organizaci týlu. Pro potřebu ZT by nejlépe vyhovoval lehký vrtulník, aby mohl podle potřeby zaletět na TVS k provedení kontroly, k předání úkolů, nařízení, zjištění situace po úderu atomové pumy na týl apod.

Velmi obtížné bude velení týlu při překračování zamořených prostorů. Pro tyto případy je třeba připravit předem smluvené signály, poněvadž všechny ostatní prostředky, včetně rádiových stanic a motospojek mohou být nepoužitelné.

*

Ochrana a obrana týlů útvarů i samé tankové divize je zabezpečena především umístěním týlových jednotek a útvarů v pochodové sestavě. Ve větší hloubce je nutno určit boční i zadní zajištění, zabezpečit přísunové proudy k útvarům, zabezpečit i přísunové a odsunové cesty. Při přemisťování, umisťování a rozvinování musí týlové jednotky a útvary plně využívat ochranných vlastností terénu i úkrytů opuštěných nepřítelem. Po splnění úkolu se umisťují týly útvarů i divize uprostřed sestavy, aby byly co nejlépe chráněny.

Velikou péči je nutno již v přípravném období věnovat zabezpečení personálu i materiálu z hlediska OPZHN (tj. vybavení individuálními prostředky, desaktivačním materiálem, obaly, plachtami pro auta, prostředky průzkumu atd.).

U všech týlových jednotek a útvarů, zvláště u tankové divize, mají velký význam vlastní prostředky pro bezprostřední ochranu a obranu. Dosavadní prostředky, jimiž jsou naše týly vybaveny, naprosto nestačí, je nutno zvýšit jak počet automatických zbraní (kulomety), tak protitankové pěchotní zbraně (pancéřovky, ev. i tarasnice) a též prostředky protivzdušné obrany (pl. kulomety přimontovat přímo na auta dopravních jednotek po družstvech, četách). Dosavadní praxe posilování týlu nestačí, jen málokterý velitel projeví ochotu posilovat týl ať již pozemními nebo jinými prostředky pro zvýšení jeho obrany.

K obsahu a formě operační přípravy v roce 1962

Podplukovník Ladislav Jaček

Již několik posledních let je stěžejním úkolem v operační přípravě procvičování operací v počátečním období války. Kdybychom sledovali specifické zaměření tohoto úkolu v jednotlivých letech, našli bychom charakteristické zvláštnosti, odrážející současný stupeň vojenské techniky a zásad operačního umění, tak jak se poměrně rychlým tempem postupně vyvíjely.

Stojíme-li na prahu nového výcvikového roku, je na místě se zamyslet nad zaměřením přípravy generálů a důstojníků našich vyšších štábů v následujícím roce. Nesporně jsme dosáhli dobrých úspěchů v chápání obsahu počátečního období války i ve způsobu plánování operací v této fázi války. Štáby už vcelku dovedně, promyšleně a účelně zpracovávají potřebnou dokumentaci.

Vypořádali jsme se tedy celkem úspěšně s jednou stránkou činnosti velitelů a štábů. Pro samé vedení operací a pro dosažení úspěchu v nich je však nesmírně důležitá právě druhá část činnosti, a to bezprostřední řízení vojsk a přímo podřízených velitelů a štábů. Právě ze studia podmínek příští možné války plyne, jaké náročné úkoly bude třeba v této oblasti plnit.

Charakteristické zvláštnosti počátečního období války, především náhlé zvraty v situaci, možnost překvapení, rychlý vývoj boje i operace, nutnost okamžitých zásahů při řešení materiálně technického zabezpečení, obrovské nároky na zdravotnickou službu, operativní zásahy do plánu dopravy, zvláštnosti podmíněné navíc tím, že začala skutečná bojová činnost se všemi svými důsledky — to všechno právě vyžaduje dovedné řízení činnosti vojsk.

Sebelepší plány, nařízení, a dohovory součinnosti nebudou nic platné, nebudeme-li je umět živě přizpůsobit reálnému vývoji situace a nebudeme-li umět dovést všechna nová rozhodnutí poslednímu vykonavateli a tvrdě prosadit jejich provedení.

Z toho tedy vyplývá zřejmý závěr, že i nadále musíme v operační přípravě věnovat počátečnímu období války prvořadou pozornost, neboť jeho výsledky význačnou měrou ovlivní další průběh a tím i výsledek celého ozbrojeného střetnutí.

Tento závěr je potvrzen i tou skutečností, že i ve vývoji operačního umění došlo k dalšímu pokroku a některým novým názorům. Ty je třeba v praktických aplikacích prověřit, přezkoušet a hlavně zvládnout.

Jednou z důležitých otázek je obklíčení, které jako účinná forma ničení nepřítele zůstává na pořadu studia operací. Raketové a jaderné zbraně a úsilí o vysoká tempa operací vedou ke snaze co nejrychleji pronikat do operační hloubky nepřátelské sestavy. Toto úsilí je naprosto oprávněné a je třeba i nadále takovéto pojetí útočné operace prosazovat. Avšak současně nelze zapomínat na zásadu, že nepřítele je třeba zničit, máme-li dosáhnout trvalého úspěchu. Zkušenosti Velké vlastenecké války ukazují, že nejúčinnějším prostředkem likvidace protivníka bylo smělé obkličování.

Je pochopitelné, že obklíčení má v současné době podstatně jiný charakter než před sedmnácti lety. To je ovlivněno především množstvím techniky a účinky zbraní všech druhů. To ve svém důsledku znamená, že pro obklíčení a současné ničení nepřítele není zapotřebí vyrovnaného poměru sil a prostředků. Tento poměr může být upraven použitím jaderných zbraní, jež musí obklíčeného nepřítele donutit provést takový manévr, který je výhodný pro nás, a které pochopitelně musí současně zničit hlavní prostředky obkličovaného. Raketové a jaderné zbraně je třeba použít tak, aby nepříteli nebylo dovoleno uniknout a aby zvýšenou měrou byla podryta jeho bojová morálka.

V rozpočtu použití jaderných zbraní je tedy nutno pamatovat na vyčlenění části nábojů na tento úkol. Nejpodstatnější bude ovšem vybrání doby, místa a způsobu jejich použití tak, aby byly splněny shora uvedené cíle.

Rovněž zasazování druhých sledů v operačním měřítku bude třeba znovu procvičovat, zejména z toho hlediska, že v řadě případů nebude účelné zasazovat druhosledovou armádu jako celek, byť i na široké

frontě a při respektování všech opatření, aby nedošlo k nadměrnému nahromadění vojsk. Poměr sil se v průběhu operace nebude na jednotlivých směrech zpravidla přetvářet s takovou prudkostí, aby jej bylo třeba v náš prospěch měnit zasazením několika čerstvých divizí najednou. Dosavadní poznatky ukazují, že mnohdy postačí zasazení jedné divize k získání potřebného tempa v útočné operaci na příslušném směru.

I když tento závěr nemá všeobecnou platnost a nelze rozhodně tvrdit, že budeme bojující frontu zásadně živit po jednotlivých svazcích, přece jen je třeba získávat poznatky z tohoto způsobu zasazování, který se vyznačuje jistými zvláštnostmi. Přináší s sebou řadu problémů z hlediska velení, všestranného zabezpečení — připomeňme si jen otázku protivzdušné obrany a průzkumu — a pochopitelně v neposlední řadě i sled otázek materiálního, zdravotnického a technického zabezpečení. Jestliže dojde k tomu, že z druhosledové armády, bude zasazen jeden — dva svazky se štábem armády a jemu přímo podřízenými speciálními útvary a svazky a kromě toho mu budou podřízeny divize bojující již na frontě, vyžádá si to nejen změnu armádních rozhraní, ale daleko větší a hlubší změny, promítající se do práce všech složek příslušných štábů i vojsk.

Se zasazováním záloh a druhých sledů úzce souvisí operační přesuny. Ty budou představovat největší část činnosti vojsk vůbec. Proto jim musí náležet ve výcviku vojsk i v přípravě štábů odpovídající místo. Předpisy nařizují, že vojska musí ukončit přesuny včas ve stanoveném prostoru i v plné bojové pohotovosti. Ke splnění těchto podmínek je třeba reálně přesuny plánovat, přihlížet ke zvláštnostem terénu, brát v úvahu všechny druhy přesunované techniky a její možnosti, odpovědně provést všechny propočty. Z hlediska příprav operačních přesunů vynikají nad jiné otázky organizace nepřetržitého velení vojskům a řízení pořádkové služby. Současně však musí být pečlivě promyšleno technické zabezpečení. Jsou-li vojska vedena k vysoké kázni během přesunů, pak při splnění uvedených úkolů nemůže docházet ke zpožďování, promíchání proudů a potížím při přechodu útvarů z pochodu do bojové činnosti.

Zvládnutí těchto učebních otázek vojsky i štáby je tím důležitější, neboť současné operace nelze vést bez odvážného manévru z hloubky i podél fronty celými svazky. Takový manévr v podstatě představuje přesun, a to velmi rychlý, s krátkou dobou na jeho přípravu. Proto musí vojska i štáby bezpodmínečně zvládnout všechny otázky spojené s operačními přesuny. Ovšem manévr podél fronty bude zpravidla vyžadovat uvolnění divize z fronty na jednom úseku, což musí být provedeno tak, aby se nepřítel o našem zámyslu dověděl tak pozdě, že jeho reakce bude zbytečná.

Proto takový manévr by měl být součástí každého cvičení, aby velitelé a štáby získali potřebné zkušenosti při jeho organizaci, řízení a provádění. Účinků jaderných a raketových zbraní bude využito jen tehdy, budeme-li umět účelně manévrovat s pozemními silami a prostředky. Proto narůstá v současné době význam manévru podél fronty, a to hned od prvních hodin vedení války, v době, kdy se bude rozhodovat pohraniční sražení. Tvrdošíjné trvání na původním rozhodnutí a operační sestavě by mohlo umožnit nepříteli zdržet armádní operaci. Když velitel včas přistoupí na smělý manévr celým svazkem, může získat potřebnou převahu na výhodnějším směru a při současném využití jaderných zbraní může rychleji plnit stanovený úkol.

Součástí takového manévru musí být i všechna opatření, jimiž dosahujeme překvapení nepřítele. Jde tedy o komplex nejrůznějších zásahů do původně plánované činnosti, na nichž se musí podílet všechny druhy vojsk a služeb a pro něž musí být zvlášť organizováno zabezpečení všech druhů.

Stále větší význam při vedení operací je oprávněně dáván vzdušným výsadkům. Jejich bojové vlastnosti plně odpovídají modernímu pojetí operace a tím významnější bude jejich dovedné použití v první operaci. Správná volba místa a času jejich použití přispějí k příznivému vývoji situace v náš prospěch.

Možnosti vzdušných výsadků jsou mnohotvárné a půjde o to, využít těchto možností a výcviku výsadkových vojsk k těm úkolům, které pro vedení útočné operace v počátečním období války jsou nejdůležitější. Mezi ně patří nejen úkol zmocnit se přechodu přes vodní překážku a udržet ji do příchodu hlavních sil. Může to být zničení prostředků atomového napadení nepřítele, zabránění nebo zpomalení přísunu jeho operačních záloh, znemožnění manévru silami na ohrožený směr apod. Bylo by

Podplukovník Ladislav Jaček

účelné při všech cvičeních vytvářet různorodé situace, umožňující použití výsadkových vojsk na rozmanité cíle.

Ve velení by bylo účelné věnovat pozornost dvěma základním problémům. Prvním z nich je hluboké hodnocení situace, které nelze v žádném případě provádět jen z taktického hlediska a s neúplnými propočty. Potřeba rychlého rozhodování a včasného vydání rozhodnutí ještě prohloubila požadavky na tuto základní činnost velitelů a štábů. Funkcionáři štábu si musí vždy uvědomit, jaké propočty a do jaké přesnosti jsou k rozhodnutí nutné, jaké doklady by měl velitel vyslechnout a co musí obsahovat — a naučit se to všechno přednést a vyhodnotit stručně, telegraficky. Nejlepší formou přípravy k tomu je velitelská nebo štábní letůčka.

Druhou závažnou otázkou je rychlost a úplnost předávaných hlášení a rozkazů. A tady zase nelze jinak, než vyjet s rádiovými stanicemi do terénu a při štábním nácviku vybraných důstojníků tuto činnost cvičit. Přitom je výhodné procvičit i styčné důstojníky, jimž je třeba při štábních nácvicích věnovat pozornost, aby při cvičeních byli schopni plnit své funkce.

Dokážeme-li ve štábech náročným výcvikem získat dovednost v těchto dvou učebních otázkách, promítne se to do celé činnosti štábu a pozvednou se i opatření operačního a bojového zabezpečení. Rozhodně se pak nebude moci stát, aby vojska zůstávala v prostorech s vysokým stupněm radiačního zamoření, nebude možné, aby zprávy průzkumu pomalu pronikaly apod.

Zvýšenou pozornost je nutno věnovat těm vyšším štábům, které budou plnit povinnosti vyplývající z funkce teritoriálního orgánu. Jejich úkoly budou poněkud odlišné od frontových štábů a složitější zejména o spolupráci s civilním sektorem. Přitom je třeba současně zvládnout jejich vnitřní problémy a otázky spolupráce s frontovými štáby.

Vyšší štáby letectva a protivzdušné obrany státu budou muset v příštím roce hlavní pozornost zaměřit na otázky velení, sladění vnitřní součinnosti a na spolupráci se štáby pozemních vojsk. Bude třeba dovedněji manévrovat jednotlivými druhy prostředků letectva a protivzdušné obrany státu a účelně používat atomových zbraní.

* *
*

V posledních letech se podařilo podstatně odbourat školské metody v systému přípravy generálů a důstojníků. Důraz byl správně položen na praktickou přípravu štábů v těch podmínkách, v nichž ve válce budou pracovat. Jedině tak lze získat pracovní návyky v polních podmínkách a ve spolupráci složek štábu.

Tendence, aby důstojník byl školen proto, aby nějakou přípravou vůbec prošel, bez ohledu na to, jakou funkci bude zastávat ve válečném štábu, nejsou správné. Spory o tom, zda ve štábu svazu mají být někteří důstojníci školeni na stupni praporu nebo pluku, budou bezpředmětné, jestliže bude každý generál a důstojník připravován k plnění těch funkčních povinností, pro něž je předurčen ve válečném štábu.

Mělo by se stát zásadou, že tato příprava se týká nejen praktických cvičení, ale že v plném rozsahu do ní musí být zahrnuta i opatření teoretického rázu. Je pochopitelné, že řada učebních úkolů bude pro všechny účastníky školení shodná, jako budou např. otázky spojené s použitím atomových zbraní a ostatních prostředků hromadného ničení a ochranou proti nim. Ovšem i specifikace teorie je nutná, protože všechna opatření operační přípravy musí být zaměřena k jednomu cíli.

Na operační přípravu je v plánech vyšších štábů věnována řada hodin. Důstojníci cvičení připravují, zúčastňují se jich jako zařazení ve štábech nebo v rozhodčí službě a kromě toho studují, provádějí semináře a vůbec se teoreticky zdokonalují. Dosažené výsledky by mohly být ještě vyšší, kdyby operační příprava byla stále řízena osobně přímými náčelníky, kdyby byla větší pozornost věnována metodice a posloupnosti přípravy a kdyby byly více předávány získané zkušenosti a poznatky.

K tomu je možné vytvořit předpoklady promyšleným plánováním, jímž bude zabezpečena cílevědomost a skloubenost všech provádějících opatření a soustavné zvyšování znalostí a zkušeností jednotlivých důstojníků i štábů jako celku.

Maximální pozornost bude účelné věnovat praktické přípravě v těch podmínkách a v tom složení, v němž štáb bude ve válce pracovat. Je podstatný rozdíl mezi štábním cvičením na mapách a v terénu, protože podmínky polního štábu včetně vzdálenějšího rozmístění, přemisťování, menšího pracovního pohodlí, polního spojení atd. mají určitý vliv na metody práce štábu, který především musí při cvičení získat ty návyky, které musí být v boji samozřejmostí.

Jestliže jsme v minulých letech věno-

vali pozornost studiu polního řádu a základních předpisů, bude se třeba zaměřit v příštím roce ve vyšších štábech na zvládnutí zásad směrnice Oper-1-3 (organizace a vedení operací v soudobých podmínkách), která bude základním vodítkem pro plánování a vedení operací.

Pokud jde o jednotlivá opatření operační přípravy, zdá se účelné snížit v příštím výcvikovém roce počet dnů vyhrazených na samostatnou přípravu, čímž se přiblížit reálným možnostem štábů. Velitelská zaměstnání by měla být zaměřena na semináře k obtížnějším teoretickým partiím, na praktické nácviky (v používání pomůcek pro vyhodnocování radiační situace, volbu vlastních atomových úderů apod.) a konečně na přednášky zásadního charakteru. Samostatné studium i velitelská zaměstnání by měla být teoretickou předehrou štábních a velitelsko-štábních cvičení, na která je třeba položit hlavní důraz.

Počty hodin a dnů na operační přípravu je nutno stanovit reálně vzhledem k dalším úkolům, které velitelé a štáby musí plnit. Na druhé straně je nutné tento vyhrazený čas dodržet a co nejúčelněji využít, nedovolit osvobozování od těchto zaměstnání, improvizaci ve složení cvičných štábů a důsledně dbát na to, aby všechna opatření operační přípravy vedla generály a důstojníky k dovednému plnění těch úkolů, které jim vyplývají z funkce ve válečných štábech.

Poznatky z přípravy velitelů a štábů v letošním výcvikovém roce

Podplukovník Miroslav Nedvěd

Jedním z hlavních úkolů stanovených RMNO pro letošní výcvikový rok jsou úkoly uložené v přípravě velitelů a štábů naší armády, poněvadž na stupni připravenosti velitelského sboru závisí i stav celkové přípravy vojsk.

V letošním roce byly časté diskuse o nynějším způsobu a formách přípravy velitelů a štábů, zvláště z hlediska její účelnosti a časových možností. Chci ukázat na některé poznatky z přípravy velitelů a štábů u našeho svazku na základě dosavadního průběhu letošního výcvikového roku.

Jak známo, v letošním roce byla příprava velitelů a štábů prováděna formou

— velitelsko-metodických shromáždění,
— velitelských zaměstnání,
— samostatného studia,
— přednášek, seminářů a ukázek.

Z tohoto přehledu je zřejmé, že je velká rozmanitost forem a naskýtá se otázka, zda tato přílišná kvantita neškodí kvalitě věci.

Pokusíme-li se krátce shrnout hlavní cíle přípravy velitelů a štábů prakticky všech stupňů, lze je vyjádřit asi takto:

a) zvyšovat znalosti marxismu-leninismu jako nezbytný předpoklad úspěšné práce každého důstojníka;

b) neustále sledovat a zvládnout nové teoretické zásady vedení boje a operace;

c) zdokonalit se v plnění funkčních povinností podle svého zařazení ve službě v míru i v poli;

d) zdokonalovat se v ovládání zbraní a soudobé bojové techniky, zvyšovat svoji odbornou a fyzickou připravenost jako nezbytný předpoklad řízení bojové a politické přípravy vojsk.

Nyní krátce k možným formám plnění jednotlivých cílů přípravy velitelů a štábů:

ad a) forma a způsob provádění politické přípravy důstojníků je organizována podle zvláštních směrnic a pokynů MNO/HPS a nebudu proto tyto otázky rozebírat.

ad b) Tento cíl přípravy je možno plnit formou přednášek, seminářů, shromáždění a samostatného studia. Dosavadní způsob provádění různých shromáždění je již částečně vžit a přináší své kladné výsledky.

V tomto výcvikovém roce byl položen velký důraz v přípravě velitelského sboru na zvládnutí nových řádů a předpisů. K jejich zvládnutí jsme prováděli organizované studium s výkladem, samostatné studium, ukázková cvičení a zaměstnání. K přezkoušení znalostí nových řádů byly organizovány besedy, letůčky a jiná zaměstnání s cílem prověřit znalosti a na praktických příkladech důkladně objasnit zásady nových řádů.

Při organizaci studia nových řádů u našeho svazku jsme zpočátku přistoupili k organizovanému studiu řádů, prováděnému formou výkladu hlavních zásad řádů. Ukázalo se však, že ne všem důstojníkům tento způsob vyhovuje a proto hlavní důraz byl položen **na samostatné studium**, jehož výsledky byly po určité době prověřovány, zpravidla krátkými písemnými zkouškami, nebo seminárními besedami.

Základním předpokladem pro úspěšné studium řádů je vytvořit vhodné podmínky pro samostatné studium. Požadovat od důstojníků, aby studovali zpravidla až po skončení pracovní doby je nesprávné, poněvadž znalost nových řádů je bezpodmínečně nutná při plnění služebních úkolů a je tudíž nutno vidět studium jako součást plnění úkolů v pracovní době. Studium po pracovní době je kromě toho málo ekonomické z hlediska rychlého chápání a vnímání po celodenní pracovní námaze.

Praxe ukazuje, že je nutno vyhradit dobu pro studium společně pro určité pracovní kolektivy, aby soudruzi v průběhu studia nebyli rušeni vyřizováním jiných služebních úkolů. Vzhledem k požadavkům na zvyšování znalostí důstojníků bylo účelné vyhradit týdně jeden půlden pro samostatné studium.

Ke zkvalitnění studia a zvýšení znalostí nových řádů je třeba jedině vítat požadavek, aby těmto řádům byla věnována prvořadá pozornost již ve vojenských učilištích, školách a akademiích. Vždyť doposud jsme byli svědky toho, že se ve vojenských akademiích a učilištích studovaly

různé přednášky, které se někdy lišily od našich řádů a jejich obsah byl náročně přezkušován při různých seminářích a zkouškách, aniž studující prakticky věděl, co k dané tematice stanoví řády a předpisy.

Dosavadní praxe ukazuje, že by bylo účelné přezkoumat dosavadní způsob v organizování velitelsko-metodických a instrukčně metodických shromáždění, poněvadž průběh letošního roku ukazuje, že naši důstojníci byli touto formou školení oddalováni příliš dlouhou dobu od jednotek a od jejich řízení, přičemž v některých případech efektivní výsledky těchto shromáždění byly velmi problematické. Ukazuje se, že shromáždění v trvání jednoho týdne a prováděné na každém stupni velení prakticky dvakrát v průběhu 5 až 6 měsíců by bylo možno zkrátit a zaměřit skutečně jen k málo známým a novým otázkám v trvání 3 až 4 dnů. Vždyť to potvrzuje např. shromáždění, organizované GŠ na počátku května letošního roku, které trvalo sice jen dva dny, přičemž účastníci byli v této poměrně krátké době seznámeni s řadou nových otázek a názorů a současně měli možnost se k těmto problémům vyjadřovat.

Zejména by bylo účelné prověřit, zda je nutno provádět dosavadní formou i nadále různá IMZ a IMS. Ukazuje se, že jejich náplň se **do určité míry každoročně opakuje.** Jde zejména o účelnost provádění různých ukázek výcviku a ukázkových cvičení. Je sice pravda, že vojska, připravující různá ukázková cvičení danou tematiku velmi dobře zvládnou — díky řadě nácviků, na druhé straně však ztrácejí čas potřebný k procvičení jiné tematiky.

Domnívám se, že v tomto směru málo účelně využíváme v naší armádě soudobou techniku pro výcvik, výchovu a instruktáže. Na jedné straně se zhotovují pracně různé výcvikové filmy se značnými finančními náklady a na druhé straně každoročně ukazujeme při různých IMS ukázková cvičení a ukázky, které si vyžadují pečlivou přípravu a nácviky. Bylo by možná účelné provést u některého svazku jedno ukázkové cvičení pro zástupce všech útvarů, cvičení nafilmovat a kopie využívat v průběhu roku jako instrukční materiál. Tento způsob by byl výhodný zejména v různých ukázkových cvičeních s bojovou střelbou, kde stejně v podstatě se každoročně provádějí téměř stejné ukázky.

ad c) Příprava velitelů a štábů k velení a řízení vojsk v poli musí být hlavní formou přípravy a k tomu musí být zaměřena jak teoretická příprava, tak i praktický výcvik. Dosavadní průběh přípravy letošního výcvikového roku ukázal, že příprava velitelů a štábů byla dosud málo zaměřena právě ke splnění tohoto cíle přípravy, ale naopak bylo věnováno příliš mnoho času na teoretickou přípravu.

Tuto skutečnost nám potvrdily již v zimních měsících prováděné prověrky bojové pohotovosti a první velitelsko-štábní plukovní cvičení na začátku letošního výcvikového roku. Proto jsme u štábu našeho svazku přijali opatření k zlepšení přípravy velitelů a štábů. Zvýšili jsme počet praktických zaměstnání, při kterých byla probírána zejména metodika práce velitele a štábu při přípravě rozhodnutí a při řízení bojové činnosti vojsk. Prováděli jsme to formou krátkých rádiových nácviků, při nichž zpravidla po vyhlášení bojového poplachu u štábu svazku a útvarů štáby vyjely se spojovacími prostředky do terénu a bylo provedeno krátké cvičení na určité omezené téma. Při tomto způsobu přípravy jsme u štábů útvarů zpravidla nevytvářeli žádnou rozhodčí službu, ale činnost byla posuzována podle výsledků rádiového spojení, přebírání zpráv, podávání hlášení a vydávání nařízení.

Kromě tohoto způsobu jsme na základě poznatků z velitelsko-štábních cvičení, která nám ukázala, že naši důstojníci sice teoretické zásady vedení boje zvládli, v praxi však se doposud nevžily a štáby i velitelé mají snahu pracovat podle vžitých starých návyků, jak byli dříve školeni ve vojenských akademiích. Rozpracovali jsme proto u svazku metodiku práce velitele a štábu při přípravě rozhodnutí a řízení bojové činnosti ve složité chemické a radiační situaci. Tyto zásady byly rozebrány s hlavními funkcionáři útvarů a jedním ze štábů pluků byla k této otázce předvedena ukázka, k níž se účastníci školení vyjádřili v diskusi. Na základě tohoto školení jsme provedli se štáby útvarů praktické procvičování těchto ukázek, při kterém byly na začátku prověřeny teoretické znalosti hlavních funkcionářů útvarů a v další části bylo provedeno praktické velitelsko-štábní cvičení v terénu, kde jsme si ověřili, jak štáby zvládly ukázanou problematiku.

ad d) Zvyšování znalostí soudobé bojové techniky a její praktické zvládnutí i zvýšení fyzické zdatnosti jsou jedním z předpokladů úspěšného řízení bojové a politické přípravy vojsk. Tato příprava se v podstatě provádí v rámci metodické přípravy, o které předpis Všeob-7-1 stanoví, že „k zabezpečení úkolů bojové a politické

Podplukovník Miroslav Neďvěd

přípravy vojsk se provádí s důstojníky štábů svazků, pluků a praporů metodická příprava a vyhrazují se pro ni 2 dny v měsíci. Cíle a obsah metodické přípravy stanoví velitelé útvarů a svazků tak, aby příslušníci štábů byli připraveni s předstihem k poskytnutí pomoci podřízeným velitelům v přípravě zaměstnání u jednotek".

Tolik stanoví předpis o způsobu metodické přípravy. Znamená to tudíž, že pro zvládnutí všech úkolů a cílů, které jsou v současné době stanoveny v metodické přípravě velitelského sboru, máme k dispozici 2 dny v měsíci, kromě zvlášť organizovaných velitelských shromáždění nebo instrukčně metodických shromáždění, kterých se např. štáb divize zúčastňuje jednou za období a při nichž jsou zpravidla prováděna mimo jiných zaměstnání velitelská nebo skupinová cvičení.

Poněvadž po zahájení letošního výcvikového roku jsme dostali pokyny ke zvýšení všeobecného vzdělání důstojníků, začlenili jsme studium těchto otázek do tzv. technické univerzity, pro níž je vyčleněn druhý den v měsíci, určený RMNO k samostatnému studiu důstojníků. Dosavadní zkušenosti však neukazují příliš dobré výsledky a uvažujeme o tom, že ke zvládnutí předmětů, které měly být touto formou studovány, tj. především matematika, fyzika, elektrotechnika, nová bojová technika apod. vytvoříme v rámci svazku krátkodobé kursy v trvání 10 až 14 dní a předpokládáme, že tato forma přispěje ke zvládnutí těchto otázek lépe, než vyčleňování jednoho dne v měsíci, který je popřípadě někdy narušen neplánovanou akcí.

Podle uvedeného předpisu Všeob-7-1 má být metodická příprava zaměřena především k přípravě důstojníků na kontrolní činnost. Uvážíme-li však, že je v této době nutno zvládnout jednak teoretické otázky výcviku a její metodiku např. u štábu svazku od výcviku jednotlivce až po výcvik v pluku, naskýtá se otázka, zda je reálné v době, vyhrazené pro metodickou přípravu probírat i ostatní přípravy, nutné ke kontrolní činnosti i ke zvýšení odborné připravenosti každého důstojníka. Jde

— o střeleckou přípravu z ručních a tankových zbraní,
— řízení aut a tanků,
— tělesnou přípravu,
— zdravotnickou přípravu,
— pořadovou přípravu,
— protichemickou přípravu,
— odbornou přípravu podle odbornosti.

Doposud jsme se u našeho svazku zaměřili v letošním roce v jednotlivých druzích příprav na zvládnutí základních návyků, nutných k provádění správné kontrolní činnosti.

Požadavky, kladené nadřízeným štábem při komplexní prověrce na důstojníky nám však ukázaly, že metodickou přípravu musíme v budoucnu mnohem více zaměřit na praktické provádění jednotlivých druhů příprav, zvláště na střeleckou přípravu, řízení tanků a aut, tělesnou přípravu apod.

Proto v budoucnu bude nutno jen v metodické přípravě počítat asi s tímto rozpočtem hodin měsíčně:

1. den v měsíci:
   4 hod. střelecká příprava,
   2 hod. pořadová a speciální pořadová příprava,
   2 hod. metodika přípravy podle odbornosti;
2. den v měsíci:
   4 hod. řízení aut a tanků,
   2. hod. zdravotnická a chemická příprava (topografická),
   2. hod. záloha.

*

Nyní několik poznámek k **technické přípravě.**

V technické přípravě, která nabývá v celkové přípravě našeho velitelského sboru stále důležitější místo, je RMNO stanoveno „rozhodně zvýšit úroveň technických znalostí v oborech motorové techniky, radiotechniky, mechanizace, letectví, jaderné fyziky, infratechniky, chemických a bojových biologických prostředků i principů raketové techniky na příslušných stupních v potřebném rozsahu".

Při plnění tohoto úkolu jsme se u našeho štábu snažili v zimním období splnit alespoň základní požadavky zvyšování technických znalostí, tj. umožnit části důstojníků, kteří nemají dosud řidičský průkaz 3. třídy, aby tento do konce letního období získali, poněvadž teprve po získání základních technických znalostí z oboru automobilní služby a tankové techniky je možno plánovat další studium raketové techniky a jiné.

Domnívám se, že při uplatňování požadavku na zvyšování úrovně technických znalostí je nutno důsledně vycházet z úkolu, stanoveného v RMNO, tj. zvýšit úroveň „na příslušných stupních v potřebném rozsahu". Na tuto skutečnost podle mého názoru zapomínáme, poněvadž se někdy paušálně zjišťuje, jak se v přípravě velitelů a štábů studuje raketová technika, jader-

ná fyzika apod. a přitom se zpravidla zapomíná, že tyto požadavky lze uplatňovat jen na určitých stupních a to opět jen u určitých odborníků, kteří tyto znalosti potřebují pro výkon své funkce a mají k tomu i určité předpoklady, aby studovali tyto poměrně složité technické problémy. Při mechanickém uplatňování požadavku na studium elektrotechniky, raketové techniky a jaderné fyziky totiž narážíme mimo jiné i na rozpor mezi náročnými požadavky na předběžné vzdělání a na druhé straně na současný stav středoškolského vzdělání velitelského sboru, které se má v nejbližších letech podstatně zvýšit.

Dosud se tento úkol plní zpravidla tak, že je pro důstojníky provedena řada přednášek více méně informativního rázu, které provádějí zpravidla civilní odborníci, kteří předpokládají všeobecné středoškolské vzdělání u svých posluchačů.

Výsledek takových přednášek je potom velmi pochybný, i když „se nové otázky studují".

V tomto směru jsme, myslím, v armádě trochu opominuli, že dnešní stav a rychlé tempo rozvoje techniky vyžaduje úzkou specializaci a že všichni nemohou znát dnes všechno. Pokud jde o vojenské odborníky, kteří tyto otázky musí znát podrobně, nelze očekávat, že získají důkladné znalosti na přednáškách prováděných dosavadním způsobem, ale bude nutno těmto specialistům umožnit důkladné studium nových technických otázek v různých kursech, obdobných kursům ZHN, které probíhají v současné době ve VA AZ.

Vcelku bude v technické přípravě nutno dodržet zásadu, která již byla mnohokrát řečena, tj. každý důstojník musí znát a ovládat techniku, která je začleněna u jeho jednotky nebo útvaru.

Několik dalších poznámek k formám dosavadní přípravy velitelů:

V dnešní době máme v drtivé většině u našich jednotek a útvarů zkušené velitele, mající několikaletou praxi ve velitelských funkcích na různých stupních. To znamená, že tito soudruzi získali během své praxe dostatek praktických návyků při provádění bojové a politické přípravy.

Na druhé straně jsme svědky toho, že k zabezpečení úspěšného plnění úkolů bojové a politické přípravy jsou v průběhu výcvikového roku prováděna různá IMZ, při kterých jsou v posledním období ukazována v podstatě stále stejná zaměstnání a ukázky z výcviku vojsk, takže o tato zaměstnání klesá pochopitelně u našich velitelů zájem.

Formy a způsoby výcviku, předváděné při různých ukázkách nejsou přenášeny dost účinně do praktického řízení a provádění výcviku vojsk. Domnívám se, že by bylo vhodné uvážit účelnost a množství různých ukázek, IMZ a shromáždění, na kterých školíme a ukazujeme zkušeným velitelům, jak mají provádět různá zaměstnání, když tyto otázky jsou jim vcelku jasné a dostatečně známé a znamenají zbytečnou ztrátu času. Na druhé straně by však bylo nutno náročněji vyžadovat provádění vlastních zaměstnání podle vydaných pokynů a směrnic, a což je hlavní, vyžadovat důsledné plnění funkčních povinností veliteli všech stupňů.

* *
*

Uvedl jsem některé poznatky z přípravy velitelů a štábů na základě dosavadních zkušeností a doufám, že se ostatní soudruzi vyjádří k těmto otázkám podle zkušeností z práce jiných štábů.

Domnívám se, že při plánování příštího výcvikového roku bude nutno počítat při určování cílů a úkolů přípravy velitelů a štábů s jejich menším rozsahem, poněvadž bude větší záruka, že se tyto úkoly reálně splní.

Ještě jednu formu přípravy velitelů podle mého názoru trochu opomíjíme — vojensko-historické cesty, při nichž je možno důkladně studovat průběh slavných bojů Sovětské armády i našich bojovníků 1. čs. armádního sboru v SSSR při osvobozování naší vlasti a tím i přispívat k objasňování slavných bojových tradic naší armády. Doposud jsme se zaměřili ponejvíce jen na studium bojů na Dukle, avšak máme u nás řadu dalších bojišť, která jsou v prostoru dislokace jednotlivých svazků a útvarů a kde můžeme podrobně studovat průběh bojů — např. boj při osvobozování Ostravy, Brna, slavný pochod tankových svazků od Drážďan ku Praze apod.

Touto formou rovněž můžeme zvýšit úroveň přípravy našich velitelů a štábů a tím i přispět ke zvýšení bojové připravenosti naší armády.

Plánování použití ZHN v útočné operaci vševojskové armády

Plukovník Juraj Lalo

V článku chci rozebrat a zdůvodnit některé otázky spojené s použitím ZHN v útočné operaci vševojskové armády. Chci vyjádřit některé myšlenky a úvahy k diskusi, která se vede na toto téma na velitelských shromážděních a VŠC.

Článek má diskusní charakter, zvláště pokud jde o metodu a způsob zpracování rozhodnutí velitele armády, obsah a charakter jednotlivých plánů použití ZHN a konečně diskusní ráz nesou i závěry uvedené na konci článku. Nesleduji cíl vnést jednotu názorů, ale dát dostatek podnětů k diskusi, jejímž výsledkem by jednota názorů měla být.

Ke zbraním hromadného ničení počítáme jaderné, chemické a bakteriologické zbraně. Rozeberu pouze použití jaderných a chemických zbraní.

Zbraně hromadného ničení jsou v soudobých podmínkách hlavním prostředkem k ničení nepřítele. Jejich bojové vlastnosti umožňují v krátkém čase provést překvapivé údery na nepřítele, způsobit mu masové ztráty na živé síle a bojové technice, demolovat jeho obranná zařízení, vytvářet rozsáhlé zamořené prostory, závaly a požáry. Ničivé účinky značně demoralizují vojska nepřítele a snižují jejich schopnost odporu. Správné použití zbraní hromadného ničení dává možnost podstatně změnit nevýhodný poměr sil ve prospěch útočícího, a tím vytvořit příznivé podmínky k úspěšnému splnění cílů operace.

Skutečnost, že hlavním prostředkem ničení v soudobých operacích jsou zbraně hromadného ničení, vyžaduje, aby jejich použití bylo cílevědomě a důsledně plánováno.

Cíl plánování použití zbraní hromadného ničení v útočné operaci vševojskové armády

Cílem útočné operace vševojskové armády je rozbití silného uskupení vojsk nepřítele a v součinnosti se sousedními armádami ovládnutí rajónu, který zabezpečuje výhodné podmínky pro vedení další útočné operace. Při vedení operace vojska armády budou nucena plnit řadu různých úkolů co se týká jejich obsahu a charakteru. Budou nucena ničit prostředky hromadného napadení nepřítele, rozbít jeho uskupení, odrážet protizteče a protiúdery silných tankových uskupení, za chodu překonávat vodní překážky a široce zamořené prostory radioaktivními a bojovými chemickými látkami, ničit přicházející zálohy nepřítele ve střetném sražení, vést boj s obklíčenými jednotkami nepřítele, upevňovat dobyté rajóny a zabezpečovat zasazování dalších svazků do sražení a svazů k rozvíjení frontové operace.

Kromě těchto úkolů musí velitel vševojskové armády již v průběhu první operace přijmout a uskutečnit opatření k provedení další útočné operace armády, která v soudobých podmínkách bude zpravidla uskutečňována bez operační přestávky.

Na splnění úkolů operace se podílejí všechny druhy vojsk s různorodou bojovou technikou a bojovou činností, přičemž hlavní a rozhodující úkol plní raketové zbraně s jadernou náplní.

Ke splnění cílů operace musí být úsilí vojsk sladěno co do úkolů, času i prostoru, čehož se dosahuje promyšleným a cílevědomým zplánováním útočné operace.

Cíle operace dosahují vojska armády splněním bližšího, následujícího a dalšího úkolu. Vzhledem k tomu, že předkládaný plán použití ZHN vychází z třístupňového úkolu armády a aby tady nedošlo k zbytečné diskusi, chci tuto otázku poněkud zdůvodnit.

Třístupňový úkol bude armádě postaven zpravidla, kdy tato bude útočit na mobilní obranu nepřítele. Bližší úkol armády v tomto případě bude rozbití uskupení nepřítele uvedeného v sražení v taktické hloubce obrany. Následujícím úkolem bude rozbití dalších přicházejících záloh a ovládnutí armádního pásma obrany a konečně dalším úkolem bude rozbití hlubších operačních záloh, prolomení pásma obrany skupiny ar-

mád z chodu a ovládnutí výhodného prostoru (rajónu), který zabezpečuje další úspěšné vedení operace.

Kromě toho vzhledem k charakteru soudobých operací jeví se účelným i v jiných případech stavět armádě třístupňový úkol. Tímto způsobem zplánovaná armádní útočná operace dává možnost konkrétnějšího postavení úkolů podřízeným svazkům, umožňuje reálněji předvídat organizaci součinnosti mezi všemi druhy vojsk a zejména mezi útvary a jednotkami, které používají prostředky hromadného ničení a konečně umožňuje i snadnější velení.

Vycházejíc z takto postavených úkolů plánuje armáda útočnou operaci po úkolech na základě zámyslu operace a přijatého rozhodnutí.

Nejpodrobněji se plánuje bojová činnost vojsk pro splnění bližšího úkolu. V souhlase s tím i použití zbraní hromadného ničení se bude nejpodrobněji plánovat do splnění bližšího úkolu. Zde se největší pozornost věnuje použití jaderných zbraní při provedení jaderné přípravy útoku a zabezpečení průlomu taktické hloubky obrany nepřítele.

Pro splnění následujícího úkolu se použití zbraní hromadného ničení plánuje méně podrobně a pro plnění dalšího úkolu jen ve všeobecných rysech. Tyto hrubé plány použití zbraní hromadného ničení se pak upřesňují podle konkrétního vývoje operace.

Cílem plánování použití zbraní hromadného ničení je provedení efektivních úderů, stanovení úkolů jednotkám a útvarům, které používají prostředky hromadného ničení, opatření k zabezpečení bezpečnosti vojsk armády a opatření zabezpečující velení jednotkám používajícím prostředky hromadného ničení, jakož i jejich materiálně technické a bojové zabezpečení.

Možnosti vševojskové armády při používání ZHN

Vševojsková armáda má ve svém uskupení organické prostředky k používání zbraní hromadného ničení (armádní raketová brigáda, oddíly vojskových raket vševojskových svazků).

Takticko-technické možnosti těchto prostředků ukazuje tabulka:

Pojmenování	Organizace	Množství nosičů	Dál. střelby v km		Tritolový ekvivalentt
			min.	max.	
armádní raketová brigáda	dva oddíly à 3 bateriích. V baterii 1 odpalovací zařízení	6	40	170	10,20 40,50 100
oddíl vojskových raket	dvě baterie à 2 odpal. zařízeních	4	8	30	3,10

Kromě uvedených raketových prostředků má armáda možnost použít chemického střeliva. Nejvýhodnějšími prostředky k použití chemického střeliva se jeví houfnice 122 mm, 122mm kanóny a raketomety 130 mm. Dále, avšak s menší efektivností, může být používáno chemické střelivo 85mm kanóny a 82 a 122mm minomety.

Vzhledem k tomu, že jaderné zbraně jsou hlavním prostředkem ničení nepřítele a armáda bude mít značné možnosti jejich použití, jeví se účelným rozebrat otázky množství, typů a mohutnosti jaderných nábojů, typů a receptur OL, které může armáda obdržet k zabezpečení útočné operace.

Množství jaderných nábojů přidělovaných vševojskové armádě na útočnou operaci bude různé a v podstatě závislé od úkolů a místa armády v útočné operaci frontu, od systému obrany nepřítele a množství objektů (cílů), podléhajících zničení jadernými náboji, od množství jeho prostředků hromadného napadení, od důležitosti operačního směru, od podpory armády silami a prostředky frontu, od podmínek součinnosti se sousedy, od charakteru terénu, ve kterém bude útočná operace probíhat a konečně od možnosti armády ničit nepřítele jinými prostředky.

Nemalou úlohu v tomto směru bude mít i otázka poměru sil, která v soudobých operacích nijak nepozbyla na svém významu.

Plukovník Juraj Lalo

Pro konkrétnější představu určování množství jaderných nábojů k zabezpečení útočné operace armády rozebereme si příklad za podmínek, že:

— armáda útočí na směru rozhodující činnosti frontu;

— v pásmu útoku se brání zesílený armádní sbor, mající ve své sestavě tři mechanizované divize a jednu tankovou divizi,

— v operační hloubce do splnění cíle operace se armáda střetne s operačními zálohami v síle rovněž do jednoho armádního sboru přibližně stejné organizace.

Vycházejíce z této situace a podmínek můžeme dojít k závěru, že k úspěšnému zakončení útočné operace je třeba zničit následující objekty v systému jeho obrany.

Do 2—3 oddílů ŘS CORPORAL, 6—8 baterií HONEST JOHN, 1—2 oddíly 280mm kanónů, 6—8 baterií 203,2mm houfnic (asi 20 % houfnic ráže 203,2 mm z celkového počtu může používat jaderné náboje), 2—3 sklady s jadernou municí a chemickým střelivem, 2—3 montážní dílny, 2—3 velitelská stanoviště a 8—10 tankových praporů. Kromě toho k vytvoření podmínek úspěšného přechodu k útoku bude třeba zničit jadernými údery asi 40 % živé síly divizí prvního sledu, což představuje přibližně asi 18 rot. Dále, jak již bylo řečeno, bude třeba v operační hloubce způsobit citelné ztráty operačním zálohám, což si vyžádá dalších 12—18 jaderných úderů (k způsobení 50% ztrát pěší nebo tankové divize, tj. k její nezpůsobilosti vést bojovou činnost, je třeba 4—6 jaderných úderů s tritolovým ekvivalentem od 20 do 50 kt).

Které objekty tedy bude nutno zničit jadernými údery a orientační množství jaderných nábojů potřebných armádě k zabezpečení útočné operace, je možno vyjádřit následující tabulkou:

Úkoly a objekty podléhající zničení jadernými údery	Počet objektů	Potřeba jaderných nábojů			Letecké pumy jaderné pumy	Celkem
		vojskové rakety	arm. rakety	front. rakety		
1. Zničení prostř. hrom. napadení	16	5	5	6	—	16
2. Zabezpeč. průlomu takt. hloubky obrany						
— rotní ohniska odporu (40 %)	10	10			—	10
— tankové prapory divize 1. sledu a 2. sledu as	8		4	2	4	8
— VS divizí a as	3		3		—	3
3. Zničení operačních záloh, do 3—4 divizí	18—20		8—10		10—12	18—20
4. Zabezpečení vzduš. výsadků	1—2				1—2	1—2
5. Zabezpečení zasazení do sražení 2. sledu armády	4		4		—	4
6. Zničení znovu objevivších se prostředků hrom. ničení	4	2	2		—	4
7. Záloha velitele armády	—		5		—	5
Celkem	64—67	17	31—33	8	15—18	69—72

Celkem tedy v pásmu armády se může nacházet do 60—70 objektů podléhajících bezpodmínečnému zničení nebo umlčení.

Rozborem charakteristiky jednotlivých objektů (cílů) tj. jejich rozměrů, odolnosti a důležitosti v systému obrany nepřítele dojde velitel frontu k závěru, které cíle je možno zničit chemickými OL, dělostřelectvem, letectvem a raketovými zbraněmi s obyčejnou náplní a které je bezpodmínečně nutno ničit jadernými náboji.

Na základě této analýzy určuje velitel frontu armádě potřebný počet jaderných nábojů.

V našem případě bude třeba jadernými náboji především zničit prostředky hromadného napadení nepřítele a tím i změnit nepříznivý pro nás poměr sil v jaderných prostředcích, rozbít tankové jednotky, zničit VS, zabezpečit zasazení 2. sledu armády, způsobit ztráty operačním zálohám nepřítele a zabezpečit vysazení vzdušného výsadku.

Celkem tedy prostředky armády bude třeba zničit do 40—45 cílů, což znamená, že armádě musí být přiděleno stejné množství jaderných nábojů.

Ostatní cíle bude nutno ničit chemickými otravnými látkami, dělostřelectvem, letectvem, jakož i raketovými zbraněmi s obyčejnou náplní. Kromě toho, jak je také v tabulce uvedeno, na ničení některých objektů v útočném pásmu armády nesou podíl prostředky frontu.

Nejvhodnějším tritolovým ekvivalentem jaderných nábojů se jeví ekvivalent od 5 do 50 kt. Tento tritolový ekvivalent zabezpečuje nejefektivnější zničení objektů počínaje prvním postavením prvního pásma obrany nepřítele.

Rozdělení jaderných nábojů po úkolech armády může být následující:

— pro splnění bližšího úkolu včetně provedení jaderné přípravy k útoku do 40 až 60 % (nejvíce cílů podléhajících zničení jadernými údery bude v taktické hloubce),

— pro splnění úkolů v operační hloubce do 30—50 %,

— v záloze velitele armády do 10 % z celkového počtu nábojů přidělených armádě k zabezpečení útočné operace.

Jaké jsou prostředky a jaká bude efektivnost použití těchto prostředků? Při řešení této otázky třeba především vycházet z charakteru cílů, jejich rozměrů, ze stupně nutnosti zničení, a podle toho pak určit potřebný ekvivalent a druh výbuchu.

Za předpokladu, že armáda v době jaderné přípravy a k prolomení taktické hloubky obrany použije do 50 % jaderných nábojů z celkového počtu, bude efektivnost zničení nepřítele přibližně následující (viz tabulku na str. 100 nahoře):

Poznámka. Údery 50kt leteckými jadernými pumami budou provedeny po tankových praporech tankové divize — druhém sledu armádního sboru.

Tabulka ukazuje, že při použití 27 jaderných nábojů v době provedení jaderné přípravy mohou být způsobeny ztráty 27 vážným objektům nepřítele se stupněm zničení v průměru přibližně 40—45 %, což podstatně narušuje odolnost obrany nepřítele, mění poměr sil v prospěch útočících jednotek a tím se vytvářejí podmínky k úspěšnému zahájení operace.

V době jaderné přípravy operace se budou provádět i údery prostředky frontu, zvláště po prostředcích hromadného ničení a jeho operačních zálohách, což rovněž přispívá k úspěšnému splnění úkolu armády.

Co se týká množství chemického střeliva, přiděleného armádě na útočnou operaci, bude toto přímo záviset na počtu jaderných nábojů, přidělených armádě. Čím více bude armádě přiděleno jaderných nábojů, tím méně chemického střeliva a naopak, čím méně jaderných nábojů, tím více chemického střeliva. Obyčejně armáda může obdržet od 0,30—0,50 palebného průměru chemického střeliva pro dělostřelectvo a od 0,5—1,0 palebného průměru pro raketomety. Základní receptury, kterých bude armáda používat, budou rychle působící otravné látky typu R-2 a R-35.

K použití chemického střeliva dělostřelectvem bude armáda disponovat přibližně těmito prostředky (viz tabulku na str. 100 dole):

Z uvedené tabulky je vidět, že dělostřelectvo armády včetně posilových prostředků může současně ničit živou sílu do 7 pěších rot a způsobit jim ztráty při provedení úderu z překvapení do 30—50 % a bez dosažení překvapení do 10—12 %, nebo do 2,5 pěších rot a do 65—70 bat. dělostřelectva se stejným stupněm zničení. Při prodloužení doby palebných přepadů zvyšují se sice možnosti ničení, avšak toto potřebuje většího množství střeliva i času, nehledě na to, že se podstatně snižuje efektivnost úderů, neboť v tomto případě již nelze mluvit o překvapení.

Plukovník Juraj Lalo

Objekty ničení a jejich rozměr	Počet objektů	Stupeň žen. vybudování	Používané jaderné náboje		Pravděpodobný stupeň zničení živé síly v %
			kt	druh výbuchu	
1. Rotní ohniska odporu (1,5 × 1)–8	4	obsluha v zákopech	5	vysoký vzdušný	62 %
	4	obsluha v úkrytech	10	vzdušný	26 %
2. Tankové prapory v prostorech soustředění (2,5 × 2,5)–6	2	Osádky tanků v zákopech	20	vysoký vzdušný	37 %
	4	osádky v tancích	50*)	vzdušný	42 %*)
3. VS pěší divize (600 × 800)–2	2	Úkryty lehkého typu	10	vzdušný	12 %
4. VS armádního sboru (1,5 × 1)–1	1	Úkryty lehkého typu	20	vzdušný	20—25 %
5. Bat. „HONEST JOHN" (1 × 1,5)–4	4	Obsluha v zákopech	10	vysoký vzdušný	56 %
6. Bat. 203,2 mm houfnic (1,2 × 1)–4	4	Obsluha v zákopech	10	vysoký vzdušný	50 %
7. Bat. 280 mm kan. (1,5 × 1,5)–2	2	Obsluha v zákopech	10	vysoký vzdušný	45 %
Celkem	27				40—45 %

Druhy dělostřelectva	Počet oddílů (v oddíle 18 děl)	Doba palebného přepadu	Palebné možnosti v ha za 1 nálet		Celkem
			typ otravných látek		
			CHN s R–2	CHN s R–35	
85mm kanóny	5	1	—	3,4	17
122mm kanóny	3	1	—	4,1	12,3
122mm houfnice	27	1	—	4,9	132,3
raketomety 130 mm	3	1	18	—	54
Celkem	38	—	—	—	215,6

Vycházeje z výše uvedených sil a prostředků k provedení úderů chemickým střelivem, budou možnosti armády tyto:

Objekty ničení a jejich rozměry v ha	K ničení je třeba děl. oddílů	Doba palebného přepadu	Typ OL		Můžeme ničit objektů	Podmínky
			R-2	R-35		
Pěší rota (živá síla v zákopech) 27 ha	1,5 oddílů raketometů 130 mm	salva	I	—	1	Dálka střelby do 8 km
	5,5 oddílů 122 mm houfnic	1 min.	—	I	I	Dálka střelby do 10 km
Dělostřelecká baterie 105 mm v pal. post. 6ha	1/2 oddílů 122 mm kanonů	1 min.	—	I	I	Dálka střelby do 15 km
	1/2 oddílů 122 mm houfnic	1 min.	—	I	I	Dálka střelby do 10 km
Baterie chemických min. v pal. post. 6ha	1/2 oddílů 85 mm kan.	1 min.	—	I	I	Dálka střelby 10—15 km

Co se týká možnosti letectva při použití chemického střeliva, toto bude přímo závislé na počtu leteckých útvarů a svazků, které podle rozhodnutí velitele frontu podporují útok armády, typu letectva, operačních norem a typu použitých otravných látek. Počítá se, že 25—30 % z celkového bojového nákladu bude chemických pum. V tomto případě budou možnosti letectva následující:

Typ letadel	Typ leteckých bomb	Označení otravných látek	Počet bomb v letadle	Možnosti v ha			Letecký pluk
				jeden let.	rot	letka	
MIG 15, 17, 19	CHAB 250, 110N	R-2	2	1,2	4,3	13,4	40,2
	OCHAB-100P	R-35	2	3,6	14,6	43,2	129,6
IL 28	CHAB 250-110N	R-2	8	4,8	14,4	43,2	129,6
	OCHAB-100P	R-35	12	21,6	64,8	194,4	583,2

Plukovník Juraj Lalo

Výše uvedená tabulka nám ukazuje, že v případě, kdy ve prospěch útočné operace armády bude působit do 4 divizí bombardovacího letectva s 30% počtem chemických nábojů z celkového nákladu s recepturou R-2, možnosti armády jsou vyjádřeny v 598,4 ha, což umožňuje ničit živou sílu do jednoho praporu motopěchoty a s recepturou R-35 2330 ha, na jejíž ploše může být síla jednoho bojového skupení se způsobením ztrát v obou případech do 10 až 12 % živé síly.

Metoda a způsob vypracování rozhodnutí velitele armády pro použití ZHN

Rozhodnutí k použití zbraní hromadného ničení v útočné operaci frontu celkově, jakož i v pásmech útoků jednotlivých armád útočících na směru rozhodující činnosti frontu přijímá velitel frontu.

Výpis z tohoto rozhodnutí se obyčejně zasílá štábu armády, který slouží jako jeden z podkladů pro plánování použití ZHN v útočné operaci armády. Ve výpisech se obyčejně uvádějí tyto údaje: množství jaderných a chemických nábojů přidělených armádě k zabezpečení operace, tritolový ekvivalent, doba a místo převzetí jaderných a chemických nábojů, které objekty v pásmu útoku armády budou zničeny prostředky frontu s dobou určení úderů a omezení týkající se provedení pozemních úderů.

Použití zbraní hromadného ničení tvoří základ zámyslu velitele armády.

Velitel armády při ujasňování úkolů především určuje, jaký vliv bude mít použití zbraní hromadného ničení na průběh celé operace a jaká opatření je třeba provést k zabezpečení úspěšného použití zbraní hromadného ničení v operaci.

Při ujasnění úkolů velitele armády upřesňuje:

— možnosti nepřítele z hlediska použití ZHN (kde je hlavní uskupení sil nepřítele, kde a jak jsou rozmístěny prostředky hromadného napadení a jaké jsou jejich možnosti použití jaderných a chemických zbraní),

— všeobecné možnosti armády při použití zbraní hromadného ničení, tj. množství a tritolový ekvivalent jaderných nábojů přidělených armádě, doba jejich převzetí, počet prostředků (nosičů jaderných zbraní a chemických otravných látek), možnosti současného ničení objektů v taktické a operační hloubce, počet a typ chemických dělostřeleckých granátů, receptury OL a prostředky jejich použití.

Při určování možnosti armády pro ničení objektů nepřítele bere se v úvahu:

— jaké úkoly v pásmu útoku armády řeší s použitím jaderných a chemických zbraní velitel frontu,

— možnosti armády při ničení nebo umlčování objektů nepřítele v prvním a druhém pásmu obrany,

— které úkoly v operaci je třeba řešit s použitím jaderných zbraní a které s použitím chemických zbraní,

— které objekty v obraně nepřítele je bezpodmínečně nutno zničit, aby byla podstatně narušena odolnost jeho obrany,

— opatření k zabezpečení bezpečnosti prvních sledů armády při použití zbraní hromadného ničení a při činnosti vojsk v rajónech a prostorech, kde se tyto zbraně používaly,

— doba pohotovosti prostředků použití zbraní hromadného ničení,

— jaký je stupeň připravenosti vojsk k vedení operace v podmínkách použití zbraní hromadného ničení,

— do jaké míry ovlivňují meteorologické podmínky použití zbraní hromadného ničení.

Ujasnění úkolů a ocenění situace z hlediska použití zbraní hromadného ničení umožňuje veliteli armády určit, jak použití zbraní hromadného ničení ovlivní volbu směru rozhodující činnosti vojsk, úseky průlomu, operační uskupení vojsk armády, způsob útoku, potřebnou hustotu dělostřelectva a ostatních prostředků zesílení.

Po ujasnění uvedených otázek vypracovává velitel armády zámysl operace, jehož základ tvoří rozhodnutí pro použití atomových zbraní a ostatních prostředků hromadného ničení.

Vycházeje z rozboru výše uvedených otázek a zámyslu útočné operace, velitel armády určuje objekty, které mají být zničeny jadernými a chemickými náboji.

Hlavní objekty, které podléhají úderům jaderných nábojů jsou:

— dělostřelectvo nepřítele s možností používat jaderných nábojů, jako 203,2mm

houfnice, 280mm kanóny, rakety typu HONEST JOHN, CORPORAL, REDSTONE apod.;

— sklady jaderných nábojů a montážní dílny, sklady chemických nábojů;

— hlavní uskupení vojsk nepřítele s důrazem na tankové jednotky a postavení dělostřelectva;

— místa velení, letiště a vážnější objekty týlu; objektem k ničení chemickým střelivem bude obyčejná živá síla v taktické i operační hloubce.

Při určování objektů k zničení jadernými náboji je třeba brát v úvahu charakter a rozměr cíle, jeho odolnost, zvláštnosti terénu a povětrnostní podmínky. Podle těchto ukazatelů pak určitý nutný tritolový ekvivalent a druh jaderného výbuchu.

Vážnou otázkou v rozhodnutí velitele armády pro použití zbraní hromadného ničení je určení druhů výbuchů. V pásmu útoku armády jejími prostředky budou zpravidla prováděny vzdušné výbuchy. V některých případech mohou být provedeny i pozemní výbuchy. V tomto případě velitel armády určuje každý výbuch a jeho epicentrum zvlášť.

Rozhodnutí k použití zbraní hromadného ničení přijímá velitel armády. Avšak na zpracování nutných podkladů se podílí kolektiv důstojníků štábu armády pod řízením náčelníka štábu, který předkládá veliteli armády návrh na použití zbraní hromadného ničení.

Náčelník štábu by měl ve svém návrhu doložit: které objekty je třeba ničit jadernými zbraněmi a které objekty chemickými otravnými látkami, pravděpodobné ztráty nepřítele na živé síle a bojové technice, možný stupeň zničení jeho obranných zařízení, pravděpodobnou úroveň radioaktivního zamoření terénu a zamoření trvalými otravnými látkami, kde a v průběhu jaké doby budou tyto látky nebezpečné pro útočící vojska, jaký vliv bude mít použití ZHN na součinnost se sousedy, kolik jaderných a chemických nábojů použít k provedení jaderné přípravy, kolik vyčlenit k splnění bližšího, následujícího a dalšího úkolu a kolik mít v záloze velitele armády, doba provedení jaderných a chemických úderů a druhy výbuchů, pravděpodobný vznik závalů a jaká opatření učinit k jejich překonávání, jaká je třeba provést opatření k bojovému, technickému a materiálnímu zabezpečení jednotek používajících jaderných nábojů a opatření vzhledem k bezpečnosti vlastních vojsk.

Na přípravě některých zvláštních údajů spojených s použitím ZHN mají se podílet důstojníci specialisté. Povinnosti těchto důstojníků mohou spočívat ve studiu vlastních možností i možností nepřítele, vlivu terénu a meteorologických podmínek na použití jaderných a chemických nábojů. Tito důstojníci musí také připravit výpočty pro určení nutného tritolového ekvivalentu ke zničení jednotlivých cílů, druhy výbuchů, pravděpodobnou efektivnost použití prostředků hromadného ničení, dobu zahájení přípravy jaderného střeliva.

Rozhodnutí velitele armády pro použití ZHN a jeho obsah

Na základě směrnice velitele frontu, ujasnění úkolu a zhodnocení situace přijímá velitel armády celkové rozhodnutí pro útočnou operaci, kterého základ tvoří rozhodnutí pro použití zbraní hromadného ničení.

V rozhodnutí pro použití zbraní hromadného ničení měl by velitel armády uvést:

— cíl použití ZHN v útočné operaci,

— úkoly, které je třeba řešit s použitím ZHN,

— úkoly, které ve prospěch armády budou řešeny silami a prostředky frontu,

— směry, na kterých bude použito hromadně a na kterých jednotlivě jaderných úderů,

— druh úderů a výbuchu,

— objekty pro jaderné údery a objekty určené k ničení chemickými otravnými látkami,

— dobu provedení úderů jadernými zbraněmi a chemickými otravnými látkami,

— rozdělení jaderných nábojů a chemických otravných látek po úkolech armády a vyčlenění zálohy velitele armády,

— dobu pohotovosti jednotek k provedení jaderných a chemických úderů,

— opatření k zabezpečení provedení úderů a bezpečnostní opatření vlastních vojsk.

V případě, že v pásmu útoku armády jsou prováděny pozemní výbuchy, tyto pak velitel armády určuje zvlášť.

Plukovník Juraj Lalo

Plán použití zbraní hromadného ničení

Plán použití ZHN zpracovává štáb armády pod přímým řízením náčelníka štábu. Na zpracování plánu se podílejí určení důstojníci operačního oddělení, velitel dělostřelectva armády, představitel letectva a náčelník chemické služby armády.

Podkladem pro zpracování plánu použití ZHN je rozhodnutí velitele armády, výpis ze směrnic velitele frontu, síly a prostředky, které má armáda k dispozici.

Zásadní otázky použití ZHN jsou zahrnuty do plánu operace a jejich podrobné rozpracování se odráží v plánu použití ZHN.

K zpracování tohoto plánu musí náčelník štábu armády vydat pokyny, ve kterých by měl uvést:

— kdo je odpovědný za zpracování plánu a v jakém rozsahu na něm spolupracují jednotliví náčelníci druhů vojsk,

— jaký je cíl použití ZHN,

— které objekty budou ničeny jadernými zbraněmi a které chemickými otravnými látkami,

— které objekty budou ničeny prostředky frontu,

— počet, druh a tritolový ekvivalent jaderných nábojů přidělených armádě k zabezpečení operace,

— počet chemických nábojů,

— rozdělení jaderných a chemických nábojů po úkolech armády a vyčlenění zálohy velitele armády,

— doba provedení jaderných a chemických úderů a druhy výbuchů a jejich prostory,

— počet pozemních výbuchů a jejich prostory,

— bojové a materiálně technické zabezpečení raketových jednotek,

— bezpečnostní opatření vlastních vojsk,

— způsob velení raketovým jednotkám,

— do kdy a v jaké formě má být zpracován plán použití ZHN.

Současně s pokyny pro zpracovaní plánu musí vydat i nařízení pro organizaci průzkumu a doplňkového průzkumu objektů, které mají být zničeny jadernými údery.

Do plánu použití ZHN musí být zahrnuty všechny otázky zabezpečující nejefektivnější použití těchto zbraní, opatření zajišťující bezpečnost vlastních vojsk, velení jednotkám používajícím prostředky hromadného ničení a jejich bojové a materiální zabezpečení.

Při zpracování plánu použití ZHN se musí vycházet ze základních principů jejich použití, a to zejména:

— aby se ZHN používaly na rozhodujícím směru k řešení hlavních úkolů a v součinnosti s ostatními prostředky ničení, zvláště s chemickými otravnými látkami,

— aby se ZHN používaly masově a s překvapením,

— aby tritolový ekvivalent jaderného náboje a možnosti prostředků odpovídaly charakteru cíle,

— aby se použití ZHN uskutečňovalo v podmínkách těsné součinnosti s útočícími vojsky, která mají využít účinků jaderných a chemických úderů,

— aby použití ZHN neohrožovalo bezpečnost vlastních vojsk,

— aby byly správně rozděleny síly a prostředky na celou hloubku útočné operace.

Plán použití ZHN musí také zabezpečovat použití jaderných nábojů na nejdůležitější objekty v systému obrany nepřítele v tomto pořadí:

1. prostředky hromadného ničení nepřítele,
2. sklady a montážní dílny jaderných nábojů,
3. letiště s přítomností nosičů jaderných pum,
4. tankové jednotky nepřítele,
5. důležitá místa velení, systém radiolokace a důležité zásobovací základny.

Plán použití ZHN může být zpracován graficky nebo textuálně.

Obsah a charakteristika grafického plánu použití zbraní hromadného ničení

Grafický plán použití ZHN v útočné operaci armády se zpracovává na mapě 100 000 (viz přílohu 1).

Do mapy se zakreslují tyto údaje:

— uskupení nepřítele na celou hloubku operace,

— pásma obrany na celou hloubku operace do jednotlivých postavení a jejich obsazení v prvním pásmu obrany,

— rozmístění prostředků hromadného napadení nepřítele, palebná postavení, vyčkávací prostory 203,3mm houfnic, 280mm kanónů, baterií HONEST JOHN,

VELITELSTVÍ..... ARMÁDY
Č.j.:
„Schvaluji"
Velitel.....armády

PŘÍSNĚ TAJNÉ!
Výtisk jediný.
PŘÍLOHA č. 1

PLÁN POUŽITÍ ZBRANÍ HROMADNÉHO NIČENÍ V ÚTOČNÉ OPERACI ARMÁDY

(MOŽNÝ VZOR)

1. Cíl použití zbraní hromadného ničení: provedením překvapivých a hromadných úderů atomovými a chemickými zbraněmi - oslabit hlavní uskupení bránících se vojsk nepřítele, narušit systém jeho obrany a tím vytvořit příznivé podmínky k dosažení cíle operace.

2. Síly a prostředky používající zbraně hromadného ničení: arb (6 odpal. zař.), 4 oddíly vojsk. raket (16 odpalovacích zař.), 89 bombardovací pluk - LA (15 letadel IL-28).

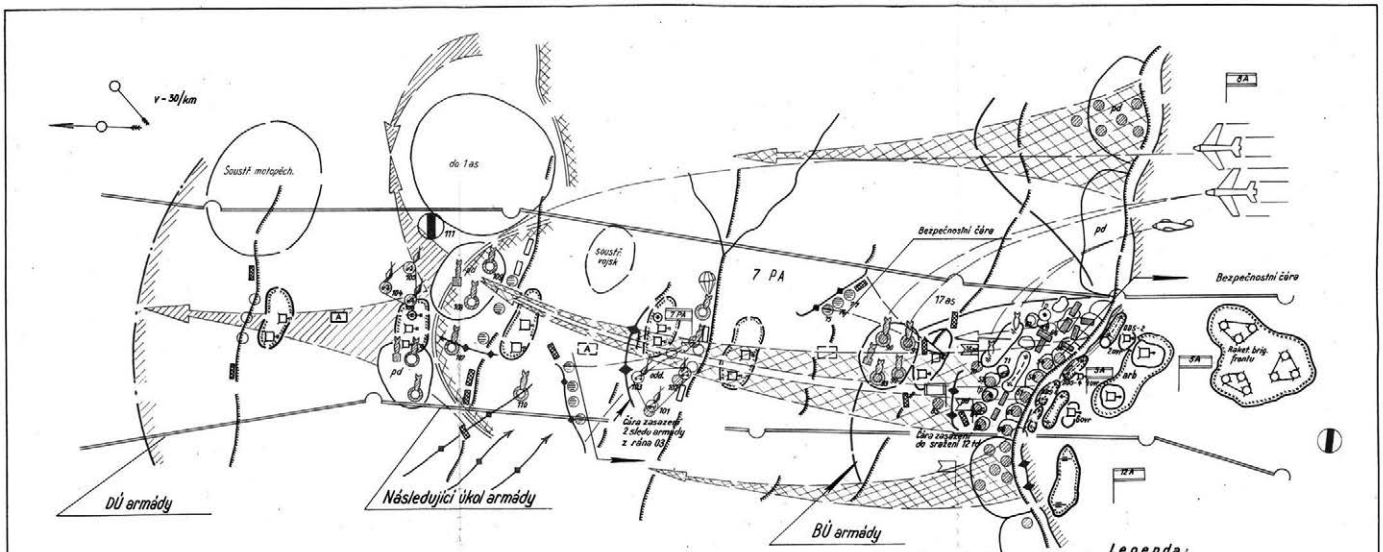

Na útočnou operaci je vyčleněno:

Jednotky používající atom. a chemické střelivo	Množství atomic střeliva 5 KT	10 KT	20 KT	50 KT	100 KT	Celk.	Chemického střeliva BOJOVÉ R-2	R-35	R-35	VÝCVIKOVÉ R-2	R-35	R-35
5 arb												
Oddíly vojsk. raket												
89 bombard. let. pluk 16 LA												
Celkem armád. prostř.												
Frontovými prostř.												
Chem. střel. se přidělují												
Dělostřelectvu												
Letectvu												
Celkem												

Náčelník štábu..... armády
Náčelník operační skupiny štábu..... LA
Velitel dělostřelectva armády

Rozdělení zbraní hromadného ničení po úkolech armády

Úkoly které bodou plněny zbraněmi hromad. ničení	Armádní rakety Jad	Chem	Výsokoé rakety Jad	Chem	Letecké pomy Jad	Chem	Front prostředky Jad	Chem	Celkem Jad	Chem	Jiné prostředky Jad	Chem	Obranné útky Jad	Chem
Bližší úkol armády														
1) Příprava úkolu: A) 3. salva atomových úderů														
B) 2. serie atomových úderů														
Celkem na přípravu úkolu														
2) Podpora při zasazení 12 rd														
3) Počtem druhého pásma obrany a odrad. prahod nepř.														
Celkem na splnění bůů. úkolu A														
Následující úkol armády														
4) Zabezpečení vysazení výsadku														
5) Zabezpečení následného přechodu splného toku a příčům APD														
6) Zabezpečení zasazení druhé hr. střelb armády														
Celkem na splnění následujícího úkolu armády														
Další úkol armády														
7) Dovršení prohlubení nepřátel. úkolu, zničení přesuť. ženj.														
8) Zabezpečení splnění dalšího úkolu armády														
Celkem na DÚ armády														
Záloha velitele armády														
Celkem na úkolnou operaci														

Rozdělení objektů mezi jedn. a útv. používajícími prostř. hrom. napad. při přípravě úkolu.

Jednotky	Objekty ničené 5 KT atomic. střelivem a 3 KT atomic. střelivem při přípravě	Objekty ničené 5 KT atomic. střelivem a 3 KT atomic. střelivem
arb		
oddíly		
vojsk. raket		
89 bomb. let. pluk 16 LA		
Frontovými prostř.		
Chemické útory na prostředky	DÚ - 2 msd	
	BÚ - 4 msd	
	DÚ - 4 msd	
	BÚ - 8 TD	
	kom. dél. LA	
Letecká podp. arm.		

	Radiem	Trinitroanisolem
1. serie Bůů atom. úderů (počet zasažených cílů a počet atom. úderů)		
2. serie		

Legenda:

- Atomové údery provedené raketami (silami frontu)
- Atomové údery provedené letectvem (silami frontu)
- Letecké údery s chemickými prostředky
- Atomové údery provedené armádními prostředky v době vyvedení vojsk na čáru rozvinutí
- Atomové údery provedené armádními prostředky v době atomové přípravy
- Dráždivé napůlkované atomové údery, prováděné armádními prostředky v průběhu operace
- Atomové údery provedené letectvem (armád. prostředky)
- Chemické údery provedené v době atomové přípravy
- Chemické údery provedené v průběhu operace
- Baterie 203 ŠHD
- Baterie těžkého 280 mm dělostřelectva
- Baterie OH
- Technické díly pro přípravu atom. munice
- Postavení odpalovacích zařízení URS

VELITELSTVÍ ... ARMÁDY
Čj:
„Schvaluji"
Velitel ... armády

PŘÍSNĚ TAJNÉ!
Výtisk jediný.
PŘÍLOHA č. 2

PLÁN POUŽITÍ ZBRANÍ HROMADNÉHO NIČENÍ V ÚTOČNÉ OPERACI ARMÁDY

1. **Cíl použití zbraní hromadného ničení:** provedením překvapivých a hromadných úderů atomovými a chemickými zbraněmi oslabit hlavní uskupení bránícího se nepřítele, narušit systém jeho obrany a zabezpečující činnost vojsk armády vytvořit příznivé podmínky k dosažení cíle operace.
2. **Síly a prostředky používající zbraně hromadného ničení:** arb-(6 odpal. zařízení), 4 oddíly vojskových raket (16 odpal. zařízení), 89. bombardovací letecký pluk-LA (16 letadel IL-28).
3. **Na útočnou operaci armády se vyčleňuje:** a) atomového střeliva: 3kt–, 10kt–, 20kt–, 40kt–, (Celkem kusů .... leteckých pum 50kt.... .
   b) chemického střeliva pro dělostřelectvo: ---------- ; pro letectvo: ----------

Úkoly které budou plněny zbraněmi hromadného ničení	Názvy, množství objektů podléhajícího zničení atom. a chem. údery (hlavní – záložní)	Jednotky a útvary atom. a chem. napadení	Vyčleněné atomové střelivo: Atomových granátů – Trotyl ekv.	Atomových granátů – Mocnost	Atom. letec. kých pum – Trotyl	Atom. letec. kých pum – Mocnost	(celkem na spin. úkol) – Trotyl	(celkem na spin. úkol) – Mocnost	Množství chem. střeliva (v ptp) a typ OL: Dělostřelectvo – R-3	Dělostřelectvo – R-38	Dělostřelectvo – R-38	Letectvo – R-5	Letectvo – R-35	Letectvo – R-35 Zvik. 7	Doba provedení atom. úderů	Druh výbuchu	Poznámka
Zničení prostředků atomového napadení v době uvedení vojsk na čáru rozvin.	Úrmádními prostředky a) atomovými náboji 1) Tři baterie „OH" Cíl č. 50, 17, 12 Souřadnice ..... 2) Dvě baterie 203 2 Cíl č. 54, 56 souřadnice :	1. Splnění bližšího úkolu armády															
Zabezpečení průlomu prvního pásma obrany nepřítele	3) Šest rotních opěrných bodů, cíle čís. 62, 64, 66, 70, 82, 83 Souřadnice. Záložní cíle čís. Souřadnice:																
	4) Tři tankové prapory cíle čís. 77, 74, 75 Souřadnice																
	5) Čtyři tankové prapory na druhém pásmu obrany cíle čís. 90, 91, 92 a 93																
	6) Dvě bojové skupení v prostoru soustředění cíle čís. 73 a 75 souřadnice																
	7) Velitelská stanoviště divizí 1. sledu cíl čís. 96																
Zabezpečení zasazení 12 Id, průlom druhého pásma obrany a odražení protiúderu	8) Jeden – dva opěrné body v úseku																
	9) Odražení protiúderu																
	8) Chemickými granáty a chemickými leteckými bombami 1) Rotní opěrné body cíle čís. 10, 11, 13 2) Nepřátelské dělostřelectvo v palebném postavení cíle čís. 3) Bojové skupení na druhém pásmu obrany cíl čís. 4) Údery na druhý sled armádního sboru																
	Celkem armádními prostředky ke splnění bližšího úkolu armády																
Zničení nepřátelských prostředků atomového napadení a ničení operačních záloh	Frontovými prostředky 10) Oddíl řízených střel „Kapral" cíle č. 101, 102, 103 Souřadnice																
	11) Oddíl řízených střel „Redstone" cíle č. 104, 105, 106 Souřadnice																
	12) Soustředění vojsk cíle č. 108, 109, 110 Souřadnice																
	13) Velitelské stanoviště armády cíl č. 111 Souřadnice																
	Celkem frontovými prostředky																
	Celkem při splnění bližšího úkolu armády																
Zabezpečení vyasazení vojsk do následného průlomu vodního toku a průlom arm pásma obrany	Úrmádními prostředky a.) Atomovým střelivem 1) Údery na opěrné body v armádním pásmu obrany v prostorech	1. Splnění následujícího úkolu armády															
Odražení protiúderu operačních záloh	2) Do dvou divizí na čáře rozvinutí																
Zabezpečení zasazení druhého sledu armády a průlom následujícího armádního pásma obrany	3) Opěrné body v armádním pásmu obrany b) Chemickými granáty Živá síla v armádním pásmu obrany																
	Živá síla na čáře rozvinutí k protiúderu																
	Nepřátelské dělostřelectvo v palebných postaveních																
	Celkem armádními prostředky																
	Frontovými prostředky odražení protiúderu operačních záloh																
	Celkem při splnění následujícího úkolu armády																
Boj s přicházejícími operačními zálohami, s prostředky hromadného ničení a pro splnění dalších úkolů	Úrmádními prostředky a.) Atomovými granáty Opěrné body na mezilehlých pásmech obrany, prostředky atomového napadení, soustředěné vojska a kolony vojsk	1. Splnění dalšího úkolu armády															
	Celkem armádními prostředky při splnění dalšího úkolu armády																
	Záloha velitele armády																
	Celkem v záloze																
	Celkem na operaci-armádními prostředky																
	Frontovými prostředky																
	Celkem v pásmu činnosti armády se spotřebuje																

1. Pohotovost jednotek používající atomové střelivo ---------- ;
   jednotek, používajících chemické střelivo ----------
2. Signál k provedení atomových úderů radiem „222", telefonicky „Salut" s označením cíle. Signál k provedení chemických úderů radiem „333", telefonicky „Hrom" s označením čís. cíle. Zákaz nebo odvolání atomových úderů radiem „444", telefonicky „Noc" s označením č. cíle.
3. Zákaz nebo odvolání chemických úderů „555" telefonicky „Pokoj" s označením č. cíle
4. Upozornění vlastních vojsk o provedení atomových úderů radiem „777", telefonicky „Svět" – 3 min. před vlastním provedením

Náčelník štábu ... armády Velitel dělostřelectva ... armády Náčelník operační skupiny štábu .... LA

REDSTONE, CORPORAL, popřípadě i jiných prostředků hromadného napadení.

— sklady jaderných nábojů a chemických otravných látek v taktické a bližší operační hloubce,

— objekty týlu, na které jsou plánované údery ZHN,

— letiště s nosiči jaderných pum na celou hloubku operace, popřípadě i v pásmu sousední armády,

— velitelská stanoviště divizí, armádních sborů a armády,

— možné čáry rozvinutí k protizteči, k protiúderu a jejich směry,

— objekty, na které jsou plánované údery jadernými náboji a chemickými otravnými látkami v době přesunu vojsk do výchozího prostoru, v době jaderné přípravy a v době plnění (následujícího) a dalšího úkolu armády,

— tritolový ekvivalent a počet jaderných nábojů určených k zničení jednotlivých cílů, jakož i počet chemického střeliva a receptury OL,

— druh výbuchů,

— údery prováděné v pásmu armády prostředky frontu,

— druh úderů (jednotlivé, skupinové nebo hromadné),

— jaderné údery plánované sousedními armádami.

V případě, že v pásmu armády je plánované provedení pozemních úderů, pak se zakresluje každý úder zvlášť s radioaktivní stopou.

Dále se uvádí:

— přední okraj obrany vlastních vojsk a jejich uskupení,

— bezpečnostní čáry pro jednotky v dotyku a jednotky přicházející z hloubky,

— hlavní a záložní palebná postavení raketových jednotek, jakož i jejich vyčkávací prostory,

— palebná postavení dělostřelectva, používajícího chemické otravné látky,

— letiště vlastních nosičů jaderných pum.

Vzhledem k tomu, že všechny otázky spojené s použitím zbraní hromadného ničení nelze vyjádřit graficky, bude nutno některé rozvést v legendě. Půjde zejména o tyto otázky:

1. Počet jaderných nábojů s uvedením tritolového ekvivalentu a množství chemických otravných látek s uvedením receptur přidělených armádě k zabezpečení útočné operace.

2. Počet a tritolový ekvivalent jaderných nábojů, které budou použity v pásmu armády prostředky frontu:

— rozdělení jaderných nábojů a chemických otravných látek po úkolech armády, kde se zvlášť uvádí množství jaderných nábojů a chemických otravných látek, které budou použity v době jaderné přípravy k útoku, při odrážení protiztečí, při zasazení druhého sledu armády do střetného sražení, při přechodu vodních toků a zabezpečení vzdušných výsadků, k zabezpečení průlomu druhého pásma obrany z chodu a dalších postavení v operační hloubce, záloha velitele armády.

3. Rozdělení objektů mezi raketové jednotky v době jaderné přípravy a během útoku s očíslováním cílů a uvedením tritolového ekvivalentu určeného k zničení cíle, receptury OL a objekty úderu.

4. Signály k zahájení nebo k zrušení plánovaných úderů a uvědomění vlastních vojsk o začátku jaderných úderů.

Grafický plán použití ZHN je podle mého názoru a při jeho odpovědném zpracování, zvláště legendy, výhodným dokumentem a zaručuje veliteli armády a jeho štábu cílevědomé a předvídavé použití prostředků hromadného ničení v průběhu celé operace. Zabezpečuje rovněž řízení raketových jednotek a pro používání v poli je daleko praktičtějším než textuální plán.

Pro jeho zpracování je třeba přibližně stejné doby jako pro zpracování textuálního plánu.

Obsah a charakteristika textuálního plánu

(Příloha 2)

Textuální plán může zahrnovat tyto otázky:

1. cíl použití ZHN v útočné operaci,
2. síly a prostředky použití ZHN,
3. plánování použití ZHN po úkolech armády

a) úkoly řešené s použitím ZHN,

b) pojmenování a počet objektů určených k ničení a umlčování prostředky hromadného ničení,

c) jednotky a útvary používající prostředky hromadného ničení,

Plukovník Juraj Lalo

d) přidělené jaderné náboje podle druhů, tritolového ekvivalentu, celkové množství určené k řešení jednotlivých úkolů,

e) množství chemických nábojů s uvedením receptur OL,

f) druh jaderných výbuchů,

g) pravděpodobný stupeň ničení v procentech,

h) doba provedení jaderných a chemických úderů,

i) kdo má právo vydat rozkaz k provedení úderu,

j) způsob provedení úderů (jednotlivý, hromadný nebo masový úder).

Dále se v plánu uvádí doba pohotovosti jednotek k provedení úderů, bezpečnostní opatření a organizace velení.

Tato forma plánu použití ZHN dovoluje sice podrobněji řešit takové otázky, jako je určení objektů k ničení údery ZHN, rozdělení jaderných a chemických nábojů po úkolech armády, rozdělení objektů jednotkám používajícím prostředky hromadného ničení, celkově však je textuální plán méně přehledný a méně výhodný k používání v poli. Zpravidla najde své uplatnění v těch případech, kdy hlavní otázky použití ZHN budou zahrnuty do plánu operace.

Plán použití ZHN podepisuje náčelník štábu, velitel dělostřelectva a představitel letectva a schvaluje jej velitel armády.

Schválením plánu použití ZHN práce štábu na něm nekončí. Plán se rozpracovává v přípravném období a do doby zahájení útoku může dojít k podstatným změnám v systému obrany nepřítele. V souvislosti s tím bude třeba i v plánu použití ZHN provádět opravy a doplnění na základě výsledků průzkumu.

V průběhu operace, vycházeje z jejího charakteru, zvláště z často se měnící situace, budou vojska armády k splnění úkolu používat různých forem vedení boje, které je těžko předvídat předem a proto rozhodnutí velitele armády se může v některých směrech měnit a doplňovat.

Z toho vyplývá, že i plán použití ZHN se bude opravovat a doplňovat v souhlase s rozhodnutím velitele armády.

Aby plán použití ZHN neustále odpovídal situaci na frontě, musí štáb armády uskutečňovat všechna opatření k včasnému získávání zpráv o nepříteli, hlavně o jeho prostředcích hromadného ničení, změnách v uskupení vojsk. Za tím účelem musí být organizován nepřetržitý a doplňkový průzkum.

Realizace plánu použití ZHN

Na základě plánu použití ZHN rozpracovává štáb dělostřelectva plán použití raketových útvarů, jednotek a dělostřelectva v útočné operaci armády.

Tímto plánem se řeší otázky rozdělení sil a prostředků po úkolech armády, uskupení jednotek a útvarů ke konci každého dne operace, úkoly, které musí být splněny s použitím jaderných nábojů, počet nábojů, přemisťování raketových útvarů a jednotek a jejich přeskupení v průběhu operace.

Použití jaderných a chemických zbraní se zvláště detailně rozpracovává plánem palby dělostřelectva, který se sestavuje na 1 den operace.

V tomto plánu v části týkající se použití ZHN se uvádí:

— rozdělení a uskupení raketových jednotek a útvarů,

— rozsah úkolů, které se plní s použitím prostředků hromadného ničení v době jaderné přípravy útoku a v průběhu operace,

— počet jaderných nábojů, tritolový ekvivalent, druh a výška výbuchů,

— doba provedení úderů a signály.

Co se týká použití chemického střeliva v plánu palby dělostřelectva se uvádějí úkoly, které musí být splněny s použitím chemických OL a to v době jaderné přípravy a v průběhu operace, receptury OL, doba provedení úderů a délka palebného přepadu, rozdělení chemických nábojů po úkolech armády a signály.

Dalším opatřením zabezpečujícím realizaci plánu použití ZHN je postavení úkolů jednotkám. Zde velitel dělostřelectva musí uvést:

— hlavní a záměnné objekty určené ke zničení jadernými náboji a epicentra výbuchů,

— tritolový ekvivalent jaderných nábojů k zničení každého cíle,

— hlavní a záložní palebná postavení a dobu jejich zaujetí,

— dobu pohotovosti a pořadí provedení jednotlivých úderů,

— druhy výbuchů a jejich výška,

— způsob a organizaci velení jednotkám,

— způsob organizace s divizemi 1. sledu a 2. sledu,

— počet, dobu a pořadí přísunu jaderných nábojů,

— organizaci obrany a ochrany jednotek,

— signály výzvy a zákazu jaderných úderů.

Příprava jaderných nábojů a jejich přísun do palebných postavení se uskutečňuje podle zvláštního plánu.

Bojové úkoly raketovým jednotkám musí velitel dělostřelectva uložit nejpozději 2—3 dny před zahájením vlastní operace. S postavením bojových úkolů jednotkám musí velitel dělostřelectva rovněž určit koordináty hlavních a záložních cílů, které se nepřetržitě studují a upřesňují podle výsledků doplňkového průzkumu.

Asi 1 hodinu před zahájením útoku musí být určena doba úderů a tím zabezpečeno jejich včasné provedení v souhlase s plánem operace.

Ve prospěch armády bude působit i letectvo používající ZHN. Použití těchto zbraní se odráží v plánu bojové činnosti letectva. Plán se rozpracovává štábem letecké armády na základě rozhodnutí velitele frontu. Velitel vševojskové armády pouze upřesňuje objekty úderů jadernými a chemickými zbraněmi, druhy výbuchů a dobu provedení úderů.

Realizace plánu použití ZHN se také zabezpečuje dokumenty zpracovávanými za účelem organizace součinnosti vojsk armády. V těchto dokumentech se rozpracovávají zvlášť otázky jako součinnost mezi vojsky používajícími jaderných a chemických zbraní a vojsky využívajícími výsledků úderů těchto zbraní, jakož i vojsky používajícími jiných prostředků ničení nepřítele. V těchto dokumentech zvláštní pozornost musí být věnována bezpečnostním opatřením a musí být uvedeny čáry a doba zákazu jejich překročení.

Několik slov k velení jednotkám používajícím prostředků hromadného ničení

Neméně vážnou otázkou při plánování použití ZHN je otázka velení raketovým jednotkám.

Organizace velení se uskutečňuje na základě nařízení štábu frontu, rozhodnutí velitele a pokynů náčelníka štábu armády.

S rozhodnutím velitele armády pro použití ZHN se v potřebném rozsahu seznamují velitelé svazků. Kromě toho se úkoly odrážejí v plánu použití raketových útvarů a jednotek a nejvíce podrobně jsou rozvedeny v plánu palby dělostřelectva.

Velení jednotkám používajícím prostředků hromadného ničení zahrnuje otázky jako postavení úkolů, organizace součinnosti, bojové, materiální, technické a zdravotnické zabezpečení, organizace spojení a kontrola plnění stanovených úkolů.

Odpovědnost za organizaci velení, za přesné splnění stanovených úkolů, jakož i za přísné utajení všech opatření souvisících s použitím ZHN nese velitel dělostřelectva armády.

Velení se uskutečňuje pomocí signálů, krátkých bojových nařízení vydávaných velitelem dělostřelectva s využitím rádiového spojení nebo styčných důstojníků.

Nejvážnějším opatřením zabezpečujícím neustálé velení je organizace nepřetržitého spojení. Základním prostředkem spojení je rádiové spojení, směrové spojení a v mnoha případech neméně významnou úlohu sehrají pohyblivé prostředky, zvláště spojovací letouny a vrtulníky.

Rádiové spojení se organizuje normálním způsobem, avšak v každém jednotlivém případě třeba vyčlenit potřebný počet kanálů, uvést způsoby jejich uskutečňování a vyčlenit potřebný počet rádiových stanic různých typů a frekvencí.

Zvláštní význam při velení raketovým jednotkám mají opatření zabezpečující včasné předání signálů, jako:

— výzva jaderných nebo chemických úderů,

— zákaz nebo zrušení plánovaných úderů,

— varování vlastních vojsk a provedení jaderných nebo chemických úderů.

Tyto signály musí být v souhlase s všeobecnými signály, kterých se používá v průběhu útočné operace. Jejich vyhlašování se uskutečňuje pomocí všech prostředků spojení a mají přednost před všemi ostatními signály.

Velení se uskutečňuje z PVS a VS podle rozhodnutí a pokynů velitele dělostřelectva. Obě místa velení musí být zabezpečena potřebným počtem spojovacích prostředků.

Při velení jednotkám technickými prostředky musí se používat šifrovacích aparatur.

Závěr

1. Použití ZHN v útočné operaci podstatně ovlivňuje bojovou činnost vojsk armády. Dovedné použití ZHN způsobuje živé síle a bojové technice nepřítele značné ztráty, demoralizuje jeho vojska, snižuje schopnost jejich odporu, mění poměr sil ve prospěch útočícího a vytváří tak příznivé podmínky k úspěšnému zahájení operace a splnění cíle operace v krátké době.

2. Použití ZHN v útočné operaci armády se musí odpovědně a důsledně splánovat. Jejich použití bez důkladného splánování může mít za následek neefektivní využití těchto prostředků, může vést k chybám v propočtech, může ztížit nebo vůbec znemožnit organizaci součinnosti, jindy může mít i za následek ztráty vlastních vojsk a podstatně ztížit splnění úkolu operace.

3. Plánování použití ZHN se uskutečňuje štábem armády za přímého řízení náčelníka štábu na základě rozhodnutí velitele armády a nařízení štábu frontu. Tímto úkolem nelze například pověřit velitele dělostřelectva, neboť použití ZHN je vůbec nejvážnějším opatřením zabezpečujícím útočnou operaci armády a odpovědnost za splánování celé útočné operace nese štáb armády v čele s náčelníkem štábu. Kromě toho štáb armády disponuje větším množstvím údajů potřebných k splánování použití ZHN než štáb dělostřelectva.

Velitel dělostřelectva armády, chemický náčelník a důstojníci specialisté odpovídají za přípravu údajů nezbytných pro splánování použití ZHN.

4. Plán použití ZHN se musí neustále doplňovat a upřesňovat na základě nových zpráv o nepříteli. V případě změny rozhodnutí velitele nebo jeho doplnění musí být provedeny opravy i v plánu použití ZHN.

5. Jedním z nejdůležitějších úkolů řešených jadernými zbraněmi je zničení prostředků hromadného napadení nepřítele. Tato otázka musí být v popředí veškeré činnosti velitele a štábu armády. Proto v plánu použití ZHN se musí zvláště uvádět vyčlenění sil a prostředků k splnění tohoto úkolu.

6. Úspěšné splánování použití ZHN v útočné operaci armády je podmíněno především množstvím a hodnověrností zpráv o nepříteli, zvláště o jeho prostředcích hromadného napadení. Snahou nepřítele bude skrývat tyto prostředky a k tomu bude používat různých způsobů maskování a klamání.

Jak zkušenosti ukázaly, údaje o těchto prostředcích získávané pomocí radiotechnických prostředků, pozorováním a fotografováním jsou neúplné a v mnoha případech nepravdivé. Vzhledem k této skutečnosti jeví se krajně nutným, aby zprávy o prostředcích hromadného napadení nepřítele byly získávány především průzkumnými skupinami a odřady vysílanými jak do taktické, tak i operační hloubky obrany nepřítele. Tyto skupiny třeba předem podrobit speciálnímu výcviku zaměřenému k vyhledávání objektů jaderných úderů, zvláště nosičů jaderných zbraní do cíle a způsobu předávání zpráv vlastnímu štábu.

7. Plán řeší otázku použití ZHN centralizovaně. Třeba podotknout, že tato skutečnost je zdůvodněna jen v době jaderné přípravy útoku a při průlomu taktické hloubky obrany. Při bojové činnosti v operační hloubce, která se vede ve vysokých tempech, často na samostatných směrech, jeví se účelným použití ZHN decentralizovat, přičemž v rukou velitele armády ponechat část sil a prostředků s možností vlivu na průběh operace.

V tomto případě by se plánem použití ZHN předvídal manévr pouze jadernými náboji.

8. Jedním ze základních principů použití ZHN je, že se tyto mají používat s překvapením. Pod tímto pojmem je třeba rozumět provedení současných a hromadných úderů do celé taktické a operační hloubky. Z toho vyplývá, že doba provedení jaderných úderů zvláště na začátku operace musí být stejná pro prostředky armády i frontu, nehledě již na nutnost stejné doby provedení úderů na objekty v strategické hloubce.

Nelze tedy plánovat jinou dobu úderu pro prostředky armády a prostředky frontu, neboť v tomto případě se vylučuje překvapení a umožňuje se nepříteli přijmout příslušná opatření.

Bojová činnost tankové armády v útočné operaci v počátečním období války

(VM č. 2/61)

Podplukovník Jaroslav Šebek

Kolektiv autorů operační správy rozebírá ve svém článku i podmínky úspěšného pronikání tankové armády v týlu nepřítele.

Správně ukazuje ve svém rozboru i na to, že s ohledem na značnou členitost a zalesněnost středoevropského válčiště, může dojít při nedostatečně promyšleném použití vlastních atomových zbraní k vytvoření velkých lesních závalů a požárů, což může do značné míry ovlivnit a znemožnit postup vlastních vojsk. Dále poukazuje na to, že odminování a vytvoření průchodů v zátarasech obvyklými prostředky a metodami není přijatelné z hlediska účinnosti ani doby a že mimo to, tankové útvary budou moci v podmínkách počátečního období války vézt sebou traly.

Dále se kolektiv autorů zmiňuje o tom, že podle zkušeností z provádění atomových výbuchů jsou nejúčinnějším způsobem pro vytváření průchodů v lesních závalech a ženijně chemických zátarasech vzdušné výbuchy, což platí hlavně v lesnatém terénu, kde tyto průchody slouží k zabezpečení průlomu obranných čar nepřítele z chodu bez sesednutí pěchoty z obrněných transportérů jak v taktické, tak i operační hloubce. Např. dva vzdušné výbuchy atomových nábojů o mohutnosti 2 kt (provedené současně anebo postupně se vzdálenostmi epicenter 700 m ve směru útoku) vytvářejí v lesních závalech průchod, přístupný pro všechny druhy dopravních prostředků o šířce 800 m a hloubce do 1500 m. 3 náboje za těchže podmínek vytvoří průchod o hloubce 2200 m.

Pokud jde o potřebu jaderných nábojů, vychází kolektiv operační správy z toho, že pro každou divizi prvního sledu bude třeba vytvořit 1-2 průchody, dále že to bude určeno stářím lesa, charakterem lesních masivů a zátarasů.

Při vytváření průchodů se budou současně ničit a umlčovat uzly nepřátelské obrany rozmístěné na těchto směrech.

Takovým způsobem bude spotřeba jaderných nábojů vyvážena urychlením tempa průlomu a zachováním bojeschopnosti tankových svazků.

Tyto názory kolektivu zpracovatelů operační správy považuji za nutné hlouběji rozebrat, aby lépe vynikly právě ty skutečnosti, které uváděné závěry podmiňují. Každá situace nebude pro uvažovaný způsob vždy vhodná.

Nejprve rozeberu otázku možností ražení průchodů silami a prostředky tankové armády ve výbušných zátarasech.

V počátečním období války se útočící vojska provděpodobně nesetkají se souvislejšími zátarasy o větších hustotách. Bude převládat hlavně ničení různých komunikačních objektů, vytváření lesních závalů a to ať již vlivem použití atomových zbraní nebo i činnosti vojsk nepřítele.

V dalším průběhu vedení bojové činnosti, lze však očekávat, že útočící svazky tankové armády budou se setkávat i s celou řadou typů zátarasů výbušných, hlavně pak protitankových minových polí, které bude nepřítel zřizovat především na směru postupu svazků tankové armády.

Uvažujeme-li s tempem postupu tankové armády v průměru 10-15 km za hodinu anebo 100-150 km za den, pak je nutné, aby vojska tankové armády vedla bojovou činnost pokud možno v předbojových sestavách, přičemž část sil tankové armády může být i v pochodových proudech.

Tento způsob vedení bojové činnosti v požadovaných tempech však vyžaduje mít k dispozici široce rozvinutou silniční síť, kterou budou vojska všestranně využívat.

Jakékoliv zdržení vojsk má za následek i jejich nahromadění a vytváří příznivé podmínky pro provedení úderů atomovými zbraněmi nepřítelem. Avšak každé sjetí bojové sestavy do terénu mimo síť stávajících cest má za následek určitý pokles tempa útoku.

Nepřítel vynaloží všechno úsilí k tomu, aby ztížil manévr tankové armády, která se pohybuje na směru rozhodující činnosti frontu, a vyřadil nejdříve stávající síť cest.

Vyřazení bude zpravidla provádět v citlivých místech, soutěskách a defilé, na přechodech přes horské hřebeny, vysočiny, v průchodech přes lesní masivy atd.

Zde se použijí vedle pozenmích atomových výbuchů v široké míře i zátarasy výbušné, hlavně pak PT miny nejrůznějšího typu a zátarasy nevýbušné, zřízené pomocí trhavin. Výbušné zátarasy, nebo i zátarasy nevýbušné mohou mít charakter zátarasů ženijních a chemických. K vytváření značných hustot zátarasů má nepřítel dostatek sil, poněvadž zatarasování silničních směrů vyžaduje pouze malé síly. Největší problém spočívá ve včasném přísunu potřebného materiálu.

Budou-li objekty na silničním směru upraveny a vybaveny tak, aby mohlo být provedeno jejich rychlé ničení, což v současné době existuje, pak může malá ženijní jednotka v síle družstva vyřadit postupným ničením úsek o délce 10 km zhruba za 2 hod. Vezmeme-li v úvahu, že doba potřebná k překonání zátarasu sníží tempo postupu vojsk o 2-3 násobek, pak rychlost zřizování zátarasů na silnicích bude úměrná tempu postupu vojsk.

Že se kapitalistické armády zaměřují právě na rychlé způsoby zatarasování a ničení, to vyplývá i ze směru vývoje jejich zatarasovací techniky a zatarasovacích prostředků.

Zvláštní pozornost věnují prostředkům pro mechanické zřizování výbušných zátarasů, hlavně pak PT min, minování a zatarasování při využití vrtulníků. Pokud jde o nové zatarasovací prostředky, velké úsilí věnují vyvinutí min s širokým polem účinku, aby dosáhly podstatného snížení množství zatarasovacího materiálu a urychlily tempo zatarasovacích prací.

Poněvadž zatarasovací technika nepřítele má vysoce mobilní prostředky, musíme počítat s tím, že se útvary a svazky tankové armády setkají se zatarasenou silniční sítí, kde výbušné zátarasy budou dosahovat značných hustot.

Kolektiv operační správy říká, že odminování a vytváření průchodů v zátarasech obvyklými prostředky a metodami není přijatelné z hlediska účinnosti, ani doby.

Jako nadějný prostředek je uvažována atomová puma, kdy vzdušným výbuchem lze vytvořit v ženijních a chemických zátarasech průchod.

To je možné pouze u min starších typů, které budou využívány pouze k přehražování pasivních úseků, (bude-li jich vůbec použito) kdežto na směrech, na kterých bude vedena rozhodující činnost frontu, bude jistě využito prostředků moderních - min, které nejsou citlivé vůči tlakové vlně, vzniklé při výbuchu atomové pumy. Tyto prostředky jsou dnes ve výzbroji v podstatě u všech armád.

Jaké prostředky nám potom zbývají pro ražení průchodů ve výbušných zátarasech tak, aby to bylo v souladu s plánovaným tempem?

Budou to v prvé řadě raketové odminovače a dále traly. Musíme dovést správně ohodnotit vhodnost prostředků proto, že těchto prostředků bude zpravidla nedostatek a o jejich použití bude rozhodovat vševojskový velitel.

Raketový odminovač se hodí dobře k ražení průchodů v PT minových polích, položených v terénu, bez ohledu na to, půjde-li o louku nebo pole. Není to však současně prostředek průzkumný. Jeho použití vyžaduje v prvé řadě mít potřebné údaje nezbytné pro jeho správné zasazení. Tyto údaje se budou hlavně vztahovat na přivrácenou hranici PT minového pole a na jeho hloubku. Je vhodný pro ražení průchodů v PT minových polích před obrannými postaveními, kde minová pole mají charakter pásů zátarasů o hloubce 50-100 i více m. Zde může být raketovým odminovačem zřízen průchod po stanovení přivrácené a odvrácené hranice minového pole a určení orientačního bodu, od kterého je nutné, má-li být prostředku co nejekonomičtěji využito, provést odpálení.

Pro odminování silniční sítě je nevýhodný, poněvadž zatarasení bývá zpravidla provedeno buď mimo vlastní komunikaci a miny jsou řízeny na dálku (distanční miny) nebo přímo ve vozovce či krajnicích. Bude to záviset na typu konstrukce vozovky, přičemž miny budou kladeny podél osy vozovky ve vzdálenosti zhruba 10—20 m. To znamená, že 20 minami může být zatarasen úsek o délce až 400 m. Raketový odminovač je výhodný pro ražení průchodů v zátarasech s přímými úseky, rozložených frontálně, avšak k odtarasování zatarasených úseků cest, které mají v podmínkách středoevropského válčiště málo přímých úseků, se v podstatě nehodí. Nehodí se i proto, že příliš značná váha trhaviny rozruší konstrukci vo-

zovky natolik, že vozovka se stane nesjízdnou nebo velmi těžce sjízdnou.

Použití raketových odminovačů pro tyto účely je málo rentabilní též proto, že zátarasy na cestách budou členěny do hloubky, podél cest.

Další způsob odtarasení cest pro postup vojsk je ruční odtarasení.

Tento způsob s ohledem na vysoká tempa postupu vojsk tankové armády je zcela nevyhovující. V některých případech přijde však k uplatnění, (v místech stávajících silničních objektů) bez ohledu na to, že odtarasování musí být komplexně zmechanizováno.

Zde nám vyplyne pro zabezpečení vysokého tempa postupu vojsk tankové armády význam použití takového mechanického odtarasovacího prostředku, jako je tral.

Pomocí diskového tralu lze nejen zjišťovat zaminované úseky cest tj. provádět jejich průzkum, ale provádět i jejich odtarasení v takovém tempu, v jakém budou vojska tankové armády postupovat, aniž by v průběhu odtarasování došlo ke snížení tempa útoku.

Vzhledem k možnosti manévru jsou traly vhodné pro odtarasování v libovolně členitém terénu a jsou zvláště výhodné pro ražení hluboce členěných zátarasů na silničních směrech. Při odtarasování vozovky, tuto neničí. K ničení dochází pouze tam, kde došlo vlivem účinku tralu k odpálení miny. Vzniklou nálevku lze snadno odstranit (malé rozměry, š - 1m, hl-kolem 0,4 m).

Z uvedeného vyplývá, že s ohledem na charakter bojové činnosti tankové armády, najdou především uplatnění právě traly, které budou doplňovat raketové odminovače a v některých případech odtarasování ruční.

Traly budou začleněny především v průzkumných a předsunutých odřadech tankových svazků.

Budou začleněny i v sestavách hlavních sil tankových svazků, poněvadž vysoká tempa, ve kterých povede bojovou činnost tanková armáda, umožní nepříteli doplňkové zatarasení silniční sítě těmi skupinami, které pro tyto účely budou ponechány po překročení vlastními vojsky v týlu za účelem zatarasování citlivých míst, s cílem rozdělení bojové sestavy tankové armády a tak k vytvoření snažších podmínek pro její ničení.

Lze říci, že s ohledem na ražení průchodů v ženijních a chemických zátarasech v požadovaných tempech, bude nutno vést daleko podrobnější průzkum, než jako tomu bylo dříve.

Bude nutno vytvořit takové podmínky, aby útvary a svazky tankové armády byly podrobně informovány o opatřeních nepřítele a to nejméně 2 hod. do příchodu do prostoru, ve kterém tato opatření byla provedena.

To umožní pouze soustavně prováděný letecký průzkum, ženijní průzkum, prostřednictvím ženijních PzS, vysílaných do týlu nepřítele a včas dodávané zprávy od PzO a PO.

Takto získaný přehled o všech opatřeních nepřítele na cestách manévru tankové armády umožní tento manévr účelně usměrňovat, zatarasené úseky především obcházet a odtarasovat pouze to, co je nezbytně nutné a co se ukáže z hlediska požadovaného tempa, času, sil a prostředků, které budou k dispozici, jako ekonomické.

Jak bylo zdůrazněno kolektivem operační správy, má pro zabezpečení vysokého tempa útoku velký význam i použití taktických výsadků, které je nutné vysazovat do takových klíčových míst, která, jestliže by zůstala v držení nepřítele, by mohla značně ovlivnit provedení vlastního zámyslu.

Jedním z úkolů taktických výsadků bude znemožnit nepříteli zatarasit důležité soutěsky, či přechody a i ničit stávající mostní objekty a jiné objekty na silniční síti.

Daleko aktivnější formy činnosti musí mít ženijní průzkum a konečně i pozemní průzkum ostatních druhů vojsk, prováděný v týlu nepřítele, kdy jeho úkolem bude nejen zjišťovat a hlásit opatření nepřítele, což je víceméně pasivní forma činnosti, ale bude muset zabránit zatarasování a ničení.

Takovým způsobem budou pak vytvořeny příznivé podmínky pro rychlé pronikání tankové armády vpřed, přičemž zatarasené úseky i přirozené překážky musí být překročeny, nebo objety. Vytváření průchodů v lesních závalech pomocí atomových zbraní je možné. Má však řadu specifických zvláštností, které musíme pečlivě zvážit, aby bylo dosaženo skutečně žádoucího výsledku, jestliže se rozhodneme atomových prostředků pro tyto účely použít.

Podle předpisu Oper-51-3 vzniká při přetlaku 0,4 kg/cm^2 pásmo úplného zničení porostů, při přetlaku 0,17-0,4 kg/cm^2 pásmo souvislých závalů a při přetlaku

0,12-0,17 kg/cm² pásmo částečných závalů.

Tlaková vlna však působí v závislosti na terénních podmínkách od centra, nebo epicentra výbuchu radiálně, takže pásmo úplného ničení porostů přechází do pásma závalů souvislých a toto pásmo pak přechází do pásma závalů částečných.

Proto ražení průchodů v lesních závalech pomocí atomových zbraní lze předpokládat, že by bylo účelné pouze v menších lesních celcích, jejichž rozloha by nepřesahovala buď pásmo úplného ničení, nebo v takových lesních celcích, kde by případně vzniklé souvislé závaly nepředstavovaly již takový zátaras, který by mohl podstatně snížit tempo postupu vlastních vojsk.

V rozsáhlejších lesních masivech bude tento způsob ražení průchodů však krajně nevýhodný a odpory, které se zde budou na směru postupu vlastních vojsk nacházet bude nutno raději ničit klasickými zbraněmi.

Při současném nebo postupném vytváření průchodů v lesních závalech pomocí několika atomových náloží, musíme brát v úvahu i přesnost epicenter výbuchů.

Při použití soudobých raket, jako nosičů atomové nálože, musíme u vojskových raket počítat s dálkovou i směrovou úchylkou ± 1,0 km.

Ostatních druhů raket, armádních a frontových nebude rozhodně vhodné pro tyto úkoly použít.

Rozsah vzniku pásem lesních závalů lze vypočítat pomocí vzorce $R_o = K. \sqrt[3]{qtr}$, kde K znamená koeficient, který se mění v závislosti na druhu výbuchu, zda jde o výbuch vzdušný nebo pozemní a dále na druhu ničení porostů, zda jde o úplné ničení, nebo o vytvoření závalů souvislých, nebo jen částečných.

$\sqrt[3]{qtr}$ pak vyjadřuje hodnotu použití kilotonáže (qtr = 0,5 q, přičemž q se uvádí v kg. Například hodnota $\sqrt[3]{qtr}$ pro ráži 2 KT = $\sqrt[3]{1.10^6} = \sqrt[3]{10^6} = 10^2 = 100$).

Tabulka koeficientu K

Druh výbuchu	Přetlak	K
Pozemní	0,4 kg/cm²	5,65
vzdušný		6
pozemní	0,17—0,4 kg/cm²	10,11
vzdušný		10,9
pozemní	0,12—0,17 kg/cm²	14,35
vzdušný		14,0

Hodnoty $\sqrt[3]{qtr}$,

KT	$\sqrt[3]{qtr}$	KT	$\sqrt[3]{qtr}$
2	100	40	272
5	135	50	292
8	150	100	369
20	216	150	422
30	247	500	795

Tak při použití atomové nálože 2 KT při vzdušném výbuchu vzniknou tato pásma ničení a lesní závaly:

Pásmo úplného ničení —
R = 6.100 = 600 m

Pásmo souvislých závalů —
R = 10,9 . 100 = 1090 m

Pásmo částečných závalů —
R = 14,0 . 100 = 1400 m

Vyneseme-li si tyto údaje graficky pak dostaneme následující obraz:

Z uvedeného vyplývá, jak pečlivě, s ohledem na vlastní prostředky bude nutno vyhodnotit rentabilitu provedení takového úderu k vytvoření průchodů v lesních závalech. Autoři sami v článku uvádí, že každé nedostatečně promyšlené použití jaderných zbraní může způsobit velké lesní závaly a požáry a znemožnit tak postup vlastních vojsk.

V pásmu úplného zničení, nutno vidět i to, že by bylo zcela mylné se domnívat, že zde bude vytvořen jakýsi „čistý" průchod. Jak takový prostor vypadá uvádí fotografie.

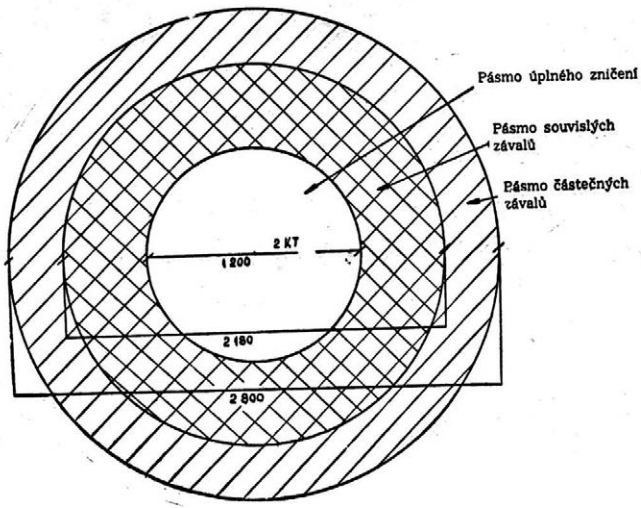

Příklad, který kolektiv autorů ve své práci uvedl, odpovídá svými hodnotami pravděpodobně takovému silničnímu směru, který probíhá v údolí, poněvadž šířkové účinky jsou zde sníženy.

Z uvedeného příkladu vyplývá i to, že je zde počítáno i se značným přesahováním ničivých účinků a to pokud jde o pásmo úplného ničení. Vyplývá to pravděpodobně z možností dálkové i směrové úchylky.

V tomto případě se počítá s přesahování pásem úplného ničení až o 5/6 R.

Po výbuchu v závislosti na stáří porostu, zůstane řada zbytků porostů, které budou bránit rychlému průjezdu. Vyčištění cesty si vyžádá značného vypětí ženijní techniky i vojsk, které daným porostem budou projíždět.

K uvolnění cesty bude nutno opět používat jak tankdozerů, tak i trhavin a motorových pil. Při navrhovaném způsobu je žádoucí přesnost v provedení epicenter výbuchů, poněvadž jinak vzniknou ještě obtížnější zátarasy, než jaké byly vytvořeny do použití vlastních atomových zbra-

Pásmo úplného zničení prostorů ve vzdálenosti 1000 m od epicentra výbuchu atomové náplně střední ráže

ní k ražení průchodů v lesních závalech.

Proto se domnívám, že tento způsob může být použit až tehdy, jestliže nebude možno v žádném případě nalézt objížďku zataraseného místa.

Vysoká schopnost manévru tankových svazků a značně hustá silniční síť středoevropského válčiště umožní jít raději po této schůdnější cestě, tj. vyhledání objížděk.

Zásobování vojsk vodou v poli

VM č. 2/61)

Inženýr major Josef Košatka

Dostatečné množství nezávadné vody je jednou z hlavních podmínek zachování bojeschopnosti armády. Nedostatek vody, zvláště při zvýšené tělesné námaze za horkého počasí, může způsobit vyřazení vojáka již za jediný den. Bojeschopnost, morálka a kázeň při nedostatku pitné vody rychle klesá. Zvyšuje se nebezpečí použití neprověřených a tedy i závadných zdrojů, čímž vzniká možnost masového onemocnění vojska.

I když co do jakosti je spodní studniční voda pro pití nejvhodnější, nebude v polních podmínkách a to zvláště na území opuštěném protivníkem, k dispozici. Ustupující protivník bude ničit a otravovat zdroje pitné vody, na tyto stabilní zdroje bude zaměřena i jeho záškodnická činnost.

Za hlavní zdroj je proto nutno považovat vodu povrchovou. Kromě běžného znečištění bude povrchová voda zamořena

především radioaktivním prachem po výbuších jaderných zbraní, dále nutno počítat i s možností jejího zamoření bojovými otravnými látkami a bojovými biologickými prostředky.

Odmořování a oprava studní a vodárenských zařízení na dobytém území nebude snadnou záležitostí, jsou časově náročné a vyžadují velké množství speciálního materiálu. Také zřizování nových studní je těžce realizovatelné. Mělké studny (kopané i vrtané) nedávají záruku, že získaná voda bude nezávadná a proto nutno počítat s její úpravou. Do hloubky 20 m může prosakovat i velké množství otravných a radioaktivních látek. Budování bezpečné hluboké vrtané studny trvá velmi dlouho, tak např. 80metrová studna se v ČSSR buduje v průměru půl roku. Také vrtání 25 metrových studní pomocí zemního vrtáku VA-80 R nedalo pozitivní výsledky. Ze 17 pokusných vrtů pouze jediný dával vodu a to v množství pouze 36 litrů za hodinu. Pro zdlouhavost budování, velké risiko, že se na vhodnou vodu vůbec nenarazí a pro nedostatek odborníků - studnařů, nepřipadá tento způsob získávání vody v polních podmínkách v úvahu.

Úprava povrchové vody stává se základním způsobem získávání nezávadné vody pro potřebu vojsk.

Staré rozdělení vody na vodu pitnou, užitkovou a technickou již nevyhovuje. K pití, vaření, pro potřeby osobní hygieny a pro hygienickou očistu osob musí být použita pouze **voda pitná.** Otevřeným problémem zůstává **technická voda** a voda pro dezaktivaci bojové techniky. Této vody je zapotřebí velké množství. Dnešní způsoby odstraňování radioaktivních látek z vody jsou poměrně složité a nákladné a zařízení upravující zamořenou vodu nemají ani potřebný výkon pro tyto účely. Vyplývá z toho jediný závěr, že pro dezaktivaci a mytí bojové techniky, do chladičů apod. se bude muset používat i voda zamořená o jisté přípustné úrovni radiace.

Důležitou otázkou je **pravděpodobný rozsah zamoření vody.** Vezmeme-li za základ pravděpodobné počty atomové munice a chemických zbraní, které protivník může použít v souladu s jeho současnými názory na použití ZHN, vychází nám, že prostor činnosti naší útočící armády bude po atomovém úderu s pozemními výbuchy zamořen ze 60-80 % úrovní radiace vyšší než 0,5 r/hod. Za obranné operace bude zamoření podstatně menšího rozsahu, protože si protivník nebude zamořovat prostor, do kterého chce vstoupit.

Zamořená plocha otravnými látkami ve srovnání s radioaktivním zamořením bude podstatně menší. Uvažujeme-li, že během protipřípravy nepřítele bude využito veškerého dělostřelectva divizí, sborů a armády a u letectva 30 % vzletů pro přepad chemickou municí, vychází, že prostor naší armády bude zamořen jen asi z 5 %. Přitom počítáme s hustotou zamoření u leteckého postřiku 10-15 g OL/m^2 a u minometů a raketometů maximálně 100 g OL/m^2. Při hloubce vodního zdroje 1 m bude tedy maximální zamoření v prvním okamžiku po přepadu 100 mg OL/litr. U tekoucí vody bude koncentrace OL ve vodě s časem prudce klesat, takže za 2 hod. po přepadu bude zamoření maximálně 10-30 mg/litr. Tato koncentrace je dnešními sorpčními materiály poměrně snadno upravitelná na nezávadnou vodu. Trvalé zamoření větších vodních zdrojů a to jak OL tak umělými radioaktivními látkami je technicky těžko řešitelné a proto málo pravděpodobné. Zamoření studní (zvláště diverzí) může dosáhnouti značných hodnot a taková voda se stává neupravitelnou.

Rozsah zamoření bojovými biologickými prostředky lze těžko odhadnout. Šíření epidemií závisí na mnoha faktorech, především na prostředí, povětrnostních podmínkách, stavu hygienických a zdravotně preventivních opatření apod. Je-li volena správná dezinfekční metoda, je zamoření vody BBP méně nebezpečné než zamoření o vysokých koncentracích OL či RL.

Z uvedeného rozboru vyplývá, že vojska musí být vybavena nejenom dokonalou technikou pro úpravu vody, ale i spolehlivými detekčními soupravami, jež by sloužily ke kontrole zdravotní nezávadnosti vody a k průzkumu vhodných vodních zdrojů. Zařízení, upravující jakoukoliv vodu na vodu pitnou, by bylo velmi složité a provoz nákladný. Je proto správnější dimenzovat úpravny vody na pravděpodobná zamoření, za vodní zdroje vybírat především řeky nebo velké rybníky, a v případě, že dojde k zamoření nad přípustnou normu, zastavit úpravu vody na 2 až 3 hodiny, až dojde k poklesu zamoření. Upravovat vodu zamořenou vysokou úrovní radiace by mělo za následek nejen rychlé vyčerpání filtračních hmot, ale i nebezpečí vyřazení obsluhy úpravny vody.

Současná vysoká tempa operací, složitost boje v hloubce nepřátelské obrany,

možnost samostatných činností praporů, složitá radiační situace při masovém použití nukleárních zbraní apod., to vše vyžaduje pružný systém zásobování vodou. Vozit vodu na celou dobu armádní operace je neúnosné již pro velký počet speciálních vozidel. Vždyť denní spotřeba vody u armády je až 1200 m³. Při trvání operace 5 dní by to představovalo potřebu 800 cisteren na 2500 litrů, uvažujeme-li, že by za tuto dobu provedly maximálně 3 koloběhy k původnímu zdroji nezávadné vody.

Vybavit divize nebo dokonce pluky velkými úpravnami vody, jako je např. AÚV 7000, je neekonomické již proto, že toto zařízení by většinu času se jenom přesunovalo (jinak by vznikala velká vzdálenost mezi ním a zásobovacími jednotkami). Ukazuje se proto správnější velké úpravny vody o kapacitě nad 100 000 litrů upravené vody za den zařazovat do speciálních hydrojednotek armády a vytvářet z nich síť vodních stanic na jednotlivých operačních směrech armády. V proudu prvosledových svazků by byla zařazena část armádní hydrojednotky (např. 10 AÚV 7000). Podle předem zpracovaného plánu zásobování vodou rozvíjely by se na čáře ve vzdálenosti 10-15 km od předního okraje vodní stanice, tj. v prostoru činnosti prvosledových pluků. Každá vodní stanice musí mít i několik záměnných stanovišť, aby mohla upravovat vodu i v případě zamoření hlavního stanoviště. Vzdálenost jednotlivých vodních stanic by byla od sebe 30-50 km. Např. při postupu 300 km během 2-3 dnů, by v tomto dobytém prostoru upravovalo vodu 10-12 úpraven vody. Přesunující se druhosledové útvary by si tak mohly doplňovat zásobu vody bez zbytečných přeprav na velkou vzdálenost. Velcí spotřebitelé vody, jako MSO, divizní obvaziště či polní nemocnice, jatky, pekárny apod. by se rozvíjely poblíž vodních stanic, aby se co nejvíce zkrátila přeprava vody.

V obraně by se síť vodních stanic nebudovala postupně, ale najednou. Byla by také podstatně řidší; v maximální míře by se využívaly střežené zdroje nezávadné vody.

K nejnutnějšímu zabezpečení armády vodou postačí 15 úpraven vody o výkonu 100 m³ upravené vody denně, rozdělených např. do 3 čet armádní hydroroty. Vedle úpravy vody vystupuje další důležitý problém v zásobování vodou, je to rozvoz a skladování vody. Jsem toho názoru, že základním článkem přepravy a skladování vody by měla být hospodářská výdejna, přesněji polní kuchyně. To proto, že samotná voda nebude k pití používána, ale ve formě nápoje, např. čaje. V letních podmínkách voda rychle se otepluje a je málo chutná, konečně převařením se zvýší dezinfekce vody.

Vlastních kotlů a zásobníků polní kuchyně nebudeme pro převoz vody uvažovat, protože se v nich bude většinou připravovat a převážet strava. Polní kuchyni bude proto nutno doplnit jedním zásobníkem na 800 litrů a jednou přívěsnou cisternou na 800 litrů. Zásoba vody u praporu majícího 320 mužů bude následující:

— v polních láhvích à 0,5 l . .	160 l
— v baňkách à 20 l (jedna na 10 mužů)	640 l
— v zásobnících a přívěsných cisternách dvou polních kuchyní	3200 l
Celkem	4000 l

Toto množství odpovídá dvěma denním dávkám při normě 6 litrů na muže a den. V 10 polních kuchyních motostřeleckého pluku bude vezená zásoba vody 16 000 litrů. K rozvodu vody od vodních stanic a k vytvoření jednodenní zásoby stačí na stupni pluk zásobovací družstvo o 3 automobilních cisternách na 2500 litrů s přívěsy na 800 litrů vody.

K běžné spotřebě vody na stupni svazek nutno připočítat

20 m³ na činnost zdravotnického praporu,
12 m³ na činnost polních pekáren,
4 m³ na činnost polních jatek.

Dále je třeba vytvořit zásobu 50 m³ vody na hygienickou očistu 5 praporů (30 litrů na osobu). Denní spotřeba vody u svazku činí cca 90 000 litrů, což je výkonově zajištěno jednou AÚV 7000.

K rozvozu vody k týlovým jednotkám svazku a k vytvoření zásob ve výši 15 % denní spotřeby vody svazku by bylo třeba vytvořit zásobovací družstvo o 4 automobilních cisternách s přívěsy (kapacita družstva 13,2 m³ vody.) Automobilní cisterny lze nahradit 3 zásobníky na 800 l uloženými na neupraveném valníku V 3 S (váha plných zásobníků 2950 kg). Stejně tak i na stupni armáda bude nutno vytvořit dopravní jednotku na vodu v síle 5 až 10 automobilních cisteren s přívěsy.

Je zcela pochopitelné, že k zásobování vodou budou využity všechny vodní zdroje s nezávadnou vodou, čímž se problém

značně zjednoduší. Navrhovaná organizace bere v úvahu nejnepříznivější podmínky.

Vybavením praporů jednoduchými úpravnami vody, jež by bezpečně upravovaly i silně zamořenou vodu (filtrační či destilační aparáty) a jež by nevyžadovaly příliš odbornou obsluhu, by se navrhovaný systém zásobování vodou značně zjednodušil. Požadavky na tato zařízení jsou tak vysoké, že jsou za současné úrovně techniky jen těžko řešitelné a jsou problémem u všech moderních armád. Zvláště dezaktivace vody již z bezpečnostních důvodů je materiálově nákladná a drahá.

S návrhem mjr. Čiháka, aby za zásobování vodou jako celek odpovídaly týlové orgány plně souhlasím, moderní úprava vody ztratila svůj ženijní charakter; dopravu, kontrolu, skladování vody, vaření apod. provádí týl. I když s některými pasážemi článku nemohu souhlasit, což bylo obsahem mého diskusního příspěvku, je článek mjr. Čiháka první vlaštovkou opomíjeného oboru zásobování vojsk vodou.

K problematice počátečního období Veliké vlastenecké války

Major CSc Vladimír Kubišta

Po skončení druhé světové války došlo k celé řadě závažných změn ve vývoji válečné techniky a v souvislosti s tím k dalšímu rozvoji vojenského umění. Za jednu z nejdůležitějších změn je bezsporu třeba pokládat mocný rozvoj raketové techniky, který vyvrcholil tím, že nedílnou součástí výzbroje ozbrojených sil se staly mezikontinentální balistické střely, jimiž lze zasáhnout každé místo na světě. Rakety opatřené atomovými hlavicemi se staly prostředkem schopným plnit jakékoli, tedy i strategické úkoly vedení války. Raketová vojska, která vznikla souběžně s rozvojem raketové techniky, se stala nejvýznamnějším druhem vojsk.

Bouřlivý rozvoj všech druhů válečné techniky se odrazil nejen v organizaci vojsk, ale i ve vojenském umění vcelku a v náročných požadavcích na vojensko-teoretickou práci.

V souvislosti se změnami ve výzbroji a organizaci armád vystoupily zcela zákonitě do popředí otázky všestranného zkoumání bojové činnosti vojsk, přípravy a vedení operací, přípravy země na válku apod. Je pochopitelné, že mnohé názory a zásady zastaraly a musejí být nahrazeny novými způsoby, novými smělými řešeními. Dogmatické lpění na starých poznatcích, na zastaralých zkušenostech by mohlo mít nedozírné tragické následky. Naproti tomu tvůrčí přístup k minulým zkušenostem, jejich konfrontace a rozvíjení v nových podmínkách, v podmínkách nové materiálně technické základny, může být a zpravidla bývá zdrojem bohatých poučení, nových závěrů, nových smělých řešení.

Na význam studia minulých zkušeností pro pochopení současné problematiky vojenského umění poukázal soudruh ministr národní obrany ve svém projevu na konferenci Čs. vojenských historiků v prosinci minulého roku, kde řekl:

„Prostřednictvím vojenské historie se velitelský sbor seznamuje s mnohotvárnými formami vedení války, operace a boje, se způsoby výchovy a výcviku vojsk v různých podmínkách jejich historického vývoje. **Tyto známosti rozšiřují rozhled velitelů, pomáhají při řešení konkrétních otázek bojové přípravy u vojsk, otázek organizace a vedení operací a boje v současných podmínkách.** (Podtrhl K.) Studium vojenské historie tak pomáhá velkou měrou na základě konkrétního studia jednotlivých vojenských jevů v jejich dosavadním historickém vývoji hluboce pochopit a správně porozumět současnému stavu vojenství a pomáhá i určit perspektivy jeho dalšího vývoje."

Bohatým zdrojem poznatků o bojové činnosti vojsk, přípravě a vedení operací Sovětské armády ve Velké vlastenecké válce Sovětského svazu. Zkušenosti Sovětské armády z let Velké vlastenecké války ukazují mimo jiné též na nutnost hlubokého studia a jednoho z nejsložitějších období - počátečního období války. Zkušenosti Sovětské armády a konečně zkušenosti z druhé světové války vůbec ukázaly, že chod a výsledek válečných udá-

lostí v počátečním období války mohou na dlouhou dobu, někdy i s konečnou platností ovlivnit nejen průběh a výsledek jednoho nebo více tažení, ale i celé války. Zkušenosti, které získala Sovětská armáda, její počáteční neúspěchy jen zdůrazňují nutnost zkoumání této otázky v dnešních změněných podmínkách války.

Tato stať si klade za cíl osvětlit z celé složité problematiky počátečního období Velké vlastenecké války okolnosti, které vedly k tomu, že fašistické Německo zahájilo útok na Sovětský svaz s překvapením. Při zkoumání této otázky vyskytuje se celá řada nejasností a nesprávných závěrů.

Válečné operace, které byly zahájeny nenadálým útokem německých vojsk v ranních hodinách dne 22. června 1941, nabyly od samého počátku neočekávaný, pro Sovětskou armádu nepříznivý průběh. Sovětská vojska utrpěla již v prvních hodinách války citelné ztráty a byla nucena pod údery nepřítele ustupovat do nitra země. V prvních dnech války dosahovalo tempo útoku německých vojsk 30-60 km denně.

V této souvislosti nutně vyvstává celá řada problémů a otázek. Jak se to mohlo stát? Jak je možné, že armáda, která v roce 1939 byla o polovinu silnější než německá armáda, vede nyní těžké ústupové boje? Nepřecenil Sovětský svaz účinné působení smlouvy s fašistickým Německem? Jak je možné, že se fašistickému Německu podařilo utajit soustřeďování vojsk a zahájit operace s překvapením? A podobně. Odpověď na tyto a podobné otázky nelze pokládat jen za pouhé osvětlení jedné historické události, ale především na zdroj bohatých poznatků a poučení, jejichž význam se v současných podmínkách vedení války mnohonásobně zvyšuje.

Nelze pokládat za správné takové vysvětlení událostí počátečního období Velké vlastenecké vláky Sovětského svazu, jehož podstatu tvoří závěr, že Sovětský svaz přecenil účinnost sovětsko-německé smlouvy a pokládal ji snad dokonce za stěžejní opatření k zajištění bezpečnosti země. Nelze zapomínat, že fašistické Německo se snažilo dosáhnout uzavření smlouvy se Sovětským svazem na jaře a v létě 1939 tím, že v té či oné formě zcela nepokrytě vyhrožovalo Sovětskému svazu válkou.[1])

[1]) Istoria Velikoj Otěčestvěnnoj vojny Sovětskogo Sojúza 1941-1945, Tom I., str. 173-176.

Výstižně charakterizoval mezinárodní situaci, v níž došlo k uzavření sovětsko-německé smlouvy N. S. Chruščov za své návštěvy ve Francii v březnu 1960: „Francie a Anglie chtěly namířit tehdy úder Německa proti Sovětskému svazu a přímo ukázaly cestu - ať si hitlerovské Německo vezme Ukrajinu, Bělorusko a dojde až na Ural. Všechny pokusy vlády Sovětského svazu dohodnout se s vládami Anglie a Francie byly bezvýsledné... Hitler si toho všiml a poslal Ribentropa do Moskvy ke Stalinovi. Tehdy byla podepsána smlouva o neútočení mezi Sovětským svazem a Německem. Myslíte, že snad Stalin neviděl agresivní Hitlerovy kroky? Viděl je a uvědomoval si vážné nebezpečí nové světové války. Viděl, že Anglie a Francie štvou Hitlera proti Sovětskému svazu. Za těchto podmínek však neměl jiné východisko...

Co se stalo potom, víte. Německo zaútočilo na Francii a Anglii, na Polsko. Stalin viděl, že potom Hitler zaútočí na Rusko...[2])

Sovětská vláda si tedy plně uvědomovala plný rozsah válečného nebezpečí a nedělala si iluze o skutečných záměrech fašistického Německa. Proto také vlastně již druhý den po podepsání smlouvy přikročila k realizaci celé řady opatření, která v podstatě byla přípravou na blížící se válku. Jedním z významných opatření, které bezesporu sehrálo v roce 1941 důležitou úlohu, byla příprava a budování válčiště.

Po rozpadu panského Polska v první polovině září 1939 přijala sovětská vláda opatření k osvobození západní Bílé Rusi a západní Ukrajiny. Tím se západní hranice Sovětského svazu posunuly o 300 i více kilometrů na západ. V zápětí po té byly uzavřeny spojenecké smlouvy mezi Sovětským svazem a pobaltskými republikami. Důležitým výsledkem těchto jednání bylo to, že na území uvedených států mohl Sovětský svaz rozmístit posádky vojsk Sovětské armády. Tak byl přehražen důležitý koridor, vedoucí do těsné blízkosti Leningradu. Na jaře 1940 byla vyřešena otázka bezpečnosti Leningradu a zřízena sovětská základna na poloostrově Gangut. Tím byl vlastně přehražen přístup k Leningradu po moři. V roce 1940 byla konečně vyřešena i otázka Moldavie a severní Bukoviny.

[2]) Návštěva N. S. Chruščova ve Francii, SNLP 1960, str. 53.

Výsledkem všech těchto opatření bylo posunutí sovětských hranic o několik set kilometrů na západ. Současně bylo přikročeno k budování opevněných prostorů, letišť, komunikací apod.

Všechna tato opatření, související s vytvořením a budováním válčiště, i když z různých důvodů nebyla plně realizována a ani plně využita, značnou měrou usnadnila těžkou situaci Sovětských vojsk v prvních dnech války. Je třeba vidět, že situace Sovětského svazu a Sovětské armády by byla mnohonásobně těžší a složitější, kdyby bylo mělo fašistické Německo možnost zahájit útok z čáry Narva, Minsk, Kamenec Podolskij, Oděssa.

Současně s budováním válčiště bylo přikročeno k podstatnému zesílení armády. Jestliže v roce 1937 měla Sovětská armáda 1 433 000 mužů, zvětšily se její počty do r. 1941 na 4 207 000 mužů.[3])

V roce 1939 byla zavedena všeobecná povinná vojenská služba v armádě. Současně bylo přikročeno k přezbrojování armády. Do výzbroje armády byly postupně zaváděny nové, moderní typy všech druhů zbraní. S otázkou přezbrojení armády a jejího vybavení moderní válečnou technikou v předvečer hrozící války a konečně i s otázkou přípravy na válku vůbec souvisela skutečnost, že byla připravena válečná mobilizace průmyslu na druhé pololetí r. 1941.[4])

Sovětský svaz se tedy soustavně a cílevědomě připravoval na vypuknutí nevyhnutelné války s fašistickým Německem. Skutečnost však ukázala, že mnohá, ve své podstatě správná a potřebná opatření byla prováděna pomalu (při vypuknutí války nebyla např. v prostoru válčiště plně dořešena otázka budování komunikací), realizace některých opatření byla odsunuta na pozdější dobu. Tento postup se svými tragickými důsledky byl způsoben především nesprávným hodnocením celkové mezinárodní situace na podzim 1940 a na jaře 1941 samotným Stalinem a zřejmě i v důsledku zločinné činnosti Beriji. Snaha zabránit za každou cenu jakékoli zámince, která by umožnila fašistickému Německu udeřit na Sovětský svaz, vedla nakonec k pominutí celé řady základních opatření k zajištění nezbytné bezpečnosti země.

Nesprávné hodnocení celkové mezinárodní politické situace a stupně přínárodní politické situace a stupně příprav fašistického Německa na Sovětský svaz vedlo k tomu, že by bylo pozdě, možno říci v samotný předvečer války přikročeno k rozvinování sil 2. strategického sledu, k rozvinování vojsk v opevněných prostorech na staré hranici. Ve skutečnosti prvé svazky těchto armád vyšly do určených prostorů v době, kdy do těchto prostorů již namnoze pronikly síly nepřítele. Sovětské armádě se tak nepodařilo využít svého času vybudovaných obranných zařízení a zabránit dalšímu pronikání nepřítele do nitra země.

Nesprávné hodnocení celkové situace vedlo i k tomu, že zůstaly nedoceněny všechny zprávy a příznaky, které nasvědčovaly blížícímu se německému útoku. Nebyla učiněna žádná nebo téměř žádná opatření k uvedení vojsk do bojové pohotovosti. To mělo zvlášť tragické důsledky u vojsk Zvláštního západního vojenského okruhu, jehož velitel, generál armády Pavlov odmítl vzít ještě 21. června v úvahu všechny neklamné příznaky připravovaného německého útoku.[5]) O něco příznivější situace v prvních dnech války se vytvořila u vojsk Kyjevského zvláštního vojenského okruhu, kde část vojsk byla v předvečer německého útoku uvedena do bojové pohotovosti a vyvedena na postavení z iniciativy velitelů. Tak se stalo, že první německé údery byly namnoze vedeny na opuštěná kasárna ,tábory apod., sovětská vojska neutrpěla v prvních hodinách těžké ztráty a byla s to klást ihned nepříteli úporný odpor. To ukazuje, že včasné uvedení vojsk do plné bojové pohotovosti mohlo značnou měrou usnadnit bojovou činnost vojsk v prvních dnech války, zpomalit tempo útoku nepřítele, vytvořit příznivější podmínky pro rozvíjení vojsk 2. strategického sledu apod.

Sovětský svaz se tedy všestranně připravoval na možný útok ze strany fašistického Německa. Nesprávné hodnocení celkové vojenskopolitické situace, nesprávné vyhodnocení situace, která se v druhé polovině června vytvořila na západních hranicích Sovětského svazu, a opominutí některých základních opatření ke zvýšení bojové pohotovosti vojsk - to vše způsobilo, že řada připravovaných opatření nebyla realizo-

[3]) Projev N. S. Chruščova na zasedání Nejvyššího sovětu v lednu 1960.

[4]) Vozněsenskij: Válečné hospodářství SSSR.

[5]) S. Boldin: 45 dněj v tylu vraga VIŽ 4/61.

vána v plné šíři. Rozhodnutí sovětské vlády z 21. června 1941, kterým se nařizovala bojová pohotovost vojsk v pohraničních oblastech k odražení německého útoku[6]) bylo přijato opožděně a k vojskům již vlastně ani neproniklo. Nepříteli se podařilo dosáhnout překvapení při zahájení války.

Nejméně zajímavá a poučná jsou opatření a postup fašistického Německa při přípravě a rozpoutání války proti Sovětskému svazu. Pro fašistické Německo byla sovětsko-německá smlouva o neútočení pouze prostředkem k otupení bdělosti Sovětského svazu a k zamaskování válečných příprav.

Ihned po porážce Polska přistoupilo fašistické Německo k budování válčiště pro útok proti Sovětskému svazu. Na okupovaném území Polska byla budována a zdokonalována komunikační síť tak, aby odpovídala potřebám připravované války. V široké míře byla budována letiště a přistávací plochy. Všechna tato opatření byla v podstatě skončena na jaře 1941.

V červenci roku 1940, ihned po porážce Francie, a dlouho před zahájením příprav k vlastnímu útoku, dalo německé velení pokyn k přeskupení části vojsk ze západu do sousedství hranic se Sovětským svazem. V Poznani bylo umístěno velitelství skupiny armád „B" - později „Střed", na území Východního Pruska a Polska byla předsunuta velitelství tří armád. Současně bylo ze západu přesunuto 30 divizí na plných válečných počtech.[7]) Toto velké přeskupení vojsk proti Sovětskému svazu v létě r. 1940 bylo provedeno pod záminkou poskytnutí potřebného odpočinku vojskům a současně posloužilo jako kryt k dalšímu rozvinování vojsk na jaře 1941.

Pozornosti zasluhuje i vlastní rozvinování německých vojsk na sovětsko-německé hranici a některé otázky přípravy války vůbec.

V systému opatření shrnutých pod společný název „Plán Barbarossa" byla věnována značná pozornost otázce utajení všech příprav na válku. V minulých letech, při přípravě útoku na Československo nebo Polsko, dělala fašistická propaganda všechno možné, aby vyvolala válečné nálady v německém národě a aby současně bombastickým líčením úderné síly německých vojsk ochromila vůli ohrožených národů k odporu.

Zcela opačný postup zvolilo německé velení při přípravě války proti Sovětskému svazu. Němečtí fašisté věnovali úzkostlivou pozornost tomu, aby sebemenší zmínka v tisku nebo v rozhlase neupozornila Sovětský svaz na nebezpečí německého útoku. Navíc se německé velení snažilo soustředit veškerou pozornost k přípravě výsadkové operace do Velké Británie, což z hlediska války proti Sovětskému svazu představovalo ve své podstatě strategický zastírací manévr. Skutečné i domělé úspěchy útoků německého letectva a ponorek byly halasně rozhlašovány do celého světa. Neustálé zdůrazňování příprav operace „Lvoun", zveličování jednotlivých dílčích úspěchů letectva a ponorek tak měly zamaskovat skutečné úmysly německého velení, utajit soustřeďování vojsk na sovětských hranicích.

Pozornosti zasluhuje rovněž i způsob rozvinutí vojsk na sovětské hranici. K 22. červnu 1941 soustředilo fašistické Německo k útoku na Sovětský svaz 152 divizí a dvě brigády, což představovalo 69,6 % všech německých sil. Celkem bylo pro útok proti Sovětskému svazu připraveno 190 divizí. Soustředění takového množství sil vyžaduje určitého času. Hromadění vojsk od samého počátku soustřeďování v těsné blízkosti hranic s sebou neslo zcela zákonitě nebezpečí vyzrazení všech příprav k útoku. Německé velení proto zvolilo jiný systém rozvinutí vojsk.[8]) Síly německé armády, určené k útoku na Sovětský svaz byly rozděleny do několika sledů. Jejich přesun a rozvinování byly organizovány tak, že německá vojska určená k provedení útoku vyšla do blízkosti hranic vlastně v předvečer zahájení války. Tím se stalo, že výsledky pozorování prováděných sovětskými vojsky na hranicích ukazovaly na bezprostředně hrozící válečné nebezpečí, zatím co ostatní druhy průzkumu toto narůstající nebezpečí ještě plně nepotvrzovaly. Použitý systém rozvinutí vojsk umožnil tak německému velení utajit

[6]) R. Malinovskij: Dvacatiletie načala velikoj otěčestvenoj vojny Vojenno-istoričeskij žurnal 6/1961 Istorija velikoj otěčestvenoj vojny Sovetskogo sojuza 1941-45 godov, tom II str. 11.

[7]) Rokovije rešenija - str. 67-71, Istorija VOV - 1941-45, tom I. str. 383-384.

[8]) Istoria Velikoj Otěčestvennoj vojny, tom I, str. 383-384.

vrcholící válečné přípravy a tím i dosáhnout překvapení při zahájení války.

Rozvinování německých vojsk bylo zahájeno 4. února 1941 Přeskupení prvého sledu (sedmi pěších a jedné motorizované divize) bylo skončeno 12. března. Tato vojska byla rozvinuta na čáře Gdańsk, Katovice. Druhý sled (osmnáct pěších divizí zálohy vrchního velitelství a letecké útvary) byl přesunut na východ do 8. dubna a vyšel na čáru Královec (Kaliningrad), Varšava, Tarnów. Rozvinování třetího sledu německých vojsk, zahájené 10. dubna, se zdrželo v důsledku válečných událostí na Balkánském poloostrově. Soustředění vojsk bylo skončeno až 10. května, o 15 dní později než stanovil původní plán. Na čáru Olštýn, Radom vyšlo 17 pěších divizí, zálohy vrchního velitelství a letectvo.

Dne 27. května bylo zahájeno přeskupování čtvrtého sledu německých vojsk (celkem 47 divizí, z toho 28 tankových a motorizovaných, zálohy vrchního velitelství a letectvo). Počátkem června překročila vojska určená k provedení úderu čáru Královec, Varšava, Tarnów a počala se přibližovat k hranicím. Od 10. června začala německá vojska zaujímat výchozí prostory, a to pěší divize ve vzdálenosti 7-20 km od státních hranic, tankové a mechanizované divize 20-30 km. Ve dnech 18. až 21. června dokončila německá velení přípravy k zahájení války. Německá vojska v těchto dnech zaujala výchozí postavení pro útok v těsné blízkosti hranic.

Na hranicích Sovětského svazu tak bylo v ranních hodinách 22. června 1941 soustředěno na 190 německo-fašistických divizí, jejichž jádro tvořila německá vojska skupiny armád „Sever" - ve Východním Prusku, skupiny armád „Střed" - v Polsku, východně Varšavy a skupiny armád „Jih" - v jižním Polsku, Maďarsku a Rumunsku. Přípravy k přepadení Sovětského svazu byly skončeny.

Válečné operace, které byly zahájeny 22. června byly po dlouhou dobu ovlivněny tím, že se fašistickému Německu podařilo zahájit válku nenadálým napadením a s překvapením. Je nesporné, že na nepříznivý průběh počátečního období Veliké vlastenecké války měly vliv i ty chyby a nedostatky, ke kterým došlo při přípravě země na válku. Pro sovětský lid měly tyto chyby a nedostatky těžké důsledky a bylo třeba značného úsilí, aby byl fašistický agresor zastaven a zkrocen.

Od přepadení Sovětského svazu fašistickým Německem uplynulo již 20 let. Válka, kterou fašistické Německo vyvolalo, skončila drtivou porážkou Německa a jeho spojenců a rozhodným vítězstvím Sovětského svazu, rozhodným vítězstvím socialistického státu. Vítězství Sovětského svazu mělo rozhodující vliv na změnu poměru sil mezi kapitalismem a socialismem. Vznikla celá socialisická soustava. Rozpadlo se koloniální panství imperialistických mocností v Asii a Africe, začíná se hroutit koloniální nadvláda Spojených států amerických v Jižní Americe. Mocné mírové síly se uskupily v pásmo míru.

Imperialisté dnes znovu vymýšlejí plány na zničení Sovětského svazu, na zničení celého socialistického tábora, na zastavení a rozdrcení národně osvobozeneckého hnutí.

Již řadu let se snaží imperialistické mocnosti, především Spojené státy americké udržovat svět na pokraji války. Hledají každou záminku k dalšímu soustavnému zvyšování válečného napětí. Vyvolávají stále nové a nové konflikty v různých oblastech světa, dnes např. současně na Středním Východě, v Laosu a v Severní Africe. Zneužívají snah Sovětského svazu o uzavření mírové smlouvy s Německem a mírové vyřešení berlínské otázky k dalšímu válečnému pokřiku, k dalšímu zvyšování výdajů na zbrojení.

Významné místo ve všech plánech imperialistů zaujímá západní Německo a jeho armáda. Tak jako po první světové válce tak i po druhé světové válce vynaložily především Spojené státy americké značné úsilí na to, aby pomohly německým imperialistům obnovit válečně ekonomickou základnu pro nový „Drang nach Osten". S nemenším úsilím se zaměřily Spojené státy i na obnovení úderné síly německého imperialismu - západoněmeckého Bundeswehru. Dík této všestranné pomoci vedoucí imperialistické mocnosti se stalo západní Německo ekonomicky nejsilnější mocností západní Evropy a v dohledné době se má stát i vojensky nejsilnějším státem v této oblasti světa. Západoněmecký Bundeswehr, prosáklý revanšismem a zbytky nacistické ideologie, se tak stal potencionálním zdrojem nebezpečí nové světové války.

Souběžně s tím provádějí američtí imperialisté další a další akce, které jsou více nebo méně otevřenou hrozbou útoku na Sovětský svaz. Postačí uvést takové sku-

tečnosti, jako jsou lety nosičů atomových zbraní směrem k hranicím Sovětského svazu, špionážní lety podél hranic Sovětského svazu, ale i nad územím SSSR, různé „celosvětové" poplachy apod. Spojené státy americké se tak stále snaží udržovat svět ve válečném napětí, balancovat neustále na pokraji války, aby ve vhodném okamžiku přešly k nenadálému raketojadernému útoku. Pro současnou situaci je konečně charakteristická i ta skutečnost, že imperialistické mocnosti udržují poměrně silné ozbrojené síly, které jim mají umožnit rychlé zahájení války bez předchozí mobilizace.

Všechny tyto skutečnosti vyžadují, aby socialistické země věnovaly patřičnou pozornost otázkám obrany a míru, otázky bezpečnosti celého socialistického tábora. Zvláštního významu nabývají tyto otázky v současné době, době raketové techniky, raketových vojsk.

Zkušenosti z počátečního období Velké vlastenecké války Sovětského svazu, z počátečního období války v Koreji, z událostí v oblasti Suezského průplavu ukazují, jak je důležité soustavně sledovat a správně hodnotit celkovou mezinárodně politickou situaci a její další vývoj, jaký význam má včasné odhalení skutečných politických cílů imperialistů a jaká opatření provádějí tito k jejich zastření. Nelze ponechat bez povšimnutí jedinou skutečnost která vede k dalšímu zostřování mezinárodního napětí a přitom současně může sloužit jako zastírací manévr k přípravě nebo rozpoutání války v jiné části světa. V současných podmínkách vedení války se nás události v Bizertě či Laosu dotýkají zrovna tak bezprostředně jako události v Berlíně.

Z toho všeho zcela zákonitě vyplývá nutnost udržovat vojska na vysokém stupni bojové pohotovosti, schopná nejen včas zmařit jakoukoliv imperialistickou provokaci, ale i odrazit každý pokus nepřítele o nenadálý útok a zasadit mu hned v prvních hodinách války drtivé údery. To vyžaduje aby vojska všestranně a hluboce zvládla nové řády a tvůrčím způsobem se je naučila uplatňovat v konkrétních podmínkách přípravy a vedení boje nebo operace. Vyžaduje to hlubokého zkoumání charakteristických rysů války v soudobých podmínkách a konfrontaci výsledků tohoto zkoumání se způsoby bojové činnosti vojsk a vedení operací v jejich historickém vývoji. Nemenší pozornost v tomto směru je třeba věnovat hlubokému studiu nepřítele.

Silná, vysoce bojeschopná, pohotová armáda, disponující obrovskou údernou silou, je v současných podmínkách zárukou míru a bezpečnosti naší země, celého socialistického tábora. A socialistické země dnes mají k dispozici takové prostředky, že mohou včas zkrotit každého útočníka.

Konference k vědecké práci v armádě

Konference k vědecké práci v armádě byla odložena na duben příštího roku. Ve snaze dát možnost širokému okruhu čtenářů VM se vyjádřit k problémům vědecké práce v armádě otevíráme tuto rubriku. Zde budeme uveřejňovat diskusní příspěvky až do zahájení konference.

Materiálů jako podklad do diskuse je jistě dostatek (zvláštní číslo VM, příspěvky i v jiných číslech VM 1961), proto očekáváme i Vaši účast.

K otázce účasti velitelských orgánů armády na plánování, řízení a provádění vědecké práce v armádě

Plukovník Josef Průša

Diskuse k otázkám vědecké práce v armádě a k problematice hledání nových cest pro zabezpečení jejího plného rozvoje nevznikla náhodou; je odrazem nového pojetí významu vědy v životě socialistické společnosti, které je možno charakterizovat jako požadavek „zvědečtění celého života naší současné společnosti".

Z nejdůležitějších rysů tohoto nového pojetí je nutno uvést na prvním místě prohlubující se význam spojení teorie s praxí a s tím související nutnost vysoké perspektivnosti jak ve vytyčování, tak i v řešení vědeckých problémů na podkladě požadavků praxe.

Závažným rysem v pojetí charakteru soudobé vědecké práce je i nutnost komplexního řešení vědeckých problémů, vyplývající z procesu vzájemného prolínání různých vědeckých disciplin při jejich řešeních. Pro vědeckou práci v armádě vyplývají z tohoto pojetí mnohem vyšší požadavky na kolektivnost ve vědecké práci, jejichž realizace si vyžádá ještě mnoho tvůrčí a organizátorské práce především velitelů a náčelníků.

Dalším rysem v pojetí charakteru soudobé vědecké práce v armádě je stále vyšší prolínání vědecké práce s organizátorskou a řídící prací velitelů a štábů, které je logickým důsledkem nutnosti, řešit praktické otázky obrany státu s náležitou vědeckostí. V tomto směru však případný nesprávný výklad této nutnosti mohl by vést ke škodlivému ztotožňování vědecké práce s vědeckým přístupem k plnění praktických úkolů a v důsledku toho nakonec i k negování významu vědeckých pracovišť a přípravy vědeckých kádrů.

V článcích zvláštního letošního čísla Vojenské mysli byly tyto nové rysy v hlavních zásadách vyjádřeny a vcelku správně postiženy. Bude však třeba v průběhu diskuse a přípravy ke konferenci dále tyto rysy konkretizovat a pomoci tak vytvořit předpoklady pro správné jejich uvedení do další naší praxe.

V tomto článku chci se podrobněji zabývat dvěma problémy:

— účastí velitelských orgánů armády na plánování, řízení a využívání vědecké práce v armádě, a

— možnými formami zapojení do procesu vědecké práce co největšího počtu generálů a důstojníků naší armády.

Při podrobnějším studiu dosavadních názorů na plánovací a řídící úlohu jednotlivých složek naší armády ve vědecké práci vůbec a vojenskovědecké práci zvlášť, objevíme v podstatě tři základní pojetí této otázky:

Jedna část našeho velitelského sboru je toho názoru, že vědecká práce v armádě, a tedy i její plánování a řízení, je součástí funkčních povinností odpovídajících velitelských orgánů a že tedy vědeckou prací např. ve vševojskové armádě má plánovat a řídit velitel armády, resp. náčelník štá-

bu armády, v divizi pak velitel nebo náčelník štábu divize.

Druhá část našeho velitelského sboru považuje vědeckou práci v armádě za složku funkční činnosti vědecko-pedagogického sboru našich vojenských vysokých škol a učilišť a domnívá se, že plánování a hlavně pak řízení vědecké práce v armádě, je funkcí náčelníků a vědeckých kolektivů příslušných škol.

Třetí část našeho velitelského sboru požaduje, aby k plánování a řízení vědecké práce v armádě byl vytvořen zvláštní orgán — jakási zdrobnělá vojenská obdoba Čs. akademie věd.

Kromě těchto tří základních skupin názorů vyskytují se i různé jejich kombinace.

Rozeberme si v dalším, jaká tedy by měla být úloha jednotlivých složek při plánování a řízení vědecké práce v naší armádě.

Úkol centrálních orgánů armádního velení

Myslím, že není naprosto žádných pochybností o tom, že za rozvoj vědecké práce v naší armádě, v plném rozsahu významu těchto slov, odpovídá ministr národní obrany prostřednictvím náčelníka generálního štábu. V tomto směru jsou i organizačně zabezpečeny potřebné orgány jednak jako kolektivní orgán VR MNO a jednak jako tabulkové, funkční pracoviště — vojenskovědecké oddělení, i když nové úkoly vědecké práce v armádě bezesporu vyžádají si určité korekce ve struktuře těchto orgánů a u vojenskovědeckého oddělení i v celkovém funkčním pojetí a v podřízenosti.

Na organizačním stupni náměstků MNO a velitelů a náčelníků druhů vojsk a správ MNO a GŠ jsou v současné době v rozebírané otázce některé dosud nedořešené problémy, jichž správné vyřešení je základní podmínkou dalšího zkvalitnění vědecké a zejména pak vojenskovědecké práce v naší armádě.

Jaká je, podle našeho názoru, funkční povinnost například velitele raketového vojska a dělostřelectva MNO (dále „velitele dělostřelectva") ve věci plánování, řízení a využití vojenskovědecké práce v čs. ozbrojených silách?

— Velitel dělostřelectva MNO určuje problematiku, kterou z jeho odborného funkčního hlediska je nutno řešit vojenskovědeckou prací a vychází jak ze současné potřeby vojsk, tak z perspektivy vývoje příslušné otázky.

— Jedině velitel dělostřelectva MNO ze své funkční velitelské kompetence (a nikoli vědecký pracovník) může rozhodnout, který problém bude nutno v naší armádě v praxi vyřešit přímo na podkladě sovětských řádů a předpisů (představujících ve své podstatě závěry vědeckého rozpracování sovětskými vědeckými pracovišti); jen on může určit, aby na takový problém vůbec nebyla zaměřována naše vojenskovědecká práce. A naopak jen velitel dělostřelectva MNO, opět ze své funkční velitelské kompetence, je schopen a také povinen určit ty specifické problémy svého oboru, jež musí být naší vojenskovědeckou prací teoreticky aplikovány na naše specifické podmínky, popřípadě které musíme v celém jejich rozsahu vědecky rozpracovat sami.

Vezměme jiný příklad. V poslední době bylo několikrát kritizováno, že sice strategické a operační problémy jsou naší vojenskovědeckou prací rozpracovávány a řešeny, že však dosud chybí vědecké promítnutí kvalitativních změn soudobého ozbrojeného boje do taktiky a hlavně i do výchovy a výcviku vojsk.

I když samozřejmě nechceme nikterak omlouvat fakt, že naši vojenskovědečtí pracovníci nedostatečně promítají nové strategické a operační závěry do oboru taktiky, výchovy a výcviku vojsk, je nutno zdůraznit, že je především funkční povinností orgánů NMNO, a to jak náčelníka správy bojové přípravy, tak po linii druhů vojsk i velitelů a náčelníků druhů vojsk MNO, aby právě oni vytyčili problematiku, kterou je nutno v rozbíraném smyslu, teoreticky promítnout do života jednotek taktických stupňů.

Tedy vytyčit, určit úkoly vojenskovědecké práce je v specifických podmínkách nedílné velitelské pravomoci a odpovědnosti, první a základní povinností centrálních velitelských orgánů.

Druhou základní povinností centrálních orgánů je určit reálné časové lhůty k vyřešení těchto úkolů a zároveň navrhnout příslušná vědecká pracoviště, jež mají tyto úkoly řešit, včetně návrhu na zřízení stálých nebo dočasných pracovišť pro řešení těch závažných úkolů, jež nelze přidělit k řešení stávajícím vědeckým pracovištím.

Třetí jejich základní povinností je provést, usměrnit a schválit příslušná anotační řízení.

V průběhu řešení vědeckého úkolu musí centrální velitelské orgány plnit svou čtvrtou základní povinnost: provádět posouzení dílčích výsledků práce, usměrňovat práci a všestranně zabezpečovat plnění úkolu příslušným pracovištěm.

Posledním základním úkolem v řízení, plánování a využívání vojenskovědecké prá-

ce v armádě (a vědecké práce v armádě vůbec) je, provést celková vyhodnocení ukončené vědecké práce a vyřešit využití jejích výsledků v praktickém životě vojsk.

Je jasné, že pro plnění těchto úkolů mají příslušní velitelé a náčelníci své kolektivní orgány: sekce VR MNO, vědecké rady velitelů a náčelníků druhů vojsk a vědecké kolektivní orgány příslušných komplexních a stěžejních úkolů.

Bude však třeba, aby vedle těchto kolektivních orgánů byly organizačně zabezpečeny i „tabulkové" orgány pro řízení vědecké práce u jednotlivých druhů vojsk a hlavních složek štábu.

Z uvedených zásad vychází i naše pojetí, aby v čele jednotlivých komplexních a popřípadě stěžejních úkolů vojenskovědecké práce v armádě stáli ti velitelští orgánové, kteří podle svých funkčních povinností odpovídají za praktické řešení příslušných problémů. Stejně tak, aby se tito odpovědní velitelští orgánové jak osobně, tak prostřednictvím příslušníků svých štábů, účastnili práce kolektivních orgánů těchto úkolů (to je, aby byli, vedle vědeckých pracovníků, i oni členy kolegií komplexních úkolů a rad stěžejních úkolů).

V druhé části svého příspěvku chci uvést názory na reálné možnosti vědecké práce na různých typech vědeckých pracovišť naší armády a ve štábech a vojscích.

Přijmeme-li rozebrané vpředu pojetí úkolu velitelů a náčelníků druhů vojsk a složek MNO a GŠ při plánování a řízení vědecké práce v armádě vůbec a vojenskovědecké práce zvlášť, můžeme i účinně zabezpečit správný požadavek, aby co největší část našeho velitelského sboru byla vtažena do procesu vědeckého bádání a vědecké práce v naší armádě.

Při tom je ovšem nutno jasně rozlišovat různé formy této účasti na procesu vědeckého bádání, podle reálných možností a reálných podmínek jednotlivých pracovišť a jednotlivých pracovníků.

Vědecké pracoviště tabulkové, zakotvené v organizační struktuře některé vojenské školy (ať vysoké nebo učiliště), popřípadě v organizační struktuře některé jiné složky Čs. lidové armády, má jako svůj funkční, v podstatě jediný úkol, vědeckou práci při řešení určitého vědeckého problému.

Vědecké pracoviště dočasně vytvořené, k řešení určitého vědeckého problému, z pracovníků dočasně osvobozených od jejich normálních funkčních povinností, po dobu své práce na řešení zadaného vědeckého úkolu (zpravidla dílčího a časově omezeného), má rovněž řešení zadaného vědeckého problému jako svůj jediný úkol.

Charakter práce vědeckých pracovišť je možno aplikovat i na práci vědeckých aspirantů, řešících v rámci rozpracování své kandidátské práce některý dílčí problém, zahrnutý v celkovém plánu vědecké práce v armádě, a stejně tak i na práci jednotlivých vědeckých či pedagogických pracovníků našich škol, pokud jsou po dobu své vědecké práce uvolněni ze svých pedagogických úkolů.

Vysokoškolské katedry a odborné skupiny těchto kateder, jako kolektivy, pracující na řešení určitého vědeckého problému, představují další typ vědeckých pracovišť. Své vědecké úkoly plní příslušníci katedry při současném plnění svých ostatních, hlavně pedagogických úkolů. Vzhledem k tomu je třeba na katedře zvolit odpovídající organizaci práce. V dosavadní praxi kateder se ukázalo výhodným určovat hlavního rozpracovatele (popřípadě vědeckého sekretáře) příslušného vědeckého problému a sprostit ho, na úkor druhých členů katedry, ostatních funkčních úkolů (zejména pedagogických úvazků). Příslušníci katedry pak se podílejí na vědecké práci katedry hlavně formou připomínek, diskusí, recenzí apod. jednotlivých dílčích problémů, shrnutých hlavním rozpracovatelem buď na zvláštních katedrálních zasedáních nebo jiných shromážděních, posuzujících materiály připravené hlavním rozpracovatelem. Ten pak využívá zkušeností, názorů a myšlenek kolektivu celé katedry. Organizace práce, dobře rozpracovaná v intencích těchto myšlenek, zabezpečuje nejen hodnotné výsledky práce, ale i maximální využití času ostatních příslušníků katedry, věnovaného vědecké práci.

Obdobným způsobem je možno plnit některé dílčí vědecké úkoly například i ve štábech velitelů a náčelníků druhů vojsk a složek MNO a GŠ, to jest z počtu štábu vyčlenit rozpracovatele (sekretáře) úkolu a osvobodit ho na potřebnou dobu od jeho tabulkových funkčních povinností. Kolektiv štábu pak při řešení takovéhoto vědeckého úkolu účastní se obdobně jako „ostatní příslušníci katedry".

Při vědecké práci **ve vojscích** však, počínaje štábem divize a níže, bude nutno přehodnotit dosavadní různorodé naše názory na její možnosti a formy. Podle našeho názoru hlavním úkolem štábů a vojsk ve vědecké práci by mohlo být:

a) shromažďování potřebných údajů z praktického života vojsk, k vědeckému

jich prozkoumání, vyhodnocení a zevšeobecnění příslušnými vědeckými pracovišti. Tak například: shromáždíme-li na štábu armády ke konci výcvikového roku veškeré materiály všech cvičení, ať velitelsko-štábních či s vojsky (a to jak dokumentací řídících orgánů cvičení, tak veškerou dokumentaci cvičících vojsk a štábů, s veškerým vyhodnocovacím materiálem rozhodčí služby), budeme mít každoročně dostatek potřebných statistických údajů z praxe pro reálné studium příslušné problematiky, abychom mohli hluboce prozkoumat všechny souvislosti a vztahy jednotlivých otázek, abychom mohli hledat a najít správné závěry a provést potřebná zevšeobecnění.

b) Druhým úkolem štábu a vojsk ve vědecké práci pak by mělo být připravit a provést (v tom či onom rozsahu přímé spolupráce s příslušnými vědeckými pracovišti) předem plánovaná zkušební či ukázková cvičení, zaměstnání, přezkoušení určitých dílčích otázek v praktickém životě vojsk apod. Zde ovšem je podmínkou, aby takovéto úkoly byly nejen v plánu vědecké práce, ale aby byly zahrnuty i do příslušných dokumentů řízení výcviku vojsk (do výcvikového rozkazu MNO, do směrnic pro operační přípravu apod.).

Nepovažuji za správné, aby kromě těchto dvou skupin úkolů vojenskovědecké práce byly vojskům a štábům určovány vědecké úkoly svým charakterem obdobné úkolům ostatních vědeckých pracovišť.

Na druhé straně, bude-li např. velitel armády nucen vyřešit si teoreticky, v rámci své armády, nějaký dílčí vědecký problém, který z jakýchkoli důvodů nebyl pojat do vědeckých úkolů, řešených ostatními pracovišti, je nejvýhodnějším způsobem vytvořit z příslušníků armády vhodně složený pracovní kolektiv a osvobodit ho po dobu řešení vědeckého problému od plnění ostatních funkčních povinností nebo podle povahy řešeného úkolu uložit jeho rozpracování například štábu armády jako celku a v takovém případě pak je nejlépe použít organizace vědecké práce, doporučované v našem článku katedrám našich vysokých škol.

Aby však bylo možno na velitelstvích druhů vojsk a složkách MNO a GŠ a stejně tak ve štábech armád (VO) a i ve štábech svazků, správně řídit a usměrňovat vědeckou práci, je třeba tabulkově zabezpečit pro tato velitelská místa vědeckého pracovníka na úrovni pomocníka náčelníka štábu pro řízení vědecké práce.

Máme-li dnes např. ve štábu armády tabulkově zařazeného specialistu-důstojníka pro řízení zlepšovatelství (s čímž je nutno plně souhlasit), myslím, že vědecké práci v armádě nutno přiznávat nejméně stejný význam a v tabulkách armády zařadit alespoň pomocníka náčelníka štábu pro řízení vědecké práce v armádě.

Závěrem: Při zabezpečování dalšího zkvalitnění vědecké práce v armádě je třeba, aby náčelníci, ve spolupráci s politickými a stranickými orgány zabezpečili pochopení nových požadavků na vědeckou práci a na nové zásady a metody, jež je nutno prosadit do jejího plánování a řízení.

Přitom ovšem nelze zůstat jen na úrovni teoretických diskusí, ale v současné době, kdy otázka, kterým směrem se má ubírat rozvoj vědecké práce v naší armádě, je v podstatě ujasněna, je třeba sice postupně, ale neprodleně začít s realizací potřebných opatření.

K poslání, zaměření a k způsobu zpracování „Vojenského terminologického slovníku"

Generálmajor CSc Václav Matička a příslušníci katedry taktiky spoj. vojska

Vědecká rada MNO uložila Vojenské akademii Antonína Zápotockého v Brně zpracovat „Vojenský terminologický slovník".

Slovník má sloužit především k ujednocení naší vojenské terminologie, ke zpřesnění významu základních vojenských termínů a tím k vytvoření podmínek pro jejich jednotné používání. Má mít formu výkladového slovníku a má sloužit jak pro potřebu příslušníků armády tak i pro potřebu širší veřejnosti jako veřejně přístupná publikace.

Slovník má mít rozsah 4000—5000 termínů a má zahrnovat jak operačně taktické, tak i vojenskotechnické a vojensko-

obecné výrazy. Pozornost při zpracování Vojenského terminologického slovníku má být soustředěna především na termíny nyní platné a dále na formulování takových výrazů, jejichž nutnost je zdůvodněna dalším rozvojem vojenské techniky a teorie vojenského umění.

Slovník má určit přesné významy vybraných vojenských termínů, odstranit zbytečné, zastaralé nebo nevhodné výrazy a obráceně zformulovat nové termíny pro dosud málo vhodně vyjádřené nebo i dosud nevyjádřené pojmy. Tím má slovník dopomoci k pořádku v české a slovenské vojenské terminologii a normailzovat ji.

Čím byla vyvolána nutnost zpracovat „Vojenský terminologický slovník"?

Již delší dobu je podrobována vážné kritice nejednotnost a často i jazyková nesprávnost v naší vojenské terminologii. Tato oprávněná kritika je vznášena nejen příslušníky armády, ale i pracovníky politického a státního aparátu, pracovníky tisku a celostátními brannými organizacemi.

Je přirozené, že největší zájem na normalizování vojenského názvosloví mají především sami příslušníci ozbrojených sil. Vždyť charakter soudobého boje sám o sobě vyžaduje naprosté přesnosti a jasnosti ve vyjadřování. Všichni velitelé i štáby cítí nutnost vytvořit a sjednotit takovou soustavu odborných vojenských výrazů, která by zabezpečila co nejlepší soulad v činnosti, ve velení, v jednotném myšlení a chápání velmi rychle probíhajících a měnících se situací, při značné složitosti a různorodosti úkolů jednotlivých druhů vojsk, zbraní i jejich techniky. Každé nedorozumění anebo nejasnost v chápání rozkazů a nařízení v soudobém boji může totiž vést vzápětí k velkým ztrátám na životech či k celkovému neúspěchu. V míru nejednotnost ve vojenském názvosloví vede často ke značným obtížím při studiu, ve výcviku a zvláště způsobuje značné obtíže ve vojenskovědecké práci.

Současná úroveň vojenské vědy zákonitě klade neodkladný požadavek normalizace vojenské terminologie na naše vojenskovědecké pracovníky. V minulosti se již několikrát k tomuto úkolu přikročilo, ale nikdy nebyl úspěšně doveden do konce.

V čem je tedy složitost a obtížnost tohoto úkolu? Především v tom, že rychlý vývoj vojenské techniky a vědy (a v poslední době možno říci přímo revoluční zvrat v důsledku zavedení jaderných a raketových zbraní) přinesl do vojenství celé desítky nových pojmů, které bylo třeba vyjádřit, zformulovat, pojmenovat. Byly to pojmy nejen pro nové zbraně, pro novou bojovou techniku, ale i výrazy pro nové způsoby vedení bojové činnosti, pro výcvik vojsk i pro vojenskou administrativu.

V soudobém vojenství mnoho dřívějších pojmů mění podstatně i svůj dosavadní obsah, význam a proto některé názvy již z tohoto důvodu musí zákonitě zaniknout.

Již na začátku uvedené důvody ukázaly, že zvláště v soudobé vojenské terminologii, kde jsou kladeny tak vysoké požadavky na přesnost a jednotnost, nelze připustit, aby jednotlivé termíny vznikaly téměř živelně anebo aby se jich používalo ve významech podle názorů, popřípadě chuti jednotlivců.

Je jisté, že vojenskou terminologii usměrňují především bojové řády a předpisy. Avšak nutnost velmi často vydávat nové řády a předpisy a skutečnost, že značnou dobu existují mnohdy vedle sebe řády nové a starší (např. druhů vojsk a materiálně technického zabezpečení) způsobují, že ani řády samy o sobě nemohou ujednotit celou terminologickou soustavu a že nepodávají vždy přesné, úplné a jednoznačné definice pojmů.

Značný vliv na novou terminologii mají i odborné vojenské časopisy, vojenský tisk a v neposlední řadě přednášky, projevy, rozbory i jiná vystoupení vedoucích funkcionářů armády. Praxe však bezpodmínečně vyžaduje, aby pro jeden pojem se používal zásadně stejný termín jak v bojových řádech a vojenských předpisech, tak ve vojenském tisku.

Příkladů, které svědčí zatím o opaku, bylo by možno uvést mnoho. Uveďme jen náhodou: atomové zbraně, jaderné zbraně, termonukleární zbraně; atomový náboj, atomová náplň, atomová nálož; jadernoraketové zbraně, raketové prostředky s jadernou náplní atd.

Konečně nelze pominout ani vliv, který má na vojenskou terminologii hantýrka a nesprávné překládání — především z ruštiny — některých odborných výrazů (doložit, doklad, front, fronta, řešení, přesun, přeprava, zachvátit, záchvat atd.).

Vojenská terminologie neslouží však jen vojákům. Její poslání je podstatně širší. Musí sloužit k dorozumívání o vojenských věcech všem našim občanům, Čechům a Slovákům. Je proto nutné, aby vojenská terminologie byla současně sjednocena jak v češtině, tak i ve slovenštině. Termíny

musí být lehce srozumitelné každému občanu a musí přitom zůstat stručné.

Vedoucí úloha sovětské vojenské vědy v socialistické vojenské vědě zákonitě se odráží i v naší vojenské terminologii. Sovětská vojenská terminologie skutečně také obohatila již naši vojenskou terminologii o celou řadu výrazů, které vzhledem k jazykové příbuznosti ruštiny velmi účelně se zařadily do našeho slovotvorného systému. Při přejímání nebo překladu ruských termínů musí však být postupováno vždy s dostatečným citem nejen pro srozumitelnost, ale i pro jazykovou správnost. Přitom požadavek, abychom dosáhli určité názvoslovné jednoty češtiny a slovenštiny s ruštinou, je jistě správný a velmi účelný. Musí být proto zpracovateli odborných vojenských termínů stejně respektován jako i jazykové zákonitosti.

Jedním z požadavků při normalizaci vojenských termínů je, aby při respektování všech vpředu uvedených požadavků nedocházelo ke změnám termínů bez skutečně naléhavých důvodů. Změna kteréhokoli zavedeného termínu vede vždy nejen k mnoha a mnoha opravám v řádech, předpisech a nařízeních, těžko se i vžívá, ale vyvolává i určitou rozkolísanost v užívané odborné terminologii. Při změně již zavedeného termínu je zapotřebí vždy pečlivě zvážit všechny klady i zápory, které změna přináší. Změnu jistě není nutno provádět tehdy, jestliže obsah, výklad termínu se změní jen částečně. Naproti tomu zdá se však nutným přistoupit někdy ke změnám již zavedených odborných vojenských termínů, jestliže existuje různá terminologie pro stejné předměty, jevy, např. v oboru ostatních ministerstev anebo kde byla již dříve provedena úprava jazykovými ústavy, úřady pro normalizaci nebo jinými veřejnými institucemi. Tyto případy jsou zvláště časté u technických termínů anebo při používání stejných či podobných výrazů, jak ve vojenství, tak v civilních oborech a institucích.

Poněvadž tato otázka je poměrně velmi důležitá při práci na normalizaci vojenské terminologie, chtěli bychom se o ní poradit se čtenáři „Vojenské mysli" a využít jejich názorů pro další práci. Blíže objasníme uvedený problém na některých termínech používaných v oblasti spojení.

*

V oboru spojení vyskytují se totiž nesrovnalosti jak v terminologii technické, tak i taktické.

V technické terminologii, používané nejčastěji při taktickém vyjadřování, existuje již řadu let rozpor např. mezi termínem „kanál" a „cesta" (spojovací nebo spojová). Oba termíny se používají ve vojenské i civilní terminologii a to naší i cizí. Jejich význam je v některých případech totožný s naší terminologií, v některých případech opačný. Jejich upřesnění je nutno provést v součinnosti s ČSN a podle něho upravovat i termíny na nich dále závislé.

V běžném vojenském hovoru se vyskytují nejčastěji termíny spojení, spoj, spojovací, spojový. Jejich jazykový význam však není dosud upřesněn a opírá se hlavně o tradiční pojmy spojení a spojovací, které však je nutno rozlišit a dále jich používat bez ohledu na dosavadní zvyklosti. Určitou vinu na této stagnaci českého (slovenského) vyjadřování má nepřesné překládání ruského slova „svjaz", kterého se používá jak ve významu spoj, tak i ve významu spojení. V češtině pak máme výrazy dva — jeden konkrétní (spoj) a druhý abstraktní (spojení). I když se dnes v odborné vojenské literatuře i předpisech používá velmi často termínu spoj, není ho ještě používáno důsledně a zejména není používáno odvozené přídavné jméno spojový, které je ve většině případů chybně dosud nahrazováno používaným přídavným jménem spojovací.

Ministerstvo spojů zavedlo již ve své terminologii slova spoj a spojový všude tam, kde se jich má správně používat, např. ministerstvo spojů, krajská správa spojů, věstník spojů, montážní podnik spojů, ministr spojů, ředitel spojů, inspektor spojů, spojový provoz apod.

Ve vojenské terminologii však dosud stále nahrazujeme přídavné jméno **spojový** (tj. mající vztah ke spojům a spojení) přídavným jménem **spojovací** (tj. to, co přímo spojuje).

Podle tohoto rozlišení měly by být upraveny dosavadní používané termíny např. takto: spojovací cesta nebo kanál na spojová cesta nebo kanál; spojovací materiál na spojový materiál (souhrnný název); spojovací situace na spojová situace apod.

Termín „spojovací" zůstal by však v dosavadní formě ve výrazech spojovací drát, spojovací letoun apod., protože v tomto případě drát i letoun jsou určeny pro přímé spojení.

U termínů „organizace spojení" a „organizace spojů" by jasně vynikl rozdíl v obsahu významu, tím i v činnosti a v odpovědnosti. Za organizaci spojení (v taktic-

ko-operačním smyslu) odpovídá náčelník štábu a za organizaci spojů a zabezpečení jejich činnosti tak, aby splňovaly dané úkoly, odpovídá spojovací náčelník (náčelník spojů).

Z uvedeného je patrno, že správná volba vojenské terminologie má svou důležitost nejen z důvodů jazykové správnosti, ale i z hlediska technického a velitelského.

V případě, že by se měly zavést v **příkladech** uvedené nové termíny, je si ovšem třeba uvědomit, jaké důsledky by to mělo pro řády a předpisy spojovacího vojska, kde takřka na každém řádku se nejméně jedno z těchto slov vyskytuje. Připravovaný slovník má však za cíl zavést v naší armádě konečně pořádek do terminologie tak, abychom se mohli jasně a na základě jazykové správnosti dohovořovat. Je proto v zájmu věci, aby i takové zásadní změny, ke kterým by mělo dojít například ve spojovací terminologii, byly důkladně uváženy a pak důsledně provedeny, i když by znamenaly podstatný převrat ve vyjadřování.

Na tomto příkladě chtěli jsme názorně ukázat jeden z problémů, před nímž nyní zpracovatelé terminologického slovníku stojí.

V současné době široký kolektiv příslušníků vědeckopedagogického sboru taktických i technických kateder Vojenské akademie Antonína Zápotockého v Brně shromáždil obsáhlý terminologický materiál. Čerpal jej především z řádů, předpisů, nařízení, z různých pomůcek, odborných publikací, z vojenské odborné literatury i jiných pramenů. U většiny termínů byly již zpracovány definice a vojenský terminologický slovník dostává se do závěrečné redakční práce. I když na zpracování a na redakční práci se podílí široký kolektiv příslušníků Vojenské akademie, přesto se jeví účelné, ba nutné, aby pokud možno ještě větší počet našich důstojníků aktivně přispěl svou radou a svými názory na uspořádání, obsah i na způsob zpracování vojenského terminologického slovníku. Vždyť zpracovatelé by si přáli, aby slovník — i když nijak nechce a nemůže nahradit předpisy — byl našim vojskům rádcem a rychlým informátorem při různých nejasnostech, které u nich mohou vznikat při čtení článků, vojenské odborné literatury a stejně tak i pomáhat při studiu vojenského umění a základních druhů vojenské techniky.

Informace o obsahu zahraničních vojenských odborných časopisů

Informace o obsahu sovětského vojenského odborného časopisu „Vojennaja mysl"

Číslo 1/1961:

Veliké vítězství tvůrčího marxismu–leninismu – Úloha ekonomiky v soudobé válce – Některé tendence vývoje raketových zbraní – K otázce teorie umění vedení vzdušných vojenských operací – Vojensko–politické události v zahraničí – Ze zkušeností bojového použití dělostřelectva ve druhé světové válce – Tendence ve vývoji některých druhů výzbroje armády USA.

Číslo 2/1961:

43. výročí Sovětských ozbrojených sil – Kybernetika ve vojenství – O sražení jako jevu ozbrojeného zápasu – Některé otázky vedení útoku na směrech – Vzdušné výsadky – důležitý prostředek soudobého ozbrojeného zápasu – O plánování ozbrojeného zápasu hitlerovským velením na sovětsko–německé frontě na léto roku 1943 – Perspektivní vypracování organizace pozemních vojsk USA.

Číslo 3/1961:

Marxismus–leninismus – ideově teoretický základ sovětské vojenské vědy – 40 let lidových vojsk Mongolské lidové republiky – K otázce charakteru soudobých operací – Některé otázky zvyšování tempa útoku – Vytváření umělých družic země ve vojenství – Vypracování automatizovaného systému velení vojskům v armádě USA – Budování ozbrojených sil Francie.

Číslo 4/1961:

O leninském stylu práce sovětských vojenských kádrů – O ohniskovém charakteru soudobé bojové činnosti – Některé zvláštnosti soudobých námořních operací – Velení týlu – důležitá součást velení vojskům – Některé závěry ze zkušeností v násilném překonávání řek z chodu v operacích Velké vlastenecké války – Vojensko–teoretické myšlení v zahraničí – Průzkumné orgány západního Německa.

Číslo 5/1961:

Nový triumf komunismu – Některé otázky stranicko–politické práce v Sovětské armádě a vojenském námořnictvu – Tendence vývoje vojenského letectva – Některé otázky maskování raketových útvarů a jednotek v boji – Co stojí závody ve zbrojení? – O bojové činnosti vojenských námořních sil ve druhé světové válce – Problémy velení vojskům a cesty jejich řešení – Současný stav a tendence rozvoje vojenského námořnictva USA.

Číslo 6/1961:

Nepřemožitelná síla socialistického státu – K otázce praxe jako kriteria pravdy ve vojenské vědě – Některé problémy rádiové války – Armáda a politický zápas ve Francii – Vývoj amerických názorů na obranu – Bojová příprava strategického letectva USA.

Číslo 7/1961:

Uskutečňování leninského programu strany – Některé rysy vojenské doktriny hlavních imperialistických států – Otázky zabezpečení vysoké pochodové rychlosti – Soudobé způsoby boje vojsk s průzkumem nepřítele – Sovětské letectvo v operacích Velké vlastenecké války – Vojenský rozpočet USA – Výstavba ozbrojených sil Velké Británie – Zjišťování mezikontinentálních balistických raket.

„Vojennyj zarubežnik"

Číslo 1/1961:

Názory na taktiku – Psychologický vliv masových ztrát – Přeprava jaderných zbraní vzduchem – Pohotovost týlu – Letecké motory v roce 1960 – „Polaris" – Kosmické lékařství ve službách Pentagonu – Technické prostředky zabezpečení nočního boje a jejich použití – Problémy obyvatelnosti ponorek.

Číslo 2/1961:

K 43. výročí Sovětské armády a vojenského námořnictva. Na stráži cti, svobody a nezávislosti Sovětské vlasti – Použití pozemních vojsk v námořních výsadkových operacích – Vrtulníku se přiděluje nová úloha – Tendence ve vývoji organizace polní armády – Bombardovací letoun B–70 opět v plánech Pentagonu: Bombardovací letouny B–70 nezbytná součást smíšených sil USA – Letouny a rakety – Řízená střela „Sergeant" a její pozemní pomocné zařízení – Trio vojenského námořního letectva USA – Řízené střely leteckého bombardovacího velení.

Číslo 3/1961:

Politika Velké Británie v oblasti obrany – Letadlové lodě v roce 1960 – Pohyblivost složek a zařízení týlu v jaderné válce – Deset nejdůležitějších systémů zbraní ve vzdušných ozbrojených silách USA – Přístroje nočního vidění pro tankisty – Využití trhavin v pěší rotě – O úloze překvapení v soudobé válce a způsobech jeho dosažení – Vyzbrojování západního Německa – cesta k rozpoutání nové světové války – Stav a vývoj vojenských námořních sil Německé spolkové republiky – Vojska zvláštního účelu armády USA.

Číslo 4/1961:

Boj s atomovými ponorkami – Plány protiponorkové obrany vojenských námořních sil USA – Manévry NATO „Hold Fast" – Řízení kádrů a průběh služby důstojnického sboru v armádě USA – Vojenské vzdušné síly Velké Británie – Zásobování armády pohonnými látkami – Zjišťování raket dalekého dosahu – Navigace podle umělých hvězd – Příprava důstojnických kádrů pozemních vojsk ve Francii – Velení vojenských vzdušných sil v Evropě – Bojová příprava vojenských námořních sil NATO v letech 1959—1960.

Číslo 5/1961:

Veliký hrdinský čin sovětského lidu – Strategie „pod ledem" – Dobytí Polné – Průzkum cílů k provedení jaderných úderů – Evropské a americké bojové letouny s vertikálním nebo zkráceným startem a přistáním – Problém letišť – Problémy systému spojení NATO „Ace High" – Technika předávání a kontrola kvality linkového spojení – Názory velitelství letectva USA na použití raketových jaderných zbraní – Bojová příprava vojenských námořních sil států – účastníků CENTO, SEATO a britského sdružení národů – Vývoj raketových paliv v zahraničí.

Číslo 6/1961:

Historický hrdinský čin sovětského lidu – k 20ti letému výročí počátku Velké vlastenecké války Sovětského svazu – Protiúder – Nebezpečí z oceánských hlubin – Soudobé viceúčelové stíhače a jejich úkoly – Budoucí letadlové lodě – Velení týlovému zabezpečení – Protitankové řízené reaktivní střely – budoucí pěchotní zbraně? – Africké zdroje energie a obrana Evropy – Ideologické zpracování a morální profil příslušníků vojenských námořních sil USA – Chemické zbraně v soudobé válce – Stav a tendence vývoje vojenského dopravního letectva Velké Británie a Francie.

Číslo 7/1961:

Přímá letecká podpora – K otázce boje s atomovými ponorkami – Výsadkové vrtulníkové skupení – Útvary protiletadlových řízených střel používají systému „Missiles Meet Their Master" – Těžkosti doplňování posádek ponorek–nosičů raketových zbraní – Zřízení společného americko–italského velení – Vědecko–technický výzkum ukazuje cestu k vítězství v kosmickém prostoru – Řízená střela „Minutman" – Raketové hlubinné bomby proti ponorkám – Strategické zálohy Sahary – Americká průzkumná družice „Semos" – Použití automatických zařízení ke kontrole letecké a raketové techniky – Lodě na plovoucích vzdušných polštářích.

Informace o obsahu polského vojenského odborného časopisu „Myśl vojskowa"

Číslo 2/1961:

Noví činitelé rozhodnutí velitele – Otázky protiatomového manévru (část I.) – Boj Sovětského svazu za zjišťování agrese – Některé otázky organizace a vedení námořních výsadkových operací – Zvláštnosti řízení dělostřelecké palby v obranném systému mořského pobřeží – Zásobování vodou na bojišti – O zásobování ozbrojených sil pohonnými hmotami – Individuální práce důstojníků – Velká vlastenecká válka Sovětského svazu v letech 1941—1945 – Námořní spoje Severoatlantického paktu na západním válčišti a možnosti působení na nich v době války – Radioaktivní prach vznikající v důsledku atomových výbuchů.

Číslo 3/1961:

Počáteční období války v sovětské vojenské literatuře v letech 1959—1960 – Problémy protiatomového manévru (soutěžní článek) Část II. – Protiatomový manévr (soutěžní článek) – Ženijní zabezpečení soudobé bojové činnosti – Zabezpečení stálého spojení v době přemisťování velitelských stanovišť – O souvislosti a vzájemném vztahu mezi válkou a ekonomií v podmínkách soudobé války – Použití infračervených paprsků v ozbrojených silách – O práci kroužků „vojenských znalostí" – Vývoj vojenské vzdušné dopravy – Hlavní směry vývoje v oblasti organizace sil v kapitalistických státech – Letecká podpora bojové činnosti pozemních vojsk v soudobých podmínkách (podle západních názorů).

Číslo 4/1961:

Lenin a vojenská věda – Protiatomový manévr vojsk (Soutěžní článek) – Velení a informace – K otázce obrany – Ženijní zabezpečení útoku taktického svazku s výchozích prostorů rozmístěných v hloubce – Zhoubná činnost světelného záření – Osvobození Gdyně a Gdanska vojskami 2. běloruského frontu – Organizace týlu a materiálně-technické a zdravotnické zabezpečení činnosti Sovětské armády v letech 1941—1943 – Složení ozbrojených sil a některé strategické koncepce Severo-Atlantického paktu v roce 1960 – Taktické vzdušné výsadky (podle amerických názorů).

Číslo 5/1961:

Protiatomový manévr a soudobé bojiště – Zasazení armády do sražení z operační hloubky – O soudobé obraně – Některé problémy velení dělostřelectvu – O formách a metodách bojové přípravy velitelských kádrů v armádě – Protiradiotechnická činnost – Závěry z porady vedoucích vojenskovědeckých kroužků – Nové organizační koncepce teritoriální obrany v Německé spolkové republice – Některé problémy války v Alžíru – Krátké informace o ozbrojených silách kapitalistických států.

Číslo 6/1961:

Protiatomový manévr vojsk v útočné i obranné činnosti – Zhodnocení nepřítele – Organizace vojenských námořních sil a bojových jednotek námořnictva a plnění jejich úkolů – Otázky evakuace obyvatelstva ze zasažených prostorů – Kybernetika ve vševojskových štábech i týlech armády – Možnosti získání nákladních automobilů pro ozbrojené síly v případě mobilizace – Ze zkušeností organizace i provádění průzkumu tankovými útvary a svazky 2 Polské armády v „Lužicko-pražské operaci" (od 16 4.—10. 5. 1945) – Americká agrese v Koreji.

Informace o obsahu bulharského vojenského odborného časopisu „Vojenna misl"

Číslo 1/1961:

Úkoly a formy vojenskovědecké práce – Hlavní faktory určující výsledek soudobé války – Přenesení úsilí na nový směr v průběhu bojové činnosti – Velení a bojové zabezpečení vojsk při pochodu a při vedení střetného boje – Organizace součinnosti mezi polním, pobřežním a lodním dělostřelectvem při odrážení námořního výsadku – Zásady určování souřadnic radiolokačních stanic – Agresivní vojenský blok CENTO.

Číslo 2/1961:

O charakteru soudobé epochy – O některých novinkách v boji se zálohami nepřítele v útočné operaci – Součinnost mezi vzdušnými taktickými výsadky a předsunutých odřadů v útočném boji a operaci – Použití minových výbušných zátarasů v obranném boji a operaci – Vliv radiační situace na rozhodování velitele a činnost vojsk – Protiletadlové řízené střely – Taktika bulharské lidové armády ve vševojskovém útočném boji ve Vlastenecké válce v letech 1944—1945 – O některých novinkách v organizaci a názorech na použití divizního dělostřelectva v turecké armádě – O některých otázkách vojskového průzkumu v americké armádě.

Číslo 3/1961:

9. květen – den vítězství – O nepřetržitosti velení vojskům – Překonávání vodních překážek obrněnými (tankovými) vojsky – Usměrnění v organizaci zdravotnického zabezpečení vojsk – Činnost námořnictva po narušení námořních spojů nepřítele – O některých zvláštnostech organizace a práce týlu v útoku – Oprava výzbroje v polních podmínkách – Operační umění v předvečer druhé světové války – Tendence vývoje vojenských vzdušných sil USA – Cvičení sloučených ozbrojených sil NATO v Evropě a v Atlantickém oceáně, provedené v září roku 1960.

Číslo 4/1961:

Jiří Dimitrov o některých otázkách války a armády – Rozpad koloniálního systému a jeho vliv na vojenské možnosti imperialistického tábora – Organizace a provádění pronásledování nepřítele v útočné operaci – K vyjití z obklíčení a zničení nepřítele v soudobých podmínkách – Kybernetika a její využití ve velení vojskům – Z historie „války ve vesmíru" na Západě – Atomové a raketové zbraně vojenského námořnictva kapitalistických států.

Informace o obsahu rumunského vojenského odborného časopisu „Probleme de arta militara"

Číslo 1/1961:

Některé zvláštnosti průlomu nepřátelské obrany v operační hloubce z chodu – Součinnost mezi prostředky protivzdušné obrany frontu a armády a protivzdušné obrany státu v obranné operaci v počátečním období války. – Některé otázky součinnosti letectva s pozemními vojsky – Organizace a vedení útočného boje mechanizované divize z chodu s překonává-

ním vodní překážky v hloubce nepřátelské obrany – Některé otázky použití vzdušné výsadkové divize v útočné operaci armády – Některé otázky organizace a plánování útočné operace armády se současným vedením obranné operace – Organizace a vedení námořní výsadkové operace podle názorů USA v podmínkách použití soudobých prostředků boje – Bojová činnost při obraně mořského pobřeží v počátečním období války.

Číslo 2/1961:

40 let ode dne založení Komunistické strany Rumunska – Některé otázky týkající se radioaktivního zamoření terénu a grafické vyjádření radiační situace v armádě a frontu – Některé otázky manévru sil a prostředků v útočné operaci vševojskové armády – Protivzdušná obrana vševojskové armády v útočné operaci – Plán přeskupení vojsk v útočné operaci vševojskové armády – Zvláštnosti útočného boje mechanizované (pěší) divize v noci – Organizace týlu mechanizované divize v útočném boji se zaujetím výchozího prostoru.

Číslo 3/1961:

Překonávání vodních překážek v průběhu rozvíjení armádní útočné operace – Některé otázky vedení boje se vzdušnými výsadky nepřítele – Letecké zabezpečení vzdušné výsadkové divize v armádní útočné operaci – Některé úvahy o organizaci rozmístění mechanizované divize mimo boj – Některé otázky určování bojových úkolů velitelům mechanizované divize – Některé úvahy o přenesení úsilí z jednoho směru na druhý v útočné operaci počátečního období války – Některé otázky o vyvedení vojsk z pod jaderných úderů nepřítele.

Informace o obsahu německého vojenského odborného časopisu „Militärwesen"

Číslo 1/1961:

Za vítězství míru a socialismu – Za plné prosazení nedílné velitelské pravomoci v Národní lidové armádě – Mír je silný a je chráněn dobrými vojáky (Vojensko-politický přehled v roce 1960) – Vojenské lidové námořnictvo – proti militarismu – Několik poznámek k použití druhých sledů – Význam, úkoly a použití dělostřelectva v soudobé obraně – Ponorkové síly v soudobé námořní válce – O zkušenostech z budování podzemních ženijních objektů ve válce v Koreji – Agresivní manévry NATO „HOLD FAST" – Strategické podzimní závěrečné cvičení NATO v roce 1960 – O použití vzdušných výsadkových jednotek (podle názorů amerických militaristů).

Číslo 2/1961:

Národní odpovědnost Národní lidové armády NDR – Zákon vojenského života – O vojenské politice USA – Poznámky k všeobecným opatřením ochrany vojsk proti prostředkům hromadného ničení – Některé zvláštnosti práce týlu v horách a v zalesněném terénu – Zničení německého letectva ve druhé světové válce – Soudobé prostředky a způsoby zatarasování – Vliv povětrnostních podmínek a „meteorologická válka" – Hydro-akustické prostředky pozorování pod vodní hladinou – Válka v Laosu – Rozvoj armády německého militarismu v roce 1960 – Opěrné body „Bundeswehru" v západní Evropě – O použití minometů v brigádách.

Číslo 3/1961:

Obrana NDR slouží zajištění míru v Německu – Zákonitosti výchovy a výcviku v Národní lidové armádě – Marxisticko-leninská válečná ekonomie a její předmět – O stanovisku katolicismu k válce – K otázkám zákonitosti v taktice – Několik úvah o významu spojení v obranném boji – Přepadení Jugoslavie a Řecka hitlerovským Německem na jaře roku 1941 – Chemie a vedení války – „Lockheed F-104 G Starfighter" – budoucí standartní stíhací bombardér vojenských vzdušných sil Bundeswehru – Přehled o západoněmeckém časopise „Truppenpraxis" (ročník 1960).

Číslo 4/1961:

Pod vedením strany a za pomoci všech příslušníků armády k splnění vyšších úkolů – Jednotná socialistická strana Německa – vedoucí síla německé dělnické třídy v boji za zkrocení německého militarismu – Osa Bonn – Paříž jako jádro bonnských mocenských plánů v západní Evropě – Fyzická tvrdost a vysoká bojová morálka – požadavky na jednotlivého bojovníka – Kybernetika ve vojenství – Poznámky k vzdušnému průzkumu na moři a na pobřeží – Dopravní problémy při přísunu – Ozbrojený boj Pařížské komuny a poučení z něj – Atomová cvičení NATO „Zimní štít II" – Velká Británie jako stát NATO – Vojenská doprava v Západním Německu (podle názorů západoněmeckých militaristů).

Číslo 5/1961:

Komuniké o jednání politického poradního výboru států účastníků Varšavské smlouvy o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci – Po boku mohutné Sovětské armády jsme neporazitelní – Několik úkolů k uskutečnění usnesení politického byra „SED" (jednotné socialistické strany Německa) k problémům mládeže – Spravedlivost války vnucené socialistickým státům a sledující rozdrcení agrese německých militaristů a druhých států účastníků NATO – O metodách německých militaristů směřujících k rozpoutání války – Několik poznámek k politické práci u letectva – O významu tankového

vojska v moderní válce – Organizace a vedení průzkumu při pohyblivé bojové činnosti – Překonávání vodních překážek z chodu. Zkušenosti Sovětské armády z polního tažení v létě a na podzim roíu 1943 – Prostředky rádiotechnického rušení a jejich ničení – K západoněmecko–americkému finančnímu jednání – Taktické a operační raketové zbraně – Obrana mechanizované brigády Bundeswehru (podle názorů západoněmeckých militaristů).

Číslo 6/1961:

Několik problémů ideologické práce v Národní lidové armádě – Příprava přepadení Sovětského svazu hitlerovským Německem – Síla socialistického obranného spojenectví spočívá v jeho jednotě a nerozbornosti – Co se skrývá za řečí o nové strategii NATO? – Zásady socialistické výchovy a výcviku v Národní lidové armádě – Několik poznámek ke zvláštnostem bojové činnosti v moderních podmínkách – Několik myšlenek k použití předsunutých oddílů svazku – Ztroskotaná agrese USA proti revoluční Kubě – Havanská deklarace – Taktické zásady velení pozemnímu vojsku Bundeswehru (podle názorů západoněmeckých militaristů) – Námořní letectvo západoněmeckého spolkového námořnictva.

Číslo 7/1961:

Nutnost všestranné vědecko–technické kvalifikace důstojnického sboru Národní lidové armády – Výchova velitelských kádrů k samostatnosti – Vojenská převaha socialistického tábora – činitel míru – Politická práce u jedoucích jednotek lidového námořnictva, v přístavech a otevřených kotvištích – Několik úvah o protitankové obraně v soudobém boji – Bojová činnost jednotek v obklíčení a při průlomu z něho – Zvláštnosti zásobování jednotek v bojové činnosti v obklíčení – Válečné cíle německých imperialistů ve druhé světové válce – Vzrůstající vliv Bonnu v NATO – Shoda mezi agresivními monopoly a velením Bundeswehru – Poznámky k použití jaderných zbraní (podle názorů západoněmeckých militaristů).

СОДЕРЖАНИЕ

ОПЕРАТИВНОЕ ИСКУССТВО И ТАКТИКА

Генерал - лейтенант Ладислав Коловратник:

Несколько замечаний по оборонительной операции армии

Стараясь предоставить полную картину, автор в основной статье подвергает анализу следующие принципы оборонительной операции

— условия перехода армии в оборону в ходе фронтовой операции и воздействие их на организацию операции,
— цель обороны и задачи войск,
— характерные черты обороны,
— состав армии и принципы применения родов войск.

В других статьях автор обращает внимание на организацию и ведение оборонительной операции.

Статья является основой и началом обсуждения данного вопроса.

Генерал-майор Ян Кнотек:

Оборона в наступлении

Автор, обращая особое внимание на необходимость гармоничного развития теории и практики всех видов боевых действий, отмечает, что был недооценен вопрос обороны. Далее он рассматривает вопрос единства наступления и обороны в современном бою, решая в качестве основного вопроса - вопрос соотношения наступления и обороны в наступательной операции. В конце статьи автор разъясняет вопрос временного и вынужденного отхода с боем.

Подполковник Зденек Градецкий, подполковник Антонин Шкрашек:

По некоторым вопросам организации современной обороны

Статья - научное размышление о системе современной обороны в отношении характера современного боя и операции. Основное внимание уделяется анализу одного из важных факторов - эшелонирования оборонительных порядков в глубину, с учетом требования, предъявляемого к устойчивости и выносливости обороны к действиям ядерного оружия противника.

Полковник Православ Калицкий:

Организация боя с ВВС и средствами воздушного нападения противника во фронтовой наступательной операции

Автор обращает внимание на следующие вопросы:

— участие ракет оперативного назначения и авиации фронта в первом ударе,
— решение командующего фронтом для первого удара,
— планирование и нанесение первого удара ракетами и авиацией фронта,
— поражение ВВС и средств воздушного нападения противника в ходе наступательной операции фронта.

Подполковник кандидат наук Карл Нейгебауэр:

Организация и планирование боя с ядерными средствами противника

Автор подвергает анализу возможности противника в отношении применения ядерных средств, возможности своих разведывательных средств и средств для уничтожения оружия массового поражения противника, доля отдельных видов средств в уничтожении оружия массового поражения противника, задачи дежурных подразделений, и также организацию и планирование боя против оружия массового поражения противника в масштабе фронта.

Подполковник Пржемысл Зика:

Боевые возможности зенитных управляемых снарядов при ПВО войск

Капитан Борис Неорал:

Соединение ПВО страны в противовоздушной операции

Полковник Рихард Пекарж:

Связь в системе управления в современной наступательной операции

Автор приводит опыт по учебному курсу „Управление и связь" осуществленному в Военной Академии им. Антонина Запотоцкого, обращая внимание на следующие вопросы:

— значение связи для управления и ускорение работы штаба в современных операциях и бою,
— содержание указаний начальника штаба по связи,
— значение системы связи для управления,
— управление и связь при движении.

Полковник Франтишек Берный, майор Ян Лишка:

Тыловое обеспечение танковой дивизии, действующей на самостоятельном направлении в отрыве на большое расстояние от основных сил

ОПЕРАТИВНО-ТАКТИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА

Подполковник Ладислав Ячек:

По содержанию и форме оперативной подготовки на 1962 год

Подполковник Мирослав Недвед:

Опыт подготовки командиров и штабов в текущем учебном году

Автор обсуждает формы подготовки командиров и штаба соединения, оценивая методику и эффективность ее проведения. Одновременно он вносит некоторые ценные предложения по улучшению инструкторско-методических занятий и сборов, рассматривая вопросы использования кинофильма в учёбе, учреждение коротковременных учебных курсов (по электронике, боевой технике и т. п.), значения военно-исторических путей и т. п.

Полковник Юрай Лало:

Планирование применения оружия массового поражения в наступательной операции общевойсковой армии

Автор уделяет основное внимание плану применения оружия массового применения в армии. Статья носит дискуссионный характер.

ОБСУЖДНИЕ

Подполковник Ярослав Шебек:

Боевые действия танковой армии в наступательной операции в начальный период войны (ВМ № 2, 1961 г.)

Инженер-майор Иосиф Кошатка:

Полевое водоснабжение (ВМ № 2, 1961 г.)

Майор кандидат наук Влад. Кубишта:

К проблематике начального периода Великой Отечественной войны

КОНФЕРЕНЦИЯ ПО НАУЧНОЙ РАБОТЕ В АРМИИ

Полковник Иосиф Пруша:

К вопросу принимания участия комсостава армии в планировании, управлении и проведении научной работы в армии

Обсуждение роли, направленности и способа составления „Военно-терминологического словаря" (генерал-майор кандидат наук Вацлав Матичка и личный состав кафедры тактики войск связи ВА А3)

КРИТИКА И БИБЛИОГРАФИЯ

Справка о содержании иностранных военных журналов